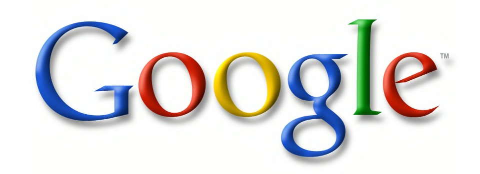
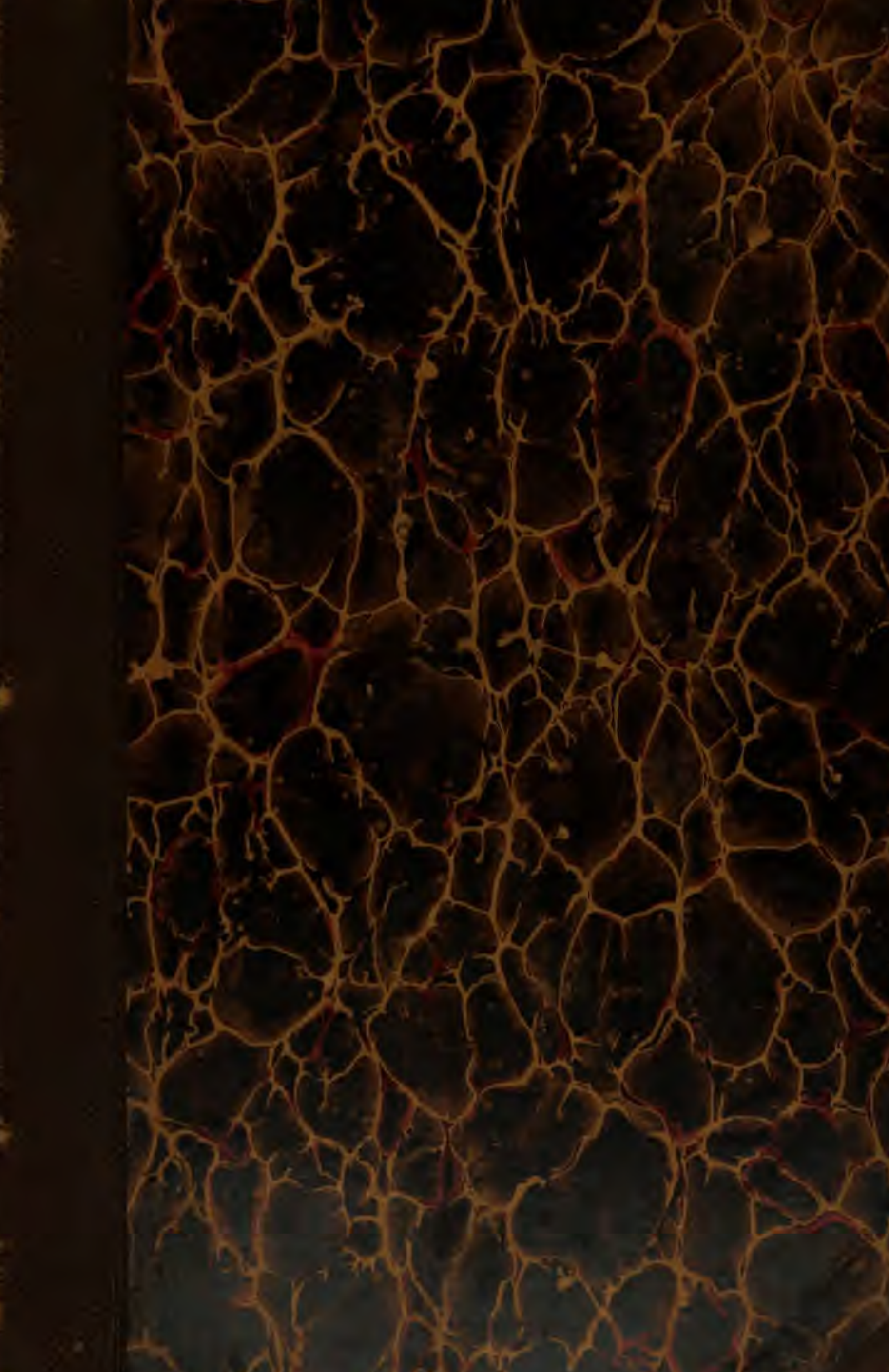

יהוה

INSTITVTIO THEOLOGICA
ANDOVER FVNDATA MDCCCVII.

Ps. CXIX
169.
כדברך
הביבכי

JOH. XVII.
17.
ὁ λογος
ὁ σος
αληθεια
ἐστι

ΑΚΡΟΓΩΝΙ ... ΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

NOMENCLATOR LITERARIUS

RECENTIORIS THEOLOGIÆ CATHOLICÆ

THEOLOGOS EXHIBENS

QUI INDE A CONCILIO TRIDENTINO FLORUERUNT

AETATE, NATIONE, DISCIPLINIS

DISTINCTOS.

TOMUS III. Fasc. 3.

EDIDIT ET COMMENTARIIS AUXIT

H. HURTER S. J.
S. THEOLOG. ET PHILOS. DOCTOR, EJUSDEMQUE S. THEOL. IN C. R.
UNIVERS. OENIPONT. PROFESSOR P. O.

CUM APPROBATIONE CELSISSIMI ET REVERENDISSIMI EPISCOPI BRIXINENSIS ET FACULTATE SUPERIORUM.

OENIPONTE.
LIBRARIA ACADEMICA WAGNERIANA.
1884.

NOMENCLATOR LITERARIUS

RECENTIORIS THEOLOGIÆ CATHOLICÆ

THEOLOGOS EXHIBENS

QUI INDE A CONCILIO TRIDENTINO FLORUERUNT

AETATE, NATIONE, DISCIPLINIS

DISTINCTOS.

TOMUS III.

EDIDIT ET COMMENTARIIS AUXIT

H. HURTER S. J.
S. THEOLOG. ET PHILOS. DOCTOR, EJUSDEMQUE S. THEOL. IN C. R.
UNIVERS. OENIPONT. PROFESSOR P. O.

CUM APPROBATIONE CELSISSIMI ET REVERENDISSIMI EPISCOPI BRIXINENSIS ET FACULTATE SUPERIORUM.

OENIPONTE.
LIBRARIA ACADEMICA WAGNERIANA.
1884.

THEOLOGIÆ CATHOLICÆ

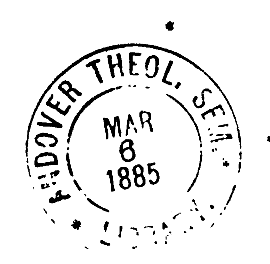
SECULUM TERTIUM

POST CELEBRATUM CONCILIUM TRIDENTINUM.

FASCICULUS III.

AB ANNO 1801—1820.

OENIPONTE.
LIBRARIA ACADEMICA WAGNERIANA.
1884.

Typis Wagnerianis.

I. Theologia dogmatica.

764. Cum jam rarissimi sint qui theologiam scholasticam excoluerint, omnes theologos, qui theologiae dogmaticae operam dederunt, sub una inscriptione complectemur. Horum vero forte plerique versati sunt ob temporum iniquitatem iis in argumentis, quae ad *theologiam fundamentalem* seu *generalem* spectant: invasit enim spiritus incredulitatis et licentiae omnes ferme hominum classes et coetus. Exordiamur ab ea regione, in qua veluti in foco spiritus hic dominabatur, a *Gallia*. Non defuerunt ibidem qui strenue causam religionis christianae et Ecclesiae catholicae in tam tristissima rerum publicarum conditione egerint. Huc referri debent: Amabilis Fidelis Poulin n. c. a. 1740., philosophiae, dein in collegio bisontino theologiae professor. M. de Durfort archiepiscopum sede pulsum comitatus est eique ad mortem usque omnis generis obsequia impendit. Redux in patriam decessit a. 1801. Reliquit *de Deo revelante* praelectiones theologicas t. 3 in v. 4 in 12., Bisontione 1787., quae sunt pars praeambula cursus theologici, quem elaborare coeperat. Incredulos solide sagaciterque impugnavit Camuset cabillonensis n. 1746., vir admodum eruditus, pluribus operibus, cujusmodi sunt: *Pensées antiphilosophiques*, Parisiis 1770. in 12. adversus Diderotii *Pensées philosophiques*; *Principes contre l'incrédulité*, adversus famosum *Système de la nature*, Parisiis 1771.; *S. Augustin vengé des jansénistes* ou Réponse à la plainte *d'un* anonyme au sujet de quelques propositions tirées de

Principes contre l'incrédulité, ib. 1771. in 12; *de l'Architecture des corps humains* ou le Matérialisme réfuté par les sens, 1772., praeclarum opus; *Pensées sur le théisme* ou Défense (ironica) d'Ali-Gier-Ber (Anacharsis Cloots), ib. 1785. in 12. Carolus Chassanis noviomagensis (n. 1750., † 1802.), licet mercator, religione per initum concordatum jam reflorescente scripsit pro ea opus insigne: *Du christianisme et de son culte* contre une fausse spiritualité, Parisiis 1802. in 8. Jam ante ediderat: *Essai historique et critique* sur l'insuffisance et la vanité de la morale des anciens comparée à la morale chrétienne[1]), ib. 1783. in 12.; la Morale universelle tirée des livres sacrés, ib. 1791. in 12. Suo zelo pro religione in se excitavit iram incredulorum, unde vix potuit eorum manibus elabi. Hujus concivis Amatus Henricus Paulian S. J., physicus plane insignis, academiae patriae sodalis (n. 23. Jul. 1722., † c. a. 1802.) composuit *Dictionnaire philosophico-theologique portatif* contenant l'accord de la véritable Philosophie avec la saine Théologie et la Réfutation des faux principes établis dans les Ecrits des Philosophes modernes, Noviomagi 1770. in 8. Cum illud

---

[1]) Idem argumentum tractavit Joannes Baptista Rose (n. 1714.), vir eruditus, etiam in mathesi et astronomia bene versatus, academiae bisontinae socius, in op. *Morale évangélique comparée a celle des sectes et des philosophes,* Bisontii 1772. t. 2 in 12., opus majus, cujus specimen exhibuit in *Traité élémentaire de morale,* ou se trouvent développés les principes d'honneur et de vertu et les devoirs de l'homme envers la société, 1767. t. 2 in 12., quod propter suam praestantiam academia divionensis publico praemio donavit. *L'esprit des Péres* comparés aux plus célébres écrivains sur les matières les plus interessantes de la philosophie et de la religion, ib. 1790. t. 3 in 12; 1823. Dolendum quod spiritu malesano illius temporis abreptus pro constitutione civili cleri scripserit. Decessit senex 91 annorum 12. Aug. 1805. Cf. *Biogr. univ.* 39, 21.

Pelvert (Bonus Franc. Rivière de quo cf. pag. 286. in annot.) in *Lettres d'un théologien*, 1776., crisi severiori minusque justae subjecisset, respondit auctor in *Réponse au libelle de l'Auteur des Questions encyclopédiques* contre l'Auteur de Dictionnaire etc. Anno sequenti (27. Nov. 1803.) decessit Antonius Guenée senex 86 annorum, n. 23. Nov. 1717. Stampae (Etampes) parentibus pauperibus. In universitate parisiensi meruit succedere (1741.) celebri Rollin in cathedra rhetoricae. Episcopus ambianensis eum inter canonicos et academia inscriptionum inter sodales (1778.) recepit. Haec potiora ejusdem opera: *La religion chrétienne démontrée* par la conversion et l'apostolat de S. Paul, Parisiis 1754. in 12., versio op. anglici Lyttletonii; *Observations sur l'histoire et sur les preuves de la résurrection de J. C.*, pariter versio op. anglici Westii contra Woolstonium, ib. 1757. in 12; simul cum praecedenti 1821; *Lettres de quelques Juifs portugais, allemands et polonais* à M. de Voltaire, 1769. in 8., in quibus s. Scripturam V. T. adversus cavillos, sarcasmos et exceptiones tristissimi illius auctoris egregie tuetur, opus vere classicum, quo vix praestantius in hoc genere reperitur, exquisita eruditione, magna sagacitate, methodo concinna et nitida elaboratum, et quo adversarium adeo insolentem plane conterit[1]), ejusque contradictiones, malam fidem, inscitiam, modeste quidem, sed solide aperit. Magno eruditorum plausu exceptae fuere hae literae saepiusque editae; posterioribus ed. adjecit decem epistolas, quae complectuntur sagaces doctasque observationes de lege mosaica; 1772. t. 2

---

[1]) Ipse Voltaire in ep. ad D'Alembert 8. Dec. 1776. data fatetur: „Le secrétaire juif n'est pas sans esprit et sans connaissances; mais il est malin comme un singe: il mord jusqu'au sang en faisant semblant de baiser la main."

in 8. (ed. 3.); 1776. t. 3 in 12; 1815. t. 4 in 12., ed. 7. cui adjectae fuere praeter auctoris vitam diss. quatuor admodum eruditae de fertilitate terrae Palaestinae post captivitatem babylonicam usque tempus cruciatarum pariter adversus Voltaire.

765. Petrus Ludovicus Claudius Gin, parisiensis n. 1726., advocatus et parlamento a consilio, intrepide stetit pro rege, cujus causam strenue defendit, propterea cum familia sua in carcerem conjectus († 19. Dec. 1807.), scripto religionis quoque causam egit edito l. *de la Religion du vrai philosophe* ou l'Observateur impartial de la nature, contenant l'examen des systèmes des prétendues sages du XVIII. siècle et la preuve de la liaison des principes du christianisme avec les maximes fondamentales de la tranquillité des états, 1779. t. 4 in 8; 1806. ed. retractata et contracta, opus mediocre, diffusum et stilo neglecto conscriptum. Continuavit Bossueti *Discours sur l'histoire universelle* usque ad a. 1789., 1802. t. 2 in 12., quae pretio non caret, sed editio mendis scatet[1]). Joannes Claudius Fontaine (n. 1715., † 1807.), philosophiae professor in collegio aniciensi et canonicus, vir vastae et solidae eruditionis, scripsit *Réfutation de la nécessité et du fatalisme,* Anicii 1783. t. 2 in 8; *le véritable système sur le mécanisme de l'univers* ou démonstration de l'existence du premier moteur, ib. 1785. t. 2 in 8. Inter plurima (66 et ultra) opera[2]) Joannis Josephi Rossignol S. J. aliqua huc referri possunt. Natus is est 1726. Valle s. Ludovici in dioecesi embrodunensi, excelluitque maxime in disciplinis physicis et mathematicis. Juvenis disputationem Varsaviae habuit publicam de omni re scibili cum magno adstan-

---

[1]) Cf. *Biogr. univ.* 17, 391. s.

[2]) Cf. Backer 3, 356—359; *Biogr. univ.* 39, 51.

tium plausu et stupore. Professorem egit Massiliae, Vilnae, ubi etiam observatorio astronomico praefuit et celebrem Boscovich juvit in edendis ejus operibus; docuit deinde Mediolani et Taurini († 1807.). Praeter alia edidit: *De l'Usure*, Taurini 1787. in 12., qui liber factiosis delphinatibus adeo displicuit, ut integram editionem igni dederint, ut auctor vix duo exemplaria servare potuerit; *des peines du Purgatoire*, ib. 1808; *la Divinité de l'Evangile* prouvée par les Prophéties, ib. 1810; *Vues philosophiques sur l'Eucharistie*, Embroduni 1776. in 8; Taurini 1801., in quo physice nititur mysterium explicare. Cum vero propterea orthodoxia ipsius a nonnemine in dubium fuerit vocata, edita epistola Embroduni 1777. eam tuetur; *Reflexions sur l'Histoire ecclésiastique de M. l'abbé Fleury*, Parisiis 1802; *Examen impartial des époques de la nature de M. de Buffon*, Embroduni 1781. in 8. etc. Prima religionis fundamenta philosophice tractavit Joannes Baptista Aubry O. S. Ben. congr. s. Hidulphi (n. 1736., † 4. Oct. 1809.), cui injuncta fuit contimatio op. literarii celebris Remigii Ceillier (II, 1320.), quae tamen nunquam prodiit. Haec potiora ejusdem opera: *Questions philosophiques* sur la religion naturelle, dans lesquelles on propose et on resout avec les seules lumières de la raison les objections des athées, des matérialistes, des pyrhoniens et des déistes[1]), Parisiis 1783. in 8., in forma dialogi. Cum Guinot in suis *Leçons philosophiques* quaedam notasset, illi auctor noster opposuit *Lettres critiques* sur plusieurs questions de la métaphysique moderne 1783; *Leçons métaphysiques* à un mylord incrédule sur l'existence et la nature de Dieu, 1790; *Questions aux philosophes du jour* sur l'âme et la matière, 1791; *l'Anti-Condillac* ou Harangue

---

[1]) Cf. *Nova biblioth.* eccl. friburg. 6, 584—94; *Biogr. un.* 3, 17.

peines de l'infer[1]), quod, tamen mox suppressum voluit. In 1. ed. praefatione impense laudat declarationem cleri gallicani a. 1682., sed in altera editione hoc encomium omisit. *La Conduite de l'Eglise dans la réception des ministres de la religion* qui reviennent de l'hérésie et du schisme, 1797., 1801; *le Christianisme de François Bacon* ou Pensées et sentiments de ce grand homme sur la religion, 1799. t. 2 in 12., quibus adjecit praefationem, vitam Baconis et duplicem dissertationem solidam et sagaci judicio conscriptam; *Défense de la Révélation* contre les objections des ésprits forts, egregium opusculum celebris Euleri, gallice versum, cui adjecit Pensées de cet auteur sur la religion, Parisiis 1805. in 8; *Pensées de Descartes sur la religion et la morale,* ib. 1811. in 8; *Nouveaux opuscules de Fleury* avec des corrections et additions, ib. 1807. in 12. Leonardus Alea parisiensis († c. 1812.) dedit *l'Antidote de l'athéisme* ou Examen critique du Dictionnaire des athées, Parisiis 1801. in 8., auctum et retractatum[2]) sub inscriptione: *La religion*

---

[1]) Adversus hanc. diss., quae etiam manuscripta per plurium manus ferebatur et usque Monasterium in Westphalia pervenerat, scripsit *Examen d'une diss. sur la mitigation des peines des damnés,* Lipsiae 1810. in 8. Petrus Franciscus Theophilus Jarry patria normannus, n. 1764. Is non solum jusjurandum a regimine clero impositum detrectaverat, verum et scriptis impugnaverat: quocirca solum vertere coactus est. Secessit in Angliam, deinde in Germaniam. A Pio VI. dictus est archidiaconus et canonicus leodiensis: qua tamen dignitate ei nunquam propter temporum iniquitatem frui licuit. Diu substitit Monasterii partesque habuit in conversione celeberrimi comitis de Stolberg. Pace per Europam composita in patriam rediit decessitque 31. Aug. 1820. Praeter alia scripsit quoque *Diss. sur l'épiscopat de S. Pierre à Antioche,* Parisiis 1807. in 8., epitome majoris operis latini de hoc argumento adversus Molkenbuhr, quod tamen nunquam prodiit; *sur la petite église,* ib. 1820. in 8. Cf. *Biogr. univ.* 68, 104; Quérard 4, 208.

[2]) *Biogr. un.* 56, 155: „Cet ouvrage ainsi perfectionné est dévenu

triomphant des attentats de l'impieté, ib. 1802. in 8; *Reflexions contre le divorce*, ib. 1802. in 8. Thomas Joannes Pichon cenomanus, canonicus et theologiae doctor († 18. Nov. 1812.), providus nosocomii generalis director, plura scripsit: *La raison triomphante des nouveautés* ou Essai sur les moeurs et l'incrédulité, Parisiis 1756. in 12; *Traité historique et critique de la nature de Dieu*, ib. 1758. in 12; *Carte aux philosophes à quatre pattes* ou l'immatérialisme opposée au matérialisme, Bruxellis 1763. in 8; *Les droits respectifs de l'Eglise et de l'État* rappelés a leurs principes, Avenione, 1766. in 12; *Mémoire sur les abus du mariage* et sur les moyens de les réprimer, Amstelodami 1766. in 12; *sur les abus du célibat dans l'ordre politique*, 1765. in 12., qui liber bonorum animos commovit, sicut et alter inscriptus: *Etudes théologiques* ou Recherches sur les abus qui s'opposent au progrès de la théologie dans les écoles publiques et sur les moyens possibles de les réformer en France, 1767. in 12; *Arguments de la raison en faveur de la religion du Sacerdoce* ou Examen de l'Homme d'Helvétius, Londini 1776. in 12. Haec tamen opera levi manu sunt conscripta, nec satis accurata. J. Bardou parochus (n. 1729., † 1813.) compilavit *l'Esprit des apologistes de la religion chrétienne*, Bullonii 1776. t. 3 in 12. Philippus Ludovicus Gérard parisiensis (n. 1737., † 24. Apr. 1813.) absolutis studiis humanioribus, laxiorem vivendi ratio-

---

par son objet, son opportunité et son exécution un livre important et dont le succès a été complet. C'est la collection la plus utile que nous connaissions des sentiments des amis de la religion et des aveux de ses adversaires. Le card. Gerdil en faisait grand cas; Portalis (minister cultus, cui illum dedicaverat) . . . manifesta hautement sa satisfaction à l'auteur et lui proposa vainement de le faire entrer dans le conseil d'état.«

nem secutus fidem perdidit. Sed paterna sollicitudine ab. Legros ad saniora rediit consilia et factus sacerdos magno zelo animarum curae se impendit, meruitque a clero gallicano (1775.) pro suo studio propugnandi causam religionis christianae collaudari, ab incredulorum vero factione conjici in carcerem, quo diu retentus fuit. Composuit librum plane egregium inscriptum: *Le Comte de Valmont* ou les egaremens de la raison, in quibus describit omnia pericula quibus inexperta juventus est exposita: deinde proponit magna sagacitate et disserendi vi motiva, quibus omnis filius prodigus alicujus adhuc bonae voluntatis ad saniorem mentem et fidem christianam revocari possit. Saepissime prodiit primum 3, dein 5, demum 6 t. *Leçons de l'histoire* ou Lettres d'un père à son fils sur les faits intéressants de l'histoire universelle, 1786—1806., in quibus describit historiam antiquitatis usque ad Christum. Prioribus voluminibus, quae magis accurata sunt, addidit doctas criticasque dissertationes. *L'Esprit du Christianisme* précédé d'un précis de ses preuves et suivi d'un plan de conduite, Parisiis 1803. in 12. et *Démonstr. évangéliques*[1]) ed. Migne 12, 1233—74. Petrus Gourju congr. Orat. (n. 1762., † 5. Apr. 1814.) delphinas, philosophiae et physicae professor, et erecta universitate lugdunensi (1810.) in eadem pariter philosophiae professor, edidit *La philosophie du dix-huitième siècle dévoilée par elle même,* ouvrage adressé aux pères de famille et aux instituteurs chretiens, et suivi d'observations sur les notes dont Voltaire et Condorcet ont accompagné les Pensées de Pascal, Lugduni 1816. t. 2 in 8. Denique Carolus Henricus Janson bisontinus[2]). (n. 15. Nov. 1734., † 24. Jun. 1817.), parochus

[1]) Cf. ib. p. 1229. ss. plura de auctore et in *Biogr. univ.* 17, 171.

[2]) Claudius Lecoz archiepiscopus bisontinus scripsit *Défense de la révélation chrétienne et preuve de la divinité de J. Christ,* 1802.

apostolici zeli, qui propter recusatum jusjurandum illicitum damnatus fuit ad deportationem, quae tamen poena gravissima ob ejus affectam valetudinem commutata fuit in exsilium. Plurima paraverat opera ex quibus pauca prodierunt, inter quae *La Vérité de la religion démonstrée* par le miracle de la resurrection de J. C., epitome op. anglici auctore Dillon; *l'Eucharistie selon le dogme et la Morale*, Bisontione 1762. t. 2 in 12; *Instructions familières* sur les verités dogmatiques et morales de la religion, ib. 1781. t. 5 in 12; in epitomen redactae, Parisiis 1788. t. 3 in 12.

767. Indefessus et strenuus plane veritatis christianae et jurium Ecclesiae apologeta et vindex fuit Augustinus Barruel S. J. gallus n. 1741. Villanovae Helviorum (Villeneuve de Berg). Saeviente in Gallia adversus jesuitas procella in Austriam se recepit. Exstincta societate rediit in Galliam, sed a. 1792. in Angliam confugere est coactus, ubi principi regiae de Conty aderat in pauperibus stipe sublevandis. Pacatis aliquomodo turbulentissimis Galliae motibus

---

in 8., etiam in Migne *Démonstr. évang.* 13, 651—762., adversus *Mémoire en faveur de Dieu* auctore Delisle de Sales. Natus est Lecoz 22. Dec. 1740. atque directoris munere fungebatur in collegio Corisopitano (Quimper). Subversione vigentis ordinis ardenter inhaesit et in praemium electus est in episcopum constitutionalem (1791.). Terroris tempore et ipse, quod se strenue opponeret presbyterorum matrimonio, in carcerem per menses 14 fuit conjectus. Conciliabulo schismatico parisiensi a. 1797. et 1801. ipse praesedit; Post conclusum concordatum muneri renunciavit dictusque est archiepiscopus bisontinus: non tamen propterea videtur mutasse suam sentiendi rationem; dum vero pontifex Parisiis degeret (1804.) speciem quandam retractationis exhibuit. Redeunti Napoleoni ex insula Elba quam primum iterum adhaesit († 3. Maj. 1815.). Plura scripsit ediditque pro novo rerum ordine tuendo et nonnulla pro tuenda religione revelata. Cf. vita praemissa l. citato apud Migne et *Biogr. un.* 23, 532.

Parisios rediit († 5. Oct. 1820. a. aetatis 79.). Scripta ejus, quae sunt quamplurima, ingenio, eruditione et stili nitore excellunt. Inter haec in primis mentione digna sunt[1]): *Les Helviennes* ou lettres provinciales philosophiques, Amstelodami 1781. in 8., saepius editae et in varias linguas versae; ib. 1789. ed. 4. t. 5 in 12; Parisiis 1830. t. 4 in 12. ed. 7. cum notitia de auctoris vita et operibus. Hisce ep. 76 solertissimum prodit ingenium atque ita irridet auctor et perstringit incredulos, ut summam eorum ignominiam oculis omnium nudam patefaciat. Continuavit *Journal ecclésiastique* ou Bibliothèque raisonnée des sciences ecclésiastiques par un société de gens de lettres a Dinouart († 1786.) coeptum (a. 1740.) ab a. 1788. usque ad a. 1792., quo subversa fuit monarchia gallica, pretiosa collectio t. 9, in qua audacter mediis in periculis, docte et eloquenter pro veritate stetit. Occurrit in ea diss. *La conduite du S. Siége envers la France* dans les circonstances actuelles, qua insigniter prorsus agendi rationem Pii VI. tuetur. *La Génèse selon M. Soulavie,* 1784., agente ab. Soulavie ita a sigillifero suppressum, ut nullum reperiri amplius exemplar dicatur. *Lettres* (4) *sur le divorce* ou Réfutation d'un ouvrage ayant pour titre: *Du Divorce* (auctore Hennet), Parisiis 1789. in 8; *les vrais principes sur les mariages* opposés au rapport de Durant Maillane pour servir de suite aux Lettres etc., ib. 1790. in 8. Plura opuscula adversus jusjurandum civicum; *Question nationale sur l'autorité et sur les droits du peuple dans le gouvernement,* Parisiis 1791. in 12; *collection ecclésiastique* ou Recueil complet des ouvrages faits depuis l'ouverture des États généraux relativement au clergé et à sa

---

[1]) Cf. Caballero 1, 91; Backer, 1, 417—423; *Biogr. univ.* 57, 217; Kerker, *Kirchenlex.* t. 1. pag. 2042.

constitution civile, ib. 1791—93. t. 14 in 8., quae quidem sub ejus nomine prodiit, sed potius ab. Guillon tribuenda videtur. *Histoire du Clergé pendant la révolution française*, Londini 1793. in 8., saepe edita, Parisiis 1804. t. 2 in 8. ed. aucta, in varias linguas versa; *Mémoires pour servir à l'histoire du Jacobinisme*, Londini 1797. t. 5 in 8. pariter saepius edita et in varias linguas versa multumque lectitata, cujus *Abrégé* ipse auctor dedit ib. 1798. in 8; Luxemburgi 1800. etc. *Du Pape et de ses droits religieux*, Parisiis 1803. t. 2 in 8., quo opere primatus jura docte evolvit et vindicat, ut legitimam ostenderet adversus multos dubitantes vel murmurantes agendi rationem Pii VII., qui plenitudine potestatis suae praeter solitum utens plures episcopos ad resignandum suis sedibus pro bono Ecclesiae adegerat, Venetiis 1804. *Histoire civile, politique et religieuse de Pie VI.* écrite sur des Mémoires authentiques, Avenione s. a. in 8.

768. *Elementa theologiae* ad omnium scholarum catholicorum usum ordine novo aptavit Franciscus Florentinus Brunet congr. s. Laz., lotharingus, aliquamdiu philosophiae professor, assistens praepositi generalis, quem profugum Romam secutus, et a quo morti proximo (1804.) vicarius designatus est († 15. Sept. 1806.), Romae 1801—4. t. 6 in 3 v. in 4. (fr. 10); *Traité des devoirs des pénitents et des confesseurs*, Metis 1788. Magis vero innotuit opere prolixo et admodum erudito: *Parallèle des religions*, Cabillone et Parisiis 1785—1792. t. 3 in 5 v. in 4., quod compilavit ex auctoribus praestantioribus. Collationem vero instituit ordine methodico et laudabili judicii aequitate inter paganismum, cujus tam moderni (10) quam antiqui (21) formas omnes historice et systematice proponit, mohammedanismum, judaismum et religionem christianam. Adjecit dissertationem philosophicam de reve-

latione. Ludovicus Bailly (n. 1730.) annis 25 professor Divione theologiae dogmaticae et canonicus, propter religionem cum tot aliis in exsilium pulsus est. Redux in patriam recusata vicarii generalis dignitate maluit totum se impendere pauperum curae, cui omnium aedificatione immortuus est a. 1808. Composuit *theologiam dogmaticam et moralem*, 1789. t. 8 in 8; Lugduni 1804. t. 8 in 12., et saepius alibi, in qua rigidiores sententias sectatur. Ea in pluribus seminariis adoptata fuit. Editioni lugdunensi addi solet alius tomus complectens 1. appendicem de notis Ecclesiae; 2. documenta codicis civilis dispositionibus accommodata ex institutionibus theologicis ad usum seminarii cenomanensis excerpta; 3. tabulam analyticam tractatuum, qui in unoquoque theologiae Bailly volumine continentur. Tractatus *de vera religione*, Divione 1785. ed. 6. t. 2 in 12; tr. *de Ecclesia*, Divione 1771. 1776. t. 2 in 8; 1780., in quo principia declarationis gallicanae a. 1682. tuetur[1]); *les Principes de la foi catho-*

---

[1]) Haec etiam pluribus operibus tuetur Petrus Chiniac de la Bastide lemovicensis n. 5. Maj. 1741., advocatus et a. 1796. praeses tribunalis criminalis Sedenae. *Discours de l'abbé Fleury sur les libertés de l'Èglise gallicane* avec un commentaire, s. l. (Parisiis) 1765. in 12., qui merito plurium incurrit reprehensionem, cui opposuit *Reflexions importantes et apologetiques* sur le nouveau commentaire etc., Parisiis 1766. in 12. *Diss. canonique et historique sur l'Autorité du s. Siége et les decrets, qu'on lui attribue*, 1779. Ipsi quoque tribuitur *Diss. sur la prééminence de l'épiscopat sur la prétrise*, 1766. in 4; gallice vertit opus de potestate episcoporum Antonii Pereira (pag. 53) novamque curavit editionem tr. *de l'autorité du Pape* auctore Burigny, Viennae (Parisiis) 1782. t. 5 in 8. (cf. pag. 304.) cum responso ad exceptiones, 1783. Edidit praeterea: *Discours sur la nature et les dogmes de la religion gauloise* servant de préliminaire à l'histoire de l'Église gallicaine, Parisiis 1769. in 12; hinc inductus fuit ad curandam ed. novam, emendatam et auctam op. *Histoire des Celtes* auctore

lique. Claudius Magdalena de la Myre edidit quoque *praelectiones theologiae*, Cenomani 1820. in 12. Cum pugna adversus incredulos theologorum attentionem et diligentiam absorberet, controversiae speciales, etiam adversus jansenia-.nos[1]), fere conquieverunt; quare jam rara sunt opera de aliis

---

Pelloutier, ib. 1770. 1771. ib. t. 8 in 12. et t. 2 in 4., cui adjecit *Diss. sur le temps où la religion chrétienne fut établie dans les Gaules*, quod censet fuisse sec. II. De nova ed. *capitularium regum francorum*, quam illustravit e schedis msc. Baluzii, egimus II, 780. Baluzii praefationem gallice edidit inscriptam: *Histoire des capitulaires des rois de la première et seconde race*, 1779. in 8; *Histoire de l'Église gallicane; Essai de philosophie morale*, Parisiis 1802. t. 5 in 8. Cf. *Biogr. univ.* 8, 3 ss.; Quérard *la France lit.* 2, 190.

[1]) His accenseri debent Petrus Brugières, sacerdos constitutionalis fanaticus, avernus (n. 3. Oct. 1730., † 7. Nov. 1803.). Cf. *Biogr. unrse.* 6, 90; Feller, *Biogr. univ.* ed. Paris. 4, 37. Natalis Castera Larrière laicus, qui etiam constitutionem civilem cleri propugnavit (n. 1733., † 3. Jan. 1803.), ib. 4, 35; Joannes Baptista Silvanus Mouton, qui redegit *Nouvelles ecclésiastiques*, non Parisiis, sed Ultrajecti, quae tamen post ejus mortem (13. Jun. 1803.) non amplius prodierunt. Cf. ib. 3, 401. Illas antea redegerat ad a. 1793. Marcus Claudius Guenin (n. 1730., † 12. Apr. 1807.), qui deinde operam suam contulit fasciculis literariis ejusdem spiritus *Annales de la religion.* Cf. ib. 3, 400. Bernardus Lambert O. Praed. provincialis n. 1738., scriba hujus sectae ferax admodum et tam fanaticus, ut amplexus sit opiniones chiliastarum et romanum pontificem habuerit pro antichristo. Cf. *Biogr. un.* 23, 273; Quérard 4, 485. ss. Claudius Franc. Desfours de Genetière lugdunensis (n. 1757., † 31. Aug. 1819.) fanaticus miraculorum falsorum diaconi Paris et convulsionum apologeta, qui clandestinis etiam typis suos diffudit errores. Cf. Feller 4, 36. et *Stimmen aus Maria-Laach* 17, 21. ss. Hisce adde Petrum Nicolaum Tabourier carnotensem sacerdotem schismaticum, qui pro constitutione civili cleri et factione schismatica plura scripsit († 28. Nov. 1806.), et Guilelmum Mauviel episcopum constitutionalem s. Domini (n. 1756., † 1814.), qui cum Grégoire partem habuit in edendis *Annales de la religion*,

argumentis specialibus. Carolus Ludovicus **Fontaine** archidiaconus lausanensis scripsit *Accord de la liberté de l'Être moral* avec l'empire absolu, les décrets immuables et l'action irrésistible de l'Être suprême, Lausannae 1790. t. 2 in 8; *un mot sur la tolérance religiense* d'après les lumières de la raison, Friburgi 1800. in 8.

769. E *belgis* praetermisso Dominico **Bauduin** Orat. leodiensi (n. 14. Nov., † 14. Nov. 1809.) professore historiae ecclesiasticae Trajecti superioris, cujus inter alia est *la Religion chrétienne justifiée* ou tribunal de la politique et de la philosophie, Leodii 1788. in 12., 1797., eminet Franciscus Xaverius de **Feller** S. J., bruxellensis n. 18. Aug. 1735., et societatem Jesu ingressus a. 1754., vir pereruditus, laboriosissimus et sagacissimus rei catholicae apologeta. Luxemburgi et Tyrnaviae docuit theologiam; nondum absoluto studio theologico conciones habuit per quadragesimam ad discipulos, inter quos erant 3—400 theologi, tanta eloquentia et sermonis elegantia, ut omnes in admirationem raperet, et tamen illis praemittebat horam tantum meditationis. Exstincta Societate Jesu a. 1773., quam ille incredibili amore prosequebatur, omnes ingenii et eruditionis nervos ad libros scribendos adhibuit una fere sibi proposita religione christiana in scriptis defendenda, quibus magnam sui existimationem viris eruditis excitavit. Praeter ingenii laudem pollebat ille incredibili tenacissimaque memoria, ut quaecunque legeret et audiret firmiter teneret. Sacros omnes codices memoriter ad lubitum recitabat, ita et ll. de imitatione Christi, neque minus plures auctores profanos, in primis Virgilium et Horatium, quos sine libro explicabat. Italiam, Bohemiam, Poloniam,

---

Parisiis 1795—1803. Exstat ejus *Précis historique et critique sur les indulgences*, ib. 1800. in 8.

Germaniam, Hollandiam, Hungariam, Transilvaniam, Slavoniam, Helvetiam, Germaniam, et alias provincias plerumque pedes perlustraverat, diligentissimis disquisitionibus rimatus omnia, quae ad geographiam, physicam, historiam naturalem et politicam pertinerent. Quocumque iret, secum ferebat codicem, cui inferret, quidquid utile ei succurreret[1]). Tantam Felleri eruditionem haud parum exornabat vitae sanctitas. Emicuerunt in eo eximia in Deum pietas, cultus Deiparae, et sanctorum in primis s. Francisci Xav., in cujus honorem composuerat insigne carmen heroicum *Xaverias* inscriptum 4 ll. distinctum, victus tenuitas voluntaria, minima seu nulla potius pecuniarum ratio, imo despectio, nullo in sui commodum ex libris editis adscripto quaestu, jugis mortis recordatio, cum ante cubitum solemnis ei mos esset recitandi commendationem animae. Quievit a laboribus optimus senex Ratisbonae 23. Maji 1802. Haec sunt potiora ejusdem opera[2]): Jugement d'un écrivain protestant touchant le livre de

---

[1]) Horum itinerum fructus prodierunt demum post auctoris mortem inscripti: *Itinéraire* ou Voyages de M. l'abbé de Feller en diverses parties de l'Europe etc., Leodii 1820. t. 2 in 8; 1823. Qua occasione advertimus Fellerum novam edit. curasse op. *Dictionnaire géographique,* Leodii 1792. t. 2 in 8. abbatis Advocat (sub nomine Vosgien), quod ita magnis accessionibus et mutationibus instruxit, ut fere novum sit opus; et cum idem sit semper religioni defendendae intentus, consensionem exhibet geographiae cum disciplinis physicis, historicis ac theologicis.

[2]) Plura de ipso ejusque op. cf. in *Précis historique* sur la vie et les ouvrages de l'abbé de Feller, Leodii 1802; Lovanii 1824. in 8; Backer 1, 1809—20; Caballero *bibliothecae script. S. J.* supplem. primum pag. 131. ss.; Neyen, *Biogr. Luxembourgeoise* 1, 192; Feller, *Biogr. univ. continuée* par l'A. Simonin 3, 541. ed. paris. 1860., ubi de eo legimus: „Son style est d'une énergie qui surprend; il semble inventer des mots pour exprimer les choses, tant il savait choisir les expressions propres;" *Biogr. univ.* 14, 278. etc.

Justinus Febronius, Lipsiae (Luxemburgi) 1770; 1771. in 16; 1771. ed. aucta et emendata ib. (Leodii) in 12. Nomine personaque assumpta protestantis sive hominis acatholici nervose refutantur Febronii errores: ideo autem latere voluit, quod ipsum bene noverit ab infantia eique aliquo gratitudinis vinculo obstrictus esset, ut colligimus ex ejusdem literis 18. Dec. 1780. *Entretiens de Voltaire, et de M. P. Docteur de Sorbonne* sur la nécessité de la religion chrétienne et catholique par rapport au salut, Leodii 1771. in 8; Argentorati 1772; *Catéchisme philosophique* ou recueil d'observations propres à defendre la religion chrétienne contre ses ennemis, sub nomine anagrammatico Flexier de Reval, Leodii 1772. in 8; Parisiis 1777. ed. correcta et aucta, saepius editus, ab auctore et aliis auctus, ut ex. gr. Insulis 1825. in 12. t. 3; Parisiis 1829. t. 3 in 12; Tornaci 1846. in 8. etc., inter quas ed. illa non est probanda, quae prodiit cura comitissae de Genlis, Parisiis 1820. t. 2 in 12; variae quoque prodierunt versiones. Opus hoc inter praestantiora auctoris nostri aliorumque apologetarum recensendum est, in quo eruditio, sagacitas ingenii, concinnitas et accuratio de palma certant, eaque stili perspicuitate incredulorum exceptiones refelluntur, ut vel minime docti argumentorum vim percipiant. *Journal historique et littéraire*, qui fasciculi literarii successerunt a. 1773. illis, qui inscripti erant *Clef du Cabinet des Princes de l'Europe* (seu Journal de Verdun) ab. a. 1704. Jam ab a. 1769. suppeditavit Feller articulos literarios et theologicos, deinde ab a. 1773. ipse redegit fasciculos nomine immutato ediditque Luxemburgi; sed cum acri et forti crisi subjiceret innovationes Josephi II., eorum editio prohibita fuit: quare auctor eos a. 1788. Leodii, demum 1791. Trajecti superioris prodire fecit. Prodierunt 60 vol. usque ad a. 1794., collectio rarissima et pretiosa, quae magni fit ab

eruditis, quod contineat diss. plane praestantes de rebus physicis, astronomicis, geographicis, criticis ac theologicis (praesertim adversus theologos bonnenses), quarum aliquot conjunctim editae sunt sub inscriptione: *Mélanges de politique, de morale et de littérature*, Lovanii 1822. t. 4 (jam antea Bruxellis 1818—20. t. 3), vel immutato titulo: *Cours de morale chrétienne et de littérature religieuse*, Parisiis 1826. t. 5 in 8. Magna erat suo tempore harum ephemeridum per Belgium et Hollandiam auctoritas. *Examen de l'évidence intrinsèque du Christianisme* per M. Soame Jenyns, Leodii 1779. in 12; Antverpiae 1822. in 8., versio ex anglico cum annotationibus; *Examen impartial des époques de la nature* de M. le C. de Buffon, Trajecti ad Mosam 1792. ed. 4., prima prodiit Luxemburgi 1780. in 8; aliam curavit Para du Phanjas (pag. 301.), de qua conquestus est Feller, quod editor nonnulla ex suo adjecerit, nonnulla etiam mutaverit. In hoc examine docte nititur evertere comitis de Buffon opinionem, juxta quam mundanae machinae constitutio non ab initio creationis mosaicae, sed multis retro seculis transactis fuerit perfecta. *Disquisitio philosophico-historico-theologica* in quaestionem propositam a. 1778. ab academicis lugduno-batavis legati stolpiani curatoribus: Num sola rationis vi et quibus argumentis demonstrari potest, non esse plures deos, et fuerunt ne unquam populi aut sapientes, qui ejus veritatis cognitionem absque revelationis divinae ad ipsos propagatae auxilio habuerunt, Luxemburgi 1780. in 8. Ea ab academia rejecta fuit et praelata alia auctore Wyttenbach, qui ad q. negative respondit; eam auctor noster in suis fasciculis literariis impugnavit 1780; *Dictionnaire historique* ou histoire abrégée de tous les hommes qui se sont fait un nom par le génie, les talents, les vertus, les erreurs etc. depuis le commencement du mond jusqu'a nos jours,

Augustae 1781. t. 6 in 8. saepissime editum accessionibus locupletatum et continuatum a Felice de Pachtere, Ecuy, Ganith, Henrion, Pérennès, Simonin, Weiss, Busson etc. Prodiit recentiori aetate inscriptum *Biographie universelle*, ex. gr. Parisiis 1837. t. 4 in 8; 1841. t. 12 in 8; 1844. t. 13 aucta ut fertur ultra 5000 art.; 1845; Lugduni et Parisiis 1860. t. 8 in 8; 1867. ib. continuata usque ad a. 1866. *Abrégé d'un ouvrage* qui a pour titre: *Histoire et fatalité des sacrilèges* vérifiées par des faits et des exemples, tirés de l'Histoire sainte, ecclésiastique et profane etc. par Henri Spelman, Bruxellis 1789. ed. 2. emendata et aucta; *Remontrances du Card. Bathiani*, primat d'Hongrie, à Joseph II. Empereur, au sujet de ses ordonnances touchant les ordres religieux et d'autres objets, 1782. in 8. latine et gallice, quas strenue vindicavit adversus anonymi epistolam. *Véritable état du différent* élevé entre le Nonce apostolique résident a Cologne et les trois Electeurs ecclésiastiques au sujet d'une lettre circulaire adressée aux curés de leurs diocèses, Dusseldorfii (Coloniae) 1787. cum *Supplément*, ib. 1787; opus eximium, quod pluribus aliis edendis occasionem praebuit. *Coup d'oeil sur le Congrès d'Ems* précédé d'un second Supplément etc., ib. 1787., cujus prodiit eximia versio in linguam germanicam, ib. 1789., in quo aperit etiam contradictiones Febronii in suo opere; *Refléxions sur les 73 art. du Pro Memoria* présenté à la diète de l'Empire touchant les nonciatures de la part de l'archevêque Electeur de Cologne, Ratisbonae (Coloniae) 1788. in 8. cum *Défense des réflexions* etc. suivi de l'Examen du Pro Memoria de Salzbourg, ib. 1789. in 8. Laudata opuscula adeo probata fuerunt Pio VI. in suo doctissimo responso de nunciaturis ed. Romae 1789. in 4., ut creberrime iisdem uteretur; nam in iis Feller validissime confirmat jus pontificium mittendi legatos,

et consilia electorum ecclesiasticorum quoad dispensationes matrimoniales sine summi pontificis interventu praestandas ad juris et aequi normam circumscribit. *Observations sur la jurisdiction attribuée aux prètres hérétiques*, la communication en matière de culte avec les ennemis de l'Église et quelques autres points de théologie, Leodii et Dusseldorfii 1794. in 12., in quo op. negat valorem absolutionis a sacerdote haeretico in articulo mortis collatae. Eam opinionem impugnavit Lovanii 24. Maj. 1794. publica disputatione Caspar Moser, deinde scripto: *De mente Ecclesiae circa absolutionem in articulo mortis* a sacerdote schismatico vel haeretico collatam scholae lovaniensis sententia a Prosp. Fagnani nec non Fr. X. de Feller objectionibus vindicata, quod tamen nonnisi a. 1819. prodiit Mechliniae. Plura ex ejus opusculis collecta prodierunt Mechliniae 1824. in 12. inscripta: *Opuscules théologico-philosophiques.* Dolendum quod post tam praeclara opera abreptus fuerit, ut quaedam carperet in Bulla *Auctorem fidei*, qua damnantur errores synodi pistoriensis, editis *notis*, quas nonnullis pistoriensis synodi propositionibus damnatis in dogmatica constitutione Pii VI. clarioris intelligentiae nomine adjiciendas censuit, 1794. In his enim erroneae expressiones occurrunt, quae concernunt doctrinam de eucharistia, de adoranda humanitate Christi et de cultu ss. Cordis Jesu: quas refutandas suscepit doctissimus card. Gerdil editis *animadversionibus in notas* etc., Romae 1795., et op. t. 6. et Migne *theol. curs compl.* t. 9. p. 913—40.

770. *Hibernus* erat Arcturus O'Leary O. Cap. corcagiensis n. 1729., magna auctoritate apud suos concives pollens, quibus etiam multum profuit, revocans eos ab excessibus: unde etiam aestimabatur ab ipsis anglis. Decessit Londini 8. Jan. 1802. Ejus sunt[1]): *Defense of the Divinity*

[1]) Cf. Rotermund 5, 1065; *Biogr. un.* 31, 561.

of Christ and the Immortality of Soul, adversus medici scoti increduli *Thowgts on Nature and Religion; A review of some interesting Periods* in the Irish History, 1786; *Review of the Controversy between Dr. Carrol, Wharton and Hawkins*, 1787. in 8. Natione *scotus* erat Georgius Hay natus a. 1729. parentibus protestantibus. Medicinae studio operam dedit, cum Carolus Eduardus Jacobi III. filius in Scotiam appelleret regnum jure hereditatis sibi debitum occupaturus; quem Hay secutus ut vulneratis militibus opem ferret, ipse in morbum incidit et post illius cladem captus est. Ea occasione agnovit religionis catholicae veritatem, quam etiam professus est 21. Dec. 1748. Aliquamdiu artem medicam exercuit, sed familiari conversatione cum Challoner, egregio praesule catholico londinensi (supra pag. 391.) inductus est, ut relicta medicina Ecclesiae obsequio totum se manciparet. Absolutis Romae in collegio scotorum studiis et sacerdos ordinatus (21. Apr. 1758.) mox in patriam rediit, ubi sua eloquentia et prudentia catholicorum animos sibi conciliavit, quamobrem Grant vicarius apostolicus eum sibi coadjutorem a sede apostolica postulavit. Episcopus consecratus (1769.) Edenburgi commorabatur. Vir erat orationis, qui zelo prorsus apostolico per 40 annos et ultra difficillimis illis temporibus Scotiae ecclesiam administravit remque catholicam strenue egit plurimumque promovit: ipsi enim in primis debetur relaxatio legum poenalium, quibus catholici in Scotia tam inique antea vexabantur. Novam curavit cum Geddes et Robertson O. S. Ben. versionem s. Scripturae anglicam (1776.). Erat insignis religionis catholicae apolegeta, qui illam ad populi captum dilucide et solide exponeret et tueretur, ut liquet ex ejus operibus, quae cura archiepiscopi edenburgensis prodierunt Edenburgi 1872. t. 7. Adversus Abernethy scripsit *The Scripture Doctrine of Miracles* 1776.,

ib. 1873. t. 2, gallice Parisiis 1808. t. 3 in 12., in quo solide miraculorum possibilitatem et veritatem tuetur. Adversus Hope O. Praed. edidit: *Letters on Usury and Interest*, showing the Advantage of Loans for the support of Trade and Commerce, Londini 1774. Decessit optimus pastor[1]) a. 1811. aetatis anno 83.

771. Theodorus Almeyda (Almeida) Orat. n. Olisipone a. 1722., primus qui ibidem physicam experimentalem doceret, incredulorum argumentis respondit atque harmoniam inter rationem et revelationem ostendit, cujus operis prodiit versio gallica Parisiis 1823. t. 2 in 12. Cum sedi apostolicae ex corde esset addictus, incurrit potentissimi ministri Pombal offensionem, unde in Galliam secessit. Post illius casum rediit atque inter socios academiae olisiponensis relatus est († 1803.). Joannes Facundus Sidrus Vilaroig O. S. Aug. hispanus, n. 7. Aug. 1748., in valentina academia professor, vicarius generalis Ord. per Hispaniam et plurium academiarum socius († 15. Jun. 1816.), edidit[2]) *institutiones theologicas* ad hispanorum adolescentium usum ll. 20, Valentiae 1782. in 4. Raphael Nuix de Perpiña S. J. n. 17. Febr. 1741. in oppido castellano Thora, Ferrariae vitae cursum confecit 1802. ob nimium studendi contentionem. Hujus studii fructus exstitit *Titi Carici Perpennae ad Quirites pro romani pontificis in controversiis fidei dirimendis auctoritate* adversus falsos catholicae cultores *orationes quinque*, Assisii 1784. t. 3 in 8; *Alethini Philolai orationes*

---

[1]) Cf. Gordon *the catholic church* in Scotland from the suppression of the hierarchy to the present time, Aber deen 1874. p. 15—453; *histor. polit. Blätter* 82, 680—7; Bellesheim *schott. Kirchengeschichte* 2, 368. ss.

[2]) Cf. plura apud Fuster, *Biblioteca valenciana* 2, 385.

quinque ad romanos pro humanae reipublicae felicitate adversus incredulam sec. XVIII. philosophiam, ib. 1788—97. t. 5 in 8. Michael Elizalde Urdiroz S. J. n. 1747. in oppido Orbain dioeceseos pampelonensis, qui expulsa societate Jesu ex Hispania coactus est in patria remanere, scripsit *Disertacion a favor de la suprema autoridad del romano Pontifice* sobre todos los Concilios, Pampelonae 1815. et *Descuidos del Dr. Joaquin Lorenzo de Villanueva:* en su obra de la leccion de la sagrada Escritura en lenguas vulgares demonstrados, ib. 1793. sub nomine anagrammatico Guillermo Diaz Luzeredi, in quo acriter illius doctoris opinionem impugnat, qua tuetur quascunque ss. Scripturas esse legendas. Aliquamdiu prohibita fuit a gubernio operis venditio. Didacus Josephus Fuensalida S. J. hispanus nobili genere natus in urbe d. Jacobi (Santjago) in regno chilensi 12. Nov. 1744., ex America expulsus in foro Cornelii in Italia constitit, ubi theologiam moralem docuit. Cum card. Chiaramonte ecclesiae forocorneliensi praeficeretur episcopus, Fuensalidam voluit sibi a rebus theologicis et synodalem examinatorem: quae munera tanta cum episcopi approbatione sustinuit, ut idem ad summum pontificatum evectus eum Romam invitaverit theologi pontificii gradu exornandum, quem ille honorem modestia singulari recusavit. Decessit morte repentina oppressus 1. Oct. 1803. Jansenianos et synodum pistoriensem suis operibus exagitavit: *Lettera d'un ecclesiastico torinese* ad un ecclesiastico di Bologna datata da Torino il 26. Luglio 1781., pro defensione operis E. Iturriagae (de quo infra) *de sanctificatione festorum; Osservazioni critico-theologiche sopra l'analisi del libro delle Prescrizioni di Tertulliano* di Don P. Tamburini[1]), Assisii

---

[1]) Hoc tamen opus ab aliis tribuitur Joanni Nani episcopo

1783. in 4; 1784. ed. plurimum aucta, in quo op. gravissime notat errores, quibus Tamburini jansenianorum assecla Tertulliani librum foedaverat; *Processo teologico sopra la clausura di monasteri delle monache*, ib. 1784., quo sub nomine Antonii Bonelli oppugnat errores Pii Cortesi *de claustris sacrarum virginum*; *Analisi del concilio diocesano di Pistoja* celebrato nel mese di Settembre dell'a. 1786. dall' Illmo e Rmo Mons. Scipione de Ricci . . . ossia saggi di molti errori contra la fede contenuti nello stesso concilio, ib. 1790. sub nomine Ant. Rasier, opus praeclarum; *Le frodi del Giansenismo* usate già in Francia dai Quesnellisti e a' dì nostri rinnuovate in Italia da lor seguaci, segnatamente in Pavia e Pistoja ovvero risposta degli annedoti indirizzata al loro Autore da Mons. Fr. Lafitau Vescovo di Sisteron volgarizzata, ib. 1788. sub nomine Cajetani brixiensis; *Sua difesa e di que' sacri Predicatori*, che trattano con valore argomenti sopra la verità della fede, in op. Zachariae: *Prediche polemiche* sopra s. Pietro e i suoi Successori e il divin loro Primato di Deneville, Fullinii 1784. Josephus Guevara S. J. matritensis n. 13. Martii 1719, decessit exsul Hispelli ad Umbros, in cujus canonicorum collegium

---

brixiensi († 1804.). Opus vero illud Tamburini, cujus nomen saepe nunc occurret, primum fuit, quo aggressus est primatus praerogativas. Adversus illud scripserunt praeterea Bruni (cf. pag. 352.), Bolgeni (de quo infra), Marcus da s. Francesco in *brevi avvertimenti* a P. Tamburini intorno ad una digressione sopra il sommo Pontefice da lui introdotta nella sua analisi etc. 1784; Muzzarelli aliique etiam anonymi. Adversus Nani scripsit Tamburini *Lettere di un teologo piacentino* a Mons. Nani, Placentiae 1872. t. 3, et *Lettera III.* ib. 1785. quasi apologiam sui operis, cui respondit Bolgeni in l. *Il Critico corretto* ossia ricerche critiche sopra la Lettera III. etc., Maceratae 1786. in 8. Cf. Roskoványi *de primatu* 3, 774.

fuerat adscitus,' 23. Febr. 1806. Ejus sunt: *Diss. antiblasiana* seu Blasius admonitor in Blasium commonitorem, Venetiis 1775., qua propugnat ss. Cordis Jesu cultum; *diss. historico-dogmatica de ss. imaginum cultu religioso* quatuor epochis complectens dogma et disciplinam Ecclesiae super ss. imagines, Fulginiae 1789. in 4; *Diss. sopra gli oracoli* nella quale si fa manifesto contra Fontenelle, che il demonio ebbe parte negli oracoli degli antichi, s. a. in 8; *Risposta all' anomino* della lettera sopra la vicinanza del giudizio universale, Fulginiae 1790. in 8. Paraverat Historia natural, politica, ecclesiastica y jesuitica del Paraguay t. 2 in f., sed in exsilium pulsus manuscriptum tradidit patribus dominicanis. Pars t. 1. prodiit inscripta *Historia del Paraguay*, Rio de la Plata y Tucuman, in *collection sur le Rio de la Plata* auctore Petro de Angelis t. 2. Buenos Ayres 1836. Emmanuel Lacunza S. J. n. 19. Jul. 1731. in urbe s. Jacobi (Santjago) regni chilensis, pariter in Italia exsul († 17. Jun. 1801.), omnem animi contentionem adhibuit in componendo opere, cui titulum fecit: *La venida del Messias en gloria y Magestad*, Observaciones de Juan Josaphat Ben-Ezra hebreo Cristiano dirigida a el Sacerdote Christofilo Atico Romano, Londini 1816. t. 4 in 8; Parisiis 1826. t. 5 in 12. Prodierat jam antea editio sed manca et mutila. In hoc opere erudito quidem, sed singulari, tuetur resurrectionem non uno eodemque tempore futuram esse, antichristum esse incredulorum coetum, non hominem singularem; opiniones millenariorum renovat [1]) etc. Prohibitum fuit opus (quocunque idiomate) a congregatione Indicis decr. 6. Sept. 1824.

772. Cum in *Italia* quoque liberior cogitandi loquendique

---

[1]) Cf. de Lacunza ejusque sodalibus, quorum modo mentionem fecimus, Caballero in *Bibliothecae script. S. J. supplementis.*

ratio de die in diem magis diffunderetur, non defuerunt qui rem catholicam strenue egerint: inter quos eminuit ingenii sagacitate, eruditionis copia, dignitatis splendore et librorum varietate Hyacinthus Sigismundus Gerdil in Samoëns Sabaudiae vico 20. Jun. 1718. parentibus piis, sed mediocris conditionis, natus. Puer excelluit ingenio, studio et in primis morum candore et pietate. Annum 15. pene assecutus ingressus est Barnabitarum ordinem. Bononiae theologiae operam dedit, ubi virorum doctorum, Lambertini in primis archiepiscopi, postea summi pontificis Benedicti XIV. sibi conciliavit animum, qui ejus opera subinde usus est in adornando opere de beatificatione et canonizatione SS., quo favore etiam postea semper gloriabatur Gerdil. Maceratae primum a. 1737. et Casalii philosophiam docuit, unde Taurinum accitus (1749.) ibidem in academia philosophiae, deinde post quinqennium theologiae moralis cathedram occupavit. Taurini archiepiscopus brevi spectatis Gerdilii ingenio et virtute eum in consilium privatum conscientiae admisit, suusque ordo tanta fiducia eum prosequebatur, ut Sabaudiae Pedimontiique collegiorum provincialem seligeret, imo cogitaverit de eo eligendo in praepositum generalem, quod tamen munus modeste recusavit. Benedictus vero XIV. eum quasi indixit Emmanueli III. Sardiniae regi utpote prae ceteris aptissimum ad educandum erudiendumque nepotem suum, qui postmodum fuit piissimus rex Carolus Emmanuel IV., quo in gravissimo munere Fenelonium et Bossuetum aemulatus est. Clemens XIV. eum cardinalem designavit (in petto) hoc encomio: *Notus orbi, vix notus urbi* (26. Apr. 1773.), sed non proclamavit: quod praestitit 27. Jun. 1777. Pius VI., qui eum prius Romam accivit et Dibbonii episcopum in partibus consecravit. Prope omnibus congregationibus adjunctus, imo et congregationi Indicis et propagandae fidei praepositus fuit (1795.). Ejus consilio prae ceteris deferebatur gravissimis

in rebus, in quibus moderationi studebat salvis tamen principiis. In tanto dignitatis splendore paupertatem religiose servavit degens apud sodales. Capta a gallis urbe, ut secedere posset pro itineris sumptibus vendere coactus est libros suos. Recepit se Pedemontium, ubi magnis in angustiis, obsequiosa tamen charitate card. Loranzanae et Despuig archiepiscopi hispalensis adjutus, solitarius vixit. Adversos casus mirabili patientia sustinuit. Defuncto Pio VI. Venetias se ad conclave contulit. Ineuntibus suffragiis primo maximus ei fuit favor, verum card. Hertzan nomine Francisci imp. Austriae eum excludendum esse ab electione palam declaravit. Romam Pium VII. comitatus, ad pristina rediit munera. Decessit 12. Aug. 1802. a. aetatis 84. Hoc fuit ei positum epitaphium a. P. Fontana O. Barn. praeposito generali et postea cardinali:

Memoriae et cineribus
Hyacinthi Sigismundi Gerdili
Allobrogis, Fossiniacensis . . .
Qui metaphysicus sui temporis primus,
Physicus, philologus, theologus praestantissimus,
Immortalem ingenii doctrinae famam
Plurimis invictis operibus
In omnigenos religionis hostes
Latine, gallice, hetrusce editis
Sibi ubique gentium partam
Modestia, lenitate, comitate,
Abstinentia, beneficentia
Omniumque virtutum splendore aequavit . . .
Decessit exitu sanctissimae vitae consentaneo
In qua magno saepe usui Ecclesiae fuit . . .

Fere omnium academiarum Europae erat particeps, apud eruditos magno in honore, qui libenter Romae apud ipsum conveniebant. Pleraque ejus opera versantur in propugnanda

adversus incredulos revelatione et religione christiana, in tuendis Ecclesiae et romani pontificis juribus, in refellendis fidei hostibus. Utitur stilo perspicuo et nitido, nunquam est acerbus, semper modestus in refutandis adversariis, solidus et accuratus in argumentis, inter quae libenter et sagaciter argumento ad hominem petito ex concessis ab adversario utitur, exemplar insignis apologetae. Opera ejus prodierunt Bononiae 1784—91. t. 6 in 4; Florentiae 1844—50. t. 7 in 8. Alia ed. distributa in 20 t. curante sodali P. Fontana Romae 1806—21. in 4; selecta prodierunt Mediolani 1827—1830. t. 5 in 8; 1836. t. 3. Haec vero potiora videntur[1]: T. 1. *Anti-Emile* ou reflexions sur la théorie et la pratique de l'éducation contre les principes de M. Rousseau, Taurini 1763. in 8., in quo modeste sed solide refellit theorias Rousseau, qui hoc opere Gerdilii non fuit offensus, imo cum honoris significatione de ejus auctore loquitur; *Plan des études* pour S. A. R. Mons. le prince de Piemont avec quelques opuscules rélatifs à la même institution; *Logicae institutiones; Histoire de sectes des philosophes; Pensées* sur les devoirs des differents états de la vie; *Principes métaphysiques* de la morale chrétienne; *Reflexions sur un mémoire de Mons. Beguelin* concernant le principe de la raison suffisant de la possibilité *du système du hazard; Della origine del senso morale* ossia dimostrazione, che vi ha nell'uomo un naturale criterio di approvazione e di biasimo riguardante l'intrinseca morale differenza del giusto e del ingiusto: il

[1]) Cf. plura in *Elogio Letterario* P. Fontanae, Romae 1802. op. 1, I—L, VII. ed. florentinae, quam in recensendis operibus sequimur; Henrion in ed. Feller *Biogr. univers.* 3, 106; Hergenröther, *Kirchenlex.* 12, 469—72; Tipalto *Biogr. degli Italiani illustri* IV; Picot *Mémoires* t. 4; *histor. pol. Bl.* 1852. I. 745. ss.; G. Piantoni, *Vita del card. G. S. Gerdil ed analisi delle sue opere,* Romae 1831.

quale unitamente alla nozione dell'ordine e del bello nasce dalla facoltà, che ha l'uomo di conoscere il vero; *Mémoire de l'ordre; Diss. della esistenza di Dio* e della immaterialità delle nature intelligenti; *L'immatérialité de l'âme* démontrée contre M. Locke par les mêmes principes par lesquels ce Philosophe démontre l'existence et l'immatérialité de Dieu avec des nouvelles preuves de l'immatérialité de Dieu et de l'âme tirées de l'Écritures, des Pères et de la raison, Taurini 1747. T. 2: *Osservazioni sul modo di spiegare gli alti intellettuali della mente umana* per mezza della sensibilità fisica proposto dall'Autore del sistema della natura; *Défense du sentiment du P. Malebranche* sur la nature et l'origine des idées contre l'examen de M. Locke, Taurini 1748; in ed. 2. jam magis recedit a Malebranchii theoriis et eclectismum sectatur[1]). *Recueil de Diss. sur quelques principes de Philosophie et Religion*, scil.: Essai d'une démonstration mathématique contre l'existence éternelle de la matière et du mouvement, déduite de l'impossibilité démontrée d'une suite actuellement infinie des termes soit permanents, soit successifs. Que l'existence et l'ordre de l'Univers ne peuvent être détérminés ni par les qualités primitives des corps, ni par les loix du mouvement; Essai sur les charactères distinctifs de l'homme et des animaux brutes où l'on prouve la spiritualité de l'âme humaine par la nature de son intelligence; sur l'incompatabilité des principes de Descartes et de Spinoza. Plura praeterea opera mathematica et physica, inter quae *Mémoire de l'infini absolu* considéré dans la grandeur; *Esame e confutazione de' principj della filosofia wolfiana* sopra la nozione dell'estéso e della forza etc. T. 3:

---

1) Cf. Werner, *der h. Thomas v. Aquin* 3, 605. ss.; *Geschichte der apolog. u. pol. Literatur* 5, 125. ss.

Introduzione allo studio della religione con la confutazione de filosofi antichi e moderni circa l' Ente supremo [1]) etc., Taurini 1755. quae arrisit vel academicis berolinensibus, eam tamen non absolvit. *Breve esposizione de' caratteri della vera Religione* per servire d' introduzione alla dottrina cristiana, saepius edita; gallice etiam in Migne *Démonstration évang.* 11, 331—370. *Saggio d' instruzione teologica* per uso di convitto ecclesiastico, cui postea adjecit 3 diss. quae habentur t. 4; *Virtutem politicam* ad optimum statum non minus regno quam reipublicae necessariam esse, oratio habita . . . 1750. etc. adversus Montesquieu; *philosophicae institutiones*, quibus ethica seu philosophia practica continetur. T. 4: *Traité des combats singuliers* ou des duels, Taurini 1759; *Considerations sur Julien*, sagax et accurata diss.; *Observations sur les époques de la nature* pour servir de suite à l' examen des Systèmes relatifs à l'antiquité du Monde; opuscula ad hierarchicam Ecclesiae constitutionem spectantia, Parmae 1789., Venetiis 1790., in quibus disserit de ratione ineundae concordiae catholicos inter et heterodoxos; de fidei controversiis per amicabiles transactiones dirimendis: utrobique diserte enuncians, supremam s. sedis apostolicae auctoritatem nec ignorari, nec dissimulari posse; de plenitudine potestatis episcopalis an et quomodo singulis episcopis tribuenda, seu de discrimine potestatis ordinis et potestatis regiminis; de consectariis nonnullis insignibus apostolici principatus in romana sede vigentis; consectaria ad hierarchicam Ecclesiae constitutionem spectantia ex his, quae acta sunt inter Bossuetium et Molanum et Leibnitium de ratione ineundae concordiae catholicos inter et protestantes, ubi rursus supremam pontificis potestatem debite extollit. *Animadversioni sul*

---

[1]) Cf. *Storià Letter. d' Italia* 12. 290—302.

piano proposto da alcuni dottori sorbonici per la riunione alla chiesa latina de'greci disuniti, Romae 1808., in quibus crisi subjicit plures incongruas expressiones sorbonicorum, qui sec. XVIII. cogitabant de hac unione procuranda, speciatim expressiones de primatu; *de sacri regiminis ac praesertim pontificii primatus proprio ac singulari jure* in omni ecclesiasticae potestatis communicandae ratione adversus Slevogtium: in quo l. agit de jure episcopatus constituendi, disjungendi aut in unum redigendi, de norma et ratione ecclesiastici juris exercendi in omni spirituali potestate communicanda, Romae 1808; in Georgii Sigism. Lakios *praelectiones* canonicas de legitima episcoporum instituendorum ac destituendorum ratione *animadversiones*, quae respiciunt praesertim sententias plus minusve infensas juribus Ecclesiae ac primatus, Romae 1808. T. 5: *Confutazione di due Libelli contro il Breve super soliditate* l'uno intitolato: La voce della Verità; l'altro: Riflessioni sopra il Breve del S. P. Pio VI., in cui si condanna il l. di Eybel, che cosa è il Papa, Romae 1789; *apologia compendiosa del Breve super soliditate*, ib. 1791; *in commentarium a J. Febronio in suam retractationem editum animadversiones*, ib. 1793. 1808. Percurrit singulas commentarii febroniani positiones (38) et congruas facit reflexiones ad doctrinam Ecclesiae clarius et pressius enunciandam pertinentes erroneasque Febronii expressiones corrigendas. Pius VI. brevi ad auctorem data has animadversiones collaudavit. *Esame dei motivi della opposizione fatta da Mons. vescovo di Noli* (Benedicto Solari), alla publicazione della bolla *Auctorem fidei*, preceduto dall'esame delle Riflessioni Preliminari dell'anonimo editore de'medesimi, Romae et Venetiis 1800. 1801. 1802. cum appendice (in t. 6.). T. 6: *Animadversiones* in notas, quas nonnullis pistoriensis synodi[1]) propos.

[1]) Adversus hanc et Böhmer sunt etiam ejus *catholici dogmatis*

damnatis in dogmatica constit. SS. D. N. Pii VI. quae incipit: *Auctorem fidei* cl. Feller (cf. p. 513) clarioris intelligentiae nomine adjiciendas censuit, ib. 1795; etiam in Migne *theol. cursu* compl. t. 9. p. 911—40; *de pontificii primatus auctoritate in Pètri cathedra* ejusdemque successorum a Christo constituti adversus Marsilii Menandrini exitialem errorem a Jodoco Coccio notatum l. 7. *de hierarchia ecclesia*, scil. b. Petrum nullam a Christo immediate accepisse potestatem super apostolos; Tr. *del Matrimonio* ossia confutazione de' sistemi contrari all' autorità della Chiesa circa il matrimonio, Romae 1803. in 4., in quo praesertim impugnat errores M. A. de Dominis et Launoji; *Risposta ad un Quesito* intorno ad una propos. controversa del P. Gallifet sulla divozione del ss. Cuore di Gesù riportata nell' opera intitolata: *La via della Santità* mostrato da G. C. al cristiano nello spirito e nella pratica della vera divozione del suo ss. ed amorisissimo Cuore. T. 7: *Theologia moralis. De Ecclesia ejusque notis*, egregium opus posthumum, in quo explicat in primis notam unitatis et residentem in Petri cathedra doctrinam veritatis; *Memorie sull' autorità della Chiesa* e del Rom. Pontifice rilevate dagli atti apostolici Quaeritur utrum ob difficultatem annonae fas sit episcopis super delectu ciborum quadragesimali tempore cum integra indiscriminatim communitate seu populo inconsulto R. Pontifice dispensare, 1851. Alia ejusdem opera jam parata ultimis vitae ejus annis perierunt: quaedam demum prodierunt in *analectis* jur. pont. serie I. Romae 1852. inscripta: *Nouveaux opuscules du Card. Gerdil* publiés pour la première fois d'après les autographes existant au collège des PP. Barnabites

---

de immuni Ecclesiae auctoritate in sanciendis disciplinae legibus documenta e trid. synodo petita, Romae 1800.

de Rome, inter quae sunt: Des censures théologiques; annotationes ad quasdam prop. inter damnatas per constit. dogmaticam Auctorem fidei; Défense de la bulle Auctorem fidei. Ejus Discours philosophique sur l'Homme considéré relativement à l'état de Nature et à l'état de Société exstat etiam in Migne *Démonstrations évang.* 11, 239—331. Prodiit primum Taurini 1769. in 8.

773. Alius laboriosissimus et pugnacissimus apolegeta fuit Joannes Vincentius Bolgeni S. J. bergomas, aucupator tamen subinde novarum opinionum, n. 22. Jan. 1733., qui philosophiam et theologiam Maceratae docuit. Exstincta societate Jesu eum Pius VI. Romam adscivit atque theologum poenitentiariae constituit, quod munus magna pontificis approbatione obivit. Capta a gallis urbe et proclamata republica metu ut videtur impulsus juramentum civicum scripto pro eo edito defendit[1]: quo famam suam maculavit: mox tamen illud reprobavit reprobationemque misit Venetias ad cardinalium collegium summo pontifici eligendo intentum. Decessit Romae 3. Maji 1811. Haec potiora ejusdem opera[2]: *Esame della vera idea della santa sede*, Ticini 1784., saepius editum, etiam Romae 1836. adversus Tamburinum jansenistarum et josephinistarum eo tempore per Italiam veluti patriarcham. Cum Joannes Baptista Guadagnini hoc examen censurae subjecisset, edidit *Confutazione della Censura* etc., Maceratae 1786. in 12. *Risposta al quesito:* Cosa è un Appellante ossia osservazioni teologico-critiche supra due libri stampati in Piacenza 1784. e intitolati *Cosa è un Appellante?* e *Continuazione dell' Appellante* (auctore P. Tam-

---

[1]) Cf. libri qui occasione hujus libelli prodierunt apud Roskovány *de rom. pontif.* III, 1054. s.

[2]) Cf. Caballero 1, 99; Backer 1, 681—5.

burini), Maceratae 1787. in 8. *Stato de bambini morti senza Battesimo* esposto da J. B. Guadagnini, ib. 1787. in 8; Romae 1824. t. 2 in 8. Orta erat hac de re gravis controversia Ticini; contendit Guadagnini in op. *Esame delle Rifiessioni teologiche e critiche* sopra molte censure fatte al Catechismo composto (a Bellarmino) per ordine di Clemente VIII. ec. ove specialmente si tratta de' bambini morti senza battesimo, Ticini 1786., infantes sine baptimo defunctos pati in carcere inferni poenam ignis; quam opinionem refellit Bolgeni, qui simul nititur ostendere, hanc non esse Augustini sententiam. *Fatti dogmatici* ossia dell' infallibilità della Chiesa nel decidere sulla Dottrina buona e cattiva de' libri, con una appendice, ch' è una confutazione generale del Giansenismo, Brixiae 1788. t. 2 in 8; Romae 1795 t. 3 in 8. ed. aucta, quem l. iterum Guadagnini acriter impugnavit in l. *Tre osservazioni* sul l. dei Fatti dogmatici, Ticini 1789., cui opposuit Bolgeni: *L' Economia della fede cristiana*, Brixiae 1790; Romae 1832. liber plane praestans. *Della Carità* o Amor di Dio, Romae 1788. t. 2 in 8., in quo op. adversus de Rubeis (pag. 9.) contendit, actum proprium charitatis erga Deum esse amorem concupiscentiae: amorem vero illum, qui amicitiae dicitur, quo Deus propter se diligitur, negat esse posse actum charitatis ejusque notionem in Scripturis et patribus contineri. Quam sententiam tamquam novitatem perniciosam plures ipsius sodales impugnarunt, ut Muzzarelli, de quo mox, in pluribus opusculis, praesertim in *Lettera amichevole*, Fulginii 1790; in opusc. *del motivo formale specifico e primario dell' atto di Carità*; Fulginiae 1791. ed. 2; *Risposta ad alcuni obbjezioni* che potrebbero farsi al opuscolo etc., ib. 1791. ed. 2.; Joachimus Cortes S. J. in antibolgeniana diss. *de amore Dei*, Forolivii 1790; Antonius Josephus Regono in *Rimostranze amichevoli*, Ve-

netiis 1791; Theophilus Christiani in *Lettere teologico-critiche* Firmii 1791; Joanne Bapt. Gentilini S. J. in diss. *sopra la virtù della Carità*, Brixiae 1803. in 8; Josephus Chantre y Herrera S. J. valentinus [1]), theologiae pro-

---

[1]) Ejus jam supra mentionem fecimus pag. 258. Edidit quoque diss. theologico-dogmaticam *de infallibilitate ss. pontificis in rebus fidei definiendis*, Parmae 1794. in. 4. Pro sententia Bolgeni stetit Laurentius Hervas y Panduro S. J. nobili genere in Hispania n. 1. Maj. 1735. Docuerat philosophiam in regio nobilium seminario matritensi, deinde in collegio nunciano. Missus in Americam inde cum sociis expulsus fuit. Cesenae constitit magnaque animi contentione physicas et mathematicas disciplinas excoluit, in primis vero studium linguarum. Polymathiae inhians infinita pene ac varia auctorum lectione se obruit tanta rerum silva comparata, ut in quamcunqne se partem daret, idoneus scribendis cujuscunque generis libris redderetur. A Pio VII. bibliothecae in palatio Quirinali ab eodem institutae praefectus est; eidem pontifici ob animi candorem, castitatem morum et insignem probitatem carissimus fuit et ejus quotidianis colloquiis familiaribus largiter dignatus. Variis academiis adlectus est socius. Decessit acerbissimis doloribus christiana patientia diu toleratis 24. Aug. 1809. Fructum indefessi studii contulit in opus magnum inscriptum: *Idea del Universo* che contiene la Storia della Vita dell'uomo, elementi cosmografici, viaggio estatico al mondo planetario e storia della terra e delle lingue, Cesenae 1778. t. 22 in 4. In t. 17. pollicetur se vulgaturum grammaticas compendiarias 18 linguarum americanarum, quas tradidit Cl. V. Baroni Humboldt curaturo ut doctissimus Vater professor Halae Magdeburgi eas typis ederet in suo *Mitridates*. Delectabatur enim praesertim studio comparativo linguarum, quod nemo ante ipsum adeo promoverat, unde ediderat *Catalogo de las lenguas de las Naciones conocidas*, Matriti 1800—5. t. 6 in 4., alii 4 manserunt sub praelo. Exhibet inter alia orationem dominicam in 307 linguis adjectis annotationibus eruditis cum lexico polyglotto 150 linguarum, opus immensae diligentiae, quod ab eruditis magni aestimatur: ejus substantia habetur jam t. 17—21. operis supra citati, cujus t. ultimus inscribitur *Analisi filosofico-teologica della natura della Carità* ossia dell'Amor di Dio, qui tamen prodiit Fulginii 1792. in 4. Cf. alia

fessor Placentiae (n. 1738., † 21. Aug. 1801.) in tractatu theologico *de charitate* ejusque discrimine ab spe theologica et religione ceterisque virtutibus infusis; accedit appendix super novissima ejusdem apologia, Bononiae 1792. in 4. Non tacuit Bolgeni editis *Schiaramenti in confermazione e difesa della sua Diss.* Fulginii 1790. in 8. et *Apologia dell' Amor di Dio detto di Concupiscenza*, ib. 1792. uterque l. acri stilo conscriptus. *Specchio istorico* da servire di preservativo contro gli errori correnti tratto da alcuni opuscoli francesi e corredato di opportune annotazioni, p. I. Geografia del Giansenismo, 1789. in 8; *L' Episcopato* ossia la podestà de governare la Chiesa, (Romae) 1789. in 4. adversus Januarii Cestari l.: *Lo spirito della giurisdizione ecclesiastica* sulle ordinazioni de' Vescovi, Neapoli 1788., cum duobus sequentibus opusculis iterum Romae 1824. t. 5 in 8. In eo opere tuetur Bolgeni, collatam esse immediate a Christo universalem jurisdictionem episcopis, non prout singuli sunt, sed prout corpus episcopale cum suo capite romano pontifice constituunt. Occasione data impugnat quoque Joannem Andr. Serrao *de ss. Scripturis* ostendens hujus operis affinitatem cum propositionibus damnatis Quesnelli. Cum vero contra Bolgeni l. edidisset P. Giovenazzi *Saggio della buona fede e del criterio dell' Ex-Gesuita Bolgeni* etc. respondit ille in *Analisi e difesa del suo l.* intitolato l' Episcopato etc., Romae 1791. in 8. *Diss. sulla Giurisdizione ecclesiastica* in confutazione di una diatriba del Teologo G. Sicardi, Romae 1793. in 8. (de qua controversia cf. pag. 459.), qua de re edidit quoque *Lettera . . . al Sig. D. G. B. Guadagnini*, Bononiae 1791. *Problema se i Giansenisti siano Giacobini*

---

ejusdem opera edita et msc. apud Caballero 1, 155; Backer 2, 133; *Biogr. univ.* 67, 135.

in risposto alle lettere teologico-politiche sulla presente situazione delle cose ecclesiastiche (P. Tamburini Ticini 1794.), Romae 1794. in 8.; quibus opposuit Palmieri[1]) *Lettera di Agatopisto Filarco,* cui adjecit alteram s. l. et a. *Il possesso* principio fondamentale per decidere i casi morali illustrato e dimostrato, Brixiae 1796. in 8.; Urbe vetere 1847. Plures hanc diss. impugnarunt, ut quidam episcopus editis literis pastoralibus, Assisii 1798; Agapitus de Palaestrina O. Min. Ref. in *Esame critico-teologico* di quanto ha scritto . . . Bolgeni sopra i peccati mortali dubbi e sulle circostanze notabilmente aggravanti la malizia delle mortali colpe, Romae 1799; Cajetanus Maria de Fulgore canonicus aversanus, in diss. *contro la regola del posesso,* Neapoli 1798; Joannes Trinch canonicus Tiburtinus in l. *Il Bolgenismo,* Fulginii 1850. in 8., cui subjecta est Prooemialis digressio antibolgeniana de necessitate confitendi omnia peccata mortalia sive certa sive dubia prout sunt in conscientia, Velitris 1847. Post Bolgeni mortem prodiit Diss. seconda fra le morali *sopra gli atti umani,* Cremonae 1816; Diss. undecima fra le morali *sopra l'impiego del denaro e l'usura,* Lucani 1835. in 18; *dei limiti delle due potestà* ecclesiastica e secolare, Florentiae 1848. in 8; *sopra gli atti umani,* Urbe vetere 1850. in 8.

774. Non minus strenuus et laboriosus fuit Alphonsus Muzzarelli, S. J. ex comitibus Muzzarelliis Ferrariae n.

---

[1]) Vincentius Palmieri genuensis n. 1753., selectus fuit a Josepho II. in theologiae professorem pro academia ticinensi, dignusque fuit Tamburini collega in promovendis jansenianorum et josephinistarum erroribus, pro quibus plura edidit opera. Professus quoque est principia perversa gallorum fanaticorum de libertate et factionis cleri constitutionalis decessitque in patria sua 13. Martii 1820. Cf. *Biogr. univ.* 32, 462.

22. Aug. 1749. A Pio VII. Romam vocatus Theologi poenitentiariae munus summa pontificis approbatione gessit. Pio VII. in Galliam sacrilege deportato Muzzarelli in carcerem fuit conjectus, deinde etiam deportationem subiit. Parisiis constitit usque ad pium sanctumque obitum 25. Maj. a. 1813., quem mensem Deiparae colendae consecraverat, marianum appellaverat et a populo christiano consecrandum vehementer curaverat. Vitae functo variis in locis splendidae exsequiae celebratae sunt: Ferrariae triginta saltem poetae ejus laudes et merita cecinerunt, et merito, fuit enim vir religione, pietate, modestia spectatissimus, divinis humanisque literis ornatus, apologeta religionis et jurium Ecclesiae zelosissimus, in scribendo sagax, accuratus, solidus, ut potioribus hujus aevi theologis sit accensendus. Inter opera ejusdem plurima eminet[1]): *Il buon uso della Logica in materia di Religione*, Ferrariae 1785. t. 4 in 8., quae dissert. collectio saepius prodiit aucta; Florentiae 1821. t. 11 in 12. Prodierunt etiam saepius seorsim et in varias linguas versae. Inter has (39) ex. gr. sunt t. 1. (ed. florent.): Pensieri sul modo da osservarsi al presente negli scritti di Religione; Abusi nella chiesa; Primato e infallibillità del Papa; t. 2: Tolleranza; Numero e qualità de' Miracoli; t. 3: Scommunica; Storia ecclesiastica, in qua diss. criticae observationes continentur in Fleurii historiam ecclesiasticam, praesertim in ejus dissertationes; t. 4: Confessione auriculare; t. 5: Richezze del Clero; Inquisizione; Dominio temporale del Papa; t. 6: Immunità ecclesiastica reale; Esame sull' Origine della Giurisdizione de' Vescovi nelle particolari Diocesi; 7. Esame delle opinioni del S. Bonnet sopra i miracoli e la risurrezione; i sistemi di alcuni filosofi

---

[1]) Cf. Caballero 1, 202; Backer 2, 1441—50; *Biogr. univ.* 30, 509. De ejus adversus Bolgeni opusculis supra egimus p. 527.

contra l'esistenza e la possibilità degli spiriti provano la debolezza dell'umana ragione e l'utilità della Rivelazione e del Tribunale della Chiesa cattolica; Se un fatto dommatico deciso dalla Chiesa sia oggetto di fede teologica; Peccato originale; Della salute dei pagani; t. 8: Ricchezza e magnificenza delle chiese; Sepolture in chiesa, numero degli altari, immagini sugli altari, lumi nelle chiese, processioni; Del contratto del matrimonio in quanto Sacramento; t. 9: Valore dell'Indulgenze; Gregorio VII; Invano si sforzano gli increduli di smentire il prodigio del sovvertimento della Pentapoli col ricorrere alla satira e naturali spiegazioni; Santità, divinità della Chiesa cattolica dimostrata dall'eroica virtù de'suoi Santi; 10: Libertà morale; Punto non deroga alla Providenza e Giudizio di Dio l'aver eletta privativamente come suo popolo così piccola nazione qual'è l'Ebrea; 11: La Religione dell'uomo filosofo etc. Prodierunt iterum Mediolani 1840. t. 8 in 12., latine versae a Georg. Zeldmayer de Buzitha abbate de Debalc, cathedralis ecclesiae cassoviensis praeposito, Cassoviae 1815—1817. t. 9 in 8. *Diss. selectae*, Romae 1807. in 8. Diss. 1. de regula moralium opinionum pro confessariis; etiam in Migne *cursu completo theol.* t. 11; diss. 2. de origine et usu oblationum, primitiarum et decimarum; 3. de regno millenario Christi visibiliter conversantis in terra; 4. an ss. pontifex habeat auctoritatem destituendi episcopum invitum et reluctantem a propria sede ob Ecclesiae necessitatem aut magnum utilitatem. *L'Emilio disingannato* dialoghi filosofici, Senis 1782. t. 2 in 4., Romae 1810. t. 3 in 12. ed. 3; Continuazione osia *confutazione del contratto sociale* d. G. J. Rousseau, Fulginiae 1794. t. 2 in 8; Venetiis 1818. 1828; *Lettera a Soffia interno alla setta dominante*, Fulginii 1791. in 4., in qua agit de gratia, charitate, deismo, philosophia et jure politico; *diss. intorno alle*

regole da osservarsi per parlare e scrivere con esattezza e con proprietà sù la divozione e sul culto dovuto al SS. Cuor di Gesù C., Romae 1806. in 12; *Esame critico delle principali feste di Maria SS.*, Fulginii 1794; *Della civile giurisdizione* del governo temporale esercitato dal Rom. Pontefice, Romae 1810; 1816. in 12; *Annotationes* ad secundam partem relationis lectae in conventu gallicano a. 1682. per D. de Choiseul-Praslin et elucubratae per Bossuet, (1811.) in 12; *Prop. Rom. Pontifex velut caput supremum Ecclesiae jus habet ex institutione divina sui primatus in creationem et maxime in confirmationem omnium et singulorum episcoporum:* ita ut eo recusante et contradicente, nemo haberi possit pro legitimo episcopo in Ecclesia catholica, neque unquam pacifice pro tali in eo casu habitus quisquam fuerit, s. l. et a. (1811.); *Infallibilité du Pape* prouvée par les principes mêmes et le setiment universel de l'Église gallicane[1]), Avenione 1826. in 12; 1846; *de auctoritate rom. Pontificis in conciliis generalibus*, Gandavi 1815. t. 2 in 8., opus posthumum cura Cornelii Geerts S. J. antverpiensis s. theologiae professoris[2]); *All' anomino autore del l. del diritto della civile sovranità* sopra il matrimonio e suoi impedimenti, risposta di piena confutazione tratta dalle gallicane dottrine ec. contro l'opera del Launojo ec., diss. del C. A. C. M., Veronae 1798., quod tamen opus forte est Christophori Muzzani (Muzani) S. J., qui eodem quo Muzzarelli decessit anno (1813.).

---

[1]) Alia quaedam ejus scripta ad facta illius temporis spectantia pro Ecclesiae et primatus juribus continentur in collectione inscripta: *Complément de la correspondance de la Cour de Rome avec Bonaparte*, Parisiis 1814. in 8. Cf. Roskoványi 4, 1030.

[2]) Hujus exstant plures theses Lovanii 1769—73. defensae, quas cf. apud Backer 1, 2072.

775. Natus est Muzzani nobili loco Vicentiae 28. Apr. 1724., magnamque posuit vitae partem in concionibus sacris habendis. Suppressa societate Jesu rediit in patriam et canonicus poenitentiarius renunciatus est. Plura egregia et solida opera reliquit adversus illius temporis hostes Ecclesiae[1]): *Difesa di que' sacri Predicatori* che trattano con valore argomenti sopra la verità della fede, Vicentiae 1782. in 8. adversus Jo. B. Roberti., etiam in op. *Preparativi* per la desiderabile inoculazione del buon senso proposta contra il male della incredulità, Fulginii 1783; *Lettere (6) di un Curato campestre* in risposta al libretto stampato in Brescia da P. Tamburini contra il Molinismo s. l. (1772.), 1788.; *Quale totalità di consenso decida la controversia nelle materie di fede,* Perusiae 1790. in 4., in qua diss. solide ostendit, non requiri consensum totius Ecclesiae ad dirimendas controversias. *Perfetta concordia* della dottrina delle controversie del v. Card. Bellarmino colla dottrina del suo celebre Catechismo, e in fine si aggiunge una breve Appendice sulla perfetta discordia della Grazia per se efficace insegnata nelle cattoliche Scuole colla dottrina dei moderni Settari, Venetiis 1791., adversus Jo. B. Guadagnini; *il dogma cattolico della spirituale autorità della Chiesa* all'anonimo autore dei sei dialoghi sullo spirito della Religione cristiana, ib. 1800. in 4., quam diss. secutae sunt *Lettere apologetiche,* Vicetiae 1800., quibus mox alias adjecit, ib. 1800. *Della assoluzione sacramentale* e del dolore de' peccati necessario a riceverla salutarmente, ib. 1801; *Diss. del motivo formale e adequato del dolor di attrizione,* Venetiis 1802. in 4. adversus Nogarola (de quo infra), quam secuta est *Lettera al Sig. N.*

[1]) Cf. Caballero 1, 201; Backer 2, 1440; Cernitori *biblioteca polemica* pag. 108.

Teologo del Seminario di Padova sopra l'assoluzione sacramentale e sopra il dolore de' peccati necessario a riceverla salutarmente, Venetiis 1802. in 4; *Diss. teologiche* sopra le piu gravi e importanti controversie a' giorni nostri suscitate, ib. 1803. t. 2 in 8.

776. Tertius qui hoc eodem anno decessit (1813.) est Aloysius Mozzi de' Capitani pariter Soc. J. et strenuus rei catholicae apologeta. Natus est claro genere Bergomi 26. Maj. 1746. Exstincta societate Jesu renunciatus est canonicus et archipresbyter bergomensis et jussus a suo episcopo praeesse doctrinae canditatorum sacerdotalium explorandae et praeturam disciplinae in universa dioecesi administrare. A Pio VII. gratiosissimis literis Romam vocatus missionarium apostolicum egit et praefectum Oratorii, quod a P. Gravitta S. J. appellatur. Academia Arcadiae romana eum sibi socium adscivit. Ex urbe Neapolim convolavit societati in utraque Siciliam restitutae (1804.) nomen iterum daturus. Insignis erat probitatis, asperitatis vitae, pietatis in Deum ac Deiparam tantoque zelo actus, ut nunquam cessaret proximos quacunque posset ratione juvare. Laboribus pro salute animarum susceptis fractus migravit ad superos in villa marchionis Scotti prope Mediolanum 24. Jun. 1813. Plurima reliquit[1]) opera egregia, inter quae plura ad pietatem spectantia. Potiora sunt: *Lettere* (3) *ad un amico* supra certa Diss. publicata in Brescia (1772. sub nomine Caleppii) sul ritorno degli Ebrei alla Chiesa[2]), Lucae 1777. in 8; *Lettera confidenziale* di un Teologo ad un Teologo, Vicetiae 1778. de eodem

[1]) Cf. plura de ipso in *Vita del P. L. Mozzi*, Novariae 1823. in 8; Backer 2, 1398—1402; Cernitori 104—108; Caballero 1, 197—99; *Biogr. univ.* 74, 504—6.

[2]) De hoc l. jansenianis erroribus infecto, in quo ipsa Ecclesiae infallibilitas in discrimen vocatur cf. Cernitori l. c. pag. 83—88.

argumento. Verum auctor illius diss. aliam opposuit: *Dell' epoca della conversione degli Ebrei* colla aggiunta di cinque Lettere teologiche in risposta al S. C. Mozzi, Venetiis 1779. in 8. *Il falso discepolo di s. Agostino e di s. Tommaso* convinto d'errore; riflessioni critico-dogmatiche sopra un nuovo libro sulle correnti dottrine, Venetiis 1779. in 8. Libri hujus titulus erat: *La doctrine de S. Augustin et de S. Thomas* victorieuse de celle de Molina et des jésuites par les armes que présente M. l'Archevêque de Paris dans son instruction pastorale du 8. Oct. 1763., Parisiis 1764. in 12. Adversus Mozzi scripserunt quidam anonymus, P. Modestus et Viator da Coccaglio (cf. supra pag. 256), cui respondit per *Breve saggio* della rara veracità del P. T. V. da Coccaglio, Bergomi 1780. in 12. Non tacuit P. da Coccaglio alio edito libercolo. *Vera idea del Giansenismo*, s. l. 1781. t. 2 in 12., adversus quem scripsit Antonius Thomas Volpi. *Storia compendiosa dello scisma della nuova chiesa d' Utrecht*, Ferrariae 1785. in 8; 1788., a Pio VII. brevi de d. 8. Jun. 1785. collaudata, quae occasionem dedit pluribus libris. Illam enim impugnavit Bossi canonicus mediolanensis in l. *Del Cattolicismo della Chiesa d' Utrecht*, Mediolani 1786., cui valide respondit Mozzi opere jam majori: *Storia delle revoluzioni della Chiesa d' Utrecht ll. 5*, Venetiis 1787. t. 3 in 8. Iterum insurrexit Bossi editis *Lettere Ultrajettine*, quibus opposuit Mozzi *Risposta pacifica* al Cavaliere milanese autore delle Lettere ultrajettine, Bergomi 1788. in 8. *Cinquanta ragioni e motivi* pe' quali la Religion cattolica romana dev' esser preferita a tutte le odiose sette del Cristianesimo e che indussero S. A. S. Ant. Ulrico Duca di Brunswich e di Luneburgo ad abjurare il Luteranismo, opera tradotta dall'Inglese ed illustrata con note, Bassani 1780. in 8. *Trattenimenti familiari* fra una donna cattolica e un Teologo

giansenista sopra la proibizione de' libri con annotazioni ed un indice cronologico ragionato dei libri del Partito giansениano riprovati dalla s. Sede, Assisii 1790. in 8., praeclarus et utilis libellus; *I progetti degl' Increduli* sulla distruzione dei Regolari e sulla invasione dei beni ecclesiastici disvelati nelle opere di Friderico il Grande . . . con un appendice di alcuni Decreti dell' Assemblea nazionale de' Francesi sul medesimo argomento. Traduzione libera dal Francese con note, s. l. 1791., Assisii 1791. et alibi editum. *Compendio storico cronologico* de' più importanti giudizi portati dalla s. Sede apost. romana sopra il Bajanismo, Giansenismo e Quesnellismo, Fulginii 1792. t. 2 in 8. *Il culto dell' amor divino* ossia la divozione al s. Cuore di Gesù[1]) opera di Mons. Gian Enr. Felice di Fumel Vescovo e conte di Lodeve tradotta in italiano e corredato di copiose ed interessanti annotazioni, Bononiae 1782. in 8., Novariae 1840. in 18.

777. Quibus adde[2]) Joannem Vincentium Georgi S. J.

---

[1]) Qua occasione mentionem faciemus Vincentii Bartoli S. J. florentini (n. 6. Oct. 1739.), deinde exstincta societate Jesu canonici in urbe patria, demum oratoriani, qui errores Scip. Riccii de ss. corde Jesu et de jejunio quadragesimali impugnavit, indeque sibi multas molestias peperit, et Emmanuelis Marques S. J. conimbricensis, cujus exstat opus egregium: *Defensio cultus ss. Cordis Jesu injuria oppugnati*, Venetiis 1781., de quo cf. Nilles *de festorum rationibus ss. Cordis Jesu et pp. Cordis Mariae* l. 1. pag. 215. ed. 5. Sed inter illustres ss. Cordis defensores merito est collocandus Benedictus Tetamus S. J. alius a Ferdinando (de quo cf. p. 188.), panormitanus († 1803.), cujus exstat *de vero cultu et festo ss. Cordis Jesu* adversus C. Blasii (cf. p. 459) commonitoriam diss. apologeticus, Venetiis 1772. in 4., cum appendice, in qua continentur: *Refutatio Antirrhetici Christotimi Ameristae* et monumentorum ad calcem blasianae commonitoriae selectorum castigatio, ib. 1773. (m. 10). Cf. Nilles l. c. pag. 214.

[2]) Addi etiam posset Ludovicus Antonius Caraccioli origine

Caprarolae prope Viterbium 12. Jul. 1738. natum, qui diu missionarium per varia Italiae loca et concionatorem Venetiis egit, donec Romam venit a Pio VII., qui hominem noverat egregie doctum, theologi s. poenitentiariae munere cohonestatus († 30. Jan. 1803.). Edidit *Epoche principali della Religione rivelata del vero Dio*, Venetiis 1791. t. 6 in 8., in quibus agit de necessitate revelationis divinae, de sex diebus creationis, qua occassione discutit mentem s. Augustini circa creationem, de natura et cultu ss. angelorum, de homine deque peccato originali, opus profunde theologicum et eruditum. Debuissent alii 4 tomi sequi, scil. de lege naturae, de lege scripta deque lege gratiae, quos auctor non edidit; *Riflessioni teologico-dogmatiche* sopra alcune epoche (f. pericope) evangeliche, colle quali dimostrasi il primato di s. Pietro Principe degli Apostoli in tutta e sopra tutta la Chiesa, ib. 1800. in 8. G. Bartholomaeus Podesta scripsit *lettere filosofiche* del mondo creato giusta la storia di Mose in confronto dei nuovi sistematori, Venetiis 1786. t. 2 in 8. Marcus Zaguri primum episcopus cenetensis, dein vicetinus († 1810.) egregium reliquit l. inscriptum: *Piano per dar regolato sistema al moderno spirito filosofico* ovvero Istruzioni anecdote di un libero pensatore ad una Assemblea di Amanti del buon-

---

neapolitanus, Parisiis n. a. 1721., aliquamdiu congr. Orat., qua tamen egressus est, qui plura opera sat levi et festino calamo composuit, inter quae *le langage de la religion* apud Migne *démonstr. évang.* 11, 1009—1090; *le langage de la raison.* Scripsit etiam vitam parum criticam Benedicti XIV. et Clementis XIV., cui literas a se confictas supposuit, Parisiis 1775. t. 2; 1776. t. 3 in 12. (cf. pag. 439.). A republica gallica stipendium sat pingue quotannis percepit. Decessit 29. Maji 1803. Cf. Feller 3, 417. Ad eum literas plures dedit H. Mich. Sauvage S. J. (cf. II, 1286.) occasione vitae Clementis XIV. quae prodierunt Parisiis 1776. 1777.

senso, Vicetiae 1791. t. 4, quo in opere utens sagaciter figura ironiae, ostendit infirmitatem et inconstantiam argumentorum quibus utuntur increduli et eorum responsionum ad argumenta firmissima religionis revelatae. Joannes Baptista Athanasius Giovio comes natus Comi 10. Sept. 1748., † 17. Maj. 1814. non nulla conscripsit opuscula pro tuenda religione christiana adversus incredulos; Alexander Tassoni sabinus n. 1749., juris doctor et auditor rotae, aetate jam provecta ordines sacros recepit totumque se Dei et Ecclesiae obsequio dicavit. Opere erudito *La religione dimostrata e difesa* Romae 1800—5. t. 3 in 8. gratiam Pii VII. sibi conciliavit, qui eum auditorem s. palatii constituit. Jam agebatur de ejus ad cardinalis dignitatem promotione, cum morte abriperetur 31. Maj. 1818. Bernardus de la Torre neapolitanus n. 1736. fuit philosophiae professor in seminario et academiae pro tuenda religione catholica director. Anno 1791. electus est in episcopum stabiensem, mox translatus ad ecclesiam litterensem, et a Pio VI. dictus legatus apostolicus per regnum neapolitanum. Occupato regno a gallis visus est illis favere, unde restaurata monarchia pulsus est in exsilium. Cum vero galli rediissent et Josephus Buonaparte thronum occupasset, concredita fuit ipsi diocesis neapolitanae administratio pro cardinali Ruffo in exsilium pulso. Filiis Murat novi regis erat ab eleemosynis. Post reditum Ferdinandi IV. secessit in dioecesim suam decessitque 28. Maj. 1820. Descripsit *J Caratteri degli increduli*, 1779; *Verità della religione cristiana*, opus posthumum[1]). Ludovicus Maria Bartholomaeus Ferrari O. Barn. mediolanensis n. 5. Jun. 1747., mathesis et physices per 30 annos professor, admodum versatus in hydraulica, de qua plurimas edidit diss.

---

[1]) Cf. *Biogr. univ.* 46, 277.

Cum vero postea (1816.) tradita ei fuerit in lyceo mediolanensi cathedra institutionis religiosae, scripsit *missione di Mosè*, cui subjecit Diss. intorno al Pentateuco samaritano 1799.; *Due libri sulla Religione cristiana* con un appendice sopra i misteri 1816; *introduzione allo studio della Religione rivelata* 1819., cui inseruit suas praelectiones[1]). Obiit 19. Maji 1820. Clemens Biagi O. S. Ben. cremonensis n. 1740., abbas ravennatensis monasterii, theologiae et juris canonici in collegio de propaganda fide professor († 1804.) italice vertit auxitque dictionarium Nicolai Silv. Bergier (cf. pag. 298.) et in suo diario ecclesiasico strenue jansenistas insectatus est. Cum esset insignis archaeologus monumenta graeca et latina ex musaeo J. Nanii descripsit, Romae 1785. 1787. t. 2 in 4. In primis ab eruditione laudatur ejus tr. *de decretis atheniensium,* ib. 1785. in 4.

773. Primatum asseruit Josephus Recco (n. 21. Maj. 1743., † 1801.), quem Pius VI. magni fecit, in op. *Della esistenza di vera Giurisdizione nella Chiesa cattolica* stabilita nell' autorità del Pontefice Rom. e della sua Sede provata con la disciplina de' primi secoli del Cristianesimo dalla promulgazione del Vangelo sino all' età di s. Leone, Romae 1791. in 8; *diss. epistolare* intorno alla celebre controversia del battesimo degli eretici fra s. Stefano e s. Cipriano, ib. 1791. in 8; *Discussione delle due podestà* spirituale e temporale, ib. 1793 in 8; *Discorso sulla riprovazione della sinagoga e sulla vocazione delle genti*, ib. 1796. in 4. Reliquit[2]) plura opera msc. Jansenianos impugnarunt: Demetrius Sanna S. J. in Sardinia natus, missionarius in regno

---

[1]) Cf. *Biogr. univ.* 64. 107; Wurzbach, *Biogr. Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*, 4, 191.

[2]) Cf. *Biogr. univ.* 78, 394.

novo granatensi, qui post exsilium Fani sedem fixit, in op. *Il peccato in Religione ed in Logica* degli Atti e Decreti del conc. diocesano di Pistoja . . . nel quale si confutano e dimostrano alcuni errori, inesatezze e contradizioni, di cui si è pieno zeppo il detto sinodo di Pistoja, Assisiis 1791. 1792. t. 2 in 4. sub nomine P. Mariano Pistofilo degli Eusebii di Città Geropoli. Ex multis operibus adversus illam synodum editis nullum forsitan majori rationum pondere ac istud pistorienses errores frangit ac debellat[1]). Joannes Carolus Brignole S. J. ex illustrissima familia senatoria Genuae (n. 22. Jul. 1721., † 7. Mart. 1808.) edidit *Raccolta d'opusculi interessanti*, Avenione (Genuae) 1789. t. 2 in 8., quibus continentur (8 epist.) examen criticum de nonnullis sententiis Baji, Jansenii et Quesnelli contra P. Molinelli e scholis piis, et quatuor ep. adversus Cyrillum Capozza O. Carm. in universitate genuensi theologiae professorem minus catholice de indulgentiis sentientem; *La dottrina della Chiesa* condannatrice degli errori di Bajo, Giansenio e Quesnel e la divozione del s. Cuore di G. C., in Italia 1793. in 12; *Antierasto* osia Erasto preteso amico della gioventù dimostrato vero nemico di esso e traditore, Assisii 1796. adversus Joannis Jac. Filassier *Eraste* ou l'Ami de la Jeunesse, Parisiis 1773. 1774. in 8; 1779. t. 2 in 8. ed. 3. etc. opus de summis pontificibus et de Ecclesia malemerentissimum. Thaddaeus Nogarola ex nobilissima familia Veronae n. 24. Dec. 1729. Theologiam magna acuminis et eruditionis opinione profitebatur in collegio bononiensi s. Luciae. Ejus sunt[2]): *Diss. teologica* sopra la disposizione necessaria a ricevere la grazia della giustificazione nel sacramento della penitenza,

---

1) Caballero 1, 252.

2) Cf. Caballero 1, 208.

Veronae 1800. in 8., in qua totus est in asserenda sufficientia attritionis et Tamburinum valide impugnat. Verum hoc opere occasionem praebuit acri controversiae literariae cum Jo. Baptista Gentilini S. J., qui edidit: *Sopra il dolore dell'attrizione e la virtu della Carità* diss. due, Brixiae 1802. 1803. in 8., et cum Muzzani (de quo supra). Nimia forte vehementia respondit in *Analisi* della diss. etc. cum appendice, Veronae 1803., cui adjecit *appendice seconda* . . . indirizzata a dissipar le dubbiezze, le quali sopra la dottrina cattolica della Attrizione sparge una Diss. sopra tal argomento scritta dal erudito C. C. Muzzani, Veronae 1803. Gentilini vicissim edidit *Spiegazioni di alcune parole* del conc. romano celebrato sotto Benedetto XIII. risguardanti il dolore di attrizione, che servirà di appendice alle due diss.. ib. 1804. in 8. necnon *Dialoghi tre* . . . sulla materia importante del dolore di attrizione, Brixiae 1803. in 8. et *Quesiti teologici* proposti al cittadino Paolo Corobelli Arciprete di s. Maria Insulare, Veronae 1803. Et en Nogarola dedit *Risposta* . . . ad alcuni quesiti, ib. 1804. in 8. eidemque Archipresbytero jam anno antecedenti dederat *Lettera di risposta*, aliamque epistolam inscripsit canonico Muzzani, ib. 1804., contra quem scripsit quoque *Osservazioni* sopra la natura dell' amor di Dio, ib. 1804., in quibus tuetur amorem erga Deum sine amore concupiscentiae. Hae videntur occasionem praebuisse operi Gentilini inscripto: *Disfida teologica publicamente intimata* . . . all' ab. T. Nogarola . . . per rilevare la vera dottrina dell' ang. Dottor s. Tommaso circa la carità perfetta ed imperfetta e circa il timore filiale, iniziale e servile, ib. 1804. Edidit Nogarola quoque: *L' immortalità naturale dell' anima dimostrata*, Venetiis 1780., Veronae 1806., opusculum plane aureum, cui adjecit ep. Bononiae 1806. et alteram Veronae 1807; *Spiegazioni e difesa dei quattro arti-*

coli della dichiarazione dell' assemblea gallicana dell' a. 1682., ib. 1808. in 8., in quo opusculo egregio paucis sed aptissimis verbis acutissimus auctor mentem explicat ac multis sui ingenii condimentis mitigare conatur declarationem cleri gallicani, qui ea visus est haud parum detraxisse auctoritati pontificiae. Jam reliqua de Gentilini hic addamus. Natus is est Vesione in dioecesi brixiensi. Exstincta societate Jesu curionem egit Portesii, deinde archipresbyterum et vicarium foraneum Lonati († 16. Dec. 1816.). Scripsit robustissime adversus juramentum, quod a populis praestandum galli volebant, spiritum democraticum, alienationem et venditionem bonorum ecclesiasticorum, et praeterea[1]): *All' anonimo autore del l. del diritto della civile sovranità sopra il matrimonio e suoi impedimenti risposta* di piena confutazione tratta dalle gallicane dottrine di Nat. Alessandro, di Giovenino, di Goneto, di Cabasuzio, di Colbet e degli stessi professori Parigini contro l'opera del Launojo intitolata *de jure principum in matrimoniis christianorum*, Veronae 1798. in 8., cujus 1. impressionem prohibuit respublica cisalpina, cum duplice alio opusculo de hoc argumento. *La divozione al sacro Cuore di Gesù*, ib. 1804. Spiridio Berioli archiepiscopus urbinas (1787—1?. Apr. 1819.) reliquit succosam diss. dogmatico-liturgicam *de sacramento ordinis* addita perbrevi de clericorum coelibatu adnotatione, Castelli 1787. et *Osservazioni sul l. Progetto di Riforma dell' obligo del Digiuno* ib. 1788. in 8. Septimius Costanzi edidit *Opuscula ad revocandos ad catholicam Ecclesiam dissidentes* graecos et ruthenos et protestantes aliosque sectarios postremae aetatis, Romae 1807., Philadelphiae 1810. t. 3, in quorum 1. agitur de processione substantiali Spiritus s. a Patre et Filio; in 2. de primatu; 3. continet appendices.

1) Cf. Backer 1, 2081. ss.

779. Laurentius Litta e nobili familia Mediolani 23. Febr. 1756. ortus jam a pueritia egregia ingenii solertis specimina dedit. A Pio VI. receptus est inter protonotarios apostolicos et electus 23. Jun. 1793. in archiepiscopum thebanum. Anno sequenti eum destinavit in Poloniam nuncium apostolicum. Adeo prudenter et fortiter se gessit dificillimis ultimisque temporibus exspirantis illius monarchiae, ut post triennium missus sit legatus apostolicus Moscoviam et Petropolim, ubi plurimum promovit causam catholicorum obtinuitque, ut in eorum spirituale commodum sex erigerentur episcopatus latini ritus et ritus graeci tres. Pius VII. eum praefecit thesauro publico, quem administravit magna solertia et integritate summa, unde pontifex jam 23. Febr. 1801. eum cardinalem designavit (in petto), quam electionem promulgavit 28. Sept. ejusdem anni. Pluribus congregationibus fuit adscriptus et congr. Indicis praefectus. Occupata a gallis ditione pontificia coactus est vi publica primum abire Mediolanum (1808.), deinde ductus in Galliam (1809.), ubi saepius durius exceptus est a Napoleone. Anno sequenti Quintinum in exsilium fuit missus, quod cum aliis cardinalibus noluisset assistere matrimonio imperatoris cum Maria Ludovica. Ibi otium transegit in exercitiis pietatis et studiis literariis. Cum Pio VII. Romam redire liceret, rediit et Litta. In meritorum praemium constitutus est (1814.) praefectus congretationis de propaganda fide, quod institutum suo diligentia et zelo ad pristinum restituit splendorem et momentum; eodemque anno promotus est ad episcopatum suburbicarium Sabinae; demum a. 1818. Pius VII. eum sibi in vicarium selegit aliisque muneribus auxit, quae evidens erant argumentum gratiae et auctoritatis, qua valebat apud pontificem. Dum visitaret suam dioecesim zelo supra vires abreptus in loco montano morbum contraxit, quo paucis diebus absumptus cum ingenti ovium

sibi concreditarum moerore pie obiit[1]) in Domino 1. Maj. 1820. Reliquit *Lettres sur les quatre articles dits du clergé de France*, ed. 1. prodiit auctore inscio, titulo parum immutato; 1826. ed. 4. praemissa notitia de auctoris vita, opus praeclarum.

780. Theologiae cursum dedit[2]): Michael Angelus Marcelli O. S. Aug. sabinus, s. theologiae magister, assistens et in romano Sapientiae archigymnasio s. Scripturae interpres († 1804.), cujus *institutiones theologicae* ad usum sodalium compositas prodierunt demum Fulginii 1847—51. t. 7 in 4. Georgius Franciscus Albertini O. Praed. n. 29. Febr. 1732. Parentii in Istria, concionator insignis, cui Pius VI. in collegio de propaganda fide cathedram theologiae dogmaticae assignavit (1789.), post Valsecchi obitum a republica veneta Patavium fuit accitus. Suppressa ejus cathedra (1807.) in patriam rediit († 29. Apr. 1810.). Edidit: *Acroases* de universa theologia Patavii 1798., Venetiis 1800—2. t. 5, quibus thomismo a Bañesio invecto renunciat[3]); *Diss. dell' indissolubilità del matrimonio*, Venetiis 1792. Aliam quoque scripsit diss., quae ab academia praemio donata fuit, in qua sola ratione nititur ostendere, hominem non amplius talem esse, qualis e manu Dei Creatoris prodiit[4]). Augustinus Gervasio O. S. Aug. natus 1739. Montorii in dioecesi salernitana, Viennae in universitate theologiae professor

---

[1]) Cf. plura apud Baraldi *Notizia biografica sul Card. L. Litta.*

[2]) Ad praecedentem epocham spectat adhuc J. B. Dall' Occa canonicus, cujus *institutiones theologicae* prodierunt Luccae 1766. t. 4 in 4.

[3]) Cf. Schneemann *Weitere Entwickelung der thomistisch-molinistischen Controverse*, §. 1.

[4]) Cf. Wurzbach, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich* 1, 10.

(1763—68.), episcopus gallipolitanus (1770.), dein episcopus melfitanus a rege neapolitano designatus (1784.), sed a pontifice non approbatus ob quasdam cum gubernio exortas controversias, demum (1792.) archiepiscopus capuanus et capellanus major regius († 1806.), reliquit tract. *de sacramentis in genere et in specie*, Vindobonae 1765. 1781. t. 2; *de Verbo* Dei incarnato ll. 3., ib. 1764; *de legibus, de peccatis et peccatorum poenis.* Gervasii sodalis et in cathedra successor (1770—89.) et Gazzanigae collega fuit Josephus Bertieri Cebae in Pedemontio n. a. 1734., dein episcopus comensis (1789.), translatus 1792. ad ecclesiam papiensem († c. a. 1806.), cujus exstant tr. *de incarnatione; de legibus; de sacramentis* in genere et de sacr. baptismi et confirmationis in specie, Vindobonae 1774. De alio ejusdem op. cf. p. 314. Carolus Joannes Maria Denina pedemontanus (n. 1731., † 5. Dec. 1813.) reliquit *de studio theologiae et norma fidei ll. 2.*, Taurini 1758., cujus etiam exstant opera historica, ut *le rivoluzioni dell' Italia* 1769—71. t. 3 in 4; *discorso sopra le ultime vicende della letteratura*, Taurini 1792. t. 3 in 12., cui a. 1811. adjecit t. 4; *Istoria della Italia occidentale* 1809. t. 6 in 8. etc. Thomas ab Interamna O. Cap. († 1807.) disseruit *de scientia Dei, praedestinatione et gratia Christi* ad mentem d. Augustini, Sondri 1780. (fr. 4); *de gratia divina* disputavit Paulus Antonius a s. Josepho Fabri Sch. p. n. Saranzanae 1715., † 1804.

781. Jam veniamus in *Germaniam*, in qua pariter incredulitatis spiritus altiores semper et latiores radices agebat. Non defuerunt qui eidem se opponerent[1]). Ita Henricus

---

[1]) Praetermittimus Gregorium Brunner O. S. Ben. († 1801.), de quo cf. Lindner *die Schriftsteller des Benedictiner-Ordens im heutigen Königreiche Baiern* etc. 1, 140; Antonium Luz O. S. Aug.

Sautier S. J. friburgensis (n. 10. Apr. 1746., † 31. Martii 1810; Aegidius Sexstetter O. S. Ben. in monasterio cladrubiensi (Kladrau in Bohemia), theologiae professor et suppresso monasterio (1785.) parochus přesticensis, qui edidit: *Gründliche Darstellung christlicher Glaubenswahrheiten* zur heilsamen Warnung vor der überhand nehmenden heutigen Freidenkerey und französischen Ausschweifungen, Pragae 1794. in 8; *Ist die heutige Ohrenbeicht in der alten Kirchenbuss zu finden oder nicht*, ib. 1785. in 8; *Gründlicher Beweis*, dass die Vereinbarung der griechisch-russischen Kirche mit der römisch-katholischen kraft der beiderseits an-

---

can. reg. creuzlinganum (n. 7. Martii 1737., † 10. Dec. 1801.) de quo cf. Rotermund *Fortsetzung und Ergänzung* zu Chr. G. Jöchers allgemeinen Gelehrtenlexikon 4, 286; Josephum Malsiner S. J. tirolensem (n. 28. Jul. 1743., † 1809.), Brixinae theologiae pastoralis professorem; Innocentium Foertsch O. S. Ben. villacensem (n. 12. Dec. 1744., † 17. Dec. 1803.), de quo cf. Lindner 1, 203; Hermannum Schoenenbusch S. J. († 1810. a. aetatis 83.), Valentinum Bambach O. S. Franc. bavarum, philosophiae et theologiae lectorem († 1819.), Antonium de Vicari S. J. friburgensem (n. 10. Dec. 1738.), societate Jesu suppressa parochum ad s. Jacobum Constantiae, cujus est *Neuere von der Religion befreyte Irrwanne* gegen die Freydenker unsrer Zeiten, den heutigen Aufklärern gewidmet, Augustae 1786. in 8; Antonium Oembs (Oehmbs) theologiae professorem (1764.) et canonicum trevirensem (1756.), qui in op. *de Deo uno et trino* ad genuinam Evangelii doctrinam et Ecclesiae traditionem de ss. Trinitate restituendam contra numericae indentitatis sententiam, Moguntiae 1789. in f., nititur probare, unitatem numericam divinae naturae alienam esse a doctrina PP., imo rejectam esse a patribus triam priorum sec., neque s. Scripturam ei favere. Librum facultas moguntina approbavit, sed coloniensis in suo *judicio* de l. cui titulus etc. Coloniae 1790., in eo plures propositiones censuit esse haereticas, scandalosas, piarum aurium offensivas. Cf. Brück *die rationalistischen Bestrebungen* im kath. Deutschland pag. 40. ss., Moguntiae 1865. et in primis Marx *Erzstift Trier* 4, 73. Decessit a. 1809.

erkannten Grundsätze leicht zu bewerkstelligen sei, ib. 1803. in 8; *Beiträge zur böhmischen und mährischen Brüderhistorie*, ib. 1781. in 8. Occasionem huic libro[1]) praebuit *martyrologium bohemicum* sive historia persecutionis bohemicae (primum Leidae 1648. sub nomine Joannis Amos Comenii in 12. edita), quam Jo. Theod. Elsnerus fratrum bohemorum Berolini praeco, germanice reddidit, auxit praefatione et variis additionibus ediditque a. 1766. Cum haeretici illi suis martyribus adnumerarent etiam ss. Methodium, Ludmillam, Wenceslaum, bene ostendit auctor quam immerito id faciant: imo eos ne Hussio quidem et Hieronymo pragensi gloriari posse, cum hi aliam ab ipsis profiterentur fidem. Anselmus (in baptismo Joannes Baptista dictus) Rittler O. S. Ben. in monasterio weingartensi, bavarus n. 20. Febr. 1737., Salisburgi theologiae professor 1769—84., quo anno electus est in sui monasterii abbatem; sed dolendo fato abbatum fuit ultimus († 19. Jan. 1804.). Ejus sunt: *Ecclesia Dei vivi* supra immobilem petram fundata cum conspectu universae theologiae, Salisburgi 1782. in 4; *de Ecclesia credentium mundo coaeva*, ib. 1784; *de eo, quod synagogam cum honore sepeliri oportuit*, ib. 1779. in 4. Tertius jam ex eadem sodalitate Wolfgangus Froelich monasterii s. Emmerami, n. Sinchingae, 27. Maji 1748., theologiae doctor et professor prius in monasterio per sexennium, dein Ingolstadi post Stattler (1781—1790.). Cum se hic circumventum molestiis videret, sua sponte, necdum impetrata Electoris licentia in monasterium suum se recepit. Postero a. 1791. Romam perrexit, unde demum sexennio in congregatione cassinensi peracto Ratisbonam rediit ibique rursus

[1]) Cf. hujus operis recensio in *nova bibl. eccles. friburg.* 6, 431—9.

usque ad monasterii suppressionem theologiam docuit († 22. Aug. 1810., secundum alios 1812.). Haec potiora ejusdem opera: *De libertate animae humanae* praelectiones theologicae et philosophicae, Anglipoli 1784. in 8; *Die Religion aus der Philosophie* oder Nothwendigkeit der Religion aus dem Dasein Gottes und einer geistlichen unsterblichen Seele erwisen, Augustae 1784. in 8; *Philosophische Gedanken über die Körper- und Geistesnatur*, sonderheitlich des Menschen sammt einem Anhang von der thierischen Natur, Ingolstadii 1785; *de conjugio sacerdotibus permittendo quaestio proposita* a Leon. Marstallero s. theologiae o. prof. Ingolstadii et 27 conclus. resoluta a. 1545. nunc bini programmatis theologici materia, ib. 1787. in 4; *Diss. an Bossuetus vere sit auctor l.* cui titulus: *Defensio declarationis gallicanae* critica disquisitio, ib. 1789; negative respondet et librum esse factionis jansenianae partum tam internis quam externis criteriis probat; *Quis est Petrus?* seu qualis Petri primatus? liber theologico-canonico-catholicus, Ratisbonae 1790; 1791; etiam in op. inscripto: *Jura s. sedis romanae* in ss. literis fundata, documentis antiquis illustrata ac canonicis sanctionibus stabilita, Coloniae Apr. 1797., in quo opere docte pertractat argumentum, praecipua jura primatus explicat et decretales Is. Mercatoris ab impostura vindicat. *Epistola apologetica* Roma Monachium occasione recensiti libri et in causa illuminatismi bavarici, Romae 1791; *Inquisitio critica* in historiam eccles. Eusebii caes., Posonii 1808., in qua asserit epistolas s. Cypriani et Firmiliani ad s. Stephanum de baptismo haereticorum esse suppositas, quam sententiam denuo tuetur duplici diss.: *Controversia ss. Cypriani et Stephani* de baptismo critico examini subjecta 1. ex notis externis; 2. ex notis internis 1809. 1810. Scripsit duas diss. adversus Stattleri *demonstrationem catholicam*, cui ille variis

editis libellis respondit[1]). Udalricus Pfeiffer O. S. Ben. in monasterio Petrihusiano, n. 6. Nov. 1742. Herbelingae, philosophiae, dein theologiae et juris canonici lector, monasterii prior, demum parochus Klingencellanus (16. Apr. 1819.) praeter conciones edidit: *Vorlesungen über die natürlichen*

---

[1]) De qua controversia cf. Roskoványi *de primatu* 3, 776—9. De auctore nostro cf. Lindner, 1, 67. Hic forte mentione dignus est Rupertus Hornmann O. S. Ben. et ultimus abbas priefiingensis. Natus is est Ingolstadii 22. Sept. 1757. A prima juventute optimorum virorum consortio fruebatur: unde admodum bene in literis fuit institutus. Anno 1790. electus est in abbatem et a. 1793. receptus inter socios academiae literariae monacensis. Plurimum promovit inter sodales studium, bibliothecam et varia musea liberalitate profusa auxit ampliavitque. Belli tempore multa subiit incommoda, imo et periculum mortis (1800.). Supremam sui monasterii perniciem nulla sollicitudine avertere potuit. Vandalismo barbarico, sicut tot alia monasteria, et illud die festo s. Benedicti a. 1803. dissolutum suppressumque fuit. Reliquum vitae suae impendit pietatis exercitiis studiisque literariis. Apoplexi correptus subito decessit 22. vel 23. Sept. 1817. Innotuit praesertim duplici opere: *Die Sibylle der Zeit aus der Vorzeit* oder politische Grundsätze durch die Geschichte bewährt: nebst Abhandl. über die politische Divination, Francofurti et Lipsiae 1810. t. 2 in 8; Ratisbonae 1825. *Sibylle der Religion aus der Welt- und Menschengeschichte*, nebst einer Abhandl. über die goldenen Zeitalter, Monachi 1813; Ratisbonae 1814. t. 3 in 8. ed. aucta; 1816, 1843., quibus addita fuere *Nachträge* ib. 1817., opus posthumum cum ejus vita, quos libros dicit Werner, *Gesch. der kath. Theol.* pag. 392: „vielgelesen, deren lose zusammenhängende Betrachtungen, nach Art sibyllinischer Blätter an einander gereiht, halb Reflexion, halb Divination, die Summe seines Nachdenkens über Welt und Menschen, Staaten und Reiche, Vergangenheit und Zukunft enthalten, und auf das durch geschichtliche Erfahrung erprobte Zeugniss hinaus laufen, dass Sitten, Gesetze und Religion die Grundfesten der Staaten sind.“ Cf. Lindner 1, 252—9; Felder, *Literaturzt. für kath. Religionslehrer* 1814. t. 2. p. 261—68; *Studien und Mittheilungen* aus dem Benedictiner- und Cisterzienser-Orden 1883. II, 107—14; 335—56.

Pflichten gegen Gott den Philosophen und Nichtphilosophen empfohlen, Augustae 1802. in 8; *der Mann ohne Religion* als ein schlechter Mensch, noch schlechterer Christ und gefährlicher Bürger geschildert, ib. 1800. Josephus Antonius Sambuga n. est 9. Jun. 1752. Welldorfii prope Heidelbergam. Dum juvenis iter in Italiam instituisset, ita ibi piorum virorum exemplo est captus, ut se Ecclesiae obsequio dicare statuerit. Romae studiis operam dedit primamque animarum curam exercuit in nosocomio comensi: nam familia ejus inde originem traxit. Patriae restitutus concionatorem aulicum egit Manheimii (1778.), dein parochum Herrensheimii (1785.). Comitissa palatina a. (1797.) eum ad aulam vocavit, ut principem Bavariae heredem, qui postea fuit rex Ludovicus I., in religione institueret. Modestia, pietate et eruditione sua omnium sibi conciliavit animos. Decessit 5. Jan. 1815. Plura reliquit [1]) opera, ex. gr. *Ueber den Philosophismus*, welcher unsere Zeit bedroht, Monachii 1805. in 8; *Untersuchung über das Wesen der Kirche*, ib. 1809. in 8; *der Teufel ein Neujahrsgeschenk*, oder Prüfung des Glaubens an höllische Geister nach der Lehre des H. P. Hartmann Predigers zu Altenötting, ib. 1810. in 8; *Sammlung verschiedener Gedanken* über verschiedene Gegenstände aus dem handschriftl. Nachlasse, herausgegeben von Fr. Nagl, ib. 1818. in 8. Joannes Christophorus Zabuesnig († 1817.) collegit: *historische und kritische Nachrichten von dem Leben und Schriften des H. von Voltaire* und anderer Neuphilosophen unserer Zeit, Augustae V. 1777. t. 2 in 8. ver-

[1]) Plura de ipso cf. apud Sailer, ejus amicum in scripto: *Sambuga wie er war*, parteilosen Kennern nacherzählt, Monachii 1818., cujus epitomen exhibet Waitzenegger *Gelehrten und Schriftsteller-Lexikon* der deutschen kath. Geistlichkeit 2, 244—62.

tit quoque germanice lexicon philosophicum Nonnotti (pag. 300.), ib. 1775. in 8.

782. Cursum theologiae plures dederunt, sed plerumque sat compendiosum. Ita Coelestinus Wimmer, qui Brunnae fuerat theologiae professor, sed ea universitate suppressa commigravit Olomucium professurus patrologiam, linguas orientales et hermeneuticam; P. Marcus Fuhr, cujus *epitome dogmatico-historico-theologica* prodiit Coloniae 1798. t. 2 in 8; Rudolphus Schranzhofer O. S. Fr. tirolensis et theologiae lector (n. 1725., † 22. Apr. 1805.), cujus est *Verbum theologicum abbreviatum* seu theoremata ex universa theologia, Bulsani 1769. in 4. Michael Lory O. S. Ben. in monasterio tegernseensi, socius academiae monacensis, n. Monachii 28. Sept. 1728., in universitate salisburgensi philosophiae et mathesis (1759—66.), dein theologiae dogmaticae et moralis necnon exegesis (1766—89.) professor. Suppresso suo monasterio petiit recipi inter sodales ad s. Petrum Salisburgi, ubi clericos mathesin docuit. Decessit senex 80 annorum 21. Maj. 1808. Plura[1]) praesertim ad apologiam religionis spectantia vertit e gallico in linguam patriam editque *theologiae dogmatico-theoreticae universae institutiones*, Coloniae 1784—1786. t. 4 in 8. Josephus Anton Schneller tirolensis n. 12. Jul. 1738., in universitate dillingana professor s. Scripturae et linguae hebraicae (1773.) et procancellarius (1779—1803.). Academia suppressa se recepit Wittislingam, cujus erat jam ab a. 1774. parochus († 5. Maj. 1811.). Praeter plurimos libros pro scholis inferioribus, quarum erat inspector, reliquit *institutiones theologiae positivae*, Augustae V. 1796. in 8., cujus exhibuerat ideam etiam sub titulo *Systema theologiae* ib. 1789. t. 2

---

[1]) Cf. Lindner 1, 167; Baader *Lexikon* 1, 322.

in 8; *Zophnat Paneach* seu flores philologici ex lingua hebraica, chaldaica, syriaca, graeca et omni eruditione sacra collecti, Dillingae 1791. Daniel Tobenz can. reg. congr. later. in canonia Claustro-neoburgensi, viennensis n. 1743., theologiae fuit lector, deinde (1775.) exclusis jesuitis in academia viennensi professor patrologiae, historiae literariae et theologiae polemicae. Ab a. 1790—1803. docuit theologiam dogmaticam. Dedit praelectiones theologicas privatim Ernesto principi de Schwarzenberg, Ferdinando comiti de Chotek et Andreae comiti de Ankwitz; datus quoque est (1806—11.) studiorum director et consiliarius Rudolpho archiduci, qui postmodum fuit archiepiscopus olomucensis et cardinalis. In meritorum praemium dictus est praepositus ad s. Mariam de Adony. Totum se jam impendit editioni omnium operum suorum, quae post ejus mortem (20. Aug. 1819.) completa prodiit Viennae 1814—20. t. 15, quorum 1. et 2. complectitur[1]) institutiones s. Scripturae (1814.); 3. paraphrasim psalmorum[2]), quam ex hebraico adornavit, notis et summariis instruxit (1809. 1814.); 4—6. institutiones theologiae moralis (1817.); 7. et 8. commentarios in s. Scripturam N. T. (1818. ed. 2); 9. institutiones patrologiae (1819.); 10.—15. institutiones theologiae dogmaticae. Patritius Benedictus Zimmer n. 22. Febr. 1752. in oppido Abtsgmund (modo in regno Würtemberg), Dillingae fuit a. 1783. theologiae dogmaticae professor. Cathedra dimissus a. 1795. parochiam Steinheim jam a. 1791. sibi concreditam administravit, sed a. 1799. iterum cathedram dogmaticam conscendit Ingolstadii. Translata uni-

---

[1]) Cf. Waitzenegger *Gelehrten- und Schriftstellerlex.* 3, 459; Wurzbach 45, 214.

[2]) Cf. *Qtlschr. für kath. Geistliche,* Rottenburg. 1833. ed. 3. t. 2. pag. 209—16.

versitate Landishutum a. 1800. et ipse illuc commigravit, ut doceret archaeologiam et exegesim, postea patrologiam et historiam literariam. Habuit hic sicut et jam Ingolstadii Jo. Mich. Sailer collegam, sed et plures adversarios, quorum opera ter cathedra dimissus fuit, ter etiam restitutus. Multum laudabantur ejus praelectiones propter docendi vivacitatem, unde admodum a discipulis aestimabatur et colebatur. Laudabili quidem zelo nitebatur promovere speculationem in re theologica, minus felici successu, nam nimis se accommodabat recentioribus philosophematibus, Fichte primum, deinde Schellingii, quae tunc temporis variis in locis vel ipsam theologiam inficiebant, non sine genuini sensus dogmatum catholicorum damno et proditione veritatis. Anno 1819. electus est in rectorem magnificum, sed jam anno seq. 15. Oct. decessit apoplexia correptus. Gravis in vita fuit, teste Sailer, ac strenuus, sed idem humanus, benignus et comis; et in ipso animi sui fervore, ubi aliquem verbis asperis et vehementioribus quandoquidem fortasse increpuit, semper tamen amabilis convictor sociusque jucundissimus, plenus sinceritate et benevolentia; justitiae autem et veritatis fuit integerrimus cultor, iniquitatis vero ac dissimulationis obtrectator inimicissimus; largus item, ne dicam, profusus in pauperem, nunquam non memor divini illius proverbii *hilarem datorem diligit Deus.* Haec potiora ejusdem opera: Diss. dogmatica *de vera et completa potestate ecclesiastica illiusque subjecto* prout illa a Christo instituta et hoc ab eodem determinatum est, Dillingae 1784. in 4., Campoduni 1786. ut videtur germanice, in qua de centro unitatis i. e. de romano pontifice peculiariter disserit ejusque potestatis amplitudinem evolvit, sed potestatem ecclesiasticam civili subordinat. *Theologiae christianae theoreticae systema,* eo nexu atque ordine delineatum, quo omnium optime tradi explanarique videtur, ib. 1787.

in 8; *theologia christiana dogmatica*, Augustae V. 1789. 1790. t. 2 in 8. seu etiam sub titulo Veritas christianae religionis; *Theologiae christianae specialis et theoreticae*[1]) pp. 4, Landishuti 1802—6., opera dogmatica non commendanda. *Fides exsistentiae Dei* seu de origione hujus fidei, unde ea derivari possit et debeat criticum examen, Dillingae 1791. in 8; *Philosophische Religionslehre*, 1. Th. Lehre von dem Absoluten, Landishuti 1805. in 8; *Philosophische Untersuchung* über den allgemeinen Verfall des menschlichen Geschlechtes[2]), ib. 1809. pp. 3., in qua discussione lapsum humani generis ex ipsa ejus conditione historica probare nititur; *Untersuchung über den Begriff und die Gesetze der Geschichte*, über die vorgeblichen Mythen im 1. B. Moses und über Offenbarung und Heidenthum, als Einleitung in die Geschichte des menschlichen Geschlechtes, insofern sie Geschichte der Völker der alten Welt ist[3]), Monachii 1817. in 8. Diffusior est Anselmus Zacherl O. S. Ben. († 1807.), qui continuavit[4]) theologiam sodalis sui Oberndorfer (cf. pag. 23.).

---

[1]) Cf. Denzinger *Vier Bücher von der relig. Erkenntniss* 1, 209. ss., 540; Felder *Literaturzt.* 1811. I, 266—72; II, 260 – 65.

[2]) Cf. Felder *Literaturzt.* 1810. II, 217—32; 241—49; 273—89.

[3]) Cf. Werner pag. 254. ss. 310 ss. Plura de Zimmer Cf. apud Seiler et Widmer: *P. B. Zimmers kurzgefasste Biogr.* und Darstellung seiner Wissenschaft, Landishuti 1822. et Nachtrag . . . oder dessen Theologie und Philosophie in gedrängter Kürze, Uri 1823., quem conspectum prolixae censurae subjicit Günther in *Jahrbücher der Literatur* 1824. t. 28. pag. 87—169., qua ostendit, Zimmer nimis secutum esse principia systematis pantheistici Schelling de identitatis theoria; Felder 2, 540; Permaneder passim in *Annalium universitatis Ingolstad. p. V.*

[4]) Cf. Lindner 1, 116., qui plura alia ejusdem scripta recenset, inter quae et opusculum polemicum contra auctorem viennensem *introductionis in universum jus ecclesiasticum*, 1763.

783. Notior est Marianus Dobmayr philosophiae et theologiae doctor, n. 24. Oct. 1753. Schwandorfii, qui juvenis ingressus est societatem Jesu, qua exstincta transiit ad benedictinos in monasterio Augiae albae (Weissenohe). Neoburgii docuit philosophiam (1781—87.), Ambergae dogmaticam et historiam ecclesiasticam (1787—94.), inde Ingolstadium vocatus cathedram rexit theologiae dogmaticae, patrologiae et historiae theologico-literariae (1794—99)., dictus a serenissimo electore consiliarius ecclesiasticus. Cathedram dogmaticam in lyceo monacensi sibi oblatam verecunde deprecatus est seque in suum monasterium recepit. Amplius pariter munus sibi a Car. Theod. Dalberg, qui Marianum nostrum in primis aestimabat, oblatum modestissime recusavit maluitque iterum Ambergae theologicum suscipere magisterium. Ibi vero medias inter literarias occupationes praematura morte abreptus diem obiit supremum 21. Dec. 1805. Occidit flebilis omnibus, qui eum in vita penitius cognitum habebant. Fuit enim vir eruditus, singulari docendi facilitate et industria praedictus; et quamvis heterodoxiam satis strenue impugnaret, tamen ut in scriptis libris, ita et in vitae consuetudine multo potius irenicum prae se ferebat animum quam polemicum. Praecipuum ejusdem opus est *Theologia dogmatica* seu systema theologiae dogmaticae, opus posthumum, cujus editionem curavit Th. Pantaleon Senestréy Solisbaci 1807—19. t. 8 in 8., qui et aliquibus additionibus illud auxit[1]). Hujus epitome inscripta *P. M. Dobmayr institu-*

[1]) Cf. Werner l. c. pag. 248—52., qui illud comparans operi analogo Zimmeri, de quo supra egimus, ita censet p. 256: „Offenbar hat letztere (dogmatica M. Dobmayr) den Vorzug grösserer Durchbildung uud lässt in dieser Beziehung Zimmers Werk, ja alle früheren Werke über Dogmatik weit hinter sich zurück; es möchte bis heute noch kein Werk erschienen sein, durch welches Dobmayrs Arbeit in Beziehung

tiones theologicae in compendium redactae[1]), prodierunt cura P. Em. Salomon, ib. 1823. t. 2 in 8; 1833. Idem Senestrey appendicis instar ad t. 6. adjecit ejusdem auctoris diss. posthumam *Regula fidei ac theologiae catholicae*, ib. 1821. in 8.

784. Omnium tamen notissimus est Engelbertus (in baptismo Joannes Andreas appellatus) Klüpfel n. 18. Jan. 1733. Wipfeldae exiguo Franconiae oppido. Adhuc puerulus admirabili literarum addiscendarum studio excellebat. Absoluto Wirceburgi philosophiae biennio vestem s. Augustini induit a. 1750. Oberndorfii in Suevia. Post exactum tirocinium studiorum causa missus prius fuit Friburgum Helvetiae, dein Erfurtum ac demum Friburgum Brisgoviae: quibus exactis in munnerstadiano gymnasio humaniores literas docendi munus suscepit (1758—63.), postea vero cum in variis coenobiis philosophicas theologicasque disciplinas tradidisset, splendidamque sustinuisset publicam disputationem 6. Maj. 1767., qua eruditorum oculos in se convertit, obtinuit a Maria

---

auf genaue und sorgfältige Ordnung und Behandlung des dogmatischen Lehrstoffes überboten worden wäre.« Non tamen tam impense illud laudat in *allgemein deutsche Biogr.* 5, 274. Bene pertractat quaestionem de primatu: in appendice tamen de infallibilitatis subjecto agens adoptavit eorum opinionem, qui contendunt, judicium papae se solo irreformabile non esse, sed manere provisorium quousque ei consensus episcoporum accesserit. Cf. *Tübinger Qltschr.* 1819. pag. 416—440; 1820. p. 38—55; 309—23; Felder, *Literaturg.* 1810. I, 177—81; II, 294—313; 345—59; Scheeben, *Handbuch der kath. Dogmatik* utrumque allegans illud dixit, geistreich schematisirt und ziemlich erudit (die Schellingiana scheinen Zusätze des Herausgebers Senestrey zu sein, während Zimmer dieselben offen in seine Dogmatik hineintrug).

[1]) Cf. *Tübinger Qtlschr.* 1825. pag 122—33. Plura de nostro auctore cf. in Permaneder *annal. un. ingolst.* p. V. pag. 151. 192; Lindner 1, 212.

Theresia ex consilio Cosmae Schmalfi (cf. pag. 369.) publicam theologiae cathedram Friburgi Brisgoviae eamque per 38 annos rexit posthabito honore eandem facultatem profitendi tam Wirceburgi, quam Viennae, quo (a. 1789.) invitatus fuit a Josepho II. Diligens et assiduus erat professor, cui studium et profectus auditorum cordi erat totusque deditus libris. Anno 1805. petiit munere docendi exonerari, innixus dicto, oportet esse interstitium mortem inter et officium, missionemque impetravit obiitque 8. Jul. a. 1811. vitae suae 78. A Maria Theresia a. 1780. aureo numismate fuit honoratus. Libros collectionemque pretiosissimam ultra 5000 diss. reliquit universitatis bibliothecae. Plura (22) composuit opera, inter quae potiora videntur: Diss. augustiniano-theologica *de statu naturae purae*, Friburgi 1768. in 4., quae cum impugnata fuisset, scripsit: *De eximiis dotibus humanae naturae ante peccatum* l. apologeticus, ib. 1769. in 4; *Christus Dominus sacerdos secundum Melchisedech* diss. ib. 1772; diss. theologica *de precibus pro defunctis*, ib. 1773. in 4. Anno 1775. condidit *Novam bibliothecam ecclesiasticam friburgensem* a. 1775—90., t. 7, qui constant singuli 4 fasciculis literariis. Plerique articuli ex ejus prodierunt calamo; in ipsis fortiter impugnat rationalismum Joan. Sal. Semleri ejusque op. *Institutio ad doctrinam christianam liberaliter discendam* auditorum usui destinata, Halae Magd. 1774., quod justae subjecit censurae (*Bibl.* 1, 154. ss.) nefandumque ad evertendam Christi religionem compositum pronunciat. Quapropter ira exarsit Semler censoremque amarulentis conspuit calum-

[1]) Cf. Hug in *elogio E. Klüpfelii*, Friburgi 1811., cujus epitomen exhibet Felder *Literaturzeit.* für kathol. Religionslehrer 1814. II, 217—227; Lanterius *postrema secula sex relig. august.* 3, 244—6; Buchegger, *Kirchenlex.* 6, 231—34.

niis: unde ipse coactus est aequitatem suae censurae tueri editis 14 prolixis ad Semlerum epistolis, quae illa bibliotheca continentur. Cum deessent arma scientiae, quibus adversus solidas Klüpfelii disputationes se tueri possent religionis christianae hostes, invocarunt hi potentissimum regis Borussiae patrocinium, ut apud M. Theresiam ageret adversus auctorem nostrum: sed piissima imperatrix non cessit ejusmodi suggestionibus, imo patrocinio suo eum suffulsit. *Tertulliani mens de indissolubilitate matrimonii* infidelium altero converso, in Rieggeri *oblectamentis historiae et juris eccles.* p. 1., Ulmae 1776; Diss. historico-theologica *de libellis MM.*, Friburg. Brisgoviae 1777. in 8; *Vindiciae vaticinii Isaiae 7, 13. de Emmanuele*, ib. 1779. in 4. adversus Isenbiehl; *commentatio historica* sistens lutheranorum novissima dissidia de canone divinarum Scripturarum[1]), Constantiae 1780. in 8; *vetus bibliotheca ecclesiastica*, Friburgi 1780. in 8., in qua statuerat disserere de viris eruditis eorumque operibus rarioribus aliaque monumenta antiquitatis illustrare: verum ultra p. 1. t. 1. non videtur haec bibliotheca processisse[2]). *Institutiones theologiae dogmaticae*, Vindobonae 1789. t. 2 in 8., ita ex regiminis praescripto in compendium redactae, ut unus professor spatio unius anni universam theologiam dogmaticam tradere possit; 1802; 1807; 1821. ed. 4. cum prolixis eruditisque prolegomenis et additionibus[3]) cura Gregorii Th. Ziegler (qui postea fuit episcopus linciensis), quae laudantur quidem ob systematicam concinnitatem et eruditionem litera-

---

[1]) Cf. *nova bibl. eccl. frib.* 5, 123—41.

[2]) Cf. *nova bibl. eccl. frib.* 5, 73—78.

[3]) Cf. de his cum laude disserentem Katholik 3, 273—96; *Jahrbücher der Literatur* 17, 107—31; *Neue Qtlschrift*, Salzburg 1833. t. 15. pag. 272—78. Cajetanus Geist has institutiones in compendium redegit, Viennae 1805; 1843. ed. 4.

riam, qua prosequitur dogmatum quoque historiam, minus vero ob defectum solidae doctrinae et probationis. Pariter ex praescripto regiminis latine reddidit Fr. Giftschütz *institutiones theologiae pastoralis* (cf. pag. 477.), Viennae 1789., ut in seminaria omnia imperii induci possent. *Commonitorium s. Vincentii lirin.*, praemisit epistolam et prolegomena (multae lectionis et doctrinae) ac notis (eruditis) illustravit[1]), ib. 1809. in 8; *Necrologium sodalium et amicorum literariorum*, qui auctore superstite diem suum obierunt, Friburgi et Constantiae 1809. *Sammlung bischöfl. Verordnungen und Hirtenbriefe*, welche seit 1780. besonders in Deutschland erschienen sind zur Aufklärung des Kirchenrechts und des deutschen Staatsrechts, Strassburgi 1786. in 8. Post ejus mortem prodiit ex sententia academiae friburgensis cura DD. Ruef et Zell professorum *de vita et scriptis Conradi Celtis Protucii* praecipui renascentium in Germania restauratoris primique germanorum poetae laureati opus posthumum, Friburgi 1813—27. fasc. 12 in 4., infinitae lectionis et eruditionis literariae. Cum seculo XVIII. exeunte controversia orta esset de liceitate juramenti a clericis ex praescripto regiminis gallici exacti, et facultas theologica friburgensis responsum subscriptum a prof. Wanker, Schwarzel, Hug, Klüpfel, Schinzinger atque Petzek edidisset 20. Mart. 179‹. pro favore juratorum sacerdotum et validitate sacramentorum aliorumque actuum per eosdem in Alsatia administratorum et positorum (contra responsum vicariatus constantiensis exactum ad instructiones sedis apostolicae de juratis sacerdotibus Galliae), illudque a pluribus fuisset impugnatum, scripsit Klüpfel *Judicium fac. theol. friburgensis* de epistola anonymi doctoris parisiensis 1798., quod tamen per gubernium caesareum imprimi

---

1) Cf. Felder, *Literaturzt.* 1811. I, 273—82.

non fuit permissum, professoribusque intimatum est, ne deinceps absque consensu regiminis quidquam typis mandare praesumant[1]).

785. Henricus Josephus Forkenbek S. J. monasteriensis, in academia patria theologiae dogmaticae professor († 1807.), scripsit *introductionem* in universam theologiam christiano-catholicam continentem prima ejus principia, Monasterii 1786; *prolegomena* ad theologiam scholasticam correctam, Friburgi Helvetiorum 1779. in 8., Josephus Reebmann S. J. langenargensis (n. 27. Mart. 1730., † 3. Dec. 1812.), theologiae professor Friburgi in Brisgovia, dein Friburgi in Helvetia, qui tamen, ut ferunt, licet egregius esset professor, cathedrae renunciavit (1781.), quod hoc ipsius opusculum nimis iniquae censurae fuerit expositum. Ipsius quoque est *Scepticus inexcusabilis* seu refutatio impiorum de divinitate religionis christianae dubitantium. Joannes Mathias Carrich S. J., n. 1738. in Ehrenbreitenstein, s. Scripturae, deinde (1769.) in collegio coloniensi theologiae professor dogmaticae et moralis et historiae eccles., societate Jesu exstincta canonicus capitularis ecclesiae coloniensis ad ss. Gereonem et socios MM., examinator synodalis, universitatis (1788—93.) rector, judex ordinarius juriumque ac privilegiorum conservator apostolicus († 21. Oct. 1813.), scripsit *de Ecclesiae, rom. pontificis et episcoporum potestate ll. 3* contra perturbatores ecclesiasticae hierarchiae ac pacis istorumque principem J. Febronium l. 1. t. 1., Coloniae 1773. in 4., quo in opere Febronium eleganter et invicte perstringit, errores et malam fidem detegit et rom. pontificis jura nervose et erudite tuetur. Opus coeptum non est prosecutus auctor. *Judicium*

---

[1]) Cf. de hac controversia Roskoványi *de Primatu* III, 1056—1058.

theologorum coloniensium de l. cui titulus: *Opuscula de Deo uno et trino* ... auctore Ant. Oehmbs ib. 1790., quo refutantur errores: illius auctoris statuentis tres in ss. Trinitate essentias; *doctrina catholica de traditionibus divinis* ex idea Ecclesiae repetita et asserta, ib. 1791. in 8; diss. extemporanea *in canonem 6. conc. tridentini sess. XXIV.*, ib. 1793. in 8., quae forte est idem cum tractactu *de matrimonio dissolvendo* per professionem religiosam, contra professorem bonnensem. Adversus Hedderich alium hujus academiae professorem edidit Ἰκεσία sive *confessio publica P. Ph. Hedderich.* Strenuus cum parocho Anth erat adversarius academiae bonnensis spiritu josephinismi et rationalismi infectae[1]). Scripsit quoque ex nutu capituli cathedralis contra institutionem catecheticam Eulogii Schneider, unde haec sub mulcta prohibita fuit a principe electore 16. Maj. 1791., seque opposuit breviario a Thaddaeo Dereser in usum monialium composito[2]). Mauritius Schmid n. 1729. in pago Ried ad Oenum sito ditionis tirolensis pariter cum Herculano Oberrauch, cujus deinceps intima familiaritate est usus, Ord. s. Francisci est ingressus a. 1750. In eo 15 annis erat lector et ab a. 1784—91. inter summas temporum acerbitates minister provincialis (2. Jun. 1801.). Typis edidit egregiam diss. *de traditione divina* per arcanam primorum seculorum disciplinam firmata, Oeniponti 1775. in 4. *De articulis fundamentalibus et non fundamentalibus* ab heterodoxis sine fundamento assertis, Bambergae 1772. in 4. disseruit Lotharius Fortner O. S. Ben. bambergensis (n. 21. Dec. 1746.,

---

[1]) Cf. Brück *die rationalistischen Bestrebungen im kathol. Deutschland* pag. 48. ss. et p. 133. Anth scripsit sub nomine Theodulphi van de Elsken.

[2]) Cf. Caballero 1, 116; Ennen *d. Biogr.* 5, 27.

† 27. Mart. 1805.); Romanus Fischer[1]) O. S. Aug. Regiscuriae in arvis a. 1728. ortus, theologiae professor in academia erfurtensi et praepositus provincialis († 1801.), *de diversitate auxiliorum in statu innocentiae et naturae lapsae*, Moguntiae 1764; *Vindiciae* pro diversitate status gratiae augustinianae, ib. 1764. in 8; de Deo uno trino, angelis et gratia *vindiciae augustinianae* etc., ib. c. 1767. *de Honorio P.* in synodo generali VI. vere et juste condemnato, ib. 1767., quod idem tuetur Jacobus Chmel O. S. Ben. in monasterio břevnoveno-braunensi, Reginaehradecii 26. Oct. 1727. natus, theologiae professor et (1786.) abbas († 21. Oct. 1805.) in *vindiciis conc. oec. VI.*, queis aequitas et veritas censurae synodalis adversus Honorium I. ejusdemque ad Sergium patriarcham CP. epistolas postliminio vindicantur; praemissa diss. historica de origine haeresis monothelitarum[2]), Pragae in 8. Ejus quoque sunt: *De officio hominis erga Deum* tr. theologico - ethicus, Augustae V. 1765. in 4; *apologia singularis orthodoxae catholicaeque doctrinae* de morali hominis impotentia solis naturae vitiatae viribus servandi legem Dei naturalem, Pragae 1787. in 8. Leopoldus Petzelt O. Conv. offenburgensis, theologiae lector (n. 23. Apr. 1733., † c. a. 1806.), descripsit *oeconomiam salutis*, Oettingae 1768. in 4., et *praecognita* ad theologiam dogmatico-historico-scholasticam, ib. 1769. in 4. etc. Rupertus Aign O. S. Ben. in monasterio s. Emmerami, ingolstadiensis (n. 5. Dec. 1729., † 19. Sept. 1813.) exhibuit *conspectum theologicum* de vitiis et peccatis, de legibus et sacramentis, Ratis-

---

[1]) Cf. *Revista Augustiniana* 1884. t. 7. pag. 138., quae pag. 157. Augusti Fischer ejusd. ord. († 1816.) mentionem facit, cujus praeter alia exstat *systema religionis revelatae*, Erfurti 1797. in 8.

[2]) Cf. *bibl. eccl. nova frib.* 3, 686—89.

bonae 1761. 1762. t. 2 in 4. Fulgentius Hüllinghoff O. Min. († 4. Maj. 1806.) *antiquitatem confessionis privatae* ex vetustissimis cum latinorum tum graecorum patrum scriptis, utriusque Ecclesiae praxi, euchologiis atque conciliis deduxit et contra Eybelium aliosque ejusdem impugnatores ac hostes defendit, Monasterii 1789; dedit quoque *practicam instructionem* circa administrationem praecipuam sacramentorum poenitentiae et eucharistiae, ib. 1799. Antonius Aldericus de Jaeger O. Praem. in canonia wiltinensi, tirolensis n. 31. Jan. 1746, per annos 30 in academia oenipontana theologiam dogmaticam est professus (1770—1800.), deinde parochum egit et demum factus est praepositus infulatus bulsanensis († 1819.). Occasione invasionis gallicae quod concione concives ad resistendum excitaverit, captus diu in carcere detentus fuit. Disseruit *de dolore necessario in sacramento poenitentiae*, Oeniponti 1770. in 8; *de Tertulliano duce anthropomorphitarum*, ib. 1774; *de veterum temporum idololatria*, ib. 1781; *de jure territorii* praesulum ecclesiasticorum, ib. 1776. in 8. Pergens O. Barn. († 1811.) reliquit[1]) varias diss. *Abhandlung über die Frage*, was von dem Fegfeuer und Gebete für die Verstorbenen in der kathol. Kirche zu halten und zu glauben sey? Viennae 1783. in 8; Abh. über die Frage, *ob die Ohrenbeichte in der kath. Kirche nützlich und nothwendig sey?* ib. 1783. in 8; Abh. . . . . *ob man in jeder Kirche und Religion das Heil und die Seligkeit finden könne*, ib. 1783. in 8; Abh. . . . *ob die wahre und allein seligmachende Kirche sichtbar oder unsichtbar sein müsse?* ib. 1783. in 8; Abh. . . . *was von der Verehrung und Anbetung Mariä und anderer Heiligen*

---

[1]) Cf. Rotermund, *Fortsetzungen und Ergänzungen* zu Chr. G. Jöchers allgem. Gelehrten-Lex. 5, 1895.

in der kath. Kirche zu halten sey? ob sie gut, billig und nützlich sei, ib. 1786; Abh. . . . *ob die Unkatholischen mit uns kath. Christen in den auch wichtigsten Glaubenslehren so gleich und einig,* dass sie in wenig von uns unterschieden und daher auch die Nächsten an uns sind? ib. 1783. In hisce diss. primatum praeclare vindicat. Joannes Antonius Sulzer in lyceo constantiensi philosophiae practicae et historiae professor scripsit *Wahrheit und Liebe* in Briefen (14) über Katholicismus und Protestantismus an den H. D. Joh. Heinr. Jung genannt Stilling . . . wie auch an andere protestantische christliche Brüder und Freunde[1]), Friburgi 1810. in 8; *Einleitung in die Moralphilosophie,* Sulzbachii 1824. et varia opuscula in utilitatem juvenum studentium et de vitae statu seligendo deliberantium. Joannes Laurentius Doller S. J. n. 3. Oct. 1750. in oppido Bretten, exstincta societate Jesu instituendis filiis nobilium se dedit. In universitate heidelbergensi obtinuit cathedram aestheticae: mox vero eam ob affectam valetudinem dimittere coactus est retento titulo et jure docendi, quo a. 1805., mutato regimine, privatus fuit. A Colmar episcopo moguntino benigne exceptus hujus fruebatur hospitalitate: quo defuncto (15. Dec. 1818.) et hoc solatio orbatus fuit: unde ejus valetudo alioquin sat infirma graviter est attrita. Obiit omnium aedificatione pie in Domino 30. Jan. 1820. Haec potiora ejusdem opera: *Zeugnisse* aus allen christlichen Jahrhunderten bis auf das Jahr 1815. für die Gewalt der Kirche und ihres Oberhauptes; nebst einem prüfenden Blicke auf ihre neuesten Gegner, Francofurti 1816. in 8; *Wessenberg auf der Kehrseite,* Monachii 1816; *Beleuchtung des Rechtsgutsachtens des H. Dr. Koch* über das Verfahren des röm. Hofes in der

---

[1]) Cf. Felder, *Literaturzeit.* 1811. I, 406—415.

Angelegenheit des Freih. von Wessenberg, Moguntiae 1819; *Wohlgemeinte Warnung* gegen die so berühmten Stunden der Andacht an alle die wahre Gottheit Jesu glaubende Christen[1]), ib. 1819; *Luther katholisches Monument*, Francofurti 1817. Ambrosius Carolus Czamler s. theologiae doctor et in olomucensi lyceo theologiae dogmaticae professor recensuit *historiam scientificae theologiae dogmaticae*[2]), Viennae 1806. in 8.

786. In *Hungaria* Ludovicus Csapodi S. J., in academia tyrnaviensi philosophiae, dein theologiae dogmaticae (1766—1773.) professor, a Maria Theresia et Francisco I. magni factus et suppressa societate variis ecclesiasticis dignitatibus auctus, fuit enim capituli cathedralis vesprimiensis praepositus et episcopus in p. i. († 1. Jun. 1801.), disputavit *de gratia Christi* ll. 4., Tyrnaviae 1769. in 8., quibus praemittitur prolixa diss. historica de praecipuis circa gratiam Salvatoris erroribus et controversiis; *de religione revelata*, ejus regulis et virtutibus praecipuis ll. 3, ib. 1771. pp. 2; *de augustissimis Trinitatis et incarnationis mysteriis* ll. 2, ib. 1772; *de Deo et divinis ejus attributis* ll. 3, ib. 1772., quae opera sunt accurata et probationes ad rigorem mathematicum (docuerat enim etiam mathesin) redactae. Joannes Evangelista Sober (Schober) S. J. posoniensis, theologiae professor in academia graecensi, societate Jesu exstincta canonicus et parochus posoniensis, abbas et demum (si Wurzbach est fides 35, 224) episcopus (n. 4. Dec. 1741., † 7. Jun. 1809.), symbolam haud exiguam contulit ad collectionem

---

1) Cf. alia opera, quae contra illum librum perniciosum *Stunden der Andacht*, saepissime editum, prodierunt, apud Roskoványi. 4, 579. s.

2) Cf. Felder *Literaturzt.* 1811. I, 220—3.

scriptorum pro catholicae fidei propugnatione Augustae V. editam. Franciscus Krammer n. a. 1744. in oppido Gajar comitatus posoniensis, historiae ecclesiasticae Jaurini (1771-81.), deinde Budae theologiae dogmaticae et patrologiae professor. Propter affectam valetudinem cathedrae renunciavit totum se consecrans studio, cujus fructus sunt *Institutiones historiae literariae theologiae,* Budae 1783. p. 1., Posonii 1785. 1787. p. 2. et 3. *Examen schediasmatis de sola salvifica* (i. e. Ecclesia), ib. 1791. fasc. 2; *Fragmenta sex historico-dogmatica* de christiani solius salvifici dogmatis fundamento, Tyrnaviae 1814—18. t. 4, a Binterim et Deby germanice versa additionibusque aucta sub inscriptione: *Von der alleinseligmachenden Kirche* und von dem Ursprunge der neumodischen Katholizität, Düsseldorpii 1851. 1852. pp. 2 in 8. Huic operi occasionem praebuit liber per Hungariam vulgatus sub inscriptione *Sola salvifica* ad trutinam rationis et revelationis expensa 1791; estque responsio plane egregia, solida et eruditissima, qua sibi doctissimus auctor promeruit Bossuetus Hungariae dici[1]). Factus est[2]) Krammer 1796. canonicus et parochus posoniensis, 1802. canonicus strigoniensis et praepositus († 22. Oct. 1818.). Basilii Protics exstat *vera imago rom. pontificis* opposita illi, quam photiani magistri effinxerunt seu tr. de primatu Petri et rom. episcopi, in quo paucis exponitur qualem ideam de primatu Petri et romani episcopi orientalis Ecclesia ab origine usque ad Photii tempora habuerit: addita brevi allocutione, qua graeci photiani ad catholicam unionem sub Clemente XI. revocabantur, Budae 1804; Josephus Kenyeres S. J. saba-

---

[1]) Cf. *Neue Quartalschrift* für kath. Geistliche herausgegeben in Salzburg, ed. 3. 14, 178—81; 271—8.

[2]) Cf. Wurzbach 13, 126.

riensis, societate Jesu suppressa canonicus rosnaviensis (n. 24. Maj. 1724., † 1805.), asseruit *immaculatam V. Mariae conceptionem,* Tyrnaviae 1754. Thaddaeus Brzozowski S. J. polocensis, praepositus generalis Soc. Jesu (2. Sept. 1805— 5. Febr. 1820.), polonice vertit, correxit auxitque *Lexicon philosophicum* a Nonnotte (pag. 300.) compositum, Wilnae 1782. t. 4 in 8.

II. Disciplinae ad ss. literas spectantes.

787. Studium biblicum[1]) non prorsus quievit hisce temporibus alioquin adeo iniquis scientiae theologicae: inter eos vero, qui illi se dederunt, pauci ita eminent, ut eorum labores posteritatis laudem mereantur et usum, non tamen propterea sunt oblivioni penitus tradendi. *Disciplinas isagogicas* coluerunt: Benedictus a s. Petro Felio schol. piar. hispanus, theologiae et juris canonici professor († 1801.), cujus exstant de integritate atque auctoritate hebraeorum graecorumque utriusque foederis codicum, de illustribus christianae religionis dogmatis ac de vetere hispanae ecclesiae dignitate *disceptationes philologicae,* Romae 1757. in 4. Ferdinandus Kopf tirolensis (n. 29. Oct. 1729., † 6. Nov. 1810.) s. Scripturae professor in academia oenipontana (1755.), studii philosophici

---

[1]) In praecedenti epocha omisimus Leopoldum Tirsch S. J. bohemum (n. 11. Febr. 1733., † 30. Nov. 1788.), in academia pragensi per 20 annos linguae hebraicae professorem et relicto ordine (1764.) regium censorem librorum hebraicorum, cujus sunt diss. *de characterum antiquorum apud hebraeos ante Esdram usu,* Pragae 1759; diss. *de tabernaculorum feriis* prout olim a judaeis gestae sunt hodieque aguntur, ib. s. a. in 4; diss. *an lingua hebraica omnium antiquissima primaque habenda* et unde hoc nomen sortita sit, ib. s. a. in 4. etc. cf. Wurzbach 45, 178.

director (1774.) et procancellarius (1779.) edidit *tirocinium s. Scripturae,* Augustae Vind. 1776. in 8. ed. 2. Joannes Baptista Duvoisin natus est 16. Oct. 1744. Lingoni (Langres), jam puer 14 an. de philosophicis thesibus cum auditorum approbatione disputavit. Lingonensis episcopi expensis studia prosequi potuit iisque tanto successu incubuit, ut in Sorbona inter competitores pro licentiatu omnes egregii ingenii juvenes vere excelluerit primumque omnium judicio locum meruerit: unde juvenis adhuc cathedram in Sorbona est adeptus, factus deinde parisinae officialitatis promotor, censor regius, canonicus antissiodorensis, laudunensis canonicus et vicarius generalis. Ingruente civilium tumultuum asperitate extra Galliae fines deportatus est a. 1792. In Angliam primum se recepit, inde transiit Bruxellas episcopum laudunensem revisurus demumque Brunsvici consedit, ubi mathesim humanioresque literas docuit. Pacata post concordatum a. 1801. Gallia patriam revisit et a. 1802. ad episcopatum nannetensem provectus est sibique adeo Napoleonis conciliavit benevolentiam, ut baronis titulo et honorariae legionis insignibus ab eo fuerit insignitus. Pluribus negotiis hujus temporis fuit immixtus atque unus ex quatuor episcopis deputatis, qui Pio VII. captivo adessent. Cardinalibus etiam adjunctus et episcopis, quibus commissa cura de quibusdam difficultatibus sententiam cum rationum expositione ferendi, imo congressus plerumque fuit amanuensis. Qua tamen occasione videtur nonnullis non quidem religionis causam deseruisse, sed molliori brachio esse tutatum. Paulo antequam moreretur hanc ad imperatorem scripsit epistolam: „Imperatorem obtestor, ut summo pontifici restituat libertatem, cujus captivitas ultima vitae meae momenta conturbat. Mihi non semel contigit, ut ipsi dicerem quantum hac captivitate doleat christianitas universa, quamque molestum foret, si ea produceretur.

Caesareae felicitati necessarium esse mihi videtur, ut sua Sanctitas Romam revertatur." Vehementi morbo correptus brevi tempore consumptus est 9. Jul. 1813. Haec potiora ejusdem opera: *L'Autorité des livres du N. T. défendue* contre les incrédules, Parisiis 1775. in 12; *L'Autorité des livres de Moïsé établie et défendue*[1]) contre les incrédules, ib. 1778. in 12., in quo op. illorum ll. genuinitatem, veracitatem, integritatem et inspirationem tuetur; *Démonstration évangelique*, Brunsvigae 1800; Parisiis 180'. 1805., cui ed. (4.) adjecit Essai *sur la tolérance*, opus parvae quidem molis, sed nitide, accurate et docte elaboratum, etiam in Migne *démonstr. évang.* 13, 762—892; diss. vero illa exstat in *cursu compl. theol.* 6, 1269—1302; Parisiis 1826. ed. 7; *Diss. critique sur la vision de Constantin*, Parisiis 1774. in 12., qua probat eam visionem prout ab Eusebio caes. refertur factum esse quam certissimum; *Essai polémique* sur la religion naturelle, ib. 1780. in 12., quo probat, veritates illas morales, quas homo rationis lumine assequi potest, non sufficere, ut plene de suis erga Deum officiis instruatur, neque perinde qua religione Deus colatur, ideoque homini veram religionem esse inquirendam. *De vera religione*, ib. 1785. t. 2 in 12; *Examen des principes de la révolution française*, 1795. in 12; *Défense de l'ordre social* contre les principes de la révolution française, (Londini) 1798. in 8., Lipsiae 1801. etc. liber sagaci judicio conscriptus[2]). Josephus Mathias Engstler S. J. theologiae professor Graecii et Viennae; societate exstincta subbibliothecarius et parochus rossaviensis (n. 1726., † 1881.) reliquit *institutiones s. Scri-*

---

[1]) Carolus Eduardus de Coetlogon gallus († 16. Sept. 1820.) scripsit *Esquisse de la vie et du caractère de Moïse.*

[2]) Cf. *Biogr. univ.* 12, 424—27; Feller 4, 16.

pturae, Viennae 1776. t. 2; Joannes Augustinus Carabelloni O. S. Aug. ligur, assistens Italiae, concionator pontificius, commissarius generalis Liguriae atque in genuensi universitate theologiae moralis professor († 1818.), *syllexim in N. T.*, de hagiographia primigenia et translatitia adjectis ex hebraeo textu divinis testimoniis ab apostolis et evangelistis e V. T. in N. adscitis revocatisque ad fontes nonnullis copticosacris fragmentis. Carolus Josephus Rupperth posoniensis (n. 19. Jul. 1773., † 1820.), theologiae professor in lyceo klagenfurtensi (1802.), *Apologie der Urkunden des Christenthums* als Grundlage der Theologie dargestellt[1]), Klagenfurthi 1808. p. 3 in t. 2.

788. Aloysius (in baptismo Antonius dictus) Sandbichler O. S. Aug. Rattenbergae in Tiroli 20. Febr. 1751. natus Salisburgi diligenter studiis operam dedit multumque tempus sibi permissus lectioni librorum sed absque methodo impendit. Diu philosophiam atque theologiam sodales docuit. Primum ejus opus fuit: *Pagellae volantes* de causa decisa divisarum potestatum in legibus matrimonialibus impedimentorum dirimentium pro studio juris integri, Francofurti et Lipsiae (Salisburgi) 1782., in quibus cum Oberhauser (pag. 441., cui per errorem ibid. tribuimus hunc liberculum) adversus Ant. Schmid et Marcum Antonium O. Cap. denegat Ecclesiae jus originale statuendi impedimenta dirimentia matrimonium illudque asserit potestati civili. Adversus diss. Thad. Surer, sodalis apostatae, *Ueber das Bibellesen* der ersten Christen, ein allgemeines Bedürfniss, 1784., scripsit: *Lasen die ersten Christen die h. Schrift?* Zum unmassgeblichen Bedenken für übertriebene Feinde und Freunde des allgemeinen Bibellesens, Salisburgi 1784. in 8. *Anmerkungen*

---

[1]) Cf. Felder *Literaturzt.* 1811. I. 113—23; 129—36.

über die Propheten, Jesum und seine Jünger von *Horus* (libro admodum impio) widerlegt in (31) Briefen, ib. 1785., quarum tamen stilus sat horridus est. Adversus impium librum (Andreae Riem) *Philosophische und kritische Untersuchungen* über das A. T. und dessen Göttlichkeit, Londini 1785., petente com. Stephano Oliverio Wallis, scripsit *Untersuchung der philosophischen und kritischen Untersuchungen* über das A. T. und dessen Göttlichkeit 1785—88. t. 3 in 8; 1787—89. ed. altera a. 1797.); adjecit t. 4. (cum nominis appositione), in quo nonnulla emendat pluraque addit, quibus interim deistae novis exceptionibus occasionem praebuerant; *Ueber die Zuverlässigkeit des Grundtextes*, ein Fragment von mehreren Abhandlungen über verschiedene Gegenstände der Schriftkunde, Francofurti et Lipsiae (Salisburgi) 1788; Abhandl. *über die zweckmässigsten Mittel den hebräischen und griechischen Grundtext dem Wortsinne nach richtig zu verstehen*, Salisburgi 1791. in 8. *Acta eruditorum* (Oberteutsche allgemeine Literaturzeitung), quae Laur. Hübner jam ab a. 1788. coeperat Salisburgi rationalismo et spiritu liberali illius temporis haud parum infecta edere, multis accessionibus auxit Sandbichler. Verum ea gravi censurae subjecerunt viri critici Augustae: unde rogatus ut illis responderet, id praestare nisus est in *Revision der Augsburger Kritik* über gewisse Kritiker und ähnliche Schriften, erster Jahrgang. ib. 1791., quem secutus est: Zweiter Jahrgang ib. 1792. etiam inscriptus: *Freimüthige Betrachtungen* über wichtige, von Obscuranten entstellte Religionsgegenstände nach den Bedürfnissen unserer Zeit in quibus minus bene disserit de primatu. Hisce tamen controversiis pertaesus a respondendo ulterius destitit. Pro Brentano (pag. 331.), qui propter suam N. T. versionem graviter fuit impugnatus, scripsit *An den Clubb des Obscurationssystems* oder einige An-

merkungen über das Sendschreiben des H. von Brentano etc., Friburgi (Salisburgi) 1792., quas tamen animadversiones postea non amplius probavit. Opus biblicum Joannis Jacobi Hess protestantis antistitis usui catholicorum adaptavit edi-ditque inscriptum *Erläuterungen der biblischen Geschichte* nach J. J. Hess[1]) etc. p. 1., p. 2. etiam inscripta: *Entwickelung des Reiches Gottes* nach der Offenbarung Johannes als Erläuterung und Bestätigung der Hess'schen Gedanken vom Reiche Gottes, ib. 1794. Inde orta est idea amplioris operis, cujus prospectum exhibuit in *introductione in historiam consiliorum divinorum* ad salutem humani generis inde ab ejus ortu in perpetuas aeternitates procurandam initorum haustam e sacris judaeorum christianorumque libris, ib. 1802.; cogitaverat illud distribuere in 22 ll. et 5 t., et quadam praedilectione illud elaboraverat, sed propter nimiam prolixitatem linguamque latinam, qua conscriptum erat, editorem non reperit. Duo vero merito in suis ad apocalypsin commentariis carpebantur, quod tueretur chiliasmum et quod censeret, eo tempore transferendum fore primatum ab ecclesia romana ad hierosolymitanam. *Eine Stimme des Rufenden in der Wüste* oder Bemerkungen zu dem philologisch-kritischen und historischen Commentar über das N. T. H. H. Eberh. G. Paulus[2]), fasc. 1. Lincii 1805; 2. Monachii 1811; 3. et 4. Salisburgi 1814. 1816. Ejusmodi operibus innotuit Sandbichler per universam Germaniam, unde laurea doctorali honoratus fuit a facultate philosophica wirceburgensi (5. Nov. 1814.) et a facultate theologica landshutana (27. Febr. 1815.); etiam cathedrae ei oblatae fuere, imo ut fertur, vel a Fri-

---

[1]) Cf. Felder *Literaturzt.* 1810. II, 369—79.

[2]) Cf. *Qtlschr. für Geistl.*, Rottenburg ed. 3. t. 2. pag. 144—9; 4, 33; 5, 115; Felder *Literaturzt.* 1810. I, 88—95.

derico II., Borussiae rege, quas tamen ne sodales deserere cogeretur recusavit. Occupato a bavaris Salisburgo et mutata universitate in lyceum ipse a Bavariae rege designatus fuit (1811.) professor studii biblici et linguarum orientalium, simul vero praelectiones habuit de philologia graeca: unde in commodum auditorum suorum composuit compendia idonea, cujusmodi sunt: *Kurze Darstellung einer Einleitung in die Bücher des A. B. nach Jahn*, Salisburgi 1813. in 8; *Darstellung der Regeln* einer allgemeinen Auslegungskunst von den Büchern des A. u. N. B. nach Jahn[1]), ib. 1813; *Uebersicht der Hauptgegenstände aus der allgemeinen Einleitung* in die Schriften des N. B. nach dem Bedürfniss unserer Zeit, ib. 1813; *Darstellung einer allgemeinen Einleitung* in die Bücher des N. B., ib. 1813; *philologische Uebersicht* der altgriechischen literarischen Bildung nach Ast und Eichhorn, ib. 1813. Decessit[2]) magna gratitudinis significatione pro dono fidei a Deo accepto 3. Febr. 1820.

789. Notior est Joannes Jahn[3]) philosophiae et theologiae doctor, natus in oppido Taswitz in Moravia 18. Jun. 1750. Juvenis 22 an. ingressus est ordinem Praem., in quo absolutis studiis mox lector hermeneuticae et linguarum orientalium designatur. Canonia suppressa (1784.) easdem disci-

---

[1]) Cf. Felder *Literaturzt. für kath. Religionslehrer* 1815. II, 332—48.

[2]) Cf. *necrologium* auctoris in *Qtlschr.* cit. 7, 1—20., ubi etiam exhibentur ejusdem *Gedanken* zu Dr. Fessler's Ansichten von Religion und Kirchenthum 20—59; Wurzbach 28, 178; Baader 2, II, 69.

[3]) Alius a Michaele J. O. S. Fr. bohemo n. 1744., cujus exstat *Praxis debite ac fructuose fungendi officio sacerdotali* circa infirmos et moribundos, Salisburgi 1778; 1782. De Joanne cf. Wurzbach 10, 42—47; Werner *deutsche Biogr.* 13, 665.

plinas docuit in lyceo olomucensi, unde Viennam (1789.) accitus in universitate cathedram linguarum orientalium et literaturae, introductionis in V. T. et archaeologiae obtinuit, quibus ac si non sufficerent adjecta fuit cathedra dogmatica (1813.). Promovit utique studium biblicum, sed rationalismi principia nimis sectans limites sobriae criticae et sanae orthodoxiae excessit. Instructus sane erat selecta et ampla eruditione, sed auctoribus fere protestantibus delectabatur: unde mirum esse non debet, quod ad eorum exemplum nimia quoque libertate uteretur in tractanda s. Scriptura. Quapropter graves in eum motae sunt querelae, ipseque card. Migazzi sui muneris esse censuit rem deferre ad imperatorem. Initio quidem ei fuit commendata moderatio, demum ut ei honorifica concederetur missio, factus est canonicus (1806.) ad s. Stephanum. Nonnulla ipsius opera prohibita fuere tam a congregatione s. Indicis, quam ab ipso gubernio saltem pro usu academico. Decessit 16. Aug. 1816. Haec praecipua ejusdem opera: *Einleitung in die göttlichen Schriften des A. B.*, Viennae 1792; 1802. 1803. pp. 2 in 4 t. in 8., ed. recognita; *Introductio in ll. sacros V. F.* in compendium redacta ib. 1804. in 8., 1814. ed. emendata, prohibita a s. congr. Indicis 26. Aug. 1822. Et sane ib. negat decreto tridendino sublatum esse discrimen inter ll. protocanonicos et deuterocanonicos; in dubium vocat characterem historicum ll. Job, Jonae, Tobiae et Judith, qui ipsi sunt tantum poemata didactica; negat obsessos N. T. fuisse vere obsessos, sed tantum gravi morbo affectos opinatur. Ea ad saniorem formam redacta fuit a F. Ackermann († 1831.), de quo alias. *Biblische Archäologie*, Viennae 1797—1804. pp. 3 in 5 t., 1807—15; et *archaeologia biblica in compendium redacta*, ib. 1805., 1814. ed. emendata, quod compendium pariter fuit prohibitum decr. 26. Aug. 1822., et ab Ackermann in

saniorem formam redactum 1825; *Enchiridion hermeneuticae generalis* tabularum N. T., ib. 1812., et appendix hermeneutica seu *exercitationes exegeticae*[1]), ib. 1813. fasc. 1 et 2., in quibus sequitur principia Ernesti; utrumque fuit prohibitum. Praeter *grammaticas* hebraeam, aramaeam, arabicam, chrestomathiam chaldaicam et arabicam cum lexico, arabicolatino, digessit quoque *biblia hebraica* et graviores lectionum varietates adjecit, Viennae 1806. t. 4 in 8. Inseruit plures dissert. in Bengelii *Archiv über die Theologie*, ex. gr. Ueber die Sprache und die Schreibart der mosaischen Schriften; über das fragmentarische der mosaischen Schriften und die vorgeblichen Anachronismen; Erklärung der Weissagungen Jesu von der Zerstörung der Stadt Jerusalems, des Tempels und des jüdischen Staates[2]). Post ejus mortem prodierunt *Nachträge zu Jahns theologischen Werken*, Tübingae 1821. in 8., quibus continentur diss.: Was that Christus während der 40 Tage von seiner Auferstehung bis zu seiner glorreichen Auffahrt? Was hielten die Kirchenväter von der Accommodation? Was lehrt die Bibel vom Teufel, den gefallenen Engel, von den Dämonen und bösen, unreinen Geistern? Lässt sich die unumgängliche Nothwendigkeit der Beichte zur Vergebung der Sünden aus den theologischen Prinzipien beweisen? Chrysostomus Probst O. S. Franc. n. 10. Aug. 1727., juris canonici et theologiae lector, monasterii bethlemitici in Palaestina aliquamdiu guardianus, post reditum Bambergae, provinciae custos (1780.) et bis (1783. et 1792.)

---

[1]) Cf. *Qtlschr.* cit. 4, 138—150; 5, 116—26. In hac app. inter alia colloquium Evae cum serpente pro somnio Evae habet; vaticinium Malachiae de oblatione munda non interpretatur de sacrificio eucharistico etc.

[2]) Cf. de hujus vaticinii commentario *Qtlschr.* 14. 238—62.

praepositus († 2. Maj. 1801.), disseruit *de epistola s. Jacobi ap.*, Wirceburgi 1759; *de libris Machabaeorum*, ib. 1760. in 8., *de Davidis psalterio*, Egrae 1762. in 8; *de J. Christi secundum carnem genealogia*, Bambergae 1763. in 8. Collegit quoque *corollaria* ex jure ecclesiastico universali, ecclesiarum Germaniae particulari ac publico circa causas religionis religionumque tolerantiam desumpta ac notis illustrata, ib. 1765. in 4., deque aliis argumentis[1]), ut *de turni ecclesiastici historia*[2]), Bambergae et Wirceburgi 1777. in 8.

7?0. Huc etiam revocari possunt: Josephus Romanus Joly O. Cap. a s. Claudio Burgundiae civitate (n. 15. Mart. 1715., † 22. Oct. 1805. a. aetatis 91.), vir admodum laboriosus et versatus in omni fere disciplina, academiae romanae Arcadum socius et auctor multorum operum, in quibus tamen desiderantur methodus et stilus. Ad rem nostram sunt[3]): *Lettres (17) sur divers sujets importants de la géographie sacrée*[4]) *et de l'histoire sainte*, Parisiis 1772. in 4; editio emendata et inscripta *la Géographie sacrée* et les monuments de l'Histoire sainte, ib. 1784. in 4. (fr. 5), opus ejus praecipuum, in quo agit etiam de plantis et animalibus, quorum mentio fit in s. Scriptura cum multis delineationibus et figuris bene aeri incisis; *Atlas sur la Géographie sacrée et sur l'Histoire sainte* avec des Lettres sur divers sujets im-

---

[1]) Cf. Baader 1, II. 156.

[2]) Cf. *Nova bibl. eccl. frib.* 3, 473—80.

[3]) Cf. *Biogr. univ.* 21, 606; Feller 3, 391.

[4]) Joannes Baptista Gibrat composuit pariter *Géographie ancienne sacrée et profane*, 1790. t. 4 in 12. Erat Gibrat sacerdos congr. doctr. christianae n. 1722. (secundum alios 23. Nov. 1727.), qui licet juraverit in constitutionem cleri civicam et factioni schismaticae adhaeserit, tamen in carcerem fuit conjectus. Inde libertati restitutus non rediit ad saniorem mentem. Decessit a. 1803. Cf. *Biogr. un.* 17, 327.

potants, ib. 1786. in 4. cum 14 delineationibus; 1801. in 4; *Histoire de la praedication* ou de la manière dont la parole de Dieu a été preohée dans tous les siècles, ib. 1767. in 12., in qua incipit ab Adamo; *Dictionnaire de morale philosophique* ou Regle des moeurs tirée des philosophes anciens et modernes appuyée par des traits d'histoire agréables et instructifs, ib. 1772. t. 2 in 8; *Théologie Abrégée* ou sommaire de la doctrine chrétienne, ib. 1790. t. 2 in 12. Curavit quoque editionem op. P. Lejeune *Histoire critique et apologétique de l'ordre des chevaliers du Temple*, ib. 1789. t. 2 in 4. Jacobus Couturier, frater Joannis, de quo egimus pag. 296. annot., strenuus erat adversarius spiritus libertati ecclesiasticae infensi. Propter recusatum jusjurandum in exsilium pulsus fuit. Episcopatum sibi oblatum post concordatum suae parochiae postposuit († 1805.). Descripsit[1]) *Histoire de l'Ancien T.*, Divione 1825. t. 4 in 12. Josephi Reeve S. J. angli, qui ultra 50 annis vitam apostolicam egit in patria sua (n. 11. Maji 1733., 2. Maj. 1820.), exstant: *The History of the Holy Bible* interspersed with moral and instructive Reflections chiefly out of the Holy Fathers, saepius edita, Londini 1815. ed. 5; *A short View of the History of*

---

[1]) Alexander Josephus de Bassinet avenionensis (n. 22. Jan. 1733., † 16. Nov. 1813.), concionator insignis, vicarius generalis verodunensis, qui propter recusatum jusjurandum et exceptum fratrem regis (1792.) gravissimum vitae periculum incurrit et etiam sub Napoleone per plures annos carcere fuit detentus, edidit *Histoire sacrée de l'A. et du N. T.* représéntée par figures 614 avec des explications tirées de SS. Péres, Parisiis 1804—1806. t. 8 in 8. (fr. 250—500). Eriprandus comes Giuliari S. J. veronensis (n. 1727., † 1805.), insignis concionator descripsit *le Donne più celebri della santa Nazione* (Sara, Rebecca, Judith, Esther), Conversazioni storico-sacro-morali, saepissime editum. Mediolani 1830 in 8.

the Church, Exeter 1802—3. t. 3; Eboraci 1820. Franciscus Carolus Alter S. J. Engelbergae in Silesia superiore n. 27. Jan. 1749., suppressa societate bibliothecae universitatis viennensis custos et linguae graecae professor, multarum linguarum peritiae tantam adjunxit in omni disciplinarum genere peritiam, ut insignis dici possit polyglottus et polyhistor († 1810.). Praeter opera ad literaturam graecam spectantia[1]) edidit *N. T. ad codicem vindobonensem graece expressum*; varietatem lectionis ex codd. bibliothecae palatinae vindobonensis (et versionibus copta, slovenica, latina s. Hieronymo antiquiore) addidit, Viennae 1786. 1787. t. 2 in 8., eruditissimum opus; *Bibliographische Nachrichten* von verschiedenen Ausgaben orientalischer Bibeltexte und der Kirchenväter, ib. 1779. in 8; innumeras diss. inseruit fasc. literariis *Memorabilien*. Eine philosophisch-theologische Zeitschrift der Geschichte und Philosophie der Religion, dem Bibelstudium und der morgenländ. Literatur gewidmet von H. E. G. Paulus, Lipsiae 1792; ut de versione tartarica psalterii, de 1. Joan. 5, 7. secundum lectionarium armenum, de versione arabica psalterii, de Marc. 16, 9. ss. et Joan. 21. secundum versionem armenam; fragmenta Lucae ex versione antehieronymiana etc.; Χρονικον Γεωργιου Φραντζη του πρωτοβεστιαριου, Viennae 1796. in f., prima textus ed. recepta etiam in corpus scriptorum historiae byzantinae, Bonnae 1838. in 8. Colomannus Sanftl O. S. Ben. in monasterio S. Emmerami niederaltacensis n. 27. Aug. 1752., dogmaticae, historiae ecclesiasticae et linguarum orientalium lector, bibliothecae praefectus, vir in codicibus msc. scrutandis peritissimus, qui semicoecus labore 25 an. accuratissimum catalogum manuscriptorum[2]) bibliothecae emmeramianae a sec. VIII. usque ad

[1]) Backer, 1, 102; Caballero 2, 3; Wurzbach 1, 10.

[2]) Magna cum gratitudinis significatione nostri auctoris mentionem

sec. XV. prelo paraverat († 23. Nov. 1809.), disseruit *in aureum et pervetustum ss. Evangeliorum codicem* msc. monasterii s. Emmerami, Ratisbonae 1786. cum tabulis aeri incisis, diss. prorsus exquisita, docta et criticae artis specimen. Josephus Montaldi O. S. Dom., theologiae professor Senis et philologus insignis (n. c. 1730., † 1816.), composuit *Lexicon hebraicum et chaldaeo-biblicum* alphabetice primigenia et derivata V. T. hebraica et chaldaica verba et latinas eorum interpretationes ex J. Buxtorfii et aliorum eruditissimorum virorum operibus excerptas exhibens digestum cum multis auctionibus et illustrationibus, Romae 1784. t. 4 in 8. Amandus Mauch O. S. Franc. wangensis, lector s. theologiae et juris canonici (n. 7. Febr. 1751., † 1. Dec. 1816.), collegit *Biblisches Universallexikon* über die nützlichsten und wichtigsten Gegenstände der h Schrift zum Braunischen Bibelwerk, Augustae 1806. 1807. t. 2 in 8., et disseruit *de carnis resurrectione* ex Job 19, 25—27., Bambergae 1790. in 4., et supra Ps. 21. *de extremis Messiae in crucem acti fatis*, ib. 1792. Paulus Emes O. S. Aug. muennerstadianus (n. 1745., † 1814.), edidit *synopsim historiae scripturisticae*, Riedlingae 1772. in 4. Hujus sodalis Arsenius Gins moguntinus, in academia erfurtana theologiae professor, scripsit diss. theologico criticam, *utrum judaei hebraicum textum sacrum voluntatis malitia corruperint?* Erfordiae 1790. in 4; et *Elementa artis criticae* pro exegesi s. Scripturae, ib. 1787. in 4.

---

facit Frid. Henr. Rheinwald in suis *anecdotis ad hist. ecclesiasticam pertinentibus* partic. II., Berolini 1835. in 8. deque illius catalogo loquens, „novum profecto, inquit, in eo testimonium improbi illius laboris, cujus exempla hodie frustra quaerimus, ante oculos habemus, quo benedictinorum ordo saluberrima ratione quondam literas auxit, sustentavit, adjuvit.“

791. Plures de *hermeneutica* solliciti fuere. Ita Tiberius Sartori (Schneider) O. S. Ben. in monasterio zwiefaltensi, haingensis (n. 29. Sept. 1747., † 13. Dec. 1798.), theologiae lector, etiam in universitate salisburgensi (1790—95.), qui prius *canones critico-analytico-hermenenticos N. T.* propugnandos proposuit 1779., deinde composuit *hermeneuticam harmoniam* utrique Testamento seu literaliter seu mystice interpretando accommodatam unacum historia linguae sanctae, Talmudis et Masorae, Augustae V. 1783. in 8; Andreas Maximus Zasius O. Praem. edidit *Hermeneuticam* seu rationem interpretandi s. Scripturam antiqui foederis, Pesthini 1796; Stephanus Hayd O. S. Ben. in monasterio zwiefaltensi (n. 13. Jul. 1744., † 19. Dec. 1802.), in universitate friburgensi professor introductionis in ll. N. T. et linguarum orientalium (1774—1784.) et in monasterio tabularii praefectus[1]), *introductionem hermeneuticam in ss. N. T. ll.*, Vindobonae 1777. in 8; Hieronymus Frida O. S. Ben. in monasterio břevnoveno-braunensi, bohemus n. 19. Sept. 1729., in universitate pragensi hermeneuticae V. T. et linguae hebraicae professor, qui jam ab a. 1792. apoplexia tactus, vitae hujus miseriis ereptus est 25. Sept. 1806., *institutiones hermeneuticas V. T.*, Pragae in 8. s. a; Jacobus Bertold O. S. Franc., Bambergae n. 22. Febr. 1738., theologiae et s. Scripturae lector, et definitor provincialis, *Orthodoxe Bibelexegese* mit den nöthigen Vorkenntnissen und Hülfswissenschaften, Schrift- und Moralprincipien sammt einem allgemeinen Schriftkriterium, Bambergae 1807. adversus commentarium H. E. G. Paulus; *specimen hermeneuticum* in vitam

---

[1]) Cf. *Bibl. nova eccl. friburg.* 3, 116—19; Lindner *Studien und Mittheil.* aus dem Benedictiner- und Cistercienser-Orden 4, 280. Aliud ejusdem opus laudavimus supra pag. 329. annot.

J. Christi, ib. 1784. in 4. adversus *Horus; Nova literatura* de religione Kantii aliorumque in s. Scripturam neoexegetarum refutata, Augustae V. 1800. in 8; diss. biblica *de adaequato Scripturae criterio,* Bambergae 1783. in 4. et aliae duae diss. irenicae, ib. 1777. 1778. in 4. Eugenius Kaiser O. S. Aug. theologiae moralis et polemicae professor in lycaeo constantiensi, ubi etiam docuerat dogmaticam et linguas orientales cum hermeneutica, typis dedit *hermeneuticae sacrae canones praecipuos,* et *Sacrificium missae* a propheta Malachia praedictum; Bernardus (in baptismo Antonius dictus) Stoeger[1]) O. S. Ben. in monasterio oberaltacensi, passaviensis n. 12. Jan. 1757., fuit in academia salisburgensi philosophiae professor (1785—1801), dein philologiae Dilingae et Straubingae et simul studiorum director (1804—10.). Suppresso lycaeo straubingano transiit post breve otium pro recuperanda valetudine munere directoris studiorum iterum a. 1811. auctus Passaviam († 6. Maj. 1815.). Plura reliquit ad philosophiam spectantia. Statuit *positiones* ex hermeneutica sacra V. et N. T., Ratisbonae 1784. Florianus Minasiewicz galicanus (n. 1760., † 1820.), origine armenus, theologiae doctor et (1791.) canonicus, qui transiit ad ritum latinum (1798.), factusque est inspector scholarum inferiorum et 1818. consiliarius caesareus, reliquit *tentamen publicum* ex utraque s. hermeneutices V. T. institutionum parte, Leopoli 1784. in 8.

---

[1]) Alius a Ferdinando, theologo liberali et josephinista, qui a Josepho II. obtinuit cathedram historiae ecclesiasticae in academia vienonsi missusque fuit Lovanium director facultatis theologicae (1786.), sed mox revocatus. Scripsit *introductionem in historiam ecclesiasticam* N. T., Viennae 1776., etiam germanice ib. 1786. in 8. de qua cf. infra annot. ad. n. Cf. Wurzbach 39, 104. 115; Felder 2, 421—425; Lindner 1, 126.

et *positiones* ex hermeneutica tam V. quam N. T., ex patrologia ac historia literaria, ib. 1785. in 8.

792. Commentariis, paraphrasibus vel annotationibus libros s. Scripturae illustrarunt [1]) Constantinus Fuchs O. S. Franc., cujus est *historische Bibel A. u. N. T. erklärt* nach den Gesinnungen der h. Väter und den besten kath. Schriftausleger, Campoduni 1792. pp. 6 in 4. Josephus Antonius

[1]) Praetermittimus Carolum Schwarzl (Schwarzel) egendorpiensem in Austria inferiori n. 19. Febr. 1746., qui licet sacerdos, professor theologiae polemicae, patristicae et historiae theologicae literariae in academia oenipontana et a consiliis ecclesiasticis episcopo brixinensi, deinde suppressa universitate oenipontana a. 1783., in academia friburgensi theologiae pastoralis et catecheticae professor, demum parochus cathedralis esset († 4. Mart. 1819.), francomuratoribus se adjunxit, imo et gradum inter eos est adeptus. Plura reliquit, inter quae *Praelectiones theologiae polemicae*, Viennae 1781; *acta congregationis archiepiscoporum et episcoporum Hetruriae* 1787., Bambergae et Herbipoli 1790—4. t. 6; *vollständige Pastoraltheologie*, Augustae 1799—1800. pp. 3; *Uebersetzung und Auslegung des N. T.*, Ulmae 1802—5. t. 6, quae neque arrisit catholicis, quod spreta traditione liberiorem sequeretur interpretandi rationem, neque gratiam invenit apud protestantes. Ipsum dum Oeniponti professor esset, recusavit secundum consuetudinem ibi vigentem dare juramentum de tenenda firmiter et ac defendenda V. immaculata conceptione, unde ortum est scandalum, quo causa fuit ut haec consuetudo pia abrogaretur in aliis academiis per Austriam. Ipse apologiam suscepit sacerdotum gallorum, qui juramentum praestiterant in constitutionem civilem cleri. Cf. Wurzb. 32, 341—43; *histor. pol. Blätter* 86, 829. ss. Omnino cavendus est Thadaeus a s. Adamo O. Carm. exegesis professor in academia bonnensi, cujus scripta: *Sendungsgeschichte des Propheten Jonas*, *Lehrgedicht des Moses*, *Scriptursätze*, *Anmerkungen* über etliche Ausdrücke im 19. Kap. des 1. mosaischen Buches, der 68. Psalm, *die Versuchungsgeschichte* puro putidoque rationalismo sunt infecta. Cf. Brück *die rationalistischen Bestrebungen* im kath. Deutschland p. 51. De Joanne Caspare Müller cf. ib. 73. 84.

Weissenbach S. J. n. 15. Oct. 1734. Bremgartae apud helvetios, Lucernae theologiae professor, Dilingae concionator, et societate Jesu suppressa canonicus ad Aquas duras (Zurzach) († 11. Apr. 1801.), laboriosus scriptor, edidit praeter plura alia *novam formam theologiae biblicae* his temporibus accommodatae sive examen locorum eorum, quos novi gentiles falsitatis, superstitionis, absurditatis postulare solent secundum seriem ll. ss. mentemque patrum, interpretum ac criticorum[1]), Augustae 1785. t. 3 in 8; *de optimis interpretibus divinorum ll.* praelectiones IV, ib. 1783. in 8; *loci patrum illustres* ad pleraque capita divinorum ll., quibus alia accedunt negotia religionis et hanc nostram aetatem spectantes, ib. 1784. in 8; *de eloquentia Scripturae ll. 4,* cui accedit psaltes laureatus, sive de pulchro et sublimi, quod est in psalmis, ib. 1789. t. 2 in 8., *de eloquentia PP. ll. 13* in usum ecclesiasticorum, ib. 1775. t. 9 in 8; t. 6. continentur 4 diss. de ratione legendi patres, adnotandi, adhibendi et imitandi; *die kürzeste und leichteste Art einen Freigeist umzuschaffen*, Basileae 1779. in 12; 1782; Bambergae 1780; *die Vorbothen des neuen Heidenthums* und die Anstalten, die dazu vorgekehret worden sind, 1782. t. 2 in 8., ed. aucta, opus praeclarum; *Der letzte Vorboth des neuen Heiden-*

---

[1]) Franciscus Xaverius Moïse n. 12. Dec. 1742. insignis theologiae professor in collegio regio Dolae, quo plurimi discipuli accurrerunt ejus audiendi gratia, elaboravit *Réponses critiques aux incrédules* sur plusieurs endroits des Livres saints, Parisiis 1783. in 12., qui l. suppresso auctoris nomine adjicitur ut t. 4. simili operi Bulleti (cf. pag. 40.). Dolendum quod Moïse defecerit ad factionem cleri schismaticam, quae juramentum praestitit in jusjurandum civicum factusque sit episcopus constitutionalis (10. Apr. 1791.). Episcopatu cedere coactus a. 1801. dictusque canonicus honorarius bisontinus rus concessit inter labores literarios et rusticos vitam transigens († 7. Febr. 1813.).

thums Horus oder astrognostisches Endurtheil das man heutiges Jahr über die Offenbarung Johannis gefällt und zum Handbuch der Freimaurer gemacht hat, Basileae 1784; *Kritisches Verzeichniss der besten Schriften*, welche in verschiedenen Sprachen zum Beweise und zur Vertheidigung der Religion herausgekommen, Basileae 1784; *Von den Missbräuchen beim Mariädienst* und was da abzuschaffen, einzuschränken, beizubehalten sey. Ein Hausbuch wider die Glaubensfeger, ib. 1786. t 2 in 8; cum appendice: Soll man die Bischöfe nicht anhalten, dass sie gewisse Titel der Mutter Gottes abwürdigen? ib. 1787. in 8; *transactiones diabolicae*, ubi omnia malorum spirituum quae nunc veniunt in contentionem citra gratiam, clamorem, odium componuntur, in usum parochorum, ib. 1786. in 12; *Ueber das wesentliche in der Geschichtskunde* oder von der Glaubwürdigkeit der Geschichtsschreiber sowohl insbesondere als überhaupt für einen jungen Herrn von Stand geschrieben, Turigi 1789. in 8; *die Kunst sich überall zu widersprechen* ohne mehr roth darüber zu werden oder noch besser: und das heisst man Aufklären, Basileae 1789. in 8; *hat man endlich der Theologie ihren Zusammenhang und eine natürliche Verbindung der Materien gegeben?* . . . mit einigen Anmerkungen über das wienerische Glaubensbekenntniss, Augustae V. 1789. in 8; *Und wie lange, meine Herren, wird der Staat die Kirche überleben*, 1792. in 8; *Ist des Rezenzierens, Fegens, Maurens noch kein Ende?* den deutschen Jacobinern gewidmet, Augustae V., 1793. in 8; *de arte critica*, ac maxime illa quae doctrinam, traditionem, disciplinam, historiam Ecclesiae retractat l. unus, ib. 1794., opus eruditum et utile, cui adjecta est specimen exercitationis criticae adversus Dallaeum de canonibus sardicensibus, quos ferunt a sede romana pro nicaenis obtrusos. *Vom Bücherverfälschen*, eine kritische

Abhandlung, ib. 1795. in 8. et plura alia ejusmodi opuscula adversus pseudocriticos et incredulos illius temporis[1]).

793. Psalmos illustrarunt: Georgius Ferrich dalmata n. Ragusae 5. Jul. 1739., literaturae professor in patria (1773.), capituli praepositus (1808.) et vicarius generalis (1815., † 1820.), qui eximio plane stilo latino utebatur, in *paraphrasi* in psalmos et cantica utriusque T. cum adnotationibus, Ragusae 1791; Bartholomaeus Münch can. reg. augustanus, juris canonici lector et bibliothecae praefectus (n. 10. Jun. 1745., † 18. Febr. 1806.), cujus exstat brevis ac solida *dilucidatio psalmorum et canticorum* in breviario romano contentorum ad fovendum spiritum accommodata, Augustae V. 1790. Gregorius Zirkel theologiae et philosophiae doctor, seminarii regens, episcopus hippensis et proepiscopus wirceburgensis, designatus episcopus spirensis, n. 1762. Silbaci in Franconia, vir eruditus, linguarum orientalium peritissimus et studiorum promotor (t. 18. Dec. 1817.), edidit *Der Prediger Salomon*, ein Lesebuch für den jungen Weltbürger übersetzt und erklärt, Wirceburgi 1792. in 8., quocum jungendae *Untersuchungen über den Prediger* nebst critischen und philologischen Anmerkungen, ib. 1792. in 8. Praecedunt 12 disquisitiones criticae, quibus libri origo satis illustratur. Diss. *super benedictione Judae*[2]) Gen. 49, 8—12.

---

[1]) Cf. Caballero 1, 278; Backer 3, 1505—10., qui 71 opuscula ejusdem recenset.

[2]) De eodem vaticinio egerunt: Franciscus Link O. Praed. in *sceptro jacobaeo* post exauthoratos reges in solis tribus Judae optimatibus superstite usque ad Herodem, Landishuti 1788. in 4. Hochstadii natus est a. 1741. eratque philosophiae et theologiae lector primarius, vir admodum eruditus in historia literaria et re diplomatica, qui nimio studio oculorum infirmitatem contraxit. Epistolarum commercium habuit cum plurimis viris eruditis, etiam protestantibus († 1. Febr. 1812.). Cf. Baader 2,

insigni de Messia oraculo, ib. 1786., qua „duo me confecisse arbitror, inquit, sub Schiloh Siluntem montem intelligi hocque Jacobi oraculum fundamentum esse regni messiani ad Judam pertinentis.“ Quae tamen interpretatio multis displicuit. *Ueber das landesherrliche Patronat*, eine neue Erfindung, 1804; *Geschichte des Patronatrechtes* in der Kirche, ein Beitrag des zwischen dem landesherrlichen Patronat- und bischöflichen Diöcesanrecht erhobenen Streites, 1806. adversus Gregelii sententiam de patronatus jure; *die deutsche katholische Kirche* oder Prüfung des Vorschlages zur neuen Begründung und Errichtung der deutschen Kirche, (Francofurti) 1817., quod opus vindicat Ecclesiae catholicae jura meritoque inter optimas hujusmodi commentationes refertur [1]). Antoninus Barcellona congr. Orat. panormitanus n. 1726., vir eruditus magnaeque auctoritatis penes archiepiscopos, bibliothecae Oratorii (quae publico usui erat aperta) praefectus, quam plurimum auxit, per 50 annos historiam ecclesiasticam singulis feriis IV. secundum congregationis morem a s. Philippo Nerio inductum exposuit lectionemque reflexionibus moralibus absolvit († 28. Jun. 1805.). Haec ejus opera: *Parafrasi de' profeti*, Venetiis 1827. t. 5 in 8., quibus adjecit historiam temporum propheticorum et populi judaici a fine captivitatis babylonicae usque ad ejusdem populi per orbem dispersionem sub romanis; *Parafrasi de' quattro evangeli* messi in armonia, Panormi 1831. t. 3 in f., opus posthumum, cui

I, 166. Placidus Dayn O. S. Ben. in monasterio Fiecht, tirolensis, theologiae lector (n. 7. Jul. 1745., † 2. Aug. 1817.), cujus sunt: *Paraphrasis vaticinii Jacobaei* de perennitate sceptri Juda, Oeniponti 1783. in 8; *Godescalcus ab errore praedestinatianorum vindicatus*, ib. 1777.

[1]) Cf. Ruland *Series et vitae prof. s. theol.* qui Wirceburgi docuerunt pag. 201; Reininger *die Weihbischöfe von Wirzburg*, W. 1865. pag. 292—339.

adjecit diss. 12 de variis argumentis, ut de prologo s. Joannis Ev., de variis methodis conciliandi genealogias J. Christi, de duplici carcere s. Joannis B., de sectis judaicis tempore Christi, de ultimo paschate Christi, de conversione hebraeorum in fine temporum, de descensu Christi ad inferos etc. *La felicità de' Santi*, ib. 1801. t. 3 in 4., opus praeclarum[1]).

794. Famosam controversiam excitavit Joannes Laurentius Isenbiehl[2]). Natus is est Heiligenstadii a. 1744; sacerdos ordinatus Goettingam missus, ut curam ageret catholicorum. Omne tempus, quod supererat animarum curae, studiis impendit utens occasione, quam ei abunde praebebat notissima illa universitas, in qua professores Michaelis et Less praesertim audiebat. Ab archiepiscopo electore moguntino Moguntiam in seminarium vocatus est, ut ss. literas interpretaretur linguasque orientales doceret. Cum autem in sua exegesi liberiorem interpretandi rationem sectaretur, varia s. Scripturae loca sinistra interpretatione perverteret, nominatim contra unanimem totius nominis christiani traditionem oraculum de Emmanuele Js. 7, 14. non de Messia, sed de futuro filio ipsius prophetae interpretaretur, merito commoti sunt animi atque querelae delatae ad electorem, qui tamen negotium nimis molliter tractavit. Quare eo defuncto (11. Jun. 1774.) jussu capituli quaestio de eo est habita, ipseque cathedra motus et in seminarium relegatus, quo studia recoleret. Hac occasione elaboravit diss. ad suam de illo vaticinio tuendam opinionem, quam ipsa censura viennensis opus falsum, temerarium et erroneum pronunciavit. Prodiit inscripta: *Neuer Versuch über die Weissagung vom Emmanuel*, s. l. 1778. in 8.

---

[1]) Cf. Villarosa *Memorie degli Scrittori filippini* pag. 30—35.

[2]) Cf. Fritz *Kirchenlex.* 1, 841—43; Reusch *deutsche Biogr.* 14, 618.

Facultas moguntina declaravit, ea contineri propositiones falsas, scandalosas, piarum aurium offensivas ac de socinianismo suspectas. Unde auctor a divinis suspensus et in abbatiam Erbacensem relegatus fuit. Verum 3. Jul. 1778. effugit, mox tamen receptus custodia vicariatus detentus fuit. Interim diss. illa a quam plurimis facultatibus theologicis reprobata, edicto publico imperatoris e terris imperii fuit proscripta, et causa Romam delata a Pio VI. Brevi 20. Sept. 1779. damnata, quod contineret doctrinam et propositiones respective falsas, temerarias, scandalosas, perniciosas, erroneas, haeresi faventes et haereticas. Sententiae summi pontificis se subjecit Isenbiehl. Quare libertati restitutus canonicatum Amoeneburgi obtinuit, quo tamen in illa summa omnium rerum perturbatione post aliquot annos privatus est, ejusque loco tenuem tantum pensionem impetravit († 26. Dec. 1818.). Plures auctoris nostri sententiam impugnarunt[1]), ut Herm. Goldhagen (cf. pag. 322.) in pluribus fasciculis sui diarii religionis a. 1778., in quibus hallucinationes novi interpretis detexit castigavitque omnium fere primus. Singulari prorsus studio ss. patrum de hoc Isaiae oraculo sententias excussit atque vindicavit. Textus

---

[1]) Isenbiehl nactus quoque est defensores, ut. Rauttenstrauch (p. 444.) et Hontheim (p. 447.) eatenus saltem quatenus nihil erronei in hac diss. repererunt; Oberthür, cui ea admodum arrisit; anonymum quendam in sylloge *Katholische Betrachtungen* über die zu Mainz, Heidelberg und Strassburg wider den Isenbiehlischen Versuch vom Emmanuel ausgebrachten theologischen Censuren nebst einem Salzburger Gutachten, Francofurti et Lipsiae 1778. in 4; alium pseudonymum in *F. Josephi a s. Lazaro ep. ad D. Louis* professorem et syndicum universitatis argentinensis (in eadem sylloge); alium anonymum in *Gespräch zwischen Isenbiehl und Jung*, ib. 1778.; cui tamen Jung opposuit *Widerlegung des Gesprächs* etc., Heidelbergae 1779. in 8. Cf. de hac controversia *Novam bibl. eccl. frib.* 4, 245—62; 514—19; 676; 5, 178.

restituit, obscuros illustravit nihilque praetermisit, quod ad hanc controversiam penitius pernoscendam spectare videatur. Alter qui contra Isenbiehl scriberet est Jo. Jung, de quo egimus pag. 344., qui praeter alia etiam haec perstringit, quod verba Js. 9, 6. *Parvulus datus est nobis* etc. contra patrum interpretumque christianorum unanimem consensum nonnisi accommodatitio quodam sensu de Christo intelligi velit, et quod innuat Christum dumtaxat venisse ad docendam restaurandamque in mentibus hominum legem ac religionem naturalem. His accesserint Franciscus Christophorus Zwerger in *vindiciis vaticinii Isaiae 7, 14. de Emmanuele*, Friburgi apud Brisgojos 1779. in 4; Franciscus Phil. Louis ss. theologiae doctor et professor in academia argentoratensi, s. facultatis syndicus et procancellarius, archiepiscopi moguntini consiliarius ecclesiasticus in *vindiciis* censurae argentoratensis, 1779; Joannes Schmitt s. theologiae professor in academia moguntina in *celeberrimo vaticinio Js. 7.* et judiciis theologicis de l. Isenbiehlii per diss. vindicatis, Aschaffenburgi 1779. in 8. Alia Isenbiehlii opera sunt: *Corpus decisionum dogmaticarum Ecclesiae catholicae*, Constantiae 1777; *Chrestomathia patristica graeca,* Moguntiae 1774. in 8; *de rebus divinis* tractatus introducentes in universam V. ac N. T. Scripturam et theologiam christianam 1787. t. 1. et ut videtur unicus; *Beobachtungen von dem Gebrauche des syrischen puncti diacritici bei den verbis,* Göttingae 1773. in 4.

795. Gregorius (in baptismo appellatus Ferdinandus Engelbertus) Mayer O. S. Ben. in monasterio mellicensi, Pulkaviae in Austria 19. Jan. 1754. natus, bibliothecae praefectus, in universitate viennensi disciplinarum novi foederis professor (1780—1801.), ab eadem canonicus linciensis (1801.) electus, capituli decanus et post obitum episcopi Josephi Gall

(1807.) vicarius generalis, studiorum director († 25. Nov. 1820.), inter alia[1]): *Specimen animadversionum in graecum Matthaei textum* (ad priora 5 cc.) eruditorum examini propositum, Norimbergae 1786. in 8; *Beiträge zur Erklärung des Ev. Matthäi* für Sprachkundige, Viennae 1818. in 8; *Beiträge zur Erklärung des Ev. Johannes* für Sprachkundige, Lincii 1820. in 8; *der Brief des Ap. Paulus* an die Galater und die zwei Briefe an die Thessalonicher, Viennae 1788. in 8; *institutio interpretis sacri*, Vindobonae 1789. in 8., in qua plurimum sequitur R. Simon, Ernesti, Michaelis et Eichhorn; *Authentie und Oeconomie der göttl. Schriften des N. B.*, ib. 1791. in 8; agit tantum de Evangeliis et actibus apostolorum; *compendium historiae literariae theologiae*, Vindobonae 1787. in 8; *Beiträge zur richtigen Uebersetzung der syrischen Chronik des Gregor Barhebraeus* oder Rechtfertigung verschiedener Stellen (c 1500) der lateinischen Uebersetzung des Barhebräus, welche Paul Jac. Bruns und Gr. Wilh. Kirsch herausgegeben haben, Lipsiae 1819. in 8. et *Nachtrag* zu den Beiträgen, Viennae 1820. in 8. Vir erat sane eruditus, sed spiritu sui aevi infectus. Petrus Josephus Picot de Clorivière S. J. n. in Britannia minori c. a. 1735., propter recusatum jusjurandum parochia, quam societate Jesu exstincta administrandam susceperat, pulsus, persecutionis tempore vir plenus zelo et fortitudine, propter inanes conjurationis suspiciones sub Napoleone per plures annos in carcerem conjectus († 5. Jan. 1820.), dedit *Explication des Epîtres de S. Pierre*, Parisiis 1809. t. 3 in 12; Lugduni 1864. t. 2 in 12., commentarius diffusus, sed accuratus unctione et doctrina plenus. Easdem illustravit Joannes Baptista Gerner[2]) Bambergae n. 10. Nov.

[1]) Cf. *Scriptores* etc. p. 288; Wurzbach 18, 101.
[2]) Cf. Felder, *Literaturzt.* 1814. I. Nr. 9.

1748., parochus ambergensis beneficentia insignis († 18. Dec. 1813.).

796. S. Scripturam in linguam *slavo-carniolam* labore inter se diviso verterunt Josephus Richter, carniolus, Georgius Japel (n. 11. Apr. 1744.), Joanni Carolo comiti de Herberstein episcopo labacensi a secretis, director seminarii klagenfurtensis, scholarum per dioecesim inspector et designatus episcopus tergestinus († 11. Oct. 1807.), qui multum promovit literaturam slovenicam editis pluribus libris; Blasius Humerdey (n. 1744.. † 10. Mart. 1805.), Modestus Schrey (Sray), Antonius Traun, Josephus Škrinjar (Skriner) et Math. Wolf, quae prima in hac lingua prodiit complectens V. T. Labaci 1791—1800. pp. 9 in 8. N. T. jam prodierat 1784—86; 1800. ed. emendata. Versionem *bohemicam* seu cechicam adornavit Franciscus Faustinus Prochaska O. S. Pauli jussu archiepiscopi pragensis, cui imperatrix Maria Theresia ejusmodi consilium suggesserat. Prodiit Pragae 1780., 1804. ed. emendata annotationibusque criticis aucta. Imperatrix jussit mille exemplaria distribui inter fideles. Natus est Prochaska Neopakaviae in Bohemia 13. Jan. 1749. Hortatu ductuque Fortunati Durich[1]) sodalis se diligenter im-

---

[1]) Fortunato Durich O. S. Pauli n. 28. Sept. 1730. Tyrnaviae primum hoc munus demandatam fuit, qui modeste illud recusans Prochaska designavit, cui crederetur. Soluto suo conventu transiit ad sodales Viennam, ibique confecit catalogum codd. msc. hebraicorum bibliothecae caesareae, quem stupenda arte kalligraphica conscripsit. Soluto etiam conventu viennensi in oppidum patrium se recepit ibique decessit 31. Aug. 1802. Disseruit *de slavo-bohemica s. codicis versione,* Pragae 1777. coepitque edere *Bibliothecam slavicam* antiquissimae dialecti communis et ecclesiasticae universae slavorum gentis, cujus tantum ex 5 t. primus prodiit Viennae 1795. Reliquit in suis msc. thesaurum observationum criticarum pro literatura slavica. Cf. Wurzbach 3, 394.

pendit studio linguarum orientalium atque literaturae patriae. Sodales docuit linguas orientales, jus canonicum et hermeneuticam. Suppresso monasterio, cui adscriptus erat, totus vixit literis, factusque est director gymnasii pragensis (1786.), librorum censor, quo in munere fuit admodum liberalis, a. 1807. director omnium gymnasiorum per Bohemiam et bibliothecae universitatis praefectus († 2. Dec. 1809.). Reliquit plura scripta, quibus admodum fovit, promovit illustravitque literaturam et historiam patriam[1]). *A new Translation of the Holy Bible* from corrected Texts of the Originals with various Readings, explanatory Notes and critical Observations, Londini 1792. t. 1; 1797. t. 2; 1807. t. 3. (usque ad Ps. 118.) adornaverat Alexander Geddes, scotus n. 1757., qui nimis libera conversatione cum hominibus secularibus infriguit adeo in spiritu clericali et fide catholica, ut foveret opiniones singulares, temerarias et heterodoxas; quapropter suspensus fuit ab omnibus functionibus sacerdotalibus. Censuras in se latas irrisit, videturque etiam decessisse (26. Febr. 1802.) nullo retractationis signo edito. Negaverat inspirationem totius s. Scripturae; tuetur enim sacros scriptores quaedam scripsisse, quae sanae adversantur rationi, ideoque cum judicio esse legendos. Unde mirum esse non debet, quod vicarii apostolici per Angliam per epistolam pastoralem fideles monuerint, ne illius versioni fiderent: nam vel ipsi anglicani offensi fuere ejus audacia in tractandis vertendisque divinis literis[2]). Non desunt tamen qui versionem laudent ob sagacitatem criticam, annotationum et praefationum eruditionem, lectionum adjectarum varietates[3]). Mathias Rumpler salisburgensis

---

[1]) Cf. Wurzbach 23, 329—33.

[2]) Cf. *Biogr. univ.* 17, 10.

[3]) Cf. Andres, *dell' origine, progressi e stato attuale d' ogni Letteratura* 6, 568.

n. 3. Febr. 1771., parochus et decanus altenmarktensis, vertit germanice[1]) N. T., Salisburgi 1808. in 8. Ejus quoque sunt: De iis quae circa interpretationem ep. s. Pauli ad Romanos observanda sunt, *exercitatio academica*, ib. 1794. in 8; *Ueber die Laien-Kommunion* in der ältern Kirche und die Reduktion der Kleriker zu derselben, eine kanonistisch-historische Skizze[2]), ib. 1807. in 8. Versionem V. T. ab Henrico Braun coeptam (cf. pag. 331.) continuavit Augustinus Joannes Baptista Heitmayr[3]) Can. O. S. Aug. in canonia pollingana (n. 8. Jun. 1752., † 1818.), bibliothecae praefectus (1782—95.). Antonius Martini[4]) pratensis et archiepiscopus florentinus (n. 20. Apr. 1720., † 31. Dec. 1809.) insignem curavit versionem *italicam* s. Scripturae, propter quam meruit collaudari brevi Pii VI. d. d. 17. Maji 1778. Prodiit primum Taurini 1776—81., deinde saepius alibi, eaque modo communiter in Italia adhiberi solet. Ejus *opera* collecta prodierunt Mediolani 1830. t. 10 in 16; Venetiis 1833—35. t. 32 in 16., inter quae sunt: *Istoria e concordia evangelica* spiegata al popolo, Florentiae 1814. t. 2 in 8; *Istruzione sopra il Simbolo degli apostoli*, ib. 1814. t. 3 in 8; *istruzione sopra il Decalogo* e l'orazione domenicale, sopra i sacramenti t. 3; *Responsio atque declaratio* contra l. ab. ep. collensi circa quaestionem de decisivo parochorum voto praelectum etc., 1787. qua parochis votum decisivum denegat. Denique Joannes B. Caspar d'Amsse comes

---

1) Andreas Josephus Fahrmann, seminarii wirceburgensis regens et episcopus auxiliaris (n. 1742., † 1802.), scripsit *Theologisches Gutachten* über die Bahrdt'sche Uebersetzung des N. T., Wirceburgi 1788., quae versio erat infecta rationalismo triviali.

2) Cf. Felder *Literaturzt.* 1810. II, 409—12.

3) Cf. Felder *Lexikon* 2, 313—17.

4) Alius a Petro Martini, cujus exstat *Storia ecclesiastica di Sardegna*, Caroli 1841. 1842. t. 3 in 8.

de Villoison (n. 5. Mart. 1750., † 25. Apr. 1805.) linguae graecae professor adornavit *novam versionem graecam* Proverbiorum, Ecclesiastis, Cantici canticorum, Ruth, Danielis et selectorum Pentateuchi locorum, Argentorati 1784. in 8.

III. Patrologia.

797. Primum duorum virorum doctorum mentionem facere nos oportet, quos in praecedentibus fasc. praetermisimus. Prior est Laurentius Alticozzi (Alticotius) S. J. Cortonensis (n. 25. Mart. 1689., † 1777.), vir eruditus pius et comis, qui diligentia laudabili composuit *summam augustinianam* ex collectis, ordinatis, disputatis explicatisque sententiis d. Aur. Augustini, Romae 1744—57. t. 6 in 4. cum diss. accurata de pelagianismo; diss: historico-critica *de antiquis novisque manichaeis*, ib. 1763, in 4; Viennae 1765; diss. *de mendaciis et fraudibus Js. Beausobrii* calviniani gregis pastoris in *historia critica Manichaei et manichaeismi*, Romae 1767. in 4. Alter est Gotfridus Lumper O. S. Ben. Villingae Hercyniae Silvae, Faucenae (Füssen) in Bavaria n. 9. Febr. 1747., prior et lector dogmaticae et historiae ecclesiasticae, vir „prorsus antiquae fidei, teste Klüpfel in *necrologio* sodalium et amicorum literariorum, germanique candoris, integer vitae scelerisque purus, qui re nulla a recto officiorum et virtutum tramite poterat dimoveri" († 8. Mart. 1800. secundum Hefele 1801.). Ejus est *historia theologico-critica* de vita, scriptis atque doctrina ss. patrum aliorumque scriptorum ecclesiasticorum ex virorum doctissimorum monumentis literariis collecta, Augustae 1783—1797. t. 13 in 8., qua attingit tantum patres usque ad finem sec. III., opus certe utile et eruditum. *Jo. Matth. Schroeckhii* hist. prof. in academia vitenb. *historia* religionis et ecclesiae christianae in

usum praelectionum catholicorum reformata et aucta, ib. 1788. 1790. Socius quoque erat in edenda *nova bibliotheca ecclesiastica friburgensi.* Placidus Sprenger O. S. Ben. in monasterio banthensi wirceburgensis n. 27. Oct. 1735., juris civilis et theologiae lector, prior et bibliothecae praefectus († 23. Sept. 1806.), vir doctus[1]), collegit *thesaurum rei patristicae* continentem diss. ex rarissimo N. de Nourry apparatu et Gallandi nova bibliotheca patrum, Wirceburgi 1784—1792. t. 3 in 4. (fr. 20). Edidit quoque *Diplomatische Geschichte der Benedictiner-Abtei Banz* in Franken von den J. 1050—1251. mit 61 Beilagen und 1 Kupfer, Norimbergae 1803. in 8. et fasc. literarios: *Literatur des kath. Teutschland,* Coburgi et Norimbergae 1775—92. t. 12; deinde sub inscriptione *Literarisches Magazin* für Katholiken u. deren Freunde 1792—98., fasc. 6. Maurus Boni S. J. genuensis (n. 3. Nov. 1746., † 4. Jan. 1817.), archaeologus et bibliographus eruditus, unde vel a doctissimis viris, Lanzi, Morcelli, Tiraboschi, Andrés in quaestionibus literariis fuit consultus[2]), cum Bartholomaeo Gamba, luci publicae dedit: *Degli autori classici sacri, profani, greci e latini biblioteca portatile* ossia il prospetto del Dre Eduardo Arwood reso piu interessante per nuovi articoli e per recenti scoperte ed illustrazioni critiche, cronologiche e tipografiche, Venetiis 1793. t. 2 in 12; t. 2. subjectum est Quadro critico - tipografico ipso auctore. Fructuosus Fehrer O. S. Aug. theologiae in academia erfurtensi professor († 1817.), typis evulgavit *disquisitionem theologico-criticam,* utrum s. Cyprianus carthag. ep. sit auctor doctrinae de unica Christi religione atque Ecclesia salvifica, Erfordiae 1792. 1812. in 4., qua ostendit hanc

---

[1]) Cf. Lindner 2, 214.

[2]) Cf. *Biogr. univ.* 58, 545; Wurzbach 2, 51.

doctrinam, quae s. martyri tribuitur, tam antiquam esse quam ipsa sit Ecclesia.

798. Praetermissis Honorato Goehl O. S. Ben., eximio plane dignissimoque abbate ottoburano[1]), qui in suo monasterio studia, cultus majestatem et disciplinam religiosam plurimum fovit auxitque (n. 6. Jan. 1733., † 16—17. Jul. 1802.), Vitali Mösl O. S. Ben. ad s. Petrum Salisburgi (n. 19. Nov. 1735., † 2. Dec. 1809.), qui versionem germanicam homiliarum et opusculorum Chrysostomi a Cramer protestante adornatam et versionem patrum apostolicorum auctore Grynaeo calviniano emendatam auctamque iterum edidit[2]), Fraja Frangipane monacho cassinensi, qui s. Aur. Augustini hip. ep. sermones X ex cod. cassinensi primum edidit, Romae 1819. in f., et Francisco Xaverio Berger bavaro, qui nonnulla ex codd. msc. graecis derivavit in fasciculis literariis, quos de historia et literis Chr. de Aretin edebat, ex iis qui patrum operibus edendis operam navaverint mentione digni sunt: Michelangelus Luchi[3]) Brixiae n. 20. Aug. 1744., qui in congregatione Montis Cassini habitum induit s. Benedicti, lecto-

---

[1]) Cf. ejus vitam vere exemplarem descriptam apud Lindner 2, 87—92. Reliquit plurima opera ascetica ediditque aliquot s. Thomae opera abbreviata.

[2]) Cf. *nova bibl. eccles. friburg.* 1. I, 29. ss.

[3]) Cf. *Biogr. univ.* 25, 357; Moroni 40, 89; Wurzbach 16, 130. De ejus avunculo Bonaventura egimus pag. 338. Ejus frater secundum carnem et spiritum (ingressus enim est etiam ordinem s. Benedicti n. 1703., † 1. Mart. 1788.) dedit *monumenta monasterii Leonensis* (fundati sec. VIII. a Desiderio lombardorum rege), Romae 1759. in 4. opus eruditum et accuratum. Reliquit alia opera msc., scil. Codicem diplomaticum brixianum ab a. 847—1312; Exempla veterum chartarum omnium regionum; Raccolta di memorie e documenti sacri e profani spettanti a Brescia, t. 4 in 4.

remque egit philosophiae atque theologiae. Cum Leopoldus II a congregatione postularet pro academia florentina professorem linguarum orientalium, ipse ad hanc cathedram selectus fuit, illas enim egregie callebat. Bibliothecas Italiae lustravit pretiosa monumenta undique colligens. Pius VII. ejus quondam carissimus consodalis vix pontifex factus eum Romam accivit atque cardinalem creavit 23. Febr. 1801. promulgavitque 28. Sept. ejusdem anni et praefectum congregationis Indicis constituit, sed eodem die jam anni sequentis decessit (28. secundum alios 29. Sept. 1802.). Edidit Venantii Honorii Clementiani *Fortunati pictaviensis ep. opera omnia,* Romae 1786. 1787. t. 2 in 4., ed. optima, integra, expressa ad codices bibliothecae vaticanae; *Polybii Appiani alex. et Herodiani loca selecta ad mores,* ad rempublicam, ad militiam et historiam pertinentia, ib. 1783. graece et latine. Reliquit ad 150 msc. graece vel latine, quae asservantur in bibliotheca vaticana. Cogitaverat de edendis bibliis polyglottis commentario accurato instructis 24 t. in f. comprehensis. Verum mors immatura eum oppressit, dum illustraret Marc. 6, 37., quo usque in suis studiis jam pervenerat.

798. Simeon de Magistris congr. Orat. n. Serrae 1728., linguarum orientalium callentissimus, a Clemente XIV. et Pio VI. in quaestionibus de antiquitatibus ecclesiasticis utiliter adhibitus, praefectus congregationis pro corrigendis libris liturgicis Orientis, episcopus cyrenensis in p. († 6. Oct. 1802.) praestantissimam et accuratissimam curavit[1]) *operum* quae supersunt *s. Dionysii alex. ep.* cognomento Magni editionem, Romae 1796. quam vita, praefatione et notis criticis auxit. *Daniel secundum LXX* ex tetraplis Origenis nunc primum editus ex singulari chisiano cod. annorum supra 1300, Romae

[1]) Cf. *Biogr. univ.* 26, 128.

1772. in f., graece et latine. Adjectae sunt doctissima praefatio, diss. 5 plane insignes et tabulae quatuor; exhibet commentarium s. Hippolyti M. in Danielem; fragmenta l. Esther chaldaica, fragmentum Papiae canonis ss. Scripturarum. Apologiam quoque instituit eorum patrum, qui innixi narrationi Aristaei de versione LXX summi illam fecerunt, adversus Hody, van Dale aliosque criticos recentiores. *Acta MM. ad ostia tiberina* ex msc. cod. regiae bibliothecae taurinensis, ib. 1795; *Gli atti di cinque martiri nella Corea* coll'origine della fede in quel regno, 1801. in 8. Carolus Ludovicus Buronzo del Signore vercellensis n. 23. Oct. 1731. ex illustrissima familia, adeo excelluit in juris canonici studio, ut juvenis 18 a. lauream doctoralem in eo sit consecutus, et post aliqnot annos primam in capitulo dignitatem. Ideo etiam a duobus episcopis et cardinalibus Costa et de Martiniana delectus est in vicarium generalem. Dum bibliothecam in ordinem redigeret, diligentissimeque omnes lustraret codices non sine spe reperiendi opera Attonis vercellensis episcopi sex. X., quorum tantum pars e cod. admodum mendoso per D'Achery in suo spicilegio innotuerat, post aliquot annorum inquisitionem votis non est defraudatus; reperit enim codicem autographum, qui maximam illius episcopi operum partem complectebatur. Statim illis edendis se accinxit ediditque *S. Attonis Vercell. ecclesiae ep. opera* ad autographi vercellensis fidem nunc primum exacta, praefatione et commentario illustrata, Vercellis 1768. in f. Praefatio stilo elegantissimo est conscripta, in eaque adversus D'Achery, Dupin, Fabricium, Caveum etc. probat unicum tantum vixisse episcopum vercellensem (924—64.); annotationes testantur sanam artem criticam, sagax judicium, selectam eruditionem. Cogitaverat de edendo alio tomo, qui complecteretur reliqua ejusdem Attonis scripta, sed interim factus est episcopus

acquensis (1783.), novariensis (1791.), demum archiepiscopus taurinensis (1797.). Rex eum sibi ab eleemosynis esse voluit aliisque honoribus auxit. Verum Burontius archiepiscopatu se abdicavit (1805.) secessitque Vercellas, ubi dignissimus praesul[1]) vitam morte commutavit 23. Oct. 1806. Jacobus Eugenius de Levis crescentinensis insignis historicus et archaeologus (n. 2. Jul. 1737., † 1810.) edidit praeter alia: *Anecdota sacra* sive collectio omnis generis opusculorum veterum SS. PP., virorum illustrium, rerum liturgicarum, theologicarum, historicarum, chronicarum, necrologiorum et diplomatum per diversos Pedemontii provincias etc., Taurini 1789. in 4; *Lettere didattiche* ib. 1768. in 8., in usum archaeologorum, quae ab eruditis aestimantur; *de s. Priscillae senioris coemiterii urbani commento*, ib. 1779. in 4., diss. critica nonnihil audax; *s. Willelmi divionensis abbatis et Fructuariae pedemontanae fundatoris opera*, ib. 1797. in 4; *Veri fasti del glorioso s. Emidio* primo vescovo d'Ascoli e martyre, protettore nei terremoti, ib. 1809. in 8. Reliquit[2]) ultra 25 opera msc. Joannes Baptista Gallicciolli venetus n. 17. Maj. 1733., orientalista egregius, in antiquitatibus tam sacris quam profanis erat versatissimus. Libentissime scientiae suae thesauros in alios, praesertim suos discipulos, derivabat. Comis erat et modestus effusissimaeque liberalitatis in pauperes, adeo ut ipse pauper moreretur (12. Maj. 1806.). Edidit *opera omnia s. Gregorii M.* Venetiis 1768—1777.

---

[1]) Cf. *Biogr. univ.* 6. 342.

[2]) Cf. *Biogr. univ.* 71, 452. Ejus frater Joannes Augustinus L. O. S. Aug. (n. 5. Nov. 1740., † 1805.), theologiae lector et definitor generalis, admodum erat versatus in disciplinis naturalibus, prout id ultra 30 ejusdem opuscula testantur, unde etiam plurium academiarum erat socius. Exstat quoque ejus *Expositio eucharistici cantici* Te Deum, Vercellis 1771. in 4.

t. 17 in 4; editio quidem maurina sed ad codd. praesertim marcianos iterum exacta novis accessionibus locupletata[1]). Ita adjecit t. 16. vindicias s. Gregorii a Gradenigo (pag. 385.) confectas adversus iniquas Oudini censuras et ejusdem ep. de nova s. Gregorii M. editione procuranda plane dignam ipsius ingenio et industria, quae prodierat in *collect calogeriana* t. 21. T. 9. adjecit isagogen institutionum liturgicarum ad opera s. Gregorii pereruditam teste Zaccaria. Ultimam manum apposuit *thesauro antiquitatum judaicarum* Ugolini (pag. 72.), cui adjecit indicem generalem; curavit t. 13. et 14. praestantissimae *bibliothecae* Gallandii (pag. 345.); *La Fraseologia biblica,* Venetiis 1778. in 4; *dell' antica Lezione degli Ebrei* e dell' origine dei punti, ib. 1787. in 8; *Pensieri sulle LXX settimane di Daniele,* l. eruditissimus, pro quo omnes Italiae universitates gratias egerunt; *Vita di s. Vittore M.*, ib.; *Memorie venete antiche profane ed ecclesiastiche,* ib. 1795—7. t. 9 in 8., cum appendice adversus Tentori, qui illud acriter impugnaverat. Italice vertit stilo eleganti et nitido ll. apologeticos patrum ut ss. Justini, Athenagorae, Theophili antiocheni, Clementis I., Ignatii et Polycarpi, ib. 1798—1804. t. 6 in 8. Reliquit plura opera msc., inter quae opus eruditissimum, fructum 20 annorum, inscriptum: *Dell' approssimazione della Sinogoga* giudaica alla Chiesa Cattolica.

799. Franciscus Antonius de Lorenzana natus est parentibus nobilibus Legione in Hispania 22. Sept. 1722. Egregie institutus factus est canonicus toletanus, dein episcopus placentinus 5. Jun. 1765., mox (1766.) translatus ad archiepiscopatum mexicanum. Vigilantissimo zelo rexit illam vastissimam dioecesim minime dubitans se vel vitae periculo

---

[1]) Cf. *nova bibl. eccl. frib.* 5, 185—98.

exponere. Coegit synodum provincialem IV., cujus acta cum actis praecedentium synodorum typis edidit: *Concilios provinciales* I. II. et III. de Mexico 1555. 1565. et 1585. Mexici 1769. 1770. t. 2 in f., quibus 3. t. adjecit, qui complectitur ejus literas pastorales et decreta (m. 100), opus pretiosum pro historia ecclesiastica illius regionis. Fundavit quoque orphanotrophium pro infantibus expositis. Post sexennium promotus est ad archiepiscopatum (27. Jan. 1772)., cujus ditissimis proventibus usus est in bonum religionis et literarum aemulus magni Ximenis. Ita ditavit ecclesiam suam bibliotheca, et alia urbem, imo ibidem et universitatem fundavit. Liberalissime fovit presbyteros exsules gallos; inopiae tempore indigentium erat pater plurimaque condidit fundavitque instituta pro sublevandis varii generis miseris. Pius VI. eum creavit cardinalem 30. Mart. 1789. A Carolo IV. delegatus est a. 1797. ad pontificem, cui fidelissime ab eo tempore in tot calamitatibus adhaesit, donec vim inferentibus gallis ab eo divulsus est. Defuncto summo pontifice plurimum contulit, ut conclave haberetur Venetiis, sumptibus quoque largissime suppeditatis cardinalibus pro instituendo itinere. Electo Pio VII. eum Romam comitatus est et ut plenius ejus obsequio se impendere posset, abdicavit se archiepiscopatu (1800.). Apoplexia tactus placidissime obdormivit in Domino 17. Apr. 1804. a. aetatis 82. Pauperes scripsit heredes. Quam liberalis in eosdem fuerit, inde etiam liquet, quod cum quondam ei pinguissima obveniret hereditas 25,000 scutatorum, eadem die totam illam nihil sibi reservato in dotandis puellis sublevandoque nosocomio impendit. Curavit splendidissimam editionem *operum patrum toletanorum*, Matriti 1782—85. t. 3 in f. (fr. 30), quibus continentur Montani, s. Eugenii III., s. Ildephonsi, s. Juliani toletani antistitis et s. Eulogii cordubensis M., Dracontii etc. opuscula, quae praefationibus non-

nullisque notis illustravit; *Missale gothicum* secundum regulam b. Isidori in usum Mozarabum prius editum Romae 1804. in f., quod undique eruditione sua illustravit, absolutumque vidit die mortis suae; in eo edendo Arevali opera est usus; *Breviarium gothicum* secundum regulam bb. Isidori archiep. hisp. jussu cardinalis Fr. Ximenii de Cisneros prius editum, nunc recognitum ad usum sacelli Mozarabum, Matriti 1775. in f., editio magnificentissima; praefatio multijugi eruditione referta est, qua tota liturgia gothica plurimum illustrari potest. *Collectio canonum ecclesiae hispanae* ex probatissimis ac pervetustis codd. nunc primum in lucem edita, ib. 1806., cui addi debent *Epistolae decretales ac rescripta rom. pontificum*, ib. 1821. in f., quae tamen tribuenda videtur Francisco Antonio Gonzalez publicae matritensis bibliothecae praefecto, sub cujus nomine etiam prodiit[1]).

800. Omnes tamen eruditione et judicio critico superavit Faustinus Arevalo S. J. n. in oppido Campanario ad extrema Durii (Estremadura) 29. Jul. 1749., quem tanti fecit

---

[1]) Qua occasione animadvertimus praefationem ad *collectionem canonum Ecclesiae hispanae*, quam II, 1459. tribuimus A. Marco Burriel, esse Caroli de la Serna Santander, docti bibliothecae publicae bruxellensis custodis († 1813.), Burriel vero adornasse et parasse novam illius collectionis editionem. Reperitur illa praefatio etiam apud Migne *patrol. lat.* 84, 849—914. Alia opera doctissima hujus bibliographi eruditi cf. apud Quérard *la France littéraire* 4, 590., inter quae eminet: *Dictionnaire bibliographique choisi du XV. siècle* ou Description par ordre alphabetique des éditions les plus rares et les plus recherchées du XV. siècle (circa 1500); précédé d'un Essai historique sur l'origine de l'imprimerie, ainsi que sur l'histoire de son établissement dans les villes, bourgs, monastères et autres endroits de l'Europe (circ. 204), avec la Notice des imprimeurs qui ont exercé cet art jusque à l'an 1500., Parisiis 1805—7. t. 3 in 8.

card. Lorenzana, ut eum sibi voluerit fere contubernalem et moriens constituerit supremae suae voluntatis exsequendae curatorem. Quamobrem Arevalo laudationem funebrem cardinalis in academia religionis recitavit, Romae 1804. in 4. Pius VII. eum novo et illustri munere hymnographi et theologi pontificii decoravit. Ipse officium ac missam in honorem Deiparae appellatae Auxilium christianorum ordinavit composuitque duos hymnos, lect. VI. et orationem pro hoc festo. Edidit auctoritate et impensis card. de Lorenzana *s. Isidori hisp. ep. Hispaniarum doctoris opera omnia* denuo correcta et aucta, Romae 1797—1803. t. 7 in 4. Editio praestantissima, quae si accurationem, judicium criticum, eruditionem spectes, non inferior censeri debet celebrioribus editionibus maurinis. Praemisit copiosissima prolegomena eruditione referta; ed. recudit Migne in sua *patrol.* t. 81. ss. *Aurelii Clem. Prudentii carmina* ad optimas quasque editiones et msc. codd. romanos aliosque recognita et correcta, glossis Isonis magistri et aliis veterum nunc primum e msc. depromptis, prolegomenis, commentariis et lectionibus variantibus illustrata, Romae 1788. 1789. t. 2 in 4., ed. pariter praestantissima. *Dracontii poetae christiani sec. IV. carmina* ex msc. vaticanis duplo auctiora iis, quae adhuc prodierunt, cum prolegomenis, variis veterum edit. lectionibus perpetuisque notationibus, ib., Romae 1791. in 4., utraque ed. recusa a Migne t. 59. 60. *C. Vectii Aquilini Juvenci presb. historiae evangelicae ll. IV;* ejusdem carmina dubia aut supposita ad msc. codd. vaticanos aliosque et ad veteres ed. recensita, ib. 1792. in 4; *Coelii Sedulii opera omnia* ad codd. msc. vaticanos et ad veteres ed. recognita, prolegomenis, scholiis et appendicibus illustrata, ib. 1794. in 4., utraque ed. recusa a Migne t. 19. Hisce editionibus magnam sibi comparavit famam apud eruditos, quorum una consentiensque vox est,

Arevalum in his auctoribus illustrandis priores interpretes fere inutiles reddidisse posterioribusque, si qui venturi sint, spei parum reliquisse novi aliquid conficiendi. *Hymnodia hispanica* ad cantus latinitatis metrique leges revocata et aucta. Praemittitur diss. de hymnis ecclesiasticis eorumque correctione atque optima constitutione. Accedit appendix I. de festo conversionis gothorum instituendo; II. breviarii Quinguoniani fata; III. censura hymnorum Santolini Victorini, ib. 1786 in 4. Ea diss. judice Gueranger pretiosissimis monumentis scientiae liturgicae est accensenda. Quia Alph. Muzzarelli (pag. 530.) Pio VII. a consiliis theologicis jussus erat pontificem in Galliam deportatum sequi, cardinalis de Pietro in doctrinis theologicis princeps, facultate pontificia fultus Arevalum theologum pontificium designavit, cujus consilio uteretur. Cum Ferdinandus VII. revocaverit jesuitas in Hispaniam mox post societatis restitutionem, illico dato nuncio honorifico muneri theologi pontificii iter in patriam 25. Sept. 1815. arripuit, invitis fere card. de Pietro et ipso pontifice Pio VII. dolentibus Romam tanto privari theologo. Quo anno decesserit, ignoramus[1]).

IV. Historia ecclesiastica.

801. Plurimos quidem nominabimus, qui historiae ecclesiasticae sive universali operam dederunt, sed quam pauci perennem sibi meruerunt memoriam. *Subsidia* ad historiam ecclesiasticam suppeditant: J. Crons in *Beitrag zur Methodik der Kirchengeschichte* oder über die Mittel, welche das Studium derselben erleichtern, Pragae 1795 in 8. cum 15 tabulis; Carolus a Passione Domini Koppi schol. piar. Vaciae n. 1744., historiae universalis in variis academiis professor,

---

1) Cf. Caballero I, 82; II, 7.

in physicis et mathematicis etiam versatus († 1801.), edidit *prolegomena historiae ecclesiasticae*, 1786. in 8; *praenotiones* ad historiam Ecclesiae christianae necessariae, s. l. 1787. in 8; Laurentius Chrysostomus Pfrogner O. Praem. et abbas teplensis, bohemus (n. 21. Aug. 1751., † 28. Sept. 1812), historiae ecclesiasticae professor in universitate pragensi, et a. 1807. rector magnificus [1]), *Einleitung in die christliche Religions- und Kirchengeschichte überhaupt*, und in die Kirchengeschichte Böhmens insbesondere, Pragae 1801. pp. 2; 1805; *Ueber die unendliche Würde Jesu* und über die nichtswürdigen Bemühungen seiner Gegner, ib. 1813. in 8; *über den Ursprung des Guten und Bösen*, ib. 1806; *über den Zusammenhang des Guten und Bösen*, ib. 1808; Germanus Poirier O. S. Ben. congr. s. Mauri, parisiensis n. 1724., archivi custos ad s. Dionysium, dein ad s. Germanum in Pratis, in monumentis antiquitatis versatissimus, ideoque Instituti socius († 3. Febr. 1803), partem habuit in edendis celebri opere *l'Art de vérifier les dates* (pag. 98) et t. 11. rerum gallicarum et francicarum scriptorum (cf. II, 1388), quem doctissimis praefatione, annotationibus et supplementis instruxit. Ad tempus deseruerat congregationem sed ad illam iterum rediit. Aloisius Brenna S. J. romanus n. 17. Apr. 1737. doctissimi Lazeri (pag. 396.) dignus discipulus, cujus mors († 27. Jan. 1812.) omnibus fuit aedificationi: nam illustres publicasque significationes dedit intimi ex animo doloris de suis tum opere tum scripto erratis, et dum viatico reficeretur coram omnibus adstantibus tam facta quam scripta minus consentanea revocavit: quam etiam suimet manu revocationem exaratam suo confessario tradidit cuicunque legendam. Praeter duas exercitationes publicas quas

---

[1]) Cf. Wurzbach 22, 204—6.

publice habuit praeside Lazari *de arte critica* et *de vera et falsa traditione* (cf. pag. 396.), aliam habuit *de criticae regulis*, quibus vera falsis admixta secerni possint, ib. 1754. in 4; et *de haeresi albigensium*, ib. 1756. Alia ejusdem opera sunt: *De generis humani consensu in agnoscenda divinitate*, opus metaphysicum, criticum et historicum, in quo plures recentiorum incredulorum, praesertim P. Baylii, confutantur errores ac plurimi illustres viri plurimaeque gentes tum veteres tum recentiores ab atheismi nota vindicantur, Florentiae 1773. in 4., opus eruditum, accuratum et elegans, quo plenissime de hoc argumento disseritur [1]. *De infinita perfectione Dei* opus metaphysicum adversus plures recentium, plurium philosophorum, praecipue religionis christianae hostium errores, ib. 1774., in quo magna elucet in exponendis subtilibus meditationibus perspicuitas. *De sceptro Judae* ad Messiae tempora non defecturo, in t. 35. op. *Nuova Raccolta* di opuscoli scientifici e filologici, Venetiis 1780., diss. quae rationum pondere et sermonis perspicuitate praestat. *Lettere teologiche e filosofiche di Roberto Filaleto* circa la giurisdizione ed autorità competente al sovrano sopra le persone, i beni e gli affari degli ecclesiastici, Florentiae 1790. in 8., quod opus merito reprehensum fuit quod plus justo potestatis tribuat principibus. Conquestus tamen est Brenna nonnulla se inscio operi adjuncta fuisse. Symbolam quoque contulit Fabronio in perficiendis vitis plurium illustrium virorum, et pro ephemeridibus literariis pisanis *Giornale de' Letterati* inscriptis non parum insudavit in conficiendis compendiis et judiciis de libris typo vulgatis [2]. Angelus Fumagalli O. Cist. mediolanensis n. 28. Apr. 1728., versatissimus fuit in re diplomatica et critica, unde ab aula caesarea veniam

[1] Cf. *Nova bibl. eccl. frib.* 1, 383—93.

[2] Cf. Caballero 2, 15; Backer 1, 858.

obtinuit instituendae in suo monasterio cathedrae de re diplomatica. Electus est in abbatem claraevallensem, dein in praepositum generalem. Post gallicam invasionem tenui victitans pensione totum se dedit edendo operi, quod fructus erat studiorum 40 annorum, quodque inscripsit: *Delle istituzioni diplomatiche,* Mediolani 1802. t. 2 in 4., primum opus, quod in hoc genere in Italia prodiit illudque plane insigne, imo et classicum, in cujus praemium electus est in socium Instituti nationalis recens tunc conditi. Decessit 12. Martii 1804. Alia ejusdem opera sunt [1]: *Codice diplomatico S. Ambrosiano,* ib. 1805. in 4; *Delle antichità longobardico-milanesi* illustrate con diss. (40), ib. 1782. t. 4, verus eruditionis thesaurus pro Lombardiae historia, in quo edendo sodales socios habuit; *Liturgia Ambrosiana,* in *Raccolta milanese* t. 2. Eruditissimus vir et in antiquitate plane versatus erat Cajetanus Marini (n. 1740., † 17. Maj. 1815.), praefectus archivi et bibliothecae vaticanae [2], cujus opus *I Papiri diplomatici,* Romae 1805. in f. (fr. 25) est admodum rarum. De re numismatica egregie meruit Franciscus Neumann can. reg. s. Aug. in canonia s. Floriani, n. 22. Nov. 1744. Cremisii in Austria inf. Canonia suppressa substitutus est celebri Eckhel (pag. 399) in praefectura numothecae caesareae atque cathedram de re numismatica et antiquaria rexit. Edidit *Populorum et regum numi veteres incogniti,* Viennae 1779—84. t. 2. Adlectus est plurium academiarum socius et ab imperatore ornatus insignibus ordinis imp. Leopoldi († 7. Apr. 1816.).

---

[1]) Cf. Wurzbach 5, 32—34., qui alia ejusdem historica recenset.

[2]) Plura de ipso ejusque operibus cf. in commentario *Degli aneddoti di G. Marini,* Romae 1822. edito ab ipsius nepote Marino Marini, viro pariter docto et praefecto archivi vaticani; et in ejus vita scripta a Jo. Romagnoli et edita in op. *Biografie e ritratti* di uomini illustri di tutto lo stato pontificio, Forolivii.

801. Ecclesiae *universalis* historiam quamplurimi vel ex parte enarrant vel compendiose referunt. Ferdinandus Meisner S. J. glogoviensis, theologiae professor n. 2. Febr. 1730; Mathias Platthy S. J. hungarus, theologiae professor Cassaviae et Tyrnaviae, societate exstincta canonicus neosoliensis et abbas mitratus (n. 2. Febr. 1725, † 1801.), *primordia s. catholicae Ecclesiae* e sacris IV primorum nominis christiani sec. monumentis graecis juxta ac latinis proposuit, Tyrnaviae 1791. in f. Aemilianus Petrasch O. Cist. Pilsenae n. 1736., juris canonici professor in academia pragensi, edidit *diss. in historiam sacram et profanam* exhibentes succincte vitas et gesta patriarcharum, prophetarum, judicum et regum ac imperatorum rom., vitas ducum et regum Bohemiae, archiducum Austriae, summorum pontificum, cardinalium etc., pp. 4. Pragae 1772—5; *Gallia hodierna* cum appendice de libertatibus ecclesiae gallicanae, ib. 1773—5; *apologia pro dissolubilitate matrimonii in infidelitate consummati* in casu quo alteruter conjugum ad christianam fidem convertatur contra P. Kobeck, ib. 1776. in 8; diss. *de jure asyli*, ib. 1776. in 8. Joannes Baptista Molnar S. J. hungarus, Scripturae s. interpres et theologiae professor, societate Jesu exstincta canonicus sepusientis, abbas mitratus et academiae budensis director, literaturam hungaricam verbis scriptisque plurimum promovit (n. 13. Jun. 1718., † 15. Febr. 1804.). Scripsit [1]) hungarice *historiam ecclesiasticam*, Tyrnaviae et Claudiopoli 1769—88. pp. 4; contra incredulos et calvinianos, *et de ratione critica legendi libros* moderni temporis sine jactura religionis et veritatis ll. 2, Posonii et Cassoviae 1776. in 8; *psalmorum* juxta seriem divini officii *explicationem*, Cassoviae 1786. in 8; *Responsorum ad objectiones moderni*

---

[1]) Cf. Backer 2, 1336; Wurzbach 19, 22.

temporis, quibus fidelium animi percelluntur t. 2, Cassoviae 1789 f. 4. et Viennae. Georgius Schneller O. S. Ben. in monasterio oberaltacensi, bavarus n. 25. Febr. 1746., philosophiae et theologiae doctor, Ambergae theologiae professor et seminarii inspector, theologiae moralis et pastoralis, liturgiae et s. eloquentiae in universitate ingolstadiana professor (1790—8.) et 1796. rector magnificus († 31. Mart. 1804.), praeter brevissimum historiae ecclesiasticae *conspectum*, Straubingae 1777. 1778., dedit *conciliorum* ab a. 716—1770. in Bojoaria ac confinibus quibusdam locis, civitatibus praecipue metropoliticis ac episcopalibus celebratis *indiculum*, Ingolstadii 1797., et *conc. ratisbonensis sec. XIII.* (a. 1377.) *celebrati statuta* ex cod. msc. bibliothecae oberaltacensis eruta, Straubingae 1785. in 8. Disserit quoque *de Liberii R. P. communioni s. Athanasii renunciantis oeconomia*, ib. 1779. Guilelmus Gahan O. S. Aug. dublinensis n. 1732., Lovanii theologiae doctor renunciatus (1755.), aliquamdiu in patria parochum egit; sed post triennium hoc pondere exoneratus, totum se dedit componendis libris in utilitatem popularium suorum. In carcerem conjectus fuit, quod nollet episcopi apostatae conversionem prodere. Indefesso zelo incubuit excipiendis fidelium confessionibus multisque confirmandis in fide et virtute, adeo ut per 50 annos fuerit catholicorum in Hibernia pater atque magister. Piissime obiit in Domino a. 1804. Sermone anglico breviter descripsit historiam ecclesiasticam. Andreas Bianchini venetus (n. 1738., † 30. Jan. 1805.), theologiae professor compilavit *Storia della Chiesa*, Venetiis 1890. t. 22 in 12; *diritto ecclesiastico* tratto dalle opere di Van-Espen, ib. 1796. t. 4 in 4; *Cause spirituali ed ecclesiastiche* rapporto ai diritti del sacerdozio e dell' impero, ib. 1773. in 4. Mathias Dannenmayer n. 13. Febr. 1744. Opfingae in Suevia, Friburgi theologiae polemicae, dein histo-

riae ecclesiasticae (1773.) professor, inde Viennam accitus est a. 1786. Anno 1797. constitutus est librorum censor et a. 1803. primus custos bibliothecae universitatis: quapropter a munere docendi cessavit († 8. Juli 1805). Haec ejus opera: *Introductio in historiam Ecclesiae christianae universam*, Friburgi 1778; *Historia succincta controversiarum* de librorum symbolicorum auctoritate inter lutheranos agitatarum [1], ib. 1780; *institutiones historiae ecclesiasticae N. R.*, periodus I. a Christo usque ad Constantinum, ib. 1783., quas deinde complevitque ediditquae Viennae 1788; 1806. ed. 2. Eas pro meliori compendio manuali historiae ecclesiasticae declaravit Josephus II., praemio prae aliis donavit atque omnibus seminariis praescripsit, quocirca per aliquot decennia secundum illas tradebatur clericis historia ecclesiastica: quod dolendum cum ex aliorum judicio institutiones illae fuerint infectae spiritu illius aevi adeo servili erga principes, indifferenti adversus errorem et infenso juribus Ecclesiae, speciatim primatui [2]. Symbolam suam contulit ad fasciculos menstruos (eodem spiritu infectos) *Der Freimüthige*, quos edebat Caspar Ruef. Pejoris spiritus est Josephus Zola Concesione prope Brixiam natus a. 1739., theologiae moralis in academia patria professor ejusque rector.

---

[1] Cf. *nova bibl. frib. eccl.* 5, 25—34.

[2] „Stöger, Royko und Dannenmayer tractiren die Kirchengeschichte, die sie in einen Roman voll Schmähungen gegen alles Herrliche in der Kirche verunstalteten.“ Ita Brück *die rationalist. Bestrebungen im kath. Deutschland* pag. 15. De Ferdinando Stoeger supra egimus annot. ad pag. 582; de Royko mox agemus. A scriptoribus illius temporis magnis laudibus exceptae fuere hae institutiones, quod mirum non videbitur, qui noverit spiritum qui tunc fere ubique dominabatur. Ad illas quidam discipulus expressit *Leitfaden in der Kirchengeschichte*, Viennae 1790. t. 4, Rotvilae 1826—28. ed. aucta annotationibus auctoris derivatis ex ejus institutionibus.

Collegam habuit famosum Tamburini, quocum plenis velis nisus est importare in Italiam merces jansenianas: unde uterque cathedra motus (1771.) a Molino cardinale et episcopo brixiano, Romam secesserit, ubi agente card. Marefoschi consecutus est cathedram theologiae moralis. Mox tamen (1774.) Ticinum vocatus ad docendam historiam ecclesiasticam, rectorem quoque egit collegii germanico-hungarici illuc a Josepho II. translati. Sedulus fuit cum Tamburini aliisque ejusdem spiritus collegis exsecutor consiliorum illius imperatoris et apostolus modernarum idearum. Defuncto tamen imperatore agentibus episcopis longobardis suppressum fuit studium illud theologicum jansenismi seminarium restitutis seminariis dioecesanis: quare Zola et Tamburini cathedrae renunciare coacti sunt (1794). Post invasionem gallicam Zolae iterum concredita fuit cathedra historiae rei diplomaticae et legum. Redeuntibus austriacis (1794.) suppressa fuit academia ticinensis, sed post gallorum (1802.) victoriam rursus cathedram occupavit Zola († 5. Nov. 1806). Plura reliquit opera, inter quae *Prelezioni teologiche* de locis theologicis deque mundi consummatione, Brixiae 1775. t. 2 in 8., quibus inseruit commonitorium V. Lirinensis, et aliquot opuscula vel operum fragmenta s. Augustini, Ticini 1785., in qua ed. prohibetur praefatio in 2 vol. praemissa variis d. Augustini opusculis decreto congr. Indicis 10. Jul. 1797; *de auctoritate s. Augustini in materia de praedestinatione et gratia* 1788., sine auctoris nomine, secundum Feller prohibita decr. 5. Febr. 1790; diss. *de dicto Augustini:* Ecclesiam Christi servituram sub regibus hujus seculi, Ticini 1785. (cf. pag. 318. annot.); novam ed. op. G. Bulli anglicani († 1710.) *Judicium Ecclesiae cath. primorum sec.* de necessitate credendi quod J. Christus sit verus Deus assertum, ib. 1786. in 8; *commentaria de rebus christianis ante Constantinum M.*, Ticini 1780. t. 3 in 8., prohibitus tamen est t. 3. *donec corrigatur* decr.

10. Jul. 1797. congr. Indicis; prolegomena ad ea jam prodierant a. 1777; *de vitanda in historia calamitatum Ecclesiae dissimulatione*, 1774; praelectio de *catechista* habita ad alumnos suos, quum iis explicare aggrederetur s. Augustini l. de catechizandis rudibus, Ticini 1781., qua compendio complectitur opus Joannis Serrao (cf. p. 310.) *de claris catechistis*; *opera posthuma* t. 2 praemissa ejus vita edidit Tamburini [1]).

803. Joannes Fridericus Batz bambergensis n. 21. Nov. 1770., philosophiae (1788.) et theologiae doctor (1794.), historiae ecclesiasticae, dein theologiae moralis professor, et suppressa universitate lycei rector, vir valde operosus [2]) ad reformandum secundum spiritum illius temporis studium philosophicum, scholas inferiores et cultum publicum († 14. Aug. 1807.), inchoavit *Christliche Religions- und Kirchengeschichte*, Bambergae 1797. in 8., cujus tantum prodiit sectio 1. t. 1. *Observationes in secula christiana de disciplina et moribus Ecclesiae catholicae* in usum cleri utriusque, typis monast. einsiedlensis 1791. pp. 4 in 8., collegit Vincentius Ilger O. S. Ben. in monasterio sanblasiano, censor morum et magister novitiorum (n. 12. Febr. 1742., † 1808.), in quibus egregiae habentur digressiones historicae pro vindicandis primatus praerogativis. Antonius Michl bavarus ebersbergènsis, n. 21. Apr. 1753., post saepe frustratam spem et varia fortunae fata demum professor juris canonici et historiae ecclesiasticae in universitate ingolstadiana, quae mox translata fuit Landshutum (1799.), socius quoque academiae monacensis († 12. Mart. 1813.), composuit [3]) *Christliche Kirchen-*

---

1) Cf. *Biogr. univ.* 52, 417.

2) Cf. Baader *Lexikon* 1, I, 37.

3) Plura de ipso cf. apud E. X. Krüll *dem Andenken des A. Michl*, Landshuti 1813; Baader l. II, 39; Permaneder *Annales ingolst.* pag. 193. s. et 334.

geschichte [1]) Monachii 1807. 1811. pp. 2 in 8; 1812; 1819. spiritu illius aevi eoque prorsus vulgari infecta. *Kurze Uebersicht des kath. Kirchenrechts*, Landshuti 1805. in 8; *Kirchenrecht für Katholiken und Protestanten* mit Hinsicht auf den Code Napoleon und die baierischen Landesgesetze [2]), Monachii 1809. in 8. sat jejunum nec methodicum, aevi spiritui accomodatum, ad quod commentarium scripsit F. A. Frey, Bambergae 1812—20. t. 3, ut illud expurgaret ab ideis et opinionibus malesanis, quibus inficitur, quem auctum iterum edidit J. Scheill Kitzingae 1823—33. pp. 4 in 6 v. *Reflexiones* in literas retractatorias J. Febronii, Francofurti et Lipsiae 1778. in 4; *Abhandlung von der Macht der Bischöfe in Ehesachen*, besonders in Deutschland, ib. 1782. Nicolaus Albanus Foertsch wirceburgensis n. 27. Jun. 1773., philosophiae ac theologiae doctor, in universitate patria theologiae exegeticae et linguarum orientalium professor († 2. Maj. 1813.), tentamen historicum reliquit inscriptum *Historia Ecclesiae christianae antiquissimae selectis classicorum latinorum locis illustrata*, Wirceburgi 1804. in 8., diss. succincta, lectu digna, sed rara. Theses quas praeside Onymo publice propugnavit 19. Maj. 1797. prohibitae fuere decr. congr. Indicis 26. Aug. 1805. Josephus Milbiller monacensis n. 5. Oct. 1753., lustratis academiis Altorfii, Erlangae, Lipsiae, Jenae et Halae ad Salam, ubi duce famoso Semler historiae studio incubuit, in lyceo passaviensi optimarum artium et historiae cathedram assecutus est (1786—94.). Munere docendi dimissus Viennam se contulit, dein honorifice in patriam revocatus (1799.) in universitate landshutana cathedram historiae germanicae, geographiae et statisticae consecutus est († 28. Maj. 1816.). Plurima reliquit opera ad historiam

[1]) Cf. Felder, *Literaturzeit.* 1810. 11, 49—56.

[2]) Cf. Felder 1814. 1, 60—77; 81—90; 97—104.

profanum spectantia, continuavitque historiam germanorum, quam inchoavit M. Ign. Schmidt (cf. supra pag. 475. annot.). Huc spectat[1]) ejus *Geschichte der christlichen Religion und Kirche*, Turigii 1792—93. Udalricus Peutinger O. S. Ben. in monasterio Irsee, Inningae prope Augustam V. n. 8. Jun. 1751. († 12. Jun. 1817.), in universitate salisburgensi theologiae dogmaticae professor (1793—1804.) incoepit *Die Geschichte der Kirche unsers H. J. Christus*, Salisburgi 1802. t. 1. et unicus; *Religion, Offenbarung und Kirche in der reinen Vernunft aufgesucht*[2]), Salisburgi in 8., opus ideis kantianis et rationalisticis multisque erroribus infectum. Beda Aschenbrenner O. S. Ben. bojus n. 6. Mart. 1756., Straubingae (1781—87.) dein Ingolstadii (1789—96) juris canonici professor, ultimus (1796.) abbas oberaltacensis († 24. Jul. 1817.), liberiorum opinionum vir[3]), propter suas de tolerantia opiniones vel a senatu ingolstadiano monitus, composuit *breviarium historiae ecclesiasticae*, Ratisbonae 1789; *elementa praelectionum canonicarum*, Straubingae et Ratisbonae 1787. pp. 3. Casparus Royko n. 1. Jan. 1744. Marburgi, studuit sub famoso Riegger juri canonico. Graecii creatus est theologiae doctor. Quidquid temporis a cura animarum ipsi reliquum esset, studio historiae ecclesiasticae dabat: quare etiam a. 1774. hujus disciplinae cathedram in academia graecensi obtinuit atque a. 1777. munus directoris seminarii. Suppressa academia graecensi translatus est Pragam (1782.). A Leopoldo II. factus est con-

---

[1]) Cf. Baader *Lexikon* 1. II, 42—46., ubi sub 39 num. ejus scripta recenset.

[2]) Cf. Werner *Gesch. der kath. Theologie* pag. 251. s.; Lindner 2, 174.

[3]) Cf. Lindner 1, 127., qui plurima ejusdem scripta, etiam ad concordata spectantia, enumerat; Felder 1, 11—15.

siliarius et referendarius in negotiis ecclesiasticis pro regno Bohemiae, quo in munere magnos implexosque subiit labores. Anno 1797. electus est rector magnificus et a. 1817. adlectus canonicis († 1819.). Plura reliquit opera [1]), quae josephinismum spirant [2]): *Synopsis historiae religionis et Ecclesiae christianae* methodo systematico adumbratae, Pragae 1785. in 8; *Einleitung* in die christl. Religions- und Kirchengeschichte [3]), ib. 1788., 1790. ed. 2; *christl. Religions- und Kirchengeschichte*, ib. 1789—92. t. 4 in 7; reliquos 8, quos cogitaverat, tomos negotiis muneris sui praepeditus, absolvere non potuit; *Geschichte der grossen allgemeinen Kirchenversammlung zu Kostnitz*, Graecii 1781. 1782. p. 1. et 2; Pragae 1784. 1785. pp. 3. et 4., quae partium studio inficitur, contra pontificis primatum directa nec sat accurata est. Occasione hujus operis edidit J. X. Selig: *Anmerkungen über Royko's Geschichte* etc. zum 1 – 3. Th., Graecii 1784., quibus refellit ea, quae Royko adversus pri-

---

[1]) Cf. Wurzbach 27, 180—4.

[2]) Cf. supra annot. pag. 611. Ita etiam censet Hefele *Kirchenlex.* 6, 153: „Wie anderwärts so begnügte man sich auch in Deutschland lange Zeit mit Auszügen aus Baronius, und erst seit M. Theresia und Kaiser Joseph II. datirt sich eine eigentliche deutsche Kirchenhistoriographie. Ihr Anfang d. h. die josephinische Epoche theilt jedoch Josephs Gegensätzlichkeit gegen Rom und ist oft unhistorisch-bitter-polemisch, blos compendiarisch, aufs Tiefere nicht eingänglich, viel zu wenig auf Quellenstudium gegründet und darum grossentheils wieder der Vergessenheit anheimgefallen. Dies gilt namentlich von Royko... der in seiner derben Weise auch eine Historie der Constanzer Synode schrieb, welche, obgleich jünger als die des Calvinisten Lenfant, doch sehr weit hinter dieser zurücksteht.“ Cf. quoque Werner *Geschichte der kath. Theologie* pag, 223 3.

[3]) Florentius O. S. Aug. presso nomine adversus hunc. l. scripsit *Meine Gedanken über die Einleitung* etc., 1791., quibus acriter castigat excursiones auctoris adversus primatum.

matum protulit. *Decret der Versammlung zu Kostnitz* von der Kommunion unter beiderlei Gestalten mit Anmerkungen, Pragae 1783.

804. Novam epocham historiae ecclesiasticae inauguravit celeberrimus Fridericus Leopoldus comes de Stolberg ex praenobili et antiquissima familia Bramstedae in Holstenia 7. Nov. 1750. ortus. Religione protestans sincere tamen abhorrebat a spiritu antichristiano, qui tunc ubique fere dominabatur. Postquam per plures annos variis honorificis muneribus publicis functus est, palam professus est fidem catholicam 1. Jun. 1800., quo facto ingentem aetate illa adeo indifferenti vel incredula movit admirationem, aliis plaudentibus et mirantibus animum heroicum, ad magna pro Deo veraque fide sacrificia offerenda promptum, aliis, etiam ex iis qui quondam familiares ejus essent et amici, vituperantibus; imo et calumniantibus [1]) virtutem adeo virilem et masculam (neque mirum, *animalis* enim *homo non percipit ea, quae sunt spiritus Dei* 1. Cor. 2, 14.). Vere dici potest a tanta viri conversione coepisse auroram veluti restaurationis spiritus catholici per Germaniam, ejusque exemplum multos bonae voluntatis viros a vera Ecclesia devios ut eum sequerentur permovisse, nutantesque catholicos in fide confirmasse. Post suum ad Ecclesiam reditum omnibus muneribus honoribusque se abdicavit, Monasterium secessit ibique familiarissime conversatus est cum doctis et piis illis viris Fürstenberg, Katerkamp, Overberg, Droste-Vischering, qui apud nobilissimam cultissimamque prin-

---

[1]) Conversio haec plurimis scriptis tam pro illa, quam contra illam occasionem praebuit, quae recensent Rassmann *Nachrichten von dem Leben und Schriften münsterländischer Schriftsteller* 1, 333. ss. et Roskoványi 4. 515. s; 565—8.

cipem de Gallitzin convenire solebant[1]). Decessit 5. Dec. 1819. editis animae vere christianae signis et ex corde condonans quidquid injuriae ullus unquam ei intulerit[2]). Haec ejus opera, quae ad nos spectant: *Geschichte der Religion J. Christi,* Hamburgi et Viennae 1807—18. t. 15 in 8., quorum 4 complectuntur historiam Ecclesiae V. T., reliqui 11 historiam N. T. usque ad a. 430. Ea est scripta cum unctione, sagaci sanoque judicio ex corde vere catholico, quam continuarunt Frid. Kerz t. 16—45. Moguntiae 1818—46., et Joannes Nep. Brischar t. 46—53., ib. 1848—64; illius compendium exhibet Allioli t. 4, Viennae 1823., indices ad priores 15 t. J. Moritz, Hamburgi 1835. t. 2; ad t. 16—23. Sausen, Moguntiae 1844. Adjecit auctor per modum diss. plures bonas elucubrationes, ita *Ueber den Vorrang des Ap. Petrus* vor den andern Aposteln und seiner Nachfolger vor den andern Bischöfen (t. 10.), Ratisbonae[3]) 1843; *Ueber die Unfehlbarkeit der Kirche,* ib. 1818; *Ein Büchlein von der Liebe,* Monasterii 1820., libellus insignis et pius.

805. Philippus Angelus Becchetti O. S. Dom. episcopus civitatis Castri plebis (Città della Pieve), qui temporibus illis turbulentis nonnihil a recto tramite muneris episcopalis deflexit, sed ante mortem omnia quae egit scripsitque adversus sanctam Sedem retractavit († 27. Aug. 1814.), con-

---

[1]) De ornatissima hac virorum egregiorum corona seu familia sacra cf. *hist.-polit. Blätter* t. 85. pag. 432—52.

[2]) Plura de ipso cf. apud Nicolovius, *Biographie* Moguntiae 1846; Brischar in *Kirchenlex.* 10, 381—86; Rassmann 1, 330—5. et 2, 213., qui copiose literaturam de ipso indicat; Menge *Graf Fr. L. Stolberg und s. Zeitgenossen,* Gothae 1862. t. 2.

[3]) Etiam haec diss. nonnullis scriptis polemicis occasionem praebuit cf. Roskoványi 4, 525.

tinuavit historiam card. Orsi (II, 1375.) usque ad conc. tridentinum (seu potius usque ad a. 1587.); alius t. ex ejus msc. prodiit demum Romae 1859., quo eadem continuatur ad a. 1608. Philippus Jacobus de Huth [1]) wirceburgensis n. 25. Sept. 1742., bibliothecae academicae ingolstadiensis praefectus (1769.), canonicus monacensis († 5. Jul. 1813.), praetér alia scripsit *Versuch einer Kirchengeschichte des 18. Jahrh.* [2]) im Anschluss an die Kirchengeschichte des A. Ducreux (pag. 367.), Monachii 1807. et 1809. t. 2, quae ratione habita praesertim temporis quo conscripta fuit laudem meret. *Fragments relatifs à l'histoire ecclésiastiques* des premières années du XIX. siècle, Parisiis 1814. in 8. collegit Ludovicus Mathias de Barral, in quibus describit statum rerum ecclesiae gallicae durante captivitate Pii VII. sed in sensu gubernii gallicani, neque ea satis integra sunt, neque satis sincere facta narrant. Natus est de Barral Gratianopoli a. 1746., dictusqus episcopus trecensis a. 1790. Recusato jurejurando in cleri constitutionem sedem suam relinquere coactus est. Post initum concordatum factus est episcopus meldensis, mox translatus (1804.) ad sedem episcopalem turonensem. Magna fruebatur gratia apud Napoleonem, qui eo utebatur tamquam fideli et devoto instrumento in suis

---

[1]) Alius ab Adamo, de quo egimus pag. 156.

[2]) Eleonora Maria Desbois de Rochefort parisiensis (n. 1747., † 5. Sept. 1807.), licet Sorbonae doctor, vicarius generalis rupellensis et parochus parisiensis, professus est theorias fanaticas illius temporis, factusque episcopus constitutionalis ambianensis, non tamen propterea persecutionem evasit, nam per duos fere annos carcere detentus fuit, unde melior non prodiit: abdicavit tamen se munere episcopali (1801.) Redegit cum Gregoire, Mauviel aliisque factionis jansenianae ducibus *Annales de la religion* ou Mémoires pour servir à l'histoire du dix-huitième siècle, 1795—1803. t. 18 in 8.

cum Pio VII. negotiis. Redeunti illi ex insula Ilva (Elba) iterum adhaesit, unde restaurata monarchia sede sua se abdicavit († 6. Jun. 1816.). Post ejus mortem prodierunt: *Défense des libertés de l'église gallicane* et de l'assemblée du clergé de France tenue en 1682. ou Réfutation de plusieurs ouvrages récemment publiés en Angleterre sur l'infallibilité du pape, in qua denegat bullae *Auctorem fidei* vim obligandi in Gallia [1]). Ludovicus Maïeul (Mayeul), notior sub nomine Chaudon O. S. Ben. in congreg. cluniacensi gallus n. 20. Maj. 1737., bene versatus in historia et chronologia, socius plurium academiarum († 28. Maj. 1817.), composuit [2]) *Eléments de l'histoire ecclésiastique*, Cadomi 1785. 1787. t. 2 in 12. ed. 2. prorsus retractata, epitome scil. historiae Fleurii continuata usque ad Pium VI.; *le chronologiste manuel*, Avenione 1766. in 12; Parisiis 1770. *Leçons d'histoire et de chronologie*, Cadomi 1781. t. 2 in 12; *Nouveau Dictionnaire historique*, Avenione 1766. t. 4 in 8., saepius editum et auctum; Parisiis 1810. ed. 9. t. 20, ed. admodum mendosa. *Dictionnaire anti-philosophique* pour servir de commentaire et de correctif au dictionnaire philosophique (Voltairii) 1767. 1769. t. 2 in 8; Parisiis 1780. ed. 4., opus propter quod meruit collaudari a Clemente XIII. et Pio VI., bene enim refellit Voltaire; *les grands hommes vengés* ou Examen des jugements portés par Voltaire et autres philosophes avec des remarques critiques, Lugduni 1769. t. 2 in 8., sub nomine Des Sablons; *Dictionnaire historique des auteurs ecclésiastiques*, ib. 1767. t. 4 in 8.

806. *Gesta romanorum pontificum* narrant [3]): An-

---

[1]) Cf. Feller 4, 19.

[2]) Cf. *Biogr. univ.* 60, 553.

[3]) Supra pag. 372. egimus de Jos. Novaes, sed operis ipsius titulum non bene dedimus; scripsit scil. praeter *Introduzione* alle vite

gelus Fabronius, Maradi oppidi Etruriae n. 7. Sept. 1732. academiae pisanae curator, bibliographus insignis, praelatis domesticis a Clemente XIV. adlectus, qui ultimos annos vitae suae in studiis occupatissimae pietatis officiis, et ultimos menses aucto fervore et solicitudine animae saluti consecravit († 22. Sept. 1803.). Inter ejus opera reperiuntur [1]) *vita Clementis XII.*, opus sat mediocre; *Leonis X. P. M. vita*, Pisis 1797. Magis innotuit op. *Vitae italorum doctrina excellentium*, qui sec. 17. et 18. floruerunt, Pisis 1778—1804., t. 19, quibus continentur 153 vitae accurate et stilo nitido ab. ipso fere omnes (exceptis 21) scriptae, sed animo non nil iniquo in jesuitas et nimis propenso in jansenianos. T. 20. continens vitam ipsius a se ipso conscriptam (usque ad a. 1800.) cum epistolis ad eum datis adjectus fuit a Dominico Pacchi, Lucae 1805. Condidit et magna ex parte edidit *Giornale de' letterati*, cujus Pisis prodierunt 105 tomi; *historia Lycei pisani*, ib. 1791. 1793. 1795. t. 3 in 4; *Elogj d'illustri Italiani*, ib. 1786. 1789. t. 2 in 8. Maximilianus Prokopowicz schol. piar. (n. 1738., † 1807.), Cracoviae theologiae professor scripsit polonice *vitam Clementis XIV.*, Cracoviae 1774, vertit ejusdem epistolas ib. 1779. t. 2 in 8; deditque *epitomen* chronologicam historiae ecclesiasticae ib. 1787. t. 2 in 8. P. L. Blanchard normannus n. c. a. 1762. scripsit *Précis historique* de la vie et du Pontificat de

---

de' sommi pontefici o siano diss. storico-critiche per servire d'intiero rischiarimento a diversi punti nelle vite medesime contenuti comminciando dall'elezione, coronazione e posesso de' Pontefici medesimi, Romae 1797; 1822. ed. 2. t. 2 in 8., *Elementi della Storia dei sommi Pontefici* co' loro ritratti in rame da S. Pietro sine al felicemente regnante Papa Pio VII. Romae 1821—23. t. 17 in 8. ed. 4. opus propter apparatum criticum valde pretiosum et eruditum.

[1]) Cf. *Biogr. univ.* 14, 69—76.

Pie VI., Londini 1801. adversus *Mémoires historiques sur Pie VI.* Ceterum ipse tuebatur causam cleri seu sic dictae parvae ecclesiae reprobantis concordatum a Pio VII. cum Napoleone initum pro restauranda hierarchia in Gallia et jactantis libertates ecclesiae gallicanae, pro qua varia edidit opera [1]), inter quae ex. gr. *Controverse pacifique* sur les principales questions qui divisent et troublent l'Eglise gallicane, savoir: les Demissions episcopales; la Promesse ou le Serment de fidélité; le Concordat; le Jugement du Pape sur ces matières; celui des évêques qui l'ont donnée, ib. 1802., quibus alias subjecit, ib. 1805; *Question importante* relativement à l'état actuel de la religion en France, ib. 1808. etc. Stephanus Borgia Velitris 3. Dec. 1731. natus parentibus nobilibus, jam a juventute maxime antiquitatum studio delectabatur, ideoque etiam magnis expensis ditissimam numismatum, manuscriptorum rerumque peregrinarum etc. thesaurum sibi collegit. A Benedicto XIV. factus est beneventanus gubernator (1759.), quo in munere strenue se gessit; a Clemente XIV. secretarius congregationis de propaganda fide (1770.), unde plurimas nactus est occasiones ditandi museum suum objectis raris et notabilibus ex remotissimis regionibus mundi. Purpura a Pio VI. (1789.) auctus praefuit congregationi Indicis, deinde congregationi de propaganda fide. Cum difficillimis illis temporibus augerentur de die pericula adversus dominium temporale summi pontificis, concredidit Pius VI. ipsi et duobus aliis cardinalibus summam rerum (1797.). Prudentissime gessit munus suum, donec irruentibus gallis coactus est pontifex Roma secedere (1798.). Captus est Borgia coactusque pariter Urbem relinquere. Secessit Venetias et Patavium minimeque neglexit curam sibi impositam

---

[1]) Cf. Quérard, *la France Littéraire* I. 350.

propagandae fidei, collectisque pecuniis missionarios in varias mundi partes misit. Rediit Romam cum Pio VII., qui eum praefecit congregationi ad reparandas tot ruinas institutae. Iterum coactus est Roma secedere comes Pii VII. in Galliam. Gravi morbo correptus Lugduni substitit ibique decessit 23. Nov. 1804. magno omnium moerore, eruditorum praesertim, quos humanissime consilio, opera, pecuniis adjuvabat [1]. Ex ejus operibus mentione digna sunt: *Vaticana confessio b. Petri* chronologicis tam veterum quam recentiorum scriptorum testimoniis illustrata, Romae 1776. in 4. (m. 10); *Monumento di Papa Giovanni XVI.*, ib. 1750; *Breve istoria del dominio temporale* della sede apostolica nelle due Sicilie descritta in 3 ll., 1788. in 4. adversus *Esame* della pretesa donazione fatta da S. Arrigo Imp. alla s. Sede, 1785; 1789. ed. 2. cum documentorum appendice; *Difesa del dominio temporale* etc., Romae 1791; *de cruce vaticana* ex dono Justini in parasceve majoris hebdomadae publicae venerationi exhibitae; accedit ritus salutationis crucis in ecclesia antiochena servatus; nunc primum syriace et latine editus cum annotationibus, ib. 1779., opus eruditum (m. 10); *de cruce veliterna* commentarius, ib. 1780. in 4. (l. 7); *fragmentum copticum ex actis s. Coluthi M. sec. V.* ac latine redditum, nunc primum in lucem prolatum, ib. 1781. in 8; praemisit eruditissimam praefationem; notis intexuit pro re nata observationes theologicas, quae ad fidei catholicae illustranda comprobandaque dogmata opportune referuntur [2].

---

[1]) Cf. Paulinus a s. Bartholomaeo in *vitae synopsi St. Borgiae.* Romae 1805. in 4., qui etiam jam antea recensuit *Musei borgiani Velitris codices msc.* avenses, peguanos, siamicos, malabaricos, indostanos cum animadversionibus historico-criticis; accedunt monumenta inedita et cosmogonia indico-tibetana, Romae 1793. (m. 15).

[2]) Cf. *nova bibl. eccl. friburg.* 6, 383—91.

Istoria della città di Benevento, ib. 1763—9. t. 3 in 4. *De' viaggi da' Sommi Pontefici intrapresi* comminciando da S. Pietro Ap. sino al regnante Pio VI., opera nella quale si dà l'idea degli affari interessanti la storia e il governo de' Pontefici viaggiatori, Venetiis 1783. in 8. scripsit Antonius Severinus Ferlone, insignis concionator n. 17. Apr. 1740., qui tamen inopia adactus calamum suum vendidit reipublicae cisalpinae ejusque ideas inter clerum propagare nisus est († 4. Nov. 1804.). Paraverat ingens opus, fructum triginta fere annorum, quod inscribere voluit *Variazione della Disciplina della Chiesa* in 30 t. distributum, sed in gallorum invasione perierunt omnia ejus scripta [1].

807. *Hispaniam sacram* a Florez coeptam (p. 118) continuarunt Emmanuel Risco et Franciscus Mendez individuus Henrici Florez comes et operis socius († 1803.), cujus vitam quoque conscripsit ediditque una cum *itinerario* multarum Hispaniae provinciraum, quas ambo simul antiquitates investigandi causa perlustrarunt; ille vero natus est in oppido Haro a. 1735., habitumque s. Augustini induit a. 1752. Lectorem egit philosophiae 1762., dein Vallisoleti theologiae 1765. A Carolo III. designatus fuit qui continuaret opus Florezii [2]). Statim recognovit t. 28. et 29., quos ille ineditos reliquerat aliosque 13 t. adjecit († 1801.). Joannes Franciscus Masdeu [3]) S. J. Panormi n. 14. Oct. 1744., laborio-

---

[1]) Cf. Pezzana, *Memoria degli Scrittori e Letterati parmigiani* 7, 402—6; *Biogr. univ.* 14, 359.

[2]) Cf. Lanterius 3, 241., qui de eo etiam refert: „Matriti composuit opus *de professione christiana* juxta s. Scripturae, ss. patrum et conciliorum doctrinam eo fine, ut antidotum quodam modo opponeret quibusdam laxioribus opinionibus, quas tunc aliqui divulgabant."

[3]) Hujus fratres secundum carnem et professionem religiosam fuerunt. Balthasar M. Panormi 7. Maj. 1741. natus, cujus exstat

sissimus scriptor, illustrandae patriae eruditissimis scriptis unice intentus, composuit *Hisoria critica de España* y de la cultura Española, quam italice coeperat, sed deinde retractavit atque lingua patria t. 20 in 4. edidit Matriti 1783—1805., in qua etiam historiam eclesiasticam attingit. Opus est quidem eruditissimum, sed nimis prolixum abundans digressionibus circa facta vel res minoris momenti; deest subinde etiam judicium criticum, stilus sapit saepe magis ascetam quam virum in scrutandis factis accuratum et solidum. T. 20. qui inscribitur *España restaurada* continentur Ilustraciones preliminares contra los PP. Florez y Riscos. Dum instaret operi, quod ex voluntate aulae hispanae susceperat, orta in patria saeva tempestate a naufragio communi nentiquam fuit expers: unde in exsilium pulsus Romam secessit, sed operis editio cessavit, quod si eadem prolixitate fuisset continuatum 50 vol. complesset. Rediens in patriam obiit Valentiae 11. Apr. 1817. Edidit praeter alia[1]),

---

Ethicae seu moralis philosophiae tum particularis, tum generalis *epitome*, Placentiae 1805. t. 2 in 12.; „opus merito commendatum ab stili elegantia et claritate, egregia methodo rationumque pondere (Caballero 2, 66.);“ et Joseph M. (n. 1739., † 29. Dec. 1810.), e regno quitensi, quo commigraverat, in exsilium cum sodalibus pulsus, in seminario episcopali comerino et in academia placentina professor theologiae, cujus specimina dedit: *Divina gratia Augustini* a Lutheri, Calvini, Baji, Jansenii et Quesnelli dogmatibus recuperata ac s. doctori restituta, Camerini 1791. in 4; *universae s. theologiae thesium* contra infideles omnes *dogmatico-scholasticae diatribae* compendiaria perpetua ratiocinatione constantes, Maceratae 1794. in 8., in quibus opusculis admiranda elucet sacrorum auctorum lectio, quorum testificationibus plane suas propositionibus confirmat. Ab his tribus distingui debet Joannes B. Masden S. J., qui scripsit adversus Bolgeni et concilium nationale parisiense. Cf. Backer 2, 1128.

[1]) Cf. Backer 1, 1129—1133., qui sub 50 num. ejus opera recenset; Caballero 2, 66—70; *Biogr. un.* 27, 357.

praesertim poëtica, *Coleccion de lapidas y medallas* que sirven para illustrar la España Romana, ib. 1789., t. 2 in 4. et etiam Florentiae 1789. t. 4. in 4.; *Difesa critica* degli antichi atti del S. M. Emidio Vescovo d'Ascoli nel Piceno ... contro le censure dei chiar. Bollandisti e d'altri scrittori moderni, Asculi 1794. in 4. *Lettera ... a Mons. G. Vescovo di C.* in difesa del Conc. Tridentino intorno all' età sufficiente per la professione religiosa (Romae 1805.). Tuebatur scil. Gamboni ep. Capreae invalidam esse professionem religiosam ante a. aetatis 21; *Lettere sette sulle antiche iscrizioni romane* ne' recenti scavi rinvenute, Romae 1813., quibus confutare nititur interpretationes Caroli Fea (quocum etiam acrem habuit controversiam de Colosseo), quibus mox alias sex de eodem argumento adjecit. Joachimus Landazuri Victoriae n. 1734., vir in historia multum versatus († 12. Jan. 1806.) descripsit stilo eleganti *historiam ecclesiasticam et politicam Cantabriae* (Biscaja), 1752. t. 5 in 4. et *historiam hominum illustrium* ejusdem provinciae, 1786. in 4., quae opera ab eruditis aestimantur.

808. Petrus Antonius Sanchez natus in Gallaciae oppido Vigo a. 1740., theologiae professor in academia compostellana, dein canonicus, licet pinguissimo frueretur beneficio (cujus annui fructus dicuntur attigisse 80,00 fr.), adeo effusus in pauperes fuit, ut mortuus archiepiscopi et capituli expensis debuerit sepeliri, pater miserorum propterea dictus († 1806.). Praeter *annales sacros* Matriti 1784. t. 3 in 4; *summam theologiae sacrae,* ib. 1789. t. 4 in 4; tract. *de tolerantia religiosa,* ib. 1785. t. 3 in 4; diss. *de eloquentia s. in Hispania,* ib. 1788. in 8., in qua eloquentiae sacrae historiam narrans recenset potiores oratores sacros etc., descripsit quoque *historiam ecclesiae africanae*, ib. 1784. in 8., opus accuratum, quod merito ab eruditis aesti-

matur [1]). Paulinus a s. Bartholomaeo, ante suum in O. Carm. ingressum Philippus Wesdin dictus, n. est parentibus agricolis 25. Apr. 1748. in oppido Hof Austriae inferioris. Missus est a. 1774. in Malabariam, ubi etiam munere vicarii generalis et visitatoris apostolici functus est. Romam revocatus ut referret de missionum conditione illis in regionibus, ibi mansit, ut praeesset (1790) editioni librorum pro missionariis. Irruentibus gallis coactus est Viennam secedere (1798.). Post biennium Romam rediit factusque est consultor congregationis Indicis et studiorum praefectus in collegio de propaganda fide († 7. Jan. 1806.). Libris suis plurimum promovit studum litteraturae indicae; unus enim ex primis fuit, cui cognitio debeatur linguarum, mythologiae, superstitionum et antiquitatum indicarum: et forte omnium primus est europaeus, qui libros pro studio literaturae sanscriticae ediderit. Quam ob rem etiam adlectus est socius academiae neapolitanae, instituti nationalis parisiensis aliarumque academiarum [2]). Inter ejus opera sunt: *India orientalis christiana*, Romae 1794. in 4., in qua exhibentur fundationes ecclesiarum, series episcoporum, missiones, schismata, persecutiones, reges, viri illustres cum charta Malabariae; *de veteribus indis* diss., in qua cavillationes auctoris alphabeti tibetani (A. Georgii cf. pag. 409.) castigantur, ib. 1795; *Viaggio alle Indie orientali*, ib. 1796. in 4; germanice interprete Foerster, Berolini 1798; *systema brachmanicum*, *liturgicum*, *mythologicum*, *civile* ex monumentis indicis diss. illustratum, ib. 1791. in 4., germanice Gothae 1797. in 4; *Monumenti indici* de museo naniano illustrati, Patavii 1799; *examen historico-*

---

[1]) Cf. *Biogr. un.* 40, 302.

[2]) Cf. Wurzbach 1, 169; Rotermund *Fortsetz. u. Ergänzungen* zu Chr. G. Jöchers allgem. Gelehrtenlexikon 5, 1711.

critico codd. indicorum bibliothecae s. congregationis de propaeganda fide, Romae 1792. in 4; *de basilica s. Pancratii M.* disquisitio, ib. 1802; *Sidharubam*, i. e. grammatica linguae sanscriticae, Romae 1799., prima quae in Europa prodiit, et alia 1804. fusior sub titulo: *Vyacaranam.* Josephus Marinovich S. J. natione pirusta illyricus n. 9. Jun. 1741. post societatis Jesu suppressionem theologiae professor Venetiis, s. Georgii abbas, et recusato episcopatu catharensi Pio VII. Romam accersitus, ut munere theologi poenitentiariae fungeretur († 13. Sept. 1801.). Excelluit in poesi latina, praesertim in imitando Catullo, qua in arte perpaucos habuit competitores. Composuit hortante Joanne marchione de Serpos *Compendio storico di memorie cronologiche concernenti la religione e la morale della nazione armeno* sudditta dell' impero ottomano, Venetiis 1786. t. 3 in 8. Ediderat enim de Serpos *diss. polemico-critica* sopra due dubbii di coscienza concernenti i catholici sudditi dell' Impero ottomano, Venetiis 1783. pro orthodoxia ecclesiae armenae, quae accusabatur de communione in sacris cum schismaticis. Displicuit illa tribus theologis facultatis senensis, in primis P. Marcello del Mare minime pertinaci jansenistarum hosti, qui contra illam ediderunt *censuram* 15. Dec. 1784. Contra hanc scripsit Marinovich (secundum Moschini potius Tetamo): *Esame teologico* del voto publicato da tre teologi etc., quod Dominicus Stratico ep. Liesinae (cf. pag. 477.) primum Senis, tum cum additamentis Venetiis 1786. una cum approbatione universitatis viennensis edendum curavit. *Risposta* al S. ab. P. Marc. del Mare sopra un opuscolo da lui dato alle stampe col seg. titolo: Principj teologici per servire di preservativo contro gli errori contenuti nell' esame teologico etc., ib. 1786. tacito auctoris nomine, quem eruditi dicunt Marinovichium sicut etiam diss. polemico-criticae supra

laudatae, quae nomine March. de Serpos insignitur [1]). *De duplici regula fidei* remota et proxima deque Deo uno ac trino positiones theologico-criticae, ib. 1792. in 4.

809. Georgius Pray S. J. hungarus, sed origine tirolensis (n. 11. Sept. 1723.), familiari conversatione cum Erasmo Fröhlich excitatus fuit ad fovendum studium historiae, et jam tunc cum illo mente concepit Annales hungarorum, quos postmodum composuit. In academia budensi docuit theologiam polemicam et moralem. Ut vero edendis operibus totum se posset impendere, munere docendi oxoneratus fuit. Ab imp. M. Theresia veniam impetravit lustrandi omnia Hungariae archiva, imo dictus est historiographus regius (1773.) et (1777.) custos primarius bibliothecae universitatis budensis. A Leopoldo II. obtinuit canonicatum in capitulo magnovaradiensi, et a Francisco II. abbatiam s. Mariae V. de Tornova. Defuncti (23. Sept. 1801.) funus academia budensis omni apparatu et honore celebravit. Erat enim de historia patria meritissimus gentisque suae encomiastes, chronologus accuratus et diligens, antiquitatis sagacissimus investigator. Inter ejus opera eminent *Annales veteres Hunnorum, Avarum et Hungarorum* ab a. a. C. n. 210—997. deducti, ac maximam partem ex scriptoribus rerum Orientis Occidentisque congesti, Vindobonae 1761. in f.; ad a. 1564. deducti [2]) pp. 5 ib. 1764—70. in f. cum supplemento, Tyrnaviae 1764. in 8; diss. (10) in eosdem, Vindobonae 1774. in f. aliaeque dissertationes et scripta apologetica; *vita s. Elisabethae* viduae Landgraviae Thuringhiae necnon b. Mar-

---

[1]) Cf. de scriptis ultro citroque in hac controversia editis Backer 2, 1099; Caballero II, 63.

[2]) Hujus operis veluti epitome accurata est *Historia regum Hungariae* stirpis austriacae cum notitiis praeviis ad cognoscendum veterem regni statum pertinentibus in 3 pp. divisa, Budae 1801. t. 3 in 8.

garitae V., quarum illa Andreae II., haec Belae IV. regis hung. filia erat, ex cod. msc. eruta ac praeviis diss. illustrata, ib. 1770. in 4; diss. historico-critica *de sacra dextera d. Stephani I.* Hungariae regis, adnexa vita s. Stephani auctore Chartuito ep. cum icone, Vindobonae 1771. in 4; diss. historico-critica *de s. Ladislao Hungariae rege*, Posonii 1774. in 4., *de ss. Salomone rege et Emerico duce Hungariae*, ib. 1774.; *specimen hierarchiae Hungariae* complectens seriem chronologicam archiepiscoporum et episcoporum Hungariae cum rudi dioecesium delineatione pp. 2, Posonii 1776—79. in 4, quarum 1. complectitur archiepiscopatum strigoniensem cum suffraganeis; 2. colocensem cum suffraganeis; addita est chorographia patriarchatus ipekiensis auctore Mich. Millisich; opus, quod ordine, industria singulari, diplomatis antea ineditis se commendat; *diatribe* in diss. de s. Ladislao . . . ab Ant. Ganótzy conscriptam (pag. 383.); cui accedunt synodus sub Laurentio archiep. strigon celebrata e msc. sec. XII., et conscriptio decimae pontificiae in dioecesi Veszprim e msc. sec. XIV., ib. 1777. in 4. et aliquot scripta pro Ecclesia sola salvifica [1]. Stephanus Katona S. J. hungarus n. 13. Dec. 1832., historiae professor, bibliothecae capituli colocensis praefectus (1790.) ibidemque theologiae professor, in meritorum praemium canonicus (1794.) et (1799.) abbas mitratus († 17. Aug. 1811.), historiam patriam operibus pluribus ita

---

[1]) Cf. plura alia ejusdem scripta edita et inedita in vita auctoris et recensione operum per Mich. Paintner praemissa operi auctoris nostri inscripto: *Syntagma historicum* de sigillis regum et reginarum Hungariae pluribusque aliis, opus posthumum cum 15 tabulis aeneis, Budae 1805. in 4., cui accedunt etiam series chronologica cancellariorum et vicecancellariorum Hungariae et duo vetera calendaria ecclesiae strigoniensis; Caballero 1, 234; 2, 118; Wurzbach 23, 224—9; Backer 2, 2154—9; *Bi. un.* 36, 28.

illustravit, ut inter primos suae nationis historiographos mereat numerari. Nullus forte hactenus fuit adeo diligens, accuratus, sobrius et sagax simul in describenda Hungariae historia [1]). Inter ejus opera eminet *Historia critica* (ducum et) regum Hungariae, Pesthini 1778—1802 t. 42 in 8. Ad nos in primis spectat: *Historia metropolitanae colocensis ecclesiae* pp. 2 cum epilogo biographico de colocensibus canonicis et parochis vivis et defunctis, Colocae 1800. in 8. *Synopsis chronologica historiarum* ad sublevandam memoriam historiophilorum pp. 2, Tyrnaviae 1771—5. in 8. Josephus de Benkö transilvanus (n. 20. Dec. 1740., † 1815.) de historia patria operibus eruditis bene meritus, auctor est operis *Milkovia* sive antiqui episcopatus milkoviensis per terram Transilvanicam maxima suae dioeceseos parte olim exporrecti explanatio, quam ex variis certisque monumentis collegit ad illustrandas res praesertim ecclesiasticas Transilvaniae, cujus etiam chorographia hucusque desiderata exhibetur, Viennae 1781. t. 2. Michael Szvorényi hungarus n. 17. Sept. 1750., theologiae professor in academia budensi, dein zagrabiensi, unde iterum Budam est translatus (1786.) ad docendam historiam ecclesiasticam, quam deinde praelegit (1788.) in seminario generali vesprimensi. Cum vero liberiores sectaretur in docendo opiniones, parochus (1790.) et a comite Fesztetics abbas hahotensis factus est († 26. Oct. 1814.). Edidit [2]) praeter alia *historiae ecclesiasticae regni Hungariae amoenitates* fasc. 6, Jaurini 1795. 1796. in 8., in quibus tamen minus de factis historicis, quam de institutis, muneribus, ritibus, legatis et nunciis in ditionibus hungaricis, de capitulis et beneficiis etc. disserit; *Purpurae pannonicae*

---

[1]) Cf. Wurzbach 11, 35—7; Backer 2, 406.

[2]) Cf. Wurzbach, 42, 288.

continuatio, Agriae 1811., continuatio scil. op. Simonis Timon (cf. II. 1138. annot.): *Purpura pannonica* sive vitae et res gestae S. R. E. cardinalium, qui aut in ditionibus s. coronae hungaricae nati aut regibus sanguine conjuncti aut episcopatibus hungaricis praepositi fuerint, 1715; Cassoviae 1745. ed. aucta et Claudiopoli 1746; *historia religionis et Ecclesiae christianae* 1789. t. 2 in 8; *causa religionis contra libertinos defensa*, Budae 1779. in 8; *contra helvet. august. confessionis cultores defensa*, ib. 1781. in 8; *idea encyclopaediae theologicae* secundum vindobonensem studii theologici reformationem proposita, Viennae et Zagrabiae 1785. in 8; *Jus publicum commune et particulare* ecclesiae hungaricae pp. 2, generalis et specialis, Veszprimii 1803. in 8; *jus privatum* pp. 3, ib. 1804—5. pp. 3 in 8., quae duo opera minus commendari possunt; *synopsis critico-historica* decretorum synodalium pro ecclesia hungarico-catholica editorum, ib. 1807. in 8. etc. Franciscus a s. Antonio Moravecz sch. p. natione moravus, patria strasnicensis (n. 1734., † 1814.), linguarum orientalium et hermeneuticae lector et cremsirensis bibliothecarius, publici juris fecit cum Ad. Pilarcz[1]) *Moraviae historiam politicam et ecclesiasticam* cum notis et animadversionibus criticis probatorum auctorum, Brunae 1785

[1]) Fuit hic sodalis patria cremsirensis (n. 1742., † 1795.) philosophiae et juris canonici lector. Cf. Wurzbach 19, 72. Quaedam ad historiam ecclesiasticam slavorum contulit etiam Joannes Aloysius Hanke de Hankenstein moravus (n. 14. Maji 1751., † 26. Mart. 1806.), bibliothecae universitatis olomucensis praefectus, cujus translationi semel atque iterum invigilavit et quam melioribus libris ex 40 monasteriis suppressis auxit egregiisque catalogis instruxit. Coepit enim edere *Recension der ältesten slavischen Urkunden der slavischen Kirchengeschichte, Literatur u. Sprache* aus dem 18. Jahrh., Budae 1804. fasc. primus et unicus. Cf. Wurzbach 6, 316.

—87. pp. 3, quibus pertingit usque ad Josephum II. *Seriem chronologicam* rerum slavo-bohemicarum ab ipso inde slavorum in Bohemiam adventu usque ad baptismum Borzovoii (480—874.), Pragae 1763., Vindobonae 1769. ed. aucta, dedit Franciscus Pubička (Pubitschka) S. J. comotaviensis (n. 19. Aug. 1722., † 5. Jun. 1807.) insignis historicus de historia Bohemiae admodum meritus, qui operibus suis aliquot controversiis occasionem praebuit cum Piter, Voigt et in primis cum Dobner[1]).

810. Vitus Antonius Winter natus est 22. Maji 1754. Hoheneggkofen prope Landishutum. Absolutis studiis Romam profectus in collegio germanico catechistae muneri se applicavit elapsoque biennio, lustratis celeberrimis Italiae urbibus, in Bavariam rediit. Primum Monachii epheborum aulicorum praeceptor assumptus est, deinde vero cum filio comite de Loesch, quem educandum a patre acceperat, peregrinationem per Borussiam, Saxoniam, Austriam, Hungariam instituit et bibliothecas ubique et omnium rerum notabiliorum thesauros perquisivit. Reversus iterum in patriam parochus in Koesching instituitur, deinde Ingolstadii ad aedem d. Virginis speciosae et ex decreto ser. electoris a consiliis ecclesiasticis et historiae ecclesiasticae professor designatur (1795.). Ex cura spirituali gallorum, qui ibi captivi detinebantur, febrem malignam contraxit; unde ad extrema redactus morientium sacramentis communitus fuit, qua occasione omnes professores universitatis et gymnasii sanctissimum ardentibus cereis comitati sunt. Verum Deo dante reconvaluit. Anno 1789. loco historiae ecclesiasticae theologiae catecheticae, liturgicae atque

---

[1]) Cf. Wurzbach 24, 41; Backer 2, 2178. Inter ejus opera eminet *Chronologische Geschichte Böhmens unter den Slaven*, Pragae 1770—1808. t. 10 in 4. Pertingit usque ad Ferdinandum II. Morte praepeditus illam absolvere non potuit.

casuisticae disciplinas suscipere jussus est. Translata a. 1800. universitate Landishutum, et ipse illuc commigravit theologiae pastoralis professor, simul etiam parochum ecclesiae ad s. Jodocum agens. Decessit 27. Febr. 1814. multis subsidiis inter pauperes vel in communem utilitatem et vivens et moriens distributis [1]). Inter ejus opera sunt: *Vorarbeiten zur Beleuchtung der östereichischen und baierischen Kirchengeschichte überhaupt* und der agilolfingischen Periode insbesondere, Monachii 1805. 1810. t. 2 in 8; *die drei grossen Synoden* der agilolfing'schen Periode zu Ascheim, Dingolfing und Neuching, kritisch bearbeitet, in *actis hist. scientiarum academiae,* cujus ipse fuit socius, Monachii 1807. cum duplici supplemento Landishuti 1808. et 1809; *älteste Kirchengeschichte von Altbaiern, Oesterreich und Tirol,* 1. Th. welcher die Kirchengeschichte von Vindelicien, Norikum und Rhätien vom J. Chr. 1—554. umfasset oder die voragilolfing'sche Periode [2]), ib. 1813; *älteste Kirchengeschichte Boja-*

---

[1]) Cf. plura de ipso apud Permaneder in *annal. universitatis Ingolstad.* passim p. V. praesertim pag. 158. et 341; Sailer *Rede zum Andenken an V. A. Winter,* Landishuti 1914., cujus epitomen exhibet Felder *Literaturzt.* 1814. I, 365—73; Baader *Lexikon* 1. II, 334—38.

[2]) Cf. Felder *Literaturzt.* 1813. II, 145—55; 161—70., ubi opus hoc impense laudatur. Ceterum nonnulla ad historiam ecclesiasticam Bavariae spectantia reperiuntur in tot doctis diss. Romani Zirngibl O. S. Ben. ad s. Emmeramum, qui Teibachii in Bavaria n. est 25. Mart. 1740. Erat admodum versatus in historia literaria, ideoque socius adlectus est academiae literariae monacensi (1777.), a Dalberg selectus qui praeesset omnium monasteriorum ratisbonensium archivis (1804.), dein regius archivarius, vir laboriosissimus et simul vere religiosus, splendidum decus sui ordinis et nationis germanicae ornamentum. Cf. Baader *Lexikon* 1. II, 369—74. et Lindner 1, 69—80., qui omnia ejus scripta edita (30) et inedita (28), inter quae multa pretiosa, exquisita accuratione et diligentia elaborata recenset. Decessit 29. Aug. 1816. a. aetatis 77.

riens von Christus bis auf Karl den Gr., ib. 1813. in 8; *Kritische Geschichte der ältesten Zeugen* und Lehrer des Christenthums nach den Aposteln oder Patrologie, Monachii 1814. in 8. *Geschichte der baierischen Wiedertäufer* [1]) *im 16. Jahrh.* ib. 1809. in 8; *Geschichte der Schicksale der evangelischen Lehre* in und durch Baiern bewirkt in der ersten Hälfte des 16. Jahrh. oder Kirchen- und Staatsgeschichte von Baiern von dem Ausbruch der Kirchenreformation bis zu Wilhelm IV. aus den Urquellen bearbeitet sammt einem diplomatischen Codex [2]), ib. 1809. 1810. t. 2 in 8. Magis forte innotuit Winter suis innovationibus in rebus liturgicis, quas tamen approbandas subjecit judicio sedis apostolicae, cui se morem gesturum esse jam in antecessum declaravit: *Versuche zur Verbesserung der kath. Liturgie.* Erster Versuch. Prüfung des Werthes und Unwerthes unserer liturgischen Bücher, ib. 1804; *Liturgie wie sie sein soll* unter Hinblick auf das, was sie im Christenthum ist oder Theorie der öffentlichen Gottesverehrung vermischt mit Empirie [3]), ib. 1809; *Erstes deutsches kritisches Messbuch*, ib. 1810. cum supplemento, ib. 1811., in quo Salat describit iter cum Winter institutum, sed ea ratione, ut inde exarserit gravis admodum controversia inter utrumque, quae stomacho iracundiaque adeo efferbuit, ut injuriarum actionem provocaret. Multa carpit in liturgia, prouti ea modo in Ecclesia catholica celebratur, eam scil. fovere antropomorphismum, incredulitatem ut cultu ss. Cordis Jesu, super-

---

[3]) Cf. theolog. *prakt. Monatsschrift* 7, 297; Felder *Literaturzt.* 1811. I, 65—70.

[1]) Cf. *theolog. prakt. Monatschrift* 8, 266—9; Felder *Literaturzt.* 1811. I. pag. 33—45.

[2]) Cf. Felder *Literaturzt.* 1812. I, 216—24., ubi utrumque opus recensetur.

stitionem festis nimis frequentibus in honorem bb. Virginis Mariae, mechanismum, amorem bonorum temporalium orationibus pro iis obtinendis, illi deesse varietatem, utilitatem pro populo, majestatem etc. Speciminis gratia proponit quatuor missas, quas lingua patria (forma consecrationis excepta) vult celebrari scil. de omnipraesentia Dei, de resurrectione mortuorum, pro rege et de obligatione muneribus suis satisfaciendi [1]). Ideoque etiam elaboravit *Erstes deutsches kath. Ritual* mit stetem Hinblick auf die Agenden der Protestanten oder Prüfung des kath. Rituals und der Agenden der Protestanten [2]), Landishuti 1811., cujus aliam ed. retractatam curavit Brand episcopus limburgensis Francofurti 1830. pp. 2; *Sammlung der kleineren liturgischen Schriften*, Monachii 1811. t. 1; *Deutsches kath. ausübendes Ritual*, Francofurti 1813. pp. 2 in 8; *Dankadresse* an Max Joseph IV. wegen Abschaffung der Feiertage oder historisch-kritische Abh. über Vermehrung oder Verminderung der Feiertage, Monachii 1801. Joannes Wolf S. J. (n. 18. Jul. 1743.), academiae erfordiensis socius, suppressa societate Jesu totum se dedit studio historiae, cujus studii plurimi prodiere fructus [3]), ut *Eichsfeldia docta* sive commentatio de scholis, bibliothecis et doctis Eichsfeldiacis, Heiligenstadii 1797. in 8. p. 1., altera mansit msc.; commentatio *de archidiaconatu Heiligen-*

---

[1]) Cf. Werner *Geschichte der kath. Theol.* pag. 384—7; Felder *Literaturzt.* 1811. I, 282—300; 305—16.

[2]) Cf. Felder *Literaturzt.* 1811. II, 311—30., ubi hoc opus eodem innovationis spiritu infectum impense laudatur.

[3]) Cf. Backer 3, 1567., qui 28 scripta ejusdem laudat fere omnia ad historiam Eichsfeldiae et regionum circumjacentium spectantia. Alius est a Laurentio Wolf, cujus aliquoties mentionem facit Roskoványi *de rom. pontifice* IV, 564. 576. 577. inter scriptores apologeticos jurium Ecclesiae,

stadiensi, qua continuatur dioecesis moguntina a Würdtwein edi coepta, Goettingae 1809; *de archidiaconatu nortensi*, ib. 1810. in 4; *Eichsfeldische Kirchengeschichte* mit 134 Urkunden, ib. 1816. in 4. cum appendice, ib. 1820. in 4.

811. Philippus Neri Puell can. lat. in canonia Neocellae, Bolsani n. 26. Maj. 1728., † 27. Jan. 1801., diligens erat investigator archivorum [1]), unde quamplurima documenta per annos 30 collegit pro conscribenda patria historia, quam complectitur 4 vol. msc. in f.; edidit occasione sollemnium semisecularium sacerdotii Leop. Mariae comitis de Spaur episcopi brixinensis *heiligmässiger Lebenswandel des sel. Hartmann* Bischofs zu Brixen und Tirol, aus verschiedenen alten Urkunden, bewährten Schriftstellern und Nachrichten, Brixinae 1768. Josephus Antonius Steiner Rettenbergae in Svevia 3. Martii 1728. natus, consiliarius consistoralis, poenitentiarius et visitator generalis dioecesis augustanae (1775.), demum (1781.) canonicus († 28. Febr. 1801.), collegit *synodos dioecesis augustanae* quotquot inveniri potuerunt ac notis historicis, criticis et liturgicis illustravit, Mindelheimii 1766. t. 2 in 4; *acta selecta ecclesiae augustanae;* accedit synopsis episcopalium decretorum per eandem ecclesiam a tempore concilii tridentini usque in praesentem annum promulgatorum, Augustae V. 1785. in 4. Joannes Hermann Kock monasteriensis, succentor cathedralis (n. 20. Aug. 1738., † 21. Apr. 1807.) dedit *seriem episcoporum monasteriensium* eorumque vitas ac gesta in ecclesia, Monasterii 1802—6. pp. 4, 1816. Ad historiam ecclesiasticam salisburgensem quaedam contulit Josephus Lechner aliquamdiu historiae ecclesiasticae, juris canonici et theologiae dogmaticae lector, dein parochus (n. 21. Jan. 1766.) in op. *Versuch einer beurkundeten Dar-*

---

[2]) Cf. Wurzbach 24, 55,

stellung des Kirchenwesens in Baiern salzburgischen Diöcesanantheils von den ersten Spuren des Christenthums daselbst bis auf unsere Zeiten, aus dem braunburgischen Archidiaconalarchive bearbeitet, Salzburg 1810. Hermannus Baer O. Cist. in monasterio eberbacensi (n. 1. Jan. 1742., † 24. Oct. 1814.) scripsit praeter *Beiträge zur Mainzergeschichte* der mittleren Zeit 1789. 1790. fasc. 2, *diplomatische Geschichte der Abtei Eberbach im Rheingau* 1855—58. t. 2 cura K. Rossel. Thomas Ried (n. 15. Nov. 1773.) collegit *codicem chronologicum diplomaticum* (ecclesiae et dioecesis) *ratisbonensem* complectentem 1300 diplomata omnisque generis chartas inde a sec. VIII. usque ad a. MDC., Ratisbonae 1816. in 4; *Geographische Matrikel des Bisth. Regensburg* nach alphabetischer Ordnung der Pfarreien und Repertorium oder allgemeines Register über obige Matrikel, ib. 1813. 1814. in 8. Ambrosius Eichhorn O. S. Ben. in monasterio s. Blasii, postea s. Pauli, n. est in Wittekofen in Würtembergia 26. Sept. 1758. Cum studio antiquitatum et rei nummariae delectaretur, a principe ab. M. Gerbert scribendae Germaniae sacrae (pag. 484.) socius adscitus et ut episcopatum curiensem illustraret designatus est. Quare Curiam profectus (1787.) dioecesis archiva diligentissime lustravit spoliisque literariis opimus domum rediit totumque se jam operi edendo accinxit, quod demum prodiit inscriptum: *Episcopatus curiensis in Rhaetia* sub metropoli moguntina chronologice et diplomatice illustratus, cum codice probationum 161 documenta praecipua complectente, typis san-blasianis 1797. pp. 2 in 4. In monasterio magistrum novitiorum egit, bibliothecae (1798) et archivi praefectum, postremo priorem in Oberriedt. Cum autem a. 1807. celeberrimum s. Blasii monasterium neovandalorum usurpatione fuerit suppressum, ipse cum principe abbate Berth. Rottler aliisque sodalibus ad s. Paulum in Ca—

rinthiam commigravit ac protinus gymnasio klagenfurtensi est praefectus. Antiquitatem Carinthiae sacram et profanam multis commentationibus illustravit († 21. Mart. 1820.). Huc ex. gr. spectant [1]) *Beiträge zur älteren Geschichte und Topographie des Herzogthums Kärnten*, Klagenfurti 1817. 1819. pp. 2; *diplomatische Annalen* des Herzogth. Kaernten, in periodico Carinthiae t. 2. a. 1820. et t. 3. a. 1821. Maximus Guisolan O. Cap. episcopus friburgensis († 1814.) edidit *decreta et constitutiones synodales episcopatus lausanensis*, Friburgi 1802. in 4. Josephus Mainati sacellanus cathedralis tergestinae edidit *Croniche ossia memorie sacro-profane di Trieste* cominciando dal XI. sec. sino a' nostri giorni, coll'aggiunta della relazione dei Vescovi dal primo sine al decimo secolo [2]), Venetiis 1817—18. t. 6 in 8., quibus a. 1819. adjecit t. 7: *Croniche* ossia Memorie storiche antiche di Trieste estratte dalla storia del P. Ireneo della Croce [3]) Carm. scalzo con annotazioni ed aggiunte.

812. Joannes Franciscus Hugues de Dutems Sorbonae doctor n. 6. Ag. 1745., unus ex vicariis generalibus Ferdinandi de Rohan archiepiscopi burdigalensis, dein camaracensis, theologiae professor in collegio regio, in exsilium pulsus fuit propter recusatum jusjurandum (1792.). Rediit 1801. Parisios, sed omnibus subsidiis destitutus vitam admodum modestam egit solo operum suorum proventu victitans († 19. Jul. 1811.). Vir erat sagacis ingenii, magnae eruditionis, qui calamo utebatur nitido, comis et affabilis. Ex ejus operibus

---

[1]) Cf. *Scriptores O. S. Ben.* p. 78; Baader *das ehemalige Kloster St. Blasien* 123—C; Waitzenegger 3, 113—20.

[2]) Cf. de hoc opere docto et erudito *Jahrbücher der Literatur*, Wien 1822. t. 17. pag. 10—37. et 29, 252—305.

[3]) De hujus opere egimus II, 493. Prodiit illud iterum a. 1820. cura comitis Agapito.

huc spectat *Le clergé de France*, ou tableau historique et chronologique des archevêques, évêques, abbés et abbesses du royaume, Parisiis 1774—5. t. 4 in 8., opus accuratum, quo plures errores *Galliae christianae* (cf. II, 1110.) emendat, eamque continuat usque ad a. 1774., documenta pretiosa, hactenus inedita suppeditat; sed dolendum quod illud absolvere non potuerit: exhibet enim archiepiscopatus (cum suis dioecesibus) ordine alphabetico tantum usque ad metropolim lugdunensem inclusive [1]). Petrus Daniel Labat O. S. Ben. congr. s. Mauri n. S. Severi a. 1725. socius fuit in edendis jussu regis diplomatis cujus operis t. 1. prodiit 1784; in edendis cum Clemencet operibus s. Gregorii naz. (cf. pag. 99.), ad quae eam praefationis partem composuit, quae conspectum doctrinae s. doctoris exhibet; inchoavit etiam *conciliorum Galliae* tam editorum quam ineditorum *collectionem*, cujus tamen ob iniquitatem temporum et congregationis eversionem tantum 1. ex 8 t. prodiit Parisiis 1789., admodum rarus (fr. 90); magna pars t. 2. jam impressa erat. *Histoire de l'abbaye de s. Polycarpe*, ib. 1785. in 12. Decessit Labat 10. Apr. 1803. Christophorus Michael Ruffelet briocensis canonicus (n. 11. Jan. 1725., † 21. Aug. 1806.) reliquit *Annales Briochines* ou Abrégé chronologique de l'histoire ecclésiastique, civile et littéraire du diocèse de S. Brieux enrichi de plusieurs notes historiques, géographiques et critiques, Brioci 1771. in 24., epitome admodum accurata et rara (fr. 6). Ludovicus Carolus Bisson n. 10. Oct. 1742. jusjurandum dedit in constitutionem civicam cleri, quo carcerem tamen non evasit; factus deinde est episcopus constitutionalis bajocensis

---

[1]) Cf. *Biogr. univ.* 12, 394. Petrus Jacobus Hippolytus Charlier, vir admodum eruditus, parisiensis (n. 1757., † 1807.) contexuit seriem episcoporum et archiepiscoporum parisiensium in foliis editis ab archiep. de Juigné inscriptis *Pastoral.* Cf. ib. 60, 493.

(1801.), sed mox munere episcopali se abdicavit contentus titulo canonici honorarii († 28. Febr. 1820.). Edidit *Almanach de Coutances* (1770—81.), in quo plura habentur, quibus antiquitates ecclesiasticae hujus dioecesis illustrantur. Vincentius Ignatius Franc. Tormo de Oloris († 1804.) praeter alia collegit *Noticia de los sumos Pontifices*, Cardinales, Patriarcas, Arzobispos y Obispos naturales de la Ciudad o reino de Valencia elegidos desde su conquista por el Rey D. Jaime de Aragon, Valentiae 1790. Simon (Petrus in baptismo dictus) Ernst can. reg. in canonia roldensi (Rolduc, Klosterrath) in oppido Aubel ducatus quondam limburgensis n. 6. Aug. 1744., theologiae et exegesis lector, innovationes per gallos inductas atque jusjurandam in constitutionem civicam cleri pluribus (11) scriptis plerumque anonymis approbavit propugnavitque. Rebus per concordatum (1801.) utcunque compositis, totum se dedit studio historiae ducatus limburgensis, cujus fructus nonnisi posthumus cura ejus cognati Edmundi Lavalleye demum prodiit [1]): *Histoire de Limbourg* suivie de celle des comtés de Daëlhem et de Fauquemont, des annales de l'abbaye de Rolduc (ab a. 1104—1158. cum continuatione Nic. Heyendal ad a. 1700.), Leodii 1837. t. 6. Antea ediderat *Tableau historique et chronologique des suffragants ou coévêques* de Liége, ib. 1806. Plures symbolas ad historiam Belgii spectantes submisit D. Clement pro opere *l'art de vérifier les dates*. Socius erat academiae bruxellensis, a qua pro diss. de themate proposito donatus est praemio († 11. Dec. 1817.).

813. Laurentius Barotti S. J. ferrariensis [1]), insignis

[1]) Cf. *deutsche Biogr.* 6, 327; Waitzenegger 3, 123—137., ubi exhibetur epitome vitae ipsius, quae Aquisgrani 1818. prodierat; *Biogr. univ.* 63, 384—7.

[2]) Cf. Backer 1, 410; *Biogr. univ.* 57, 177.

concionator et in literatura versatus (n. 20. Dec. 1724., † 1801.), publicae luci dedit *Serie dei Vescovi ed Arcivescovi di Ferrara*, Ferrariae 1781. in 4., opus accuratum et eruditum; *Lezioni sacre*, t. 1. in ll. Tobiae, Judith et Esther; t. 2 in ll. Machabaeorum, Parmae 1785. 1786., quae multum laudantur. Lectiones in ll. Judith et Machabaeorum receptae fuere in *Istoria santa* P. Granelli (pag. 75.) t. 9. et 10. Revisit, auxit atque edidit opus a patre suo Joanne Andrea B. coeptum: *Memorie storiche di Letterati Ferraresi*, ib. 1777. ed. magnifica; ib. 1792. 1793. t. 2 in 4. emendata et aucta. Hieronymus Baruffaldi vir in literatura admodum versatus, pariter ferrariensis (n. 15. Febr. 1740., † 1817.), adjecit [1]) *continuazione delle memorie istoriche* etc., ib. 1811. in 4. Arnoldus Speroni degli Alvarotti O. S. Ben. patavinus episcopus rhodiginus (n. 1727., † 1801.), dedit *adriensium episcoporum seriem* historico-chronologicam monumentis illustratam, 1788. in 4. opus eruditum, sed stilo indiligenti conscriptum; *Vita di Antonio Godeau* vescovo di Vence (II, 158.), ib. 1761., cujus quoque historiam ecclesiasticam italice vertit, ib. 1761. t. 12 in 4; *Ragionamento sopra gli ordini minori e sacri*, Patavii 1783. in 8. Cajetanus Cognolato patavinus (n. 7. Aug. 1728., † 10. Dec. 1802.), seminarii director, insignis plane philologus, canonicus Montis Silicis factus edidit *Saggio di memorie della terra di Monselice*, delle sue sette chiese, del Santuario in esso ultimamente aperto, Patavii 1794. in 4. Ediderat quoque card. Veronese (pag. 53.) l. *de necessaria communione fidelium cum apostolica sede*, Brixiae 1783. cum auctoris vita. Lucius Doglione n. 21. Apr. 1730. Beluni, theologiae professor, bibliothecae capituli praefectus, quam egregiis codicum msc. catalogis or-

---

[1]) Cf. *Biogr. univ.* 57, 252.

navit, et decanus, defuncto episcopo J. B. Sandi (1786.) unanimi capituli suffragio electus est vicarius. De historia patria insigniter est meritus († 1803.). Caesar Gaetani comes de Turre e nobilissima prosapia Syracusis ortus a. 1718., studiosissimus in investigandis antiquitatis monumentis, versatissimus in historia patria, quam scriptis etiam illustravit et museo operum antiquorum e terra erutorum referto († 1808. a. aetatis 90.), praeter alia [1]) scripsit *Diss. storica apologetica critica* intorno all' origine e fondazione della chiesa siracusana dal Principe degli Apostoli s. Pietro, Romae 1748. in 4., qua apostolicam originem illius ecclesiae adversus Papebrochium et Dom. di Leo eam negantes magno eruditionis apparatu tuetur. *Notizia della chiesa di Siracusa*, in *nuova Raccolta di opuscoli siciliani*, Panormi 1781. t. 1; *Sull' origine e preeminenza della chiesa di Siracusa*, ib. 1788. t. 1. pag. 3; *Lettera* sopra alcuni dubbî insorti sugli Atti suddetti, Siracusis 1760. in 4; *Descrizione delle catacombe* di s. Diego in Siracusa, in *Memorie letterarie di Sicilia*, Panormi 1756. t. 2. pag. 155. Franciscus Scipio Dondi dall'Orologio patavinus n. 19. Jan. 1756., canonicus, vicarius generalis, episcopus suffraganeus, demum (1807.) ordinarius patavinus († 6. Oct. 1819.), reliquit [2]) *diss.* (9) *sopra l' istoria ecclesiastica di Padova*, Patavii 1802—17. in 4; *serie storico-cronologica dei canonici di Padova*, ib. 1805. in 4; *sopra li cimiterj*, ib. 1809; *de more osculandi annulum episcopalem*, ib. 1809; *diss. sopra li riti*, la disciplina e le costumanze della chiesa di Padova sino al XIV. secolo, ib. 1816. in 4; *due lettere* sopra la fabrica della cathedrale di Padova,

---

[1]) Cf. *Biogr. univ.* 65, 15.

[2]) Cf. *Wurzbach* 3, 357.

ib. 1794. in 4; *Sinodo inedito* e memorie della vita di Pileo Prata, ib. 1795. in 4.

814. Marianus (antea Joannes Georgius dictus) Pachmayr O. S. Ben. cremifanensis (n. 22. Oct. 1728., † 17. Jun. 1805.) rerum historicarum sui monasterii peritissimus, composuit magna diligentia et sedulitate *historico-chronologicam seriem abbatum et religiosorum monasterii cremifanensis O. S. Ben.* quotquot quidem a retro actis mille annis ab ejus fundatione in tabulis, mscr. catalogis aliisque monumentis inveniri potuerunt, Styrae 1777—82, pp. 4., opus pro historia Austriae superioris pretiosum. Ejus sodalis Gabriel Strasser (n. 15. Febr. 1752., † 6. Apr. 1814.) monasterii archivarius et bibliothecarius inchoavit *Kremsmünster aus seinen Jahrbüchern*, ib. 1809. (aliquot exemplaria 1810.) p. 1. in 8; alteram operis p. jam perfectam auctorem ipsum igni tradidisse constans inter sodales traditio est. Damianus Fuxhoffer O. S. Ben. de s. monte Panoniae, hungarus (n. 11. Jan. 1741., † 27. Febr. 1814.), *Monasteriologiam regni Hungariae,* in qua ll. 5 synoptice, originario-diplomatice describuntur omnium singulorum religiosorum ordinum monasteria, quae unquam ab ingressu hungarorum in Panoniam fundata fuerunt, Weszprimii 1803. in f. (m. 30); recogniti, ad fidem fontium revocati et aucti a Mauro Czinár, 1869. t. 2 in 4. Prodierunt tamen tantum duo ll. ex 5, quorum primus complectitur monasteria (102) O. S. Ben., alter monasteria (42) O. Praem., Cist. (19), Cruciferorum, s. Joannis hieros. (19), Templariorum (13), Equitum teutonicorum, Can. reg. s. Augustini (15), s. Sepulcri, Superpelliciatorum et Eremitarum s. Aug. (21). Tres ll. posteriores asservantur msc. cum aliis ejusdem op. in bibliotheca centrali sui monasterii [1]). Marianus

---

[1]) Cf. *Scriptores O. S. Ben.* etc. pag. 107.

a s. Salvatore (Andreas in baptismo dictus) Fidler O. S. Aug. Excalc. viennensis (n. 27. Oct. 1736., † 23. Febr. 1802.) collegit *Austriam sacram* oder Geschichte der ganzen österreichischen weltlichen und klösterlichen Clerisey beiderlei Geschlechtes, Viennae 1770—89. t. 4 in 9 v. Maurus Feyerabend O. S. Ben. in monasterio ottoburano n. 7. Oct. 1754., juris canonici lector, seminarii et gymnasii praefectus (1785.), quod sua sedulitate et diligentia plurimum promovit et illustravit. Vir erat apprime doctus, morum severus, instituti monastici amantissimus atque tenacissimus, ut ab eo latum unguem discedere nefas putaret. Suppresso monasterio cum pluribus (18) sodalibus vitam communem continuavit totumque se consecravit illustrando dilectissimo suo monasterio. Fructus studiorum suorum prodiit inscriptus *Des ehemaligen Reichsstiftes Ottobeuern Benedictinerordens in Schwaben sämmtliche Jahrbücher* in Verbindung mit der allgemeinen Reichs- und der besondern Geschichte Schwabens; diplomatisch, kritisch und chronologisch bearbeitet, Ottobeuern 1813—16. t. 4 in 8. Apoplexia in confessionali correptus (1. Nov. 1817.) diu adhuc trahens vitam doloribus refertam decessit [1]) 8. Mart. 1818. Germanice quoque vertit varia opera s. Gregorii M. et s. Cypriani. Godefridus Dablač (Dablacz) O. Praem, in canonia strahoviensi (n. 17. Jul. 1758., † 6. Febr. 1820.), bibliothecae praefectus, vir in literis et historia patria apprime eruditus [2]), ab imperatore propter sua merita in literas numismate aureo donatus, ad augendum eruditionis suae suppelectilem plura itinera literaria instituit (1788—95.), ediditque *chronologicum necrologium abbatum et canonicorum*

---

[1]) Cf. *Lindner* 2, 103—7.

[2]) Cf. *Wurzbach* 3, 326., qui plura alia ejusdem scripta laudat ad historiam patriam illustrandam spectantia.

praemonstratensium sioniorum, qui mox a primo ingressu s. ordinis in Bohemia aut Pragae in Monte Sion aut aliis in locis ad a. usque 1816. obierunt, Pragae 1817. in 8; *historische Darstellung des Ursprunges und der Schicksale des kön. Stiftes Strahov* 1—3. Periode bis 1807., ib. 1805—7. in 8; *inscriptiones monumentorum* in regia ecclesia O. Praem. Pragae in Monte Sion hodie superstitum notis illustrata, ib. 1808. in 8.

815. *Acta sanctorum* illustrarunt Cornelius Byeus (de Bye) S. J. belga (n. 1. Oct. 1727., † 11. Aug. 1801.), qui in primis sex tomis mensis Oct. parandis occupatus fuit cum Jacobo de Bue S. J. (n. 11. Mart. 1728., † 2. Oct. 1808.) et Josepho Ghesquière de Raemsdonk S. J. Natus est Ghesquière 24. Febr. 1731. Corteriaci (Courtrai); cum P. Clé condidit museum historiographicum. Exstincta societate Jesu receptus est inter socios academiae bruxellensis; post gallorum invasionem Essendiam recessit, ubi obiit 23. Jan. 1802. *Acta sanctorum Belgii selecta*, quae tum ex monumentis sinceris necdum in bollandiano opere editis, tum ex vastissimo illo opere, servata primigenia scriptorum phrasi collegit, chronologico ordine digessit commentariisque ac notis illustravit, Bruxellis 1783—89., Tongerloae 1794. t. 6 in 4. (m. 90). Non absolvit eruditissimum et pretiosissimum opus: pertingit enim in recensendis sanctis tantum ad a. circiter 729. Reliquit plura alia opera critica, historica et in primis ad numismaticam spectantia[1]); *La vraie notion des Dîmes* rétablie sur les principes de la Jurisprudence canonique et civile, sur la doctrine constante de l'antiquité, sur l'usage non interrompu des Juifs et des Chrétiens; en Réponse à deux brochures de M. d'Outrepont, Avocat, Leodii 1785. in 8., cui

---

[1]) Cf. Backer 1, 2102—7; prooemium t. 7. *act. SS.* mensis Oct.

jam praecesserant aliquot opuscula de hoc argumento. *David propheta, David doctor, David hymnographus, David historiographus* seu psalmi prophetici, doctrinales, hymnici et historici, philologice ac paraphrastice expositi, servato authentico textu, Essendiae (1800.) in 8; Gandae 1824.; Venetiis 1825. In edendis actis ss. Belgii socium habuit Cornelium Smet S. J. (n. 10. Jul. 1740., † 11. Febr. 1812.), quem de Roquelaure archiepiscopus mechlinensis suspendit ab omnibus functionibus sacerdotalibus, quod nollet approbare novum catechismum imperii gallici; suspensionem tamen capitulum cathedrale revocavit quam primum de Roquelaure sede sua cesserat. Praeter alia opera ipsius sunt: *Harmonia evangelica* ex quatuor evangelistis chronologice deducta et commentariis illustrata, Lovanii 1772. in 8; *Remarques sur le système gallican* ou sur les articles de la déclaration du clergé de France assemblé en 1682., Montibus 1803. in 12. Joachim Laurentius Villanueva canonicus conchensis (n. 1754.), praeter opus *De la leccion de la sagrada Escritura* en lenguas vulgares con tres appéndices en que se publican varios documentos tocantes à la historia de la leccion de las Biblias vulgares en España, Valentiae 1791. in f., publicae luci dedit *Anno cristiano de España* que comprende el Martirologio de cada dia, la noticia de las festividades y las vitas de los Santos de que reza la Iglesia de España, Matriti 1791—99. t. 13 in 8. Eodem modo descripsit polonice pro fidelium aedificatione Wenceslaus Sierakowski cracoviensis (1740—1806.), praepositus capituli cathedralis, solicitissimus pauperum pater, vitas sanctorum pro singulis anni diebus Cracoviae 1789—1800. t. 13 in 8., multaque alia opera ex latino vel gallico polonice vertit in fidelium utilitatem, atque moriens 50,000 florenos reliquit pro recudenda versione s. Scripturae interprete Wujk (I, 145.)

Joannes Jacobus Dionisi veronensis n. 1734., canonicus et praepositus bibliothecae capituli, insignis archaeologus, in historia literaria versatus deque Dante in primis meritus († 14. Apr. 1808.), praeter plura alia opera erudita huc non spectantia, scripsit *Dei Santi Veronesi*, Veronae 1786.

816. Carolus Josephus Michaeler S. J. oenipontanus n. 6. Dec. 1735., exstincta societate professor historiae universalis in universitate oenipontana, dein custos bibliothecae universitatis viennensis, societati francomuratorum adscriptus, vir liberiorum opinionum († 22. Jan. 1804.), plurima opera historica vel literaria edidit, inter quae *Ueber das Geburts- und Sterbejahr J. Christi* nebst chronologischen Tabellen die zur richtigen Kenntniss der mit einschlagenden und nächst anhängenden apostolischen Zeiten dienen mögen, Viennae 1796. 1797. pp. 2 in 8., cujus p. 2. adjectae sunt animadversiones in Sanclementii opus (pag. 363.); *das neueste über die geographische Lage des irdischen Paradieses*, ib. 1796. pp. 3 cum sex chartis et alia theologica, quae spiritum Ecclesiae infensum produnt [1]. Michael Josephus Maceda S. J. pampelonensis (n. 22. Jul. 1744., 29. Mart. 1805.) exsul Bononiae degens otium hisce edendis operibus consecravit: *Hosius vere Hosius* Ὅσιος ἀληθῶς Ὅσιος (s. Athanasius in *apol. de fuga* et in *ep. ad Solit.*) h. e. Hosius vere innocens, vere sanctus diss. duae: 1. de commentitio M. Hosii cordub. ep. lapsu; 2. de sanctitate et cultu legitimo ejusdem. Accedit 3. Potamius innocens innocens innocentiae M. Hosii vindex seu de innocentia Potamii ulyssipon. ep. deque emolumento in M. Hosii innocentiam inde manante, Bononiae 1790. in 4; *de celeri propagatione Evangelii in universo mundo ll. 3*; accedit commentarius bollandianus de s. Firmino ep. et M.

---

[1]) Cf. Wurzbach 18, 208—11.

cum diss. ejusdem auctoris de pampelonensi episcopatu hujus sancti, ib. 1798. in 4; *Actas sinceras nuevamente descubiertas de los SS. Saturnino, Honesto y Fermin* Apostoles de la antigua Vasconia ... por las quales se pone en claro el tiempo en que florecieron y el obispado de S. Fermin, Madriti 1798. in 8. versio praecedentis commentarii. Georgius Zoëga danus n. 1754., vir in scrutandis antiquitatis monumentis versatus, dum tertio Romam studiorum causa petiisset, fidem amplexus est catholicam. Romae deinde commoratus multum se dedit interpretandis signis hieroglyphicis. Composuit quoque *catalogum* (rarissimum) *codicum copticorum msc.* musei borgiani, in quo prostant quatuor fragmenta vetustissimi libri synodici de conc. nicaeno auctore copto ab ipso reperta († 10. Febr. 1809.).

817. De *archaeologia christiana* meruerunt: Dominicus Diodati[1]) neapolitanus (n. 31. Oct. 1736., † 1801.), vir apprime eruditus, praesertim in re numismatica, plurium academiarum socius, cujus est inter alia *de Christo graece loquente exercitatio*, qua ostenditur graecam linguam cum judaeis, tum ipsi Christo et apostolis nativam ac vernaculam fuisse, Neapoli 1767., qua singulari opinione benevolentiam Catherinae II. imp. Russiae sibi conciliavit ac concertationi literariae occasionem praebuit, eruditorum aliis ei applaudentibus, aliis eam impugnantibus. Nicolaus Ignaria pariter neapolitanus, n. Petrae blancae 21. Sept. 1728. dignus Mazochii discipulus, eruditionis aemulus, studiorum socius, in cathedra successor et demum biographus, typographiae regiae praefectus (1782.), institutor heredis regni (1784.), canonicus, qui prae modestia archiepiscopatum rhegiensem recusavit, in archaeologia

---

[1]) Alius a Petro Diedato, cujus exstat *Nuova difesa dei can. 3. et 4. della sess. XX. del concilii di Trento* s. l. 1788. in 8.

erat versatissimus. Magno in honore erat apud omnes non solum propter eruditionem, sed etiam propter morum candorem et comitatem, propter effusam in omnes, pauperes praesertim, humanitatem et liberalitatem. Sicut Mazochius, quem in omnibus assectabatur et cujus t. 3. *spicilegii biblici* posthumum edi curavit, senex 70 annorum ita omnium oblivione pedetentim captus est, ut ne parentum quidem nominum recordaretur. Decessit 6. Aug. 1808. senex 80 annorum quiescitque ad latus Mazochii [1]). Caspar Aloysius Oderico S. J. illustrissima familia Genuae ortus est 24. Dec. 1725. Confecto cum laude studiorum curriculo antiquitatum studium et diligens assiduaque eorundem pervestigatio ita ejus animum rapuit, ut tamquam propriam hanc sibi rem ardore magno sumpserit, in eaque tam in numis quam in inscriptionibus lapideis sive graecis sive latinis explicandis nulli vel hujus artis peritissimo aetate sua cesserit. Ex quo, fama ejus undequaque diffusa, plures doctissimi viri eum non solum verebantur, sed etiam in suis dubiis enodandis consulebant. Cum illo studio theologiae quoque polemicae studium sociavit, vehementer urgente card. Spinelli, qui eum illius cathedrae a se in collegio scotorum de Urbe erectae moderatorem et magistrum voluit. Exstincta societate Jesu honestissimis conditionibus neglectis, quibus si Romae maneret frueretur, in patriam illico se recepit, ubi bibliothecae universitatis praefectus est. Repentina morte oppressus decessit 10. Dec. 1803. magno omnium moerore, qui ipsius summam in Deum religionem, eximiam morum probitatem, singularem in adversarios lenitudinem aliasque virtutes mirabantur. Ex variis ejus operibus [2]) huc

[1]) Cf. Castaldi in ipsius *Vita; Biogr. univ.* 21, 193.

[2]) Cf. Backer 2, 1599., qui de eo pronunciat: „Dans les questions de numismatique et d'antiquité traitées par Oderico, on trouve une érudition vaste, des réflexions fines et judicieuses, un stile simple, pur,

referri possunt: *Dissertationes* (8) *et annotationes* in aliquot ineditas veterum inscriptiones et numismata; accedunt inscriptiones et monumenta, quae exstant in bibliotheca monachorum camaldulensium s. Gregorii in Monte Coelio, explicationibus illustrata, Romae 1765. in 4. Non omnia tamen quae hoc vol. exhibentur sunt auctoris nostri. Hieronymus Franciscus Bocchi adrianus (n. 1748., † 30. Sept. 1810.), antiquitatum suae patriae scrutator erat solers et diligens[1]; Cajetanus Bugati mediolanensis n. 14. Aug. 1745., in bibliotheca ambrosiana propraefectus, cujus codices diligenter scrutatus est, edidit *Daniel secundum editionem LXX interpretum* ex tetraplis desumptam ex cod. ambrosiano syriace et latine vertit, Mediolani 1788. in 4; *Psalmi secundum editionem LXX interpretum*, quos ex cod. bibliothecae ambrosianae syriace imprimendos curavit, ib. 1820. in 4. opus posthumum curae Petri Cighera. Praecipuum ejusdem opus est: *Memorie storiche* intorno le reliquie ed il culto di s. Celso M. con un appendice nella quale spiega un dittico d'avorio della chiesa metrapolitana di Milano, Mediolani 1782., verus thesaurus archaeologiae refertus etiam eruditione historica. Decessit 20. Apr. 1816. Praetermisso Ennio Quirino Visconti romano (n. 1. Nov. 1751., † 7. Febr. 1818.), qui a cunabulis fuit eruditionis prodigium, quod suis operibus celebratissimis archaeologiam solum profanam et mythologicam illustraret[2],

---

exact, élégant, concis, varié. Toutefois il a ses défauts, ses recherches ne satisfont pas toujours et ne tendent pas directement au but. Souvent il s'applique davantage à détruire l'opinion des autres, qu'a fonder la sienne propre et sur beaucoup de matières, il conclut par le doute et abandonne le lecteur à des incertitudes fatigantes.« Caballero 1, 212; 2, 78.

[1]) Cf. Wurzbach 2, 4.

[2]) Cf. splendidum ejus encomium in *Biogr. univ.* 49, 251—66.

mentione adhuc dignus est Joannes Baptista Ludovicus Georgius Seroux d'Agincourt bellovacensis n. 5. Apr. 1730., vir admodum eruditus, qui in Italiam secessit (1778.) atque reliquum vitae suae († 24. Sept. 1814.) impendit antiquis artium monumentis in cryptarum abditis scrutandis, Romae praesertim, dein per Italiam, imo et per universam Europam. Plures cryptas suis expensis aperuit [1]), in quarum una vivus pene sepultus fuisset, nisi per foramen, quo olim aer luxque introducebatur, exitum reperisset. Propter insignes animi dotes effusamque in omnes, praesertim in archaeologiae studiosos, humanitatem et comitatem a viris nobilibus eruditisque aestimabatur, colebatur, atque ejus amicitia expetebatur: unde vel apud eversores pacis tranquillitatisque publicae in honore erat [2]). Fructus indefessae diligentiae, sagacissimae solertiae et immensae eruditionis prodiit inscriptus *Histoire de l'art* par les monuments depuis sa décadense au cinquième siècle jusqu' à son renouvellement au quinzième siècle, Parisiis 1810—23. t. 3 in f. cum 325 tabulis et tribus diss. historicis de architectura, sculptura et pictura. Hujus operis versio cum emendationibus prodiit Berolini 1840. curante Quast. *Recueil de fragments de sculpture antique en terre cuite*, Parisiis 1814. in 4.

818. *Historiam literariam* illustrarunt: Joannes Natalis Paquot belga n. 1722., bibliothecae lovaniensis praefectus, a M. Theresia historiographus caesareus dictus, qui tamen occasione cujusdam controversiae cum academicis Leodium secedere est coactus (1770.), ubi ei cathedra s. Scrip-

---

[1]) Cf. tamen Kraus, *Roma sotterranea* introd. pag. 14. s., qui de methodo ab eo servata in eruendis artis monumentis admodum conqueritur.

[2]) Cf. *Biogr. univ.* 42, 79—82.

turae fuit concredita (1787.). Nolens vero in quadam causa, documentis expensis, ad regiminis votum respondere, gratia excidit atque in magnas redactus est angustias († 1803.). Praeter alia (inter quae Molani historia ss. imaginum, cf. I, 204. annot.) reliquit *Mémoires pour servir à l'histoire littéraire* des dix-sept provinces des Pays-Bas, de la Principauté de Liége et de quelques contreés voisines, Lovanii 1765—70. t. 3 in v. et t. 18 in 12., opus non absolutum, utile, sed stilo minus grato conscriptum [1]). Joannes Nepomucenus Mederer S. J. palatinus n. 2. Jun. 1734., in academia ingolstadiana etiam societate Jesu exstincta historiae professor, hujus universitatis *annales* descripsit, Ingolstadii 1782. t. 4 in 4. ab a. scil. 1472—1772. Eos continuavit Mich. Permaneder ab a. 1772—1826. adjecta appendice diplomatica, Monachii 1859. in 4., in qua fata universitatis narrantur seculi initio Landishutum, deinde Monachium translocatae. „Translocata universitate Landishutum, scribit Permaneder ad a. 1800., migrare noluit, sed ad parochiam suam mauritianam, quam a. 1787. susceperat, Ingolstadii usque permansit, in quo administrando munere ecclesiastico zelosissimi pastoris partes egregie adimplevit [2]). Erat enim insigni prudentia et singulari morum comitate praeditus, pacis conservandae et reducendae studiosissimus, et ob praeclarum animi candorem omnibus gratissimus, liberalis item in omnes, in familias praesertim occulta penuria laborantes pro viribus largus, ita ut ob munificentiam suam merito sortiretur nomen Pater pauperum († 13. Maj. 1808).“ Franciscus Josephus Alexius a s. Joannes Nepomuceno de Horányi sch. piar. budensis n. 15. Febr. 1736., in variis disciplinis etiam natu-

[1]) Cf. *Biogr. univ.* 32, 539.
[2]) Cf. alia ejusdem opera, praesertim historica apud Backer 2, 1198.

ralibus egregie versatus, duplici itinere literario per varias Europae regiones vastum cognitionum thesaurum sibi comparavit, quem pluribus operibus in communem utilitatem derivavit. Aliquamdiu egit professorem in academia vaciensi (1778.), qua Pestinum translata cathedrae renunciavit edendis libris ad finem usque vitae (11. Sept. 1809.) occupatus, quorum praecipui sunt: Liberati Fassoni (pag. 5..) *de conciliis* diss., Budae 1767; *prodromus historiae literariae in Hungaria*, Venetiis 1770. in 8; *Memoria hungarorum et provincialium scriptis editis notorum* (1155.), Viennae et Posonii 1775—7. pp. 3 in 8., cum *nova memoria* p. 1. A—C, Pestini 1792., cujus supplementi pp. reliquae non prodierunt: opus eruditum et accuratum, sicut et alterum *Scriptores scholarum piarum*, Budae 1809. t. 2. Petrus de Longchamps socius academiae rupellensis († 22. Apr. 1812), publicae luci dedit [1]) *Tableau historique des gens de lettres* ou Abrégé chronologique et critique de l'histoire de la littérature française considérée dans ses diverses révolutions depuis son origine jusqu'au dix-huitième siècle, 1767—70, t. 6 in 12., quae est epitome op. *Histoire littéraire de la France*, quam patres benedictini composuerant (II, 1431.). Joannnes Andrés S. J. nobile genere natus in oppido Planes valentini regni 15. Febr. 1740., in Italiam cum sodalibus abire coactus philosophiam Ferrariae docuit. Exstincta societate Jesu iter literarium per Italiam et Germaniam instituit; ab aula viennensi praefectus est scholis omnibus academiae ticinensis moderatorque omnium studiorum constitutus, ut praesens remedium tot malis a magistris prioribus allatis praeberet: quod illustre munus extero homini commissum magna ejus merita apertissime ostendit. Parmae deinde substitit munere

---

1) Cf. *Biogr. univ.* 24, 663.

praefecti bibliothecae fungens. Restituta societate Jesu in regno neapolitano, illuc se recepit ut sodalibus se adjungeret. A Josepho Bonaparte et Murat magni aestimabatur, adeo ut et munere praefecti bibliothecae regiae auctus sit. Senex lumen oculorum amisit decessitque Romae 23. Jan. 1817. a. aetatis 77. Plurima reliquit opera ad physicam, archaeologiam et historiam literariam spectantia [1]), inter quae eminet *Dell' origine, progressi e stato attuale di ogni Letteratura*, Parmae 1782—99. t. 7 in 4; Venetiis 1783—1800. t. 22 in 8; Prati 1806. t. 20 in 8; Romae 1808—17. t. 8 in 4. ab auctore revisa et aucta, cujus emendationes et additiones prodierunt etiam seorsim Parmae 1822. in 4. tamquam t. 8. ed. primae; Neapoli 1836. t. 8 in 9 v. in 8. etc., opus ingentis eruditionis et diligentiae, accuratum, judicio sagaci et critico (subinde tamen nonnihil audaci, stiloque hetrusco plane nitidissimo conscriptum. Illud tanti fecit aula hispana, ut novam erigeret scholam in regio lyceo matritensi s. Isidori pro eo interpretando et explicando in usum juventutis. Laudatur quoque ejus *Saggio della Filosofia di Galileo*, Mantuae 1776. in 8; edidit primum Ant. Augustini archiep. tarraconensis (I, 240.) *epistolas latinas et italicas*, Parmae 1804. Longam praemisit praefationem, in qua de Augustino et de viris iis, ad quos epistolas ille misit, tractat eleganter, docte et exquisito judicio. Ejus sodalis erat Raymundus Diosdado Caballero Palmae Balearium urbe principe n. 19. Jun. 1740; exsilium transegit Romae († c. 1820.). Vir erat admodum eruditus, hujusque eruditionis testes sunt plura opera [2]), quorum aliqua edidit sub nomine Filibero di Parrapalma.

---

[1]) Cf. Backer 1, 154; Aug. Ant. Scotti *Elogio storico*, Neapoli 1817; Caballero 1, 81; 2, 5; Fuster *Bibliotheca valenciana* 2, 392—403; *Biogr. univ.* 56, 293—6.

[2]) Cf. ipsum in *suppl.* 2, 19; *Biogr. univ.* 59, 504.

Collegit *bibliothecae scriptorum Soc. Jesu supplementa duo*, Romae 1814—16. pp. 2 in 4. opus accuratum; *de primo typographiae hispanicae aetate specimen*, ib. 1793. in 4; *commentariola critica*, primum de disciplina arcani, secundum de lingua evangelica, ib. 1798. in 8. Emendantur his commentariolis Schelstrate et Hardouin, necnon singularis Diodati de lingua Christi opinio (cf. supra pag. 649.). Franciscus Carolus Borromaeus Felder Moersburgi ad lacum brigantinum n. 6. Oct. 1766., parochus waltershofensis et aliquamdiu commissarius episcopalis pro seminario moersburgensi (1805—6.), vir admodum laboriosus († 1818.), collegit *Gelehrten- und Schriftstellerlexikon der deutschen katholischen Geistlichkeit*, Landishuti 1817. t. 1., quod absolvit Fr. Jos. Waitzenegger ib. 1820. t. 2., auxitque adjecto t. 3. cum supplementis ib. 1822. Symbolas quoque contulit variis foliis literariis, ipseque redegit [1]) primum *Kleines Magazin* für katholische Religionslehrer, Constantiae 1806—8., dein *Neues Magazin*, Schwäbischgmundae 1809—11; Landishuti 1812—16., demum *Literaturzeitung* für kath. Religionslehrer, ib. 1810—16. Philippus Maria Renazzi [2]) per annos circiter 40 professor juris criminalis in Sapientia romana († 1808.), hujus descripsit historiam in *Storia dell' Università degli studi di Roma* detta comunemente la Sapienza, che contiene anche un saggio storico della letteratura romana dal principio del secolo XIII. sino al declinare del sec. XVIII., Romae 1803—6. t. 4 in f., opus accuratum et eruditum. *Elementa juris criminalis*, ib. 1802. t. 7 in 8.

---

[1]) Cf. ejus autobiographiam in suo Lexico 1, 223—30.

[2]) Cf. Cancellieri *Elogio dell' avvoc. F. M. Renazzi* in *Diario Romano* 1819. n. 54., ubi 15 ejusdem opera recenset.

V. Theologia practica.

819. *Jus canonicum* ad systema redegerunt quam plurimi[1]), sed perpauci commendari, multi reprobari merent. Philippus Antonius Schmidt S. J. n. Arnsteinii a. 1734., juris canonici professor in academia heidelbergensi etiam exstincta societate Jesu, ser. electoris palatini et cels. principis episcopi spirensis consiliarius et referendarius intimus in ecclesiasticis, canonicus et demum (1789.) episcopus coadjutor spirensis († 13. Dec. 1805.), vir in jure canonico solide versatus, sagacis ingenii et vastae eruditionis, composuit *institutiones juris ecclesiastici Germaniae accommodatas*, Heidelbergae et Bambergae 1771. t. 2 in 8; 1774; Bambergae et Wirce-

[1]) Praetermittimus Petrum Hartmann O. Cist. monacensem n. 8. Febr. 1747., juris canonici lectorem in monasterio aldersbacensi, cujus est *jus ecclesiasticum* potissime publicum in synopsi systematice delineatum et statui Germaniae ac Bavariae accomodatum, Straubingae 1783. in 8; *institutiones dogmatico-theologicas*, ib. 1785. in 8.; Christophorum Bernardum Graever monasteriensem juris utriusque doctorem et urbis judicem (n. 1734., † 26. Nov. 1804.), qui scripsit *jus ecclesiasticum particulare Germaniae*, Salisburgi 1757; Coelestinum Stoeckl O. S. Ben, (n. 1743., † 27. Maj. 1807.), ultimum monasterii mettensis abbatem (1791.), cui debemus *praelectiones universi juris ecclesiastici*, 1771; Franciscum Philippum Frank aschaffenburgensem n. 29. Sept. 1749.. juris canonici professorem Erfurti (1777.), dein Moguntiae (1781.) et canonicum ad s. Petrum († 20. Apr. 1810.), qui nova forma, teste Schulte, recudit *synopsim juris ecclesiastici publici et privati* auctore Rautenstrauch (pag. 444.), Erfordii 1779; *de combinatione primatus Petri cum episcopatu in una ecclesia*, Moguntiae 1784; Raphaelem Thaler O. S. Ben. monacensem theologiae et philosophiae doctorem in lyceo frisingano professorem (1768—75.), bibliothecae et archivi monasterii praefectum († 3. Febr. 1813.), qui programmatis in modum dedit *universum jus ecclesiasticum*, Frisingae 1775. in 4; Franciscum Guilelmum Antonium Gambsjäger heidelbergensem, institutionum,

burgi 1778. ed. 3. aucta et emendata. J. Febronius responsiones variis locis harum institutionum apposuit, quibus auctor noster *vindicias* opposuit, Heidelbergae 1773. in 4. Has impugnavit Oberhauser (pag. 441.), cui auctor noster respondit *disquisitionibus canonicis causae decisae* etc., Moguntiae 1780. in 4. Majoris forte meriti est ejus *thesaurus juris ecclesiastici potissimum germanici* seu diss. selectae in jus ecclesiasticum, quas juxta seriem institutionum ejusdem juris a se editarum in ordinem digessit, illustravit animadversionibus novis, adauxit lucubrationibus propriis, Heidelbergae, Bambergae et Wirceburgi 1772—78. t. 7 in 4. Complectitur 126 diss. 50 auctorum, quas magna diligentia collegit, pluresque e suis, quae prius seorsim prodierunt in eum thesaurum recepit. Ejus quoque sunt *Meditationes philosophicae* in varias recentiorum quorundam opiniones maximam partem juris naturae, Heidelbergae 1768.

---

juris civilis et canonici professorem (n. 4. Sept. 1753., † 6. Aug. 1816.), cujus *jus ecclesiasticum* in usum praelectionum, Heidelbergae 1815. t. 2, commendari nequit, cum principibus nimium tribuat circa sacra; Josephum Antonium Hofer tirolensem (n. 19. Maj. 1742., † 1820.), canonicum brixinensem, juris canonici professorem (1776.), gubernio a consiliis ecclesiasticis, qui Zeg. Bern. Van-Espen *jus ecclesiasticum universum* ad usum auditorum in compendium redegit, Brixinae 1781. t. 4, et *conspectum juris ecclesiastici* dedit (Alius est Jo. Ev. Hofer O. S. Ben. † 1817., cujus exstat *de kantiana interpretationis lege* appendix ad Greg. Mayer *institutionem interpretis sacri*, Salisburgi 1808. in 8; et Erasmi *paraphrasis in d. Pauli epistolas*, ib. 1786); Christianum Alois. (in ordine Cassium) Gareis O. Min. bonnensem lectorem canonum et hermeneutices (n. 1762; † 1817.), cujus exstant *in jus ecclesiasticum meditationes*, Monasterii 1794; *deductio* in s. conc. tridentini sess. 24. canones matrimonium concernentes, ib. 1797; Timotheum Szcurowski O. S. Bas. polonum (n. 1740., † 1812.), cujus est: *Prawokanoniczne* 1792. i. e. jus canonicum ex antiqui canonibus et synodorum decretis in forma dialogorum ll. 11.

in 8., Coloniae 1779., quo in opere erudite demonstrat, studia pseudosophorum passim eo collimare, ut fucatis placitis suis honestatis virtutisque reliquias paulatim omnes exterminent. Franciscus Georgius de Ditterich [1]), argentoratensis, juris canonici in universitate patria professor, qui adventantibus gallis Monachium confugit (1790.), ubi factus est librorum censor et a consiliis secretis (1792.) electori Carolo Theodoro († 1811.), edidit *primas lineas juris publici ecclesiastici*, Argentinae 1778., quo in l. relationem inter Ecclesiam, pontificem et imperium pertractat, atque inter cetera statuit, jure nullo gaudere imperatorem sive in electione papae, sive in constituendis episcopis; sed quidquid tradit potissimum spectat Germaniam, ita tamen, ut si Gallia aut Alsatia peculiare sibi quidquam habet, id suis locis adnotatum reperiatur [2]); *de primatu rom. pontificis* diss. 3 J. Febronio abbreviato et emendato oppositas, ib. 1780. in 4; *de regum francorum capitularibus*, ib. 1787., quo opere occurrit praeposteris opinionibus defensis ib. 1771. et 1772. de jure legislatorio Meroveorum et Carolingorum Galliae regum circa sacra. Jacobus Antonius Zallinger S. J. Bulsani in Tiroli n. 26. Jul. 1735. frater Francisci Ser. insignis mathematici (n. 1743., † 2. Oct. 1828.) et Joannis B. (n. 1731., † 11. Jul. 1785.), exstincta societate Jesu ss. canonum professor per 30 fere annos (1777—1807.)

---

[1]) Alius a Carolo Friderico Dieterich erfordiensi (n. 23. Aug. 1734., † 31. Aug. 1805.) professore historiae juris germanici et bibliothecae praefecto, cujus est *systema elementare jurisprudentiae catholicae ecclesiasticae* tam privatae quam publicae communis secundum principia congressus emsani, Erfordiae 1791., unde liquet eum spiritu juribus Ecclesiae infenso fuisse infectum. Ita etiam in progr. *de jure convocandi concilia oecumenica*, ib. 1787. in 4. hoc jus romano pontifici abjudicat.

[2]) Cf. *nova bibl. eccl. friburg.* 4, 680—6.

in lyceo augustano ad s. Salvatorem, adeo insignis erat in jure canonico, ut nuncius apostolicus nihil absque ejus consilio decerneret et Pius VI. eum Romam evocaverit de gravissimis rebus ecclesiasticis consulendum. Decessit[1]) 11. Jan. 1813. Accenseri meretur canonistis primi ordinis. Composuit *Institutionum juris naturalis et ecclesiastici publici ll.* 5, Augustae V. 1784. in 8; Gandae 1823; Romae 1832. t. 2 in 12., cui adjectus est l. subsidiarius et appendix qua fontium juris canonici historia continetur auctore Walter; Parisiis 1839. t. 2 in 8; *de usu et systematica deductione juris naturalis et ecclesiastici* commentariolus, Augustae V. 1784. in 8; Gandae 1823. in 8; *institutiones juris ecclesiastici* maxime privati ordine decretalium, Augustae V. 1792—93. t. 5 in 8; Romae 1832. t. 3 in 12; *institutionum juris ecclesiastici publici et privati l. I. subsidiarius*, qui est isagogicus et principia ac fontes juris ecclesiastici exhibet, Augustae V. 1791. in 8; l. II., qui est chronographicus et descriptionem temporum, cyclos epactales et periodos exponit, ib. 1791. in 8., Romae 1832. in 12. *Historische Bemerkungen* über das sogenannte Resultat des Emser-Congressus sammt seiner Beleuchtung über die Cölnische Nuntiatursache, Francofurti et Lipsiae 1787. in 12., elucubratio doctissima, quae non solum reflexiones Weissmanni in opusc. *Kurze Bemerkungen* über das Resultat des Emser Congresses nebst einigen Beilagen, Argentinae 1787. propositas confirmat, verum in genere romanae sedis ac nuntiaturarum jura invictissime tuetur et conventiculum emsianum evertit[2]). *Expostulatio*

---

[1]) Cf. Caballero 1, 303; Backer 3, 1697; Felder *Literaturzeitung* für kath. Religionslehrer 1813. Intelligenzblatt III, 18.

[2]) Cf. plurima opuscula quae pro et contra hunc congressum edita fuere apud Roskoványi 3, 969. ss.

cum Bonnoso Boscampio i. e. cum auctore l. qui falso inscribitur: *Solida analysis* controversiarum de dispensationibus et nunciaturis, s. l. 1789. in 4., in qua rom. pontificis jura egregie defendit; *disquisitiones philosophiae kantianae* ll. 2, quorum primus criticen rationis purae, alter sic dictam fundationem metaphysices examinat, Augustae V. 1799. t. 2 in 8., quibus acriter refutat errores et fallacias illius systematis [1]). Maurus (in baptismo Georgius Jacobus dictus) de Schenkl O. S. Ben. in monasterio prieflingensi, auerbacensis n. 4. Jan. 1749., juris canonici, theologiae moralis et pastoralis, necnon dogmaticae lector, bibliothecae praefectus, dein in lyceo ambergensi theologiae moralis et pastoralis et juris canonici professor, seminarii inspector et regens, cathedram in universitate ingolstadiensi sibi oblatam modeste recusavit vocis exilitatem praetendens († 14. Jun. 1816.). Professor erat admodum diligens et eruditus, cujus opera eo tempore magni aestimabantur, unde late divulgata fuere et saepius edita [2]). Praecipua ejusdem opera sunt: *Juris ecclesiastici* statui Germaniae maxime et Bavariae accomodati *syntagma* [3]), Ratisbonae 1785; Salisburgi 1786; auctore inscio mutatum in deterius et recusum Coloniae et Bonnae 1787. 1789; unde ipse illud auctum iterum edidit inscriptum: *Institutiones juris ecclesiastici* Germaniae in primis et Bavariae accommodatae, Ingolstadii 1790. 1791. t. 2, saepius dein editae, ab auctore auctae et emendatae; Landishuti 1823., ed. 9. secundum recentissimum rerum

[1]) Cf. Werner *Geschichte dnr kath. Theologie* pag. 275—82.

[2]) Cf. plura de ipso in programmate Heldmann, *Memoria M. de Schenkl*, aug. Bavariae regis a consiliis in rebus sacri, gymnasii et lycei ambergensis quondam rectoris et ejusdem lycei professoris celeberrimi, Ratisbonae 1832; Lindner 1, 250; Felder 2, 277—83; Baader 2. II, 92; Gams *Kirchenlex.* 9, 657.

[3]) Cf. de hoc op. Werner l. c. pag. 225—8.

ecclesiasticarum statum procurata ab J. Scheill[1]); Ratisbonae 1853. ed. 11. curante Engelmann; in quibus posterioribus ed. plura adjecta, alia mutata, nonnulla omissa ratione habita tot mutationum societatum civilium, sententiae quaedam primatui nonnihil adversae correctae sunt. Auctor ipse in suo opere de primatu ejusque multiplicibus juribus uberrime disserit; quamvis autem more illius temporis primatus jura in essentialia et accessoria dividat, diserte tamen confitetur, poscente Ecclesiae utilitate primatum pro plenitudine suae potestatis sese evolvere posse episcoporumque ordinariam jurisdictionem primatui esse subordinatam. *Ethica christiana* universalis[2]), Ingolstadtii 1800. 1801. t. 3; Landishuti 1802—3; Viennae 1823. Strigonii 1830. ed. 5; *compendium ethicae christianae*, Ingolstadii 1805. 1807; *analysis* ethicae christianae a Car. Wachter adornata, Moerseburgi 1804; *institutiones theologiae moralis*, Ingolstadii 1802. in 8; 1803; *theologiae pastoralis systema*, ib. 1815. in 8; auctum a Jos. Laberer 1825; Franciscus Andreas Frey[3]) bambergensis n. 20. Jul. 1763., Bambergae juris canonici (deinde etiam historiae ecclesiasticae et theologiae generalis) professor, canonicus, syndicus et secretarius vicariatus generalis, vir admodum beneficus in pauperes et studentium patronus († 24. Jul. 1820.), josephinismo, patro-

---

[1]) Hujus ed. recensionem cf. in *Katholik* 1832. I. 210. ss. et controversiam inde enatam ib. 1833. II, 159—189.

[2]) Secundum hanc elaboravit Dr. G. Riegler *Compendium der christl. Moral*, Augustae 1836.

[3]) Alius ab Aloysio Frey O. S. Ben. in monasterio Ochsenhausen, (1784.), cujus est: *Erklärung der Offenbarung des h. Johannes* als prophetischen Schlüssel zu den Schicksalen der Kirche, Ottenburae 1832. pp. 2.

natui laicae potestatis [1]) et Wessenbergio strenue se opposuit scriptisque pluribus inclaruit, inter quae sunt [2]): *Allgemeines Religions-Kirchen- und Kirchenstaatsrecht* aus Grundbegriffen entwickelt, Bambergae 1808.; *Kritischer Commentar* über das Kirchenrecht frey bearbeitet nach A. Michl's *Kirchenrecht* für Katholiken und Protestanten, ib. 1812—20. pp. 3 (p. 3. tantum sect. 1.), quo opere in melius emendavit et perfecit opus A. Michl (cf. pag. 613.). Quamvis in hoc commentario plurimum recedat ab opinionibus liberioribus primatui infensis, quae tum temporis admodum grassabantur, quoad distinctionem tamen jurium febronianae normae adhuc inhaeret; tum in capite de relatione primatus ad episcopos et concilia videtur ab illorum partibus stare, qui horum potestatem cum injuria potestatis pontificiae augent, et in nonnullis societati civili magis favere [3]). Aliam ed. curavit Jäck Kitzingae 1823., cui auctoris elogium praemisit, et auxit p. 1., pp. 2. et 3. intactas reliquit; Jos. Scheill adjecit t. 4. et 5. in 2 pp. ib. 1826 - 33; *Bemerkungen* über J. Ph. Gregel's Schrift *das landesherrliche Patronat*, Bambergae 1805; *Abhandlung von dem Rechte der Staatsgewalt über das Kirchengut* nach reinen Grundsätzen des Staatsrechtes und der Staatswirthschaftslehre bearbeitet, ib. 1805., utrumque opus, quo illud jus praetensum aggreditur, sine auctoris nomine. Adversus Wessenberg decem edidit opuscula seu diss. in Batz foliis theologicis [4]).

---

[1]) Adversus hunc scripsit Eugenius Montag O. Cist. ultimus abbas ebracensis († 1811.), cujus etiam est: *Geschichte der deutschen staatsbürgerlichen Freiheit* oder die Rechte des gemeinen Freien, des Adels und der Kirchen Deutschlands, Bambergae 1812. t. 3.

[2]) Cf. Baader 2, I. 53; Felder 1, 243—45; Schulte 3, 306.

[3]) Cf. Roskoványi 4, 557. 1114.

[4]) Cf. plurima scripta quae in hac controversia prodierunt apud Roskoványi 4, 896—904.

820. Inter *italos* [1]) plures insignes canonistae floruerunt. Josephus Ferrante ex illustri familia a. 1754. natus est Civitellae prope Antinum in Marsis, juris utriusque doctor, ad institutiones canonicas praelegendas in archygymnasio romano majori suffragiorum numero in concursu diei 10. Dec. 1782. electus egregie suo munere functus est († 1803.). Reliquit *elementa juris canonici*, Romae 1854. 1872., succincta, nitida, solida. Joannes Politi n. est 8. Jun. 1738. in Pinzano Fori Julii (Friaul) oppido piis honestaeque conditionis parentibus. Patavii studiis operam dedit tanto profectu, ut admodum juvenis utriusque juris doctor crearetur. Ab episcopo Concordiae in seminarium accitus est ut profiteretur literas humaniores, in quibus vere excellebat. Studiorum in seminario fervorem plurimum promovit habitis hunc in finem anni scholastici initio cultissimis orationibus, quae prodierunt Patavii 1781. in 8. In primis juris canonici instauravit studium impetravitque, ut illius cathedra institueretur, quam ipse re-

---

1) Ad hos ratione originis spectat Ludovicus Aloysius Kapelli, juris romani et canonici professor vilnensis, cujus exstat *manuale juris canonici* Vilnae 1819; scripsit etiam polonice (ib. 1815.) de fontibus et principiis juris canonici. Nicolaus Valetta campanus n. 1750., in universitate neapolitana juris civilis (1785.) professor († 21. Nov. 1814.), praeter plura alia (cf. *Biogr. univ.* 47, 369.) proposuit *partitiones juris canonici*, Neapoli 1785. in 8; Emmanuel Leone siculus scripsit *Isagoge ad jus canonicum siculum* 1819. in 8., in qua historiam narrat juris singularium ecclesiarum a sarracenorum tempore. Prodiit tantum t. 1. Gallus est Joannes Claudius Lucet (n. 1755.), cujus praeter alia exstant: *Principes du droit canonique universel*, Parisiis 1789. in 4. Compilavit quoque *l'Enseignement de l'Eglise catholique* sur le dogme et sur la morale recueilli des ouvrages de Bossuet, ib. 1804—11. t. 6 in 8., quae compilatio absque judicio et arte est facta et cum studio partium, unde pretio caret. Auctor sibi ipsi violentas injecit manus periitque 11. Junii 1806. Cf. *Biogr. univ.* 25, 354. et 72, 211.

gendam suscepit. Postquam 20 annos in schola habenda contrivit animarum zelo actus parochiam s. Martini Asii suscepit quam prudentissime administravit, donec a. 1800. adlectus est canonicis capituli cathedralis Concordiae. Magni factus est ab episcopo Josepho Bressa, qui eum in omnibus negotiis difficilioribus consultorem habere voluit. Pie decessit in Domino a. 1815. Praecipuum ejusdem opus est *Jurisprudentiae ecclesiasticae universae ll. IX*, Venetiis 1787—94. t. 9 in 4., pro quo meruit collaudari a Pio VI. Brevi ad eum dato 5. Dec. 1794. Relicto communi rerum ordine, quem praesignaverat Gratianus, novam sectatur methodum distribuens materiam secundum ordines hierarchicos, unde libros singulos inscribit: Jus pontificium, jus metropoliticum etc. Inde tamen factum est, ut non omnibus satis cohaerens, connexa et systematica videatur disputatio. Textus est succinctus, quem comitantur prolixae et eruditae annotationes historicae et practicae, saepe ex Ferraris et Benedicto XIV. derivatae adversus protestantes, Boehmerum in primis: sed earum prolixitas operis studium reddit impeditum. Ceterum opus aliis ex capitibus laude est dignissimum, tum propter doctrinam sanam solidamque, tum propter expositionis perspicuitatem, ingenii sagacitatem, disputationis soliditatem, eruditionem selectam et stili nitorem [1]). Josephus Ponsio disseruit *de antiquitatibus juris canonici* secundum titulos decretalium, Spoleti 1807., opus rarum; Santo Amantia edidit *prima juris canonici elementa*, Cataniae 1815—22. t. 3 in 4., ab ipso auctore italice versa cum quinque prolusionibus adversus incredulos, ib. 1822. Joannes Devoti natus Romae 11. Jul. 1744. juvenis 20 an-

---

1) Ex duplici vita msc. mihi gratiosissime transmissa a RR. Dr. P. Fabrici archipresbytero, vicario foraneo azzano et canonico honorario et Dr. Joanne Roder canonico. Cf. Schulte 3, 526.

norum cathedram jam juris canonici in Sapientia romana consecutus est, quam cum magno eruditionis splendore per a. 25 rexit. A Pio VI. electus est a. 1789. in episcopum ananiensem, et a Pio VII. a. 1804. in archiepiscopum carthaginensem, secretarium brevium ad principes, consultorem congregationis immunitatis aliisque muneribus auctus. Pontificem quoque secutus est in Galliam († 18. Sept. 1820.). Haec ejusdem sunt opera, quibus opiniones sui aevi perversas, in Germania praesertim vulgatas strenue, aggreditur: *De notissimis in jure legibus ll. duo*, Romae 1830. ed. 6., opus utile, stili puritate et nitore illustre; *institutionum canonicarum ll. 4*, Romae 1785., opus saepissime editum, ab auctore auctum et emendatum ib. 1814.; Bononiae 1818. t. 4 in 16; Venetiis 1827. 1838; Leodii 1860. etc., opus egregium succinctum, stilo nitido conscriptum, annotationibus historicis illustratum, quod a canonistis magni fit: quapropter jubente rege Hispaniae a. 1817. illud praelegendum erat in universitate complutensi. *Juris canonici universi publici et privati ll. 5*, Romae 1803—15. t. 3 in 4., opus coeptum, non absolutum, quo prosequitur tantum tres priores decretalium libros.

821. Auctoribus reprobandis multi sunt accensendi: Ex *germanis* Joannes Ludovicus Werner[1]), qui multum juris tribuit principibus laicis in Ecclesiam, Schallmayer, Andreas Udalricus Meyer Vilseckae prope Bambergam natus 4. Jul. 1732., consiliarius ecclesiasticus ratisbonensis et academiae monacensis socius († 1802.), qui innumera scripta anonyma edidit, praesertim adversus religiosos spiritu illius aevi infecta[2]), quae vel ipsi cum provectioris esset aetatis non amplius

---

[1]) Cf. de eo Brück, *die rationalistischen Bewegungen im kath. Deutschland* pag. 45. s.

[2]) Cf. eorum elenchum apud Baader l. I, 8—12.

arrisisse videntur. Alicujus utilitatis sunt: *Thesaurus novus juris ecclesiastici*, potissimum Germaniae, seu codex statutorum ineditorum ecclesiarum cathedralium et collegiatarum in Germania notis illustratus atque diss. selectis juris publici ecclesiastici adjectisque animadversionibus adauctus, Ratisbonae 1791—95. t. 4 in 4., in quo est etiam ejus diss. historica de rev. canonicis ecclesiae cathedralis ratisbonensis, qui pietate ac doctrina inclaruerunt, ib. 1792. in 4. Josephus Antonius de Petzek Trautenaviae in Bohemia n. 1745., juris canonici per annos 21 professor Friburgi in Brisgovia, dein Viennae († 19. Jul. 1804.). Praeter alia [1]) edidit diss. *de potestate Ecclesiae* in statuendis matrimonii impedimentis, Friburgi 1783. in 8. cum vindiciis contra binam diss. canonicam argentoratensem, ib. 1787. in 8; *Untersuchung*, ob der Kirchenablass eine Nachlassung der göttlichen Strafe sei und ob dessen Wirkung sich auch auf die Seelen der Verstorbenen erstrecke, ib. 1787., diss. malesana doctrina infecta. Franciscus Antonius Haubs n. 23. Martii 1745. in academia trevirensi juris canonici et historiae ecclesiasticae professor, canonicus trevirensis, fiscalis archiepiscopalis, qui statuit *themata ex historia ecclesiastica* de hierarchia sacra primorum V sec., Treviris 1786., in quibus contendit, in primitiva Ecclesia nunquam fuisse agnitam primatus monarchicam potestatem et privilegium inerrantiae; item episcopos habuisse potestatem relaxandi leges Ecclesiae communes, ignota quavis reservatione papali; *systema primaevum de potestate episcopali* ejusque applicatio ad episcopalia quaedam jura in specie punctationibus 1. 2. et 4. congressus emsani exposita, ib. 1788., in quo adhaeret ideis febronianis; in discussione *Utrum Ecclesia in factis dogmaticis non revelatis infallibilis sit*, instituta occa-

---

[1]) Cf. Wurzbach 22, 150—2.

sione trium famosorum capitulorum conc. generalis chalcedonensis, negative respondet. Josephus Valentinus **Eybel** viennensis n. 3. Mart. 1741., juris canonici in universitate viennensi professor (1773.), ardens josephinismi patronus, quem verbis scriptisque propugnavit, hostis jurium Ecclesiae: unde etiam propter suum omnia in Ecclesia innovandi seu potius deformandi pruritum excommunicationem papalem sibi concivit. Cathedrae renuncians (1779.), Lincii, dein Oeniponti (1787.) gubernio erat a consiliis ecclesiasticis: quo munere solutus (1797.) translatus est Lincium assessor tribunalis († 30. Jan. 1805.). Ejus scripta carent pretio literario [1]) ac innotuerunt tantum propter spiritum Ecclesiae prorsum infensum: quocirca etiam plures nactus est contradictores. Praeter alia edidit: *Introductio in jus ecclesiasticum catholicorum*, Viennae 1777. pp. 4, decreto Indicis prohibita 6. Dec. 1784. Cogitaverat edere t. 6; prodierunt tantum quatuor, forte quod nec ipsi gubernio illa arriserit. Unde complementi veluti loco collegit *Corpus juris pastoralis novissimi* i. e. celebres ecclesiasticae leges, quas s. antistites Ecclesiae catholicae publicis pastoralibus literis recentiori hoc aevo in suis dioecesibus ediderunt, ad illustrandam historiam et theoriam juris canonici novissimi in collectionem redactae, ib. 1776. 1777. pp. 3; *collectio selectarum lucubrationum* (16) jurisprudentiam eccle-

---

[1]) Ipse **Schulte** de illis pronunciat (*die Geschichte der Quellen und Literatur des can. Rechtes* 3, 255.): Seine Werke sind vom wissenschaftlichen Gesichtspunkte betrachtet unbedeutend, leiden an Mangel exacter Quellenstudien, sind erfüllt und geleitet von dem schalen, damals allmächtigen Naturrechte, ohne eigene Idee, meist aus anderen (Febronius, Riegger) zusammengetragen. Sein Reformbestreben steht ganz unter dem Geiste der josephinistischen Idee, der Staat könne durch seine Gesetze und Verordnungen dem Kirchenwesen einen neuen Geist einhauchen und diesen wirksam machen.« Ita etiam in *deutsche Biogr.* 6, 451.

siasticam illustrantium, ib. 1774—7; *ordo principiorum jurisprudentiae ecclesiasticae*, ib. 1775. 1776. pp. 2. In primis vero famosus factus est per liberculos: *Was ist ein Ablass*, ib. 1781; *Was ist ein Pfarrer*, ib. 1781; *Was ist ein Bischof*, ib. 1781., in quo extollit auctoritatem episcoporum cum praejudicio primatus romani pontificis; eum impugnavit Bart. Atinivil mantuanus in diss. istorico-teologica dimostrante *Cosa è un vescovo*, Fullinii 1784. in 8; *Was ist der Papst*, Viennae 1782. absque auctoris nomine, mox in varias linguas versus, speciali Brevi Pii VI. damnatus 28. Nov. 1786. Eo in l. auctor sumpta occasione ex itinere vindobonensi Pii VI., totus in eo est, ut primatum extenuat, vilem imo reddat: hinc apostolorum aequalitatem inculcat, specialia primatus jura ex usurpatione pontificia, mercibus pseudoisidorianis, temporum ignorantia etc. repetit, censetque rom. episcopum habitum fuisse Petri successorem ex humana institutione eique primatus tantum umbram tribuit, qua gaudeat privilegio exhortandi, unionis Ecclesiae curam habeat, omnibus exactae canonum observantiae dans exemplum. Plures in eundem sensum pro auctore scripserunt: sed multi quoque strenue librum impugnarunt ut Franciscus Xav. Maria ab Indagine episcopus in p., Joannes Müller licet protestans in appendice op. *Reisen der Päpste*, 1782; Jos. Ant. Weissenbach (cf. pag. 584.), Georg Feiner, Fr. Georg. Ditterich (pag. 659.), Al. Merz (p. 278.), Hadr. Gretsch O. S. Ben. († 1822.), Joan. Noghera (p. 305.), Zaccaria (p. 421.), Fr. Ant. Denneville concionator argentoratensis, Gerdil (p. 516.), W. Froelich (p. 7.), G. B. Molinelli et quam plures anonymi [1]). *Was ist von Ehedispensen zu halten?*

---

[1]) Cf. bene longum catalogum ejusmodi scriptorum pro et contra apud Roskoványi 3, 872—77., quibus adde Clementinum Cini O.

Nichts Mehreres als was Religion, Recht, Nutzen, Klugheit urd Pflicht fordert, Viennae 1782; *Was enthalten die christlichen Urkunden des Alterthums über die Ohrenbeichte*, ib. 1784., in quo exscribit liberculum protestantis Pertsch *Vom Rechte der Beichtstühle*, uterque l. damnatus Brevi Pii VI. d. 11. Nov. 1784. Adversus hunc ultimum liberculum scripserunt J. Braunstein, Jgnatius Thonhauser S. J., Laurentius Aliprandi, cujus sunt *Osservazioni teologico-polemiche*, Ticini 1787. in 8. et Paulus Maria Locatelli bergomas (n. 1728., † 1797.), canonicus mediolanensis, cui debemus *Osservazioni* sul l. intitolato: *Cosa contengoni i documenti* etc., Parmae 1786. Alius josephinista, mollior quidem quam Eybel, sed qui plus nocuit, fuit Georgius Rechberger linciensis n. 19. Maj. 1758., juris doctor et advocatus, et licet láicus, cancellarius primi episcopi linciensis Ern. Joan. Nep. comitis de Herberstein et consiliarius consistorialis (1785.), quo in munere haud parum contulit ad ordinandam novam dioecesim, restituendum studium theologicum et seminarium († 31. Dec. 1808.). Fatendum est eum fuisse virum bonae plane indolis, insignis probitatis, religiosum [1]) ejusque errores non spiritui Ecclesiae infenso esse tribuendos, sed quod a prima juventute opinionibus illius aevi fuerit imbutus. Unde cum caruerit solida cognitione juris canonici et eruditione in

---

Min. in op. *Chi è il Papa:* ovvero riflessioni teologiche, ecclesiastico-istoriche sulla supremazia e prerogative del rom. Pontefice, Romae 1835; Franciscum Xav. Boujart S. J. baroducensem (n. 29. Jan. 1729.), Viennae botanicae professorem, qui moriens suum herbarium universitati budensi legavit, in *vera summi pontificis imagine* opposita illi, quam novissimi magistri Viennae Austriae effinxerunt, Venetiis 1782., quae est docta lucubratio pro primatu.

[1]) Cf. ejus elogium a Freindaller cum pietate conscriptum in *Theologisch-praktische Monatsschrift* 7, 63—81.

antiquitate ecclesiastica, neque minimo dubio tangeretur de auctoritate principis circa res etiam ecclesiasticas, bona fide compilavit [1]) *Handbuch des österreichischen Kirchenrechts* Lincii 1807. t. 2 et saepius deinceps, etiam latine a se versum *Enchiridion* juris ecclesiastici austriaci. Prohibitum quidem illud fuit decreto indicis 17. Jan. 1810. in omnibus editionibus et versionibus; hac prohibitione tamen non obstante inductum illud erat auctoritate regiminis in omnibus seminariis pro praelectionibus e jure canonico usque ad annum 1834., ideo diximus hunc auctorem adeo nocuisse. Philippus (in baptismo Fr. Antonius dictus) Hedderich O. Min. Bodenhemii prope Moguntiam n. 7. Nov. 1744., Treviris juris studio se dicavit ducibus Hontheim, Neller, Frank et Hellbronn et in suo conventu praelectiones habuit de jure canonico secundum Boehmeri principia juris canonici. Anno 1774. vocatus est professor juris canonici Bonnam cathedramque retinuit non obstante reclamatione pontificia; munere quoque functus est (1782.) censoris librorum, et a. 1788 – 89. rectoris magnifici. Translatus (1803.) ad academiam dusseldor-

---

[1]) Cf. Schulte 3, 301: „Soweit es sich handelt um diejenigen Materien, für welche keine unmittelbare Ingerenz von Staatsbehörden Platz greifen kann, oder nach den positiven nicht Platz greift, ruht die Darstellung bei Dingen prinzipieller Art auf gallikanischer Grundlage. Alle Punkte, für die nach der positiven österreichischen Gesetzgebung eine staatliche Mitwirkung statt hatte, werden lediglich an der Hand der positiven Verordnungen dargestellt. Das Buch ist somit in Wirkkeit eigentlich nur eine sehr klare und geschickte abgekürzte Redaction der damals noch in Geltung stehenden k. k. Verordnungen in publicoecclesiasticis in Gestalt eines systematischen Compendiums. Von diesem Standpunkte aus eignete es sich besonders darum gut, weil es im Ganzen nicht einmal zu einem Zweifel an der Richtigkeit des Systems Anlass gab. Dass es absolut ungeeignet war, nur die geringste wissenschaftliche Anregung zu ermöglichen, ist evident.“

piensem ibi decessit 20. Aug. 1308. Acer est josephinismi patronus in pluribus operibus: *Elementa juris canonici 4 in pp. divisa* ad statum ecclesiarum Germaniae, praecipue ecclesiae coloniensis, accomodata, 1778—85., in ll. prohibitorum indicem relata decreto 10. Jul. 1797. Denegat enim pontifici potestatem legiferam, jus originale confirmandi episcopos, mittendi jure ordinario nuncios; tribuit ei jus supplendi, si ceteri in Ecclesia praesules sacris suis officiis ac ministeriis desint. Accidentalia jura [1]) ipsi sunt confirmatio, translatio, depositio episcoporum, institutio episcopatuum, beatificatio et canonizatio SS., approbatio ordinum religiosorum; jura controversa inerrantia pontificis, superioritas supra concilia. Episcopis tribuit jus originale dispensandi, societati civili jus proprium circa sacra. Quam plurimas quoque edidit dissertationes ad jus canonicum spectantes [2]) spiritu juribus primatus infenso et erroribus infectas, quarum plures in indicem librorum prohibitorum sunt relatae, de qua damnatione ille etiam publice gloriabatur. Josephus Noemmer († 1808.) edidit *Grundlinien eines dem Zeitgeiste angemessenen Kirchenrechts*, mit Rückblicken auf die Kirchenreformen in Baiern, Monachii 1804; *Das System der kirchlichen Hierarchie* nach den Bedürfnissen des Zeitalters bearbeitet, mit Bemerkungen in Hinsichten auf die Zukunft, ib. 1806., in quo romano pontifici tribuit

---

[1]) Guilelmus Josephus Castello († 1811.) professor et subregens trevirensis, disseruit *de variis causis*, queis accidentalis rom. pontificis potestas succesive ampliata fuit, Augusta Trevirorum 1788; *de immoderata alios haereseos insimulandi libidine aetate nostra admodum familiari et ejusdem causis*. Scripta ejus spiritu rationalistico illius aevi referta sunt, in iisque apertos Ecclesiae hostes laudibus effert ejusque apologetas contemnit. Cf. Brück l. c. pag. 46.

[2]) Cf. eorum Elenchum apud Schulte 3, 268; errores apud Brück l. c. pag. 49. 89.

tantum honoris primatum. Robertus Curalt O. Cist., ab a. 1784—1811. custos bibliothecae universitatis leopolitanae cujus sunt *genuina totius jurisprudentiae sacrae principia* pp. 2, Viennae 1781., quo in op. duplici huic fundamentali errori superstruit totum jurisprudentiae aedificium, scil. claves a Christo immediate Ecclesiae traditas esse, unde infert rom. pontificem subesse Ecclesiae; et potestatem Ecclesiae esse pure spiritualem, ideoque jus statuendi impedimenta dirimentia matrimonium soli societati civili vindicat[1]). Dignum illud censuit P. Tamburini, quod verteret in linguam italam, Prati 1787. t. 3; versio tamen prohibita fuit decr. 5. Febr. 1790. Corbinianus Diemer O. S. Ben. in monasterio oberaltacensi frisinganus n. 15. Aug. 1737.; theologiae dogmaticae et moralis et juris canonici professor († 1. Apr. 1813.) varia reliquit, ut *jus ecclesiasticum* in suo actu et progressu expensum seu prolegomena juris canonici examinata, Straubingae 1767; *praelectiones* ex tr. de legibus, vitiis et peccatis, ib. 1769; *disquisitio historico-critica,* an Joannes XXII. R. P. docuerit, animas justorum a beatifica visione usque ad extremi judicii diem excludi, ib. 1770.; diss. *de annatis,* ib. 1774., quae in primis displicuit et ab ordinariatu ratisbonensi fuit suppressa; *principia juris ecclesiastici* historico-critice expensa, ib. 1774. Carolus Baro Tauber de Taubenfurt canonicus brunensis, vicarius generalis et universitatis cancellarius (n. 22. Jan. 1741., † 6. Jan. 1814.), in opere *Abhandlung von der hierarchischen Gewalt* der h. allgemeinen Kirche, Viennae 1782., primatum subjicit potestati ecclesiasticae; Josephus Antonius Sauter riedlingensis n. 1742., universitatis friburgensis secretarius, juris canonici et criminalis professor (1801.), consiliarius aulicus († 6. Apr. 1817.) edidit *fundamenta juris ecclesiastici catholicorum*, Friburgi 1809—16. pp. 6,

[1]) Cf. *nova bibl. eccles. friburg.* 6, 626—35.

Rotwilae 1825. 1826. Sequitur principia gallicanorum et Febronii; primatus secundum ipsum est tantum mediate institutionis divinae, jure ecclesiastico adnexus episcopatui romano, Ecclesiae universali, cui collata fuit potestatis plenitudo, obnoxius; conciliorum oecumenicorum auctoritas pendet ab approbatione et confirmatione Ecclesiae universalis; Ecclesia vero subest potestati et legibus societatis civilis, sicut quilibet alius coetus: ea caret quoque jure statuendi impedimenta dirimentia matrimonium, cum hoc spectet ad societatem civilem. Alia ejusdem opus est: *De summo pontifice* seu episcopo romano ejusque curia et legatis, Friburgi 1803. in 8. sine auctoris nomine. Plurimum quoque contulit sub nomine Zenonis eleatici ad fasciculos literarios spiritu liberali infectos, quos cum Dannenmayer edidit Caspar Ruef *der Freimüthige* inscriptos. Carolus Josephus Hieronymus Kolborn (n. 8. Mart. 1744.), licet canonicus moguntinus, illuminatorum sectae nomen dedit; Dalbergo erat a consiliis et (1807.) episcopus auxiliaris († 20. Maj. 1816.), scripsitque in primis adversus nunciaturas per Germaniam. Georgius Sigismundus Lakicz hungarus n. 1739., juris utriusque doctor et juris canonici Oeniponti (1770.), Tyrnaviae (1771.) et demum Budae professor, librorum censor, director facultatis juridicae et typographiae academicae († 1819.), composuit *institutiones juris ecclesiastici*, Viennae 1779—81., postquam jam ediderat juris publici ecclesiastici p. generalem *de Ecclesia christiana* potestatisque sacrae cum civili nexu, ib. 1774; *Praecognita juris ecclesiastici universi*, ib. 1775; Venetiis 1790. in 8. *Praelectiones canonicae* de legitima episcoporum instituendorum ac destituendorum ratione attemperatae legibus atque usibus regnorum Germaniae et Hungariae [1]), ib. 1783. Ecclesiam potestati civili subjicit.

---

[1]) Cf. Wurzbach 14, 8.

822. Ex aliis nationibus cavendi sunt: Gabriel Nicolaus Maultrot parisiensis n. 1714. advocatus, jansenistarum diu coram tribunalibus patronus, scriptor feracissimus, qui innumeris scriptis et scriptiunculis [1]) non sine religionis damno Galliam universam inundavit, quae tamen modo pretio carent. Cum Claudio Mey (cf. pag. 435. adn.) edidit *Apologie des jugements rendus en France contre le schisme* (i. e. contra episcopos, qui tuebantur causam fidei catholicae adversus jansenianos) par les tribunaux séculiers, 1752. t. 2 in 12; 1753. t. 3, quam damnavit Benedictus XIV. brevi 20. Nov. 1752. *Institution divine des curés* et leur droit au gouvernement général de l'Eglise, 1778. t. 2 in 12., quod opus plura alia opera (circa 14) secuta sunt ejusdem argumenti et scopi, scil. extollendi ultra fas jura parochorum eaque tuendi adversus episcoporum praerogativas, unde dictus est patronus ordinis secundi: qua tamen in controversia adversarium habuit Joannem B. Gabrielem de Corgne de Launay, canonicum parisiensem, doctorem et professorem Sorbonae († 1804.). Aliis operibus tuetur jus statuendi impedimenta dirimentia competere solis principibus; neque veretur contra concilii tridentini decreta suas tueri opiniones. Fatendum tamen est eum fere subito mutasse sententiam, cum comitia nationalia sibi jus usurparent obtrudendi clero sic dictam constitutionem civilem. Illico enim, cum Jabineau in primis, Mey, Blonde et Meunier pluribus scriptis vindicavit episcoporum et Ecclesiae jura adversus ausus temerarios potestatis civilis et clerum schismaticum. Mirum est Maultrot tot potuisse componere libros, eoque magis quod jam annum ageret 76. atque a pluribus annis oculorum lumine esset privatus. Dictabat sua

---

[1]) Cf. eorum bene longum catalogum in *Biogr. univ.* 27, 505—10. ubi 61 indicantur.

opera tamque fideli memoria citabat quibus utebatur textus, ut amanuensi indicaret libros et locos, ubi reperirentur. Coeperat quoque cum Jabineau edere (1791.) *Nouvelles Ecclésiastiques* ou Mémoires pour servir á l'Histoire de la Constitution civile du Clergé, qui tamen fasciculi post annum prodire desierunt. Decessit 12. Mart. 1803. senex a. 90. Augustinus Ioannes Carolus Clément n. 1717., qui formularium Alexandri VII. subscribere noluit, constitutionem civilem defendit; unde in praemium dictus est episcopus versaliensis (1797.), ob zelum suum imprudentem pro schismaticorum factione vel suis parum acceptus [1]). Inito concordato sedi suae renunciavit († 13. Martii 1804.). Remacle Lissoir O. Praem., n. 12. Febr. 1730., novitiorum magister [2]), theologiae lector et abbas (1766.), in compendium redegit Febronium in op. *De l'état de l'Eglise* et de la puissance légitime du Pontife romain, Wirceburgi 1766. t. 2 in 12. In rerum omnium subversione aliquamdiu in carcere fuit detentus; inde liberatus intervenit conciliabulo schismatico (1797.) et electus fuit in episcopum constitutionalem Samanae in insula s. Dominici; sedem tamen hanc nunquam adiit neque consecrationem episcopalem suscepit († 13. Maj. 1806.). Petrus Toussaint Durand de Maillane provincialis n. 1. Nov. 1729., parlamenti Aquae Sextiae advocatus, gallicanus acerrimus, unus ex praecipuis conditoribus constitutionis civilis cleri aliarumque legum Ecclesiae juribus infensarum († 15. Aug. 1814.), collegit *Dictionnaire de droit canonique* et de pratique bénéficiale conféré avec les maximes et la jurisprudence de France,

---

[1]) Cf. scripta ad tuendas praeposteras suas opiniones apud Quérard, *la France littéraire* 2, 223.

[2]) Cf. *Biogr. univ.* 24, 568. Ejus frater Theodorus O. S. Ben. descripsit *Table géographique* du Martyrologe romain, Parisiis 1766. in 12.

Avenione 1761. t. 2 in 4; Lugduni 1776. t. 5 in 4. (fr. 15.) ed. 3; 1787. t. 6 in 8., pro historia juris canonici gallici non sine utilitate; *Institutiones canonicas* Lancelloti (cf. I, 235.) gallice vertit, adnotationes prolixas adjecit et historiam juris canonici (derivatam ex Doujat cf. II. 514.) praemisit, Lugduni 1770. t. 10 in 12; *les libertés de l'église gallicane* prouvées et commentées suivant l'ordre des articles dressés par P. Pithou et sur les recueils de P. Dupuy, ib. 1771. t. 5 in 4; *Histoire apologétique* du comité ecclésiastique de l'assemblée nationale, 1771. in 8. Ex *italis* huc referri debent Joannes Baptista Guadagnini brixianus n. 1722., parochus (1760.) et archipresbyter oppidi Civitade († 21. Mart. 1806.), cujus inter alia sunt: *De antiqua paroeciarum origine* deque eximia cl. episcoporum in parochos benignitate singularique parochorum in episcopos observantia, Brixiae 1782. pp. 2; *Nuovo esame di alcuni testi del conc. di Trento* relativi all'assoluzione de'casi riservati ed all'approvazione de'confessori, Ticini 1787., cum duplici appendice adversus eos, qui impugnaverant Litta (cf. pag. 459.) et de auctoritate s. Thomae aliorumque scholasticorum in hac quaestione, utrumque opus prohibitum decr. 18. Sept. 1789., sicut et tertia appendix adversus Josephum Fontana sopra la sua *Difesa dell' Episcopato*, ib. 1790. prohibita decr. 28. Mart. 1791.; nititur enim hisce libris valorem absolutionis sine episcopi auctoritate datae tueri. *Vita di Arnaldo da Brescia*, ib. 1790., pariter in indicem relata decr. 2. Aug. 1790. Eum quoque adversus Bolgeni scripsisse supra (p. 526.) diximus. Omnium tamen maxime sed fama tristi innotuit Scipio Ricci florentinus[1]) n. 1741., episcopus prato-pistoriensis, qui ardenter

[1]) Cf. de eo Gelli *Memorie di Scipione de' Ricci* vescovo di Prato e Pistoja scritte da lui medesimo e publicate con documenti, Florentiae 1865. t. 2.

Josephi II. imp. imo et jansenianorum innovationes in rebus ecclesiasticis in Etruriam sub auspiciis Leopoldi magni ducis inducere sategit. In ipsa sede episcopali typographiam instituit ad imprimendos et diffundendos quaque versus libros a sede apostolica damnatos erroribus jansenianis et spiritu schismatico infectos [1]; a. 1786. synodum dioecesanam Pistoriae habuit, cujus propositiones 85 partim de doctrina partim de disciplina Pius VI. gravissimis censuris per constitutionem, *Auctorem fidei* (cujus auctor praecipuus censetur card. Gerdil) 28. Aug. 1794. confixit. Pro a. 1787. Leopoldus conventum episcoporum, concilii nationalis praeludium, indixerat, qui pro votis non cessit, unde eum dissolvit, et ipse Ricci gravem contradictionem est expertus etiam ex parte populi, adeo ut 3. Juni 1790. sedi suae renunciare sit coactus. Non tamen propterea mentem mutavit ideoque approbavit agendi rationem episcoporum constitutionalium Galliae, quo ita in se concitavit populum, ut in carcerem fuerit conjectus (1799.); sed agente archiepiscopo florentino et senatu mox inde fuit liberatus. Demum 9. Maji 1805. se subjecit sedis apostolicae decretis († 27. Jan. 1810.). Ideo autem hic est commemorandus, quod pluribus occasionem praebuerit tuendi contra ejus innovationes doctrinam et jura Ecclesiae [2]. Pro Ricci ejusque erroribus steterunt Vincentius Palmieri (cf. supra pag. 530.), Fabius de Vecchis et Ant. Longinelli theologi regii, Nicolaus Sciarelli episcopus collensis, Josephus Pannilini ep. clusio-pientinus; Fontani, qui edidit *novas eruditorum delicias* seu veterum ἀνεκδότων opusculorum collectanea, Florentiae 1788., quorum t. 2. complectitur monumenta ad syno-

---

[1]) Inde prodiit *Collectio opusculorum* ad religionem spectantium t. 12 saltem constans.

[2]) Cf. copiosam literaturam apud Roskoványi 3, 985—1006.

dum basileensem post Eugenii IV. ab ea recessum spectantia, eo scopo collecta ut auctoritas pontificia impetatur, Jodocus le Plat (de quo infra) etc. Sed in contrarium steterunt Antonius Martini archiep. florentinus (cf. pag. 594.), Ludovicus Bonamici episcopus volaterranus († 1791.); Angelus Franceschi [1]) archiepiscopus pisanus († ante a. 1806.), Gregorius Alessandri ep. cortonensis; Barth. Bianuccius theologus regius [2]), Petrus Vannucci [3]) ep. Massae et Populonii, Josephus Bernardinus Pecci [4]) ep. Montis Alcini, Petrus Francesi [5]) ep. Montis Politiani († 1798.), Ranierus Mancini ep. faesulanus († 1814.) aliique Etruriae episcopi, Rochus Bonola S. J. (cf. pag. 457.), Vinc. Bartoli S. J. (cf. pag. 537.), Joannes Marchetti, de quo infra; Car. Borgo

---

[1]) Ejus sunt: *Resolutio dubii* propositi: An decisiones in congregatione facienda secundum majorem suffragantium numerum con.i debeant, 1787; affirmative respondet; lib. de dubio: *An parochi ad synodum dioecesanam vocati admittendi sint ad votum decisivum* spectato proprio ipsorum ac primitivo charactere, 1787. negative respondet; *de dispensationibus pontifici reservatis*, secundum conc. constantiensis et basileensis decreta consideratis, 1787; *lib. apologeticus ad oratoria domestica defendenda*, ib. 1787; *l. apologeticus* in decisionis a congregatione factae defensionem, quae Ecclesiae universalis consuetudini et missalium rubricis, canonem secreto recitandi, inhaerendum esse decrevit, 1787. etc.

[2]) Ejus est: *Libellus de conc. hierosolymitano* et quod ex illo jus voti decisivi in conciliis intuitu simplicium sacerdotum non eruatur, 1787.

[3]) Scripsit libellum *de originariis episcoporum juribus*, de parochorum voto in conciliis et de suffragiorum in eisdem pluralitate, 1787.

[4]) Edidit lib. *de statu quaestionis* circa jura episcopalia, ib. 1787., cum ejusdem *defensione* adversus aliorum episcoporum responsionem.

[5]) Scripsit *de altarium in eadem ecclesia pluralitate* secundum antiquam et modernam Ecclesiae disciplinam considerata, 1788; *de vera conc. tridentini verborum „submissa voce" significatione* in ordine ad missae celebrationem, ib. 1787. cum *animadversionibus* in *observationes* a tribus episcopis factas, 1787.

S. J. (cf. pag. 313.), Jos. Fuensalida S. J. (cf. pag. 516.), Christ. Muzzani S. J. (cf. pag. 534.), Demetrius Sanna S. J. (cf. pag. 540.), card. Gerdil (cf. pag. 524.), Rob. Costaguti eq. S. Sepulchri etc.

823. Quaestiones singulares tractarunt plures, et quidem de juribus Ecclesiae praeter jam laudatos egerunt: M. Vaskovits praepositus colocensis, cujus sunt: *Examen XII argumentorum* olim ab H. Grotio et aliquorum recentius ab Adamo Fr. Kollár pro imperio summarum potestatum circa sacra allegatorum, nunc vero illuminandis pseudopoliticis institutum, Colocae 1797., in quo utrumque refellit extollentem nimis imperantium potestatem cum Ecclesiae praejudicio; *decas diss. ecclesiastico-politicarum* de censoria librorum disciplina secundum seriem temporum ad a. usque 1767. perducta, Pestini 1791; Colocae 1795. aucta l. *de potestate principum secularium in censuram librorum* (qui ib. jam prodierat 1791.) et inscripta: *De censoria librorum disciplina* ll. 2. Petrus de Doyar (du Doyart, des Doyards) S. J., flamingus, qui strenue prorsus impugnavit Josephi II innovationes. Ejus inter alia sunt: *Eclaircissement sur la tolérance* ou entretien d'une dame et de son Curé, Rotomagi 1783., opusculum egregium, in quo eleganter et magno rationum pondere infringuntur incredulorum conatus, tolerandum publice esse quidquid philosophi hoc nomine indigni contra rationem et mores effutiunt; *l'histoire des profanations et des sacrilèges*, 1787; *Lettres d'un chanoine pénitencier* de la Metropole de ... à un chanoine théologal de la Cathédrale d ... sur les affaires de la religion, saepissime editae, 1790. ed. 20; in ea auctor solidissime perstringit josephinas innovationes, in primis illam de encyclicis praesulum inspectioni civilis gubernii subjiciendis; *colloquia doctoris ingolstadiensis* de rebus ad Ecclesiae doctrinam et disciplinam pertinentibus,

Düsseldorpii 1788. in 8. Gundisalvus Adorno Hinijosa S. J. nobilissimis genitoribus Caesariani (Xerez de la Frontera) n. 7. Sept. 1751., tiro mox cum aliis in exsilium abire maluit quam sodales deserere. Decessit Viterbii 19. Mart. 1812. Scripsit praeter alia: *Dell' origine dell' Immunità del Clero cattolico* e d'ogni altro sacerdozio creduto dagli uomini legittimo e santo ll. 2, Casaenae 1791. in 4., opus eruditissimum et plane egregium de hoc argumento; *della privata Autorità del sacerdozio evangelico* su gl'impedimenti dirimenti e sulle cause matrimoniali, s. l. 1789; *Ricerche sulle diverse maniere di contrarre matrimonio* e sull'indissolubilità di questo tra gli antichi romani, Romae 1807. Franciscus Gusta S. J. barcinonensis (n. 9. Jan. 1744., † 1816.), Panormi theologiae professor, qui jansenianos strenue impugnavit, plurima edidit, inter quae ad nos spectant: *Vita di Constantino il grande* ed esame critico sopra alcuni punti principali e vera idea della Chiesa in quell' Epoca, Venetiis 1790. t. 2 in 8. ed. 2; Neapoli 1816; *Memoria della Rivoluzione francese* tanto politica che ecclesiastica e della gran parte che vi hanno avuto i giansenisti aggiuntevi alcune notizie interessanti sul numero e qualità dei preti costituzionali, Assisii 1793. in 8; *Sui Catechismi moderni* saggio critico teologico, Ferrariae 1788. in 8., opus quod meruit collaudari brevi a Pio VI., admodum eruditum et ad avocandos catholicos a legendis catechismis jansenianorum, quorum fraudes manifestat, summopere opportunum; *Gli errori di P. Tamburini* nelle prelezioni di Etica cristiana, Fulginii 1791. t. 2 in 8.; 1804., in quo l. auctorem illum solidissime refellit; *Lo spirito del sec. 18.* ritoccato con aggiunte note, Ferrariae 1792; *l' antico progetto di Borgo Fontana* dai moderni giansenisti continuato e compito, Assisii 1795. in 8; *della condotta della Chiesa cattolica nell' elezione del suo Capo visibile il rom. pontefice,* Venetiis 1799.

in 8., l. magni momenti de hoc argumento; *Breve istruzione ad un teologo se sia o no condannato il probabilismo*, Florentiae in 8.

824. De matrimonio plures disseruerunt: Christophorus Cosci, patricius clusinus et vicarius generalis Callii, cujus sunt: *de separatione thori conjugalis* tam nullo exsistente seu soluto, quam salvo vinculo matrimonii ejusque effectibus, Romae 1763; 1779. t. 3 in f., Florentiae 1856. in 4., opus quo hanc materiam exhaurit; *de sponsalibus filiorum familias*, ib. 1766. in 4; Philippus Gerbl S. J. bavarus n. 21. Jan. 1719., juris canonici professor Elwangae, Augustae et Friburgi in Helvetia († 1802.), disseruit accurate *de impedimento clandestinitatis* an ex const. apost. Benedicti XIV. pro accatholicis foederati Belgii provinciis de eodem edita solidum pro Germaniae quoque nostrae locis acatholicis argumentum deduci possit, Augustae V. 1761. in 4; in sententiam affirmantem propendet. Matthaeus Kuebel S. J. ex ditione fuldensi, in universitate heidelbergensi juris canonici professor (n. 14. Nov. 1742., † 1809.), proposuit exercitium canonicum *de matrimonio* cum praefatione de exercitio juris dispensandi in universalibus Ecclesiae legibus, Heidelbergae 1786. in 4., quem l. anno sequenti vindicavit adversus censuram diarii ecclesiastici moguntini; *decisio quaestionis inauguralis*, quas in Germania mutationes subiit scientia juris canonici per systema Febronii? ib. 1787; *Frage: Können ledige Katholiken nach protestantischen Gesetzen vom Bunde geschiedene Protestanten ehelichen*, ohne wider die Lehre der kath. Kirche zu verstossen? Marburgi 1804. in 4. Petrus Josephus Weber n. 22. Maj. 1750., Treviris et Confluentiae theologiae moralis professor, canonicus trevirensis, disseruit [1])

---

[1]) Cf. Waitzenegger *Gelehrten- u. Schriftstellerlex.* 3, 402—4.

de impedimentis matrimonium dirimentibus, Treviris 1788. 1789; *de sacramento poenitentiae*, ib. 1791; *de lege*, ib. 1779; *de missa paroeciali.* ib. 1779. etc., quae jam redolent spiritum neotericum illius temporis. Samuel Klein de Szad hungarus (n. 1742., † 14. Maj. 1806.) disseruit *de matrimonio* juxta disciplinam graecae orientalis ecclesiae, Vindobonae 1781. in 8; *de jejuniis* graecae orientalis ecclesiae [1]) ib. 1782. Josephus Zenger scripsit *Neuer Versuch einer genauen und ausführlichen Erklärung der Stellen der h. Schrift und der Traditionszeugnisse aus den ersten 3 Jahrhunderten*, welche von der Ehescheidung handeln, Monachii 1819. in 8., quo doctrinam catholicam de matrimonii indissolubilitate tuetur adversus plures etiam theologos catholicos, qui eo tempore favebant auctoritati civili jam cogitanti statuere legem de permittenda matrimonii solutione. Dominicus Maria Pellegrini O. S. Dom. n. Justinopoli (Capo d'Istria) 29. Dec. 1737., bibliothecae ditissimae ab Ap. Zeno monasterio relictae praefectus († 21. Mars. 1820.), Baluzii opus *Capitularia regum francorum* praeter alia opera erudita [2]) iterum edidit auctum novisque notis illustratum, Venetiis 1772. Ad rem vero nostram sunt *L'indissolubilità del Sacramento del matrimonio*, ib. 1799. in 8; *diss. canonica* in cui si dimostra, che il conc. di Trento (sess. 24. de matrim. c. 1.) non ha derogato al gius canonico anteriore riguardo al taglio de matrimonio per querela di nullità attesa mancanza di consenso non ammissibile dopo un anno e mezzo, ib. 1805. in 8; *conferma dell' argumento praecedente* contro alcune varie objezioni, ib. 1805. in 8; in *acroases* P. Georgii Albertini p. p. theologiae in univer-

---

[1]) Cf. *nova bibl. eccles. friburg.* 6, 571—8.

[2]) Cf. Wurzbach 21, 438.

sitate patavina *animadversionum theologicarum specimen*, Veronae 1803. in 8., quod Albertini et Ant. Baldi Romae acriter impugnarunt.

825. Argumenta varia tractarunt[1]) Goswin Josephus Arnoldus de Buininck düsseldorpiensis (n. 13. Oct. 1728.,

[1]) Praetermittimus Car. Antonium Pilati de Tassulo (n. 28. Dec. 1733., † 27. Oct. 1802.), aliquamdiu juris professorem in lyceo tridentino, qui longum instituit iter literarium, magnique factus est a rege Daniae, Friderico II., Josepho II. et Leopoldo I., ac tempore occupationis gallicae munere functus est praesidis consilii superioris Tirolis meridionalis. Reliquit opus certe non commendandum: *Riflessioni di un Italiano sopra la Chiesa in generale*, sopra il Clero si regolare che secolare, sopra i vescovi ed i pontefici romani e sopra i diritti ecclesiastici dei principi, Borgo francone (Venetiis) 1768. in 8. (alia ejusdem opera huc non spectant; cf. Wurzbach 22, 284—8.); Joannem Sarkander Jeschek Orat. s. Phil. Nerii moravum n. 17. Mart. 1746., de quo cf. ib. 10, 171. Joannem Richardum de Roth moguntinum n. 27. Maji 1749., de quo cf. Schulte 3, 288; Carolomannum Rath O. S. Ben. bambergensem (n. 24. Febr. 1727., † 29. Dec. 1809.) juris canonici lectorem et in academia bambergensi (1773—82.) historiae ecclesiasticae professorem, de quo cf. Lindner 2, 191; Placidum Sartore O. S. Ben. († 1809.), de quo jam egimus pag. 280. annot.; Josephum de Haiden monacensem, canonicum augustanum, provicarium in spiritualibus generalem et consistorii viceofficialem (n. 18. Jan. 1739., † 14. Dec. 1813.), de quo cf. Felder *Literaturzeit.* 1814. post n. 14. pag. 18; Petrum Ant. de Frank aschaffenburgensem (n. 7. Apr. 1746., † 12. Nov. 1818.) pluribus muneribus Moguntiae, Treviris, demum Viennae functum, de quo cf. Schulte 3, 281; Wurzbach 4, 327; Ambrosium Schmidt O. Praem. (n. 19. Mart. 1731.. † 1811.) collegii norbertini Pragae rectorem; Ant. Steph. Nic. Désodoarts-Fantin delphinatem, quondam canonicum et vicarium generalem embrodunensem, dein apostatam et fanaticum demagogum (n. 26. Dec. 1738., † 25. Sept. 1820.), cujus exstat *Dictionnaire raisonné* du gouvernement, des lois, des usages et de la discipline de l'église conciliés avec les libertés et les franchises de l'église gallicane, lois du royaume et jurisprudence des tribunaux en France, Parisiis 1788. t. 6, et Henricum Raymond delphinatem

† 20. Nov. 1805.), bibliothecae praefectus, qui pluribus scriptis quaestiones ad jus canonicum spectantes illustravit [1]); Franciscus Antonius Dürr mannheimensis n. 29. Febr. 1729., postquam quamplurimas academias Germaniae et Italiae lustravit amicitiamque iniit cum viris doctis variarum regionum, Moguntiae substitit ibique varias professus est disciplinas, in primis jus publicum et historiam ecclesiasticam. Functus quoque est munere syndici universitatis ultra 30 annos et capituli fuitque a consiliis rerum publicarum administrandarum. Erat vir eruditus, admodum laboriosus, qui munera ab alienis principibus sibi oblata recusavit, ut patriae inserviret († 27. Apr. 1805.). Plurimas reliquit diss. copiosa supellectili literaria instructas [2]), quarum multas Schmidt in suum recepit *thesaurum* (cf. supra pag. 657.). In diss. *de judice controversiarum* in causis electionum episcoporum Germaniae, Moguntiae 1768., invictis refutat argumentis Pestelium, qui

(† 20. Febr. 1823.), qui pariter adhaesit principiis libertatis malesanae factusque est episcopus constitutionalis Isarae (1792.). Abdicavit se episcopatu (1801.) factusque est (1802.) episcopus divionensis, sed parum sincere signavit formulam retractionis a Pio VII. praescriptam. Patronum egerat parochorum in opere *Droits du curé et du paroissien*, 1776. a parlamento gratianopolitano suppresso, Constantiae 1791. t. 3 in 12. Cf. Quérard 7, 565.

[1]) Cf. Schulte 3, 237., qui de eo scribit: Er gehört zu den entschiedensten römisch gesinnten Canonisten seiner Zeit, der seine Aufgabe darein setzte, die Curie gegen die Angriffe der neueren Schriften zu vertheidigen und der scholastischen Richtung im Gegensatz zur neuern zu dienen.

[2]) Cf. Schulte 3, 238. De ejus diss. *de suffraganeis* seu vicariis generalibus in pontificalibus (Weihbischöfen) episcoporum Germaniae, Moguntiae 1782., cf. *nova bibl. eccl. frib.* 6, 725—29; *de probatione* per picturas in sacris, ib. 1779., ibid. 4, 509—14; *de authentia synodi coloniensis* de a. 346. antiqui ecclesiarum germanicarum monumenti, ib. 1778., ibid. 4, 651—3.

a. 1796. jura rom. pontificis impugnaverat et Caesari judicium in ea controversia attribuerat. Scripsit quoque *historiam universitatis moguntinae diplomaticam*, ib. 1784. in 4.
Joannes Damascenus (in baptismo Joannes Ferdinandus dictus) de Kleimayern (Kleienmaiern) O. S. Ben. et ultimus (1798.) abbas wessobrunensis, tirolensis n. 19. Oct. 1735., Romae in collegio anselmo-benedictino s. Callixti institutus, juris utriusque doctor, Salisburgi docuit jus canonicum, theologiam moralem et exegesin, et a. 1788—92. rectoris magnifici munere functus est. Unanimi suffragio electus est 17. Apr. 1798. in abbatem collegii s. Anselmi Romae, cui tamen honeri renunciavit († 25. Nov. 1810.). Praeter alia edidit: *Vetus et nova disciplina* de proprio ordinandorum episcopo, Tegernsee 1763. in 4; *System des geistlichen Rechtes*, Salisburgi 1767; exercitatio academica *de conciliis apostolorum*, Tegernsee 1778., quae ab aliis tribuitur Simp. Schwarzhuber (cf. pag. 265. annot.); *Meine Gedanken von den Gränzen der gesetzgebenden Gewalt und Gerichtsbarkeit der Kirche*, Francofurti et Lipsiae (Salzburgi), 1782. in 8. sine auctoris nomine. Curavit[1]) quoque editionem *principiorum*

---

[1]) Cf. Lindner 1, 188—90. Frater ejus est Joannes Franciscus Thaddaeus de Kleimayern n. 26. Sept. 1733., qui pluribus muneribus honorificis Salisburgi functus est († 5. Mart. 1805.). Edidit plura ad historiam salisburgensem spectantia, inter quae *Nachrichten vom Zustande der Gegend und Stadt Juvavia*, Salisburgi 1784; *unpartheiische Abhandlung* von dem Staate des Erzstiftes Salzburg und dessen Grundverfassung, 1770., quae speciem prae se ferunt codicis diplomatici pro historia ecclesiastica et civili salisburgensi. Cf. Zillner, *d. Biogr.* 16, 105—7; Wurzbach 12, 38. ss. Magis tamen de historia salisburgensi meruit alius juris consultus Judas Thaddaeus Zauner (n. 16. Oct. 1730., † 1815.), juris professor in universitate salisburgensi et academiae monacensis socius, cujus sunt *Chronik von Salzburg*, Salisburgi 1810; *syllabus rectorum magnificorum universitatis salisburgensis*

juris Greg. Zallwein (cf. pag. 153.), cui brevis synopsis de vita auctoris accedit, Augustae V. 1781. t. 4 in 8. P. C. de Carolis disseruit *de episcoporum residentia*, de episcoporum jure in beneficiorum collationibus ac de sepulturis et praesertim de illa in qua tumulari debent puellae in monasterio educationis gratia degentes, Maceratae 1797. in 4. Mauritius Laubry rotomagensis n. 1745., egregie in jure canonico versatus, canonicus et promotor metropolitanus et dioecesanus aliisque muneribus auctus († 22. Mart. 1803.), scripsit *Traité des unions de bénéfices*, Parisiis 1778. in 12; *Tr. des érections de bénéfices*, ib. 1782. in 12. Joannes Josephus Pavlovich-Lucich dalmata, n. 15. Mart. 1755., Macarscae, canonicus et vicarius generalis, vir admodum eruditus, socius plurium academiarum, ut liberius studiis vacaret episcopale munus aliquoties sibi oblatum modeste recusavit († 19. Mart. 1819.). Ex quamplurimis ejusdem scriptis huc referri possunt: Diss. exegetico-theologica *de dignioribus ad canonicatum aliaque ecclesiastica beneficia eligendis*, Venetiis 1786; *ss. altarium multiplicitas et cultus* a novatorum technis et impetu vindicatus diss., Anconae 1792; *de supplicio aedificiorum* sub Diocletiano imp. excursus historiographicus, Venetiis 1796; *l'Albero del buon e del cattivo Critico inventato* e colla scorta de' migliori autori e di più purgati riflessi diciferato, Ragusae 1799; *acta sincera s. Gaudentii* auxerensis ep. et conf. diss. historicis illustrata, Venetiis 1802; *marmora macarensia*, Ragusae 1810. in 8. ed. 2. *marmora tragurensia* (in musaeo Traù asservata), ib. 1811; *romanarum antiquitatum analecta quaedam*, Jaderae 1813. etc. [1])

---

inde ab ejus primordiis ad haec usque tempora, ib. 1792. in 8., et alia ad historiam illius provinciae vel ad jus canonicum spectantia.

[1]) Cf. Wurzbach 21, 386—88.

826. Joannes Baptista **Caprara** bononiensis n. 29. Maj. 1733., vicelegatus a Benedicto XIV. Ravennam, nuncius apostolicus a Clemente XIII. Coloniam (1767.), a Pio VI. Lucernam (1775.) et demum Viennam fuit missus (1785.), quibus in legationibus insignis prudentiae specimina dedit, unde etiam purpura in meritorum praemium (1792.) decoratus est. Difficillimis illis temporibus, quibus ecclesia gallicana fere subversa jacuit, missus est a Pio VII. legatus a latere in Galliam (1801.) atque demum pacem ecclesiasticam aliquo modo concordato inito composuit. Ad cathedram mediolanensem 28. Maj. 1802. promotus Napoleonem in regem Italiae 28. Maj. 1805. unxit. Ubicunque commoraretur stupenda plane liberalitate pauperes sublevavit, et licet plerumque absens quotannis ad 40—50,000 librarum gallicarum pauperibus suae archidioeceseos sustentandis submisit. Decessit omnium, indigentium praesertim cujusvis conditionis, moerore 21. Jun. 1810. In memoriam sollicitudinis sanctae sedis pro Ecclesia gallicana reliquit *Concordat et recueil des bulles et brefs de N. S. P. le Pape Pie VII.* sur les affaires de l'église de France, Parisiis 1802. in 8. Jodocus **Leplat** (le Plat, Leplaet) mechliniensis n. 1733., juris canonici in universitate lovaniensi professor (1787.), defendit contra Benedicti XIV. aliorumque theologorum sententiam indissolubilitatem matrimonii infidelis ad fidem conversi. Quam ejus assertionem cum impugnasset **Maugis**, respondit in Diss. historico-canonique *sur l'indissolubilité du mariage* de l'infidèle converti, 1771. in 8. Innovationes Josephi II. in Belgio promovere et tueri sategit, quamobrem discipulis et concivibus ita factus est exosus, ut nonnisi militibus stipatus cathedram conscendere posset, imo et Hollandiam secedere sit coactus, ubi receptus a jansenistis eos in edendis *Nouvelles ecclésiastiques* adjuvit. Confluentiam vocatus (1806.) rector institutus est scholae juris, ibique decessit

16. Aug. 1810. Curavit editionem *commentarii* in jus canonicum novum Vanespen (II, 1155.), in qua disserit de spuriis in Gratiano canonibus excerpendo Berardi hac de argumento opus (p. 152.) cum praefatione prolixa Lovanii 1777. t. 2 in 8; diss. illa reperitur etiam apud Gallandi II, 803-934; *institutionum jurisprudentiae ecclesiast.* Rieggeri, 1780. t. 5 in 8; versionem latinam Fleurii *Discours sur l'histoire ecclésiastique* (II, 1076.); *monumentorum conc. tridentini amplissimam collectionem*, Lovanii 1787. t. 7 in 4., qua continentur etiam diaria Massarelli, Kurtembrockii, Pseaume, Torelli, Fickler etc.; scripsit acrem et injuriis refertam epistolam adversus bullam Pii VI. *Auctorem fidei*, 1795. in 12. (gallice); Dissertation *contra l'autorité des règles de l'Index*, in 4; diss. *de potestate statuendi impedimenta dirimentia matrimonium* (quam vindicat potestati civili) et diss. *de sponsalibus et impedimentis matrimoniorum*, 1782. in 8., quam diss. aggressus est van der Velde proposita publice thesi 18. Jun. 1783: unde edidit Le Plat *vindicias* diss. canonicae de sponsalibus et matrimoniorum impedimentis adversus thesim etc. Joannes Fortunatus comes de Zamboni, basilicae liberianae canonicus et cubicularius intimus Pii VII., qui zelo propugnandae veritatis catholicae academiam doctam et florentem religionis christianae instituit, utilem edidit *collectionem declarationum s. congregationis card. s. concilii interpretum*, quae consentanea ad tridentinorum patrum decreta aliasque canonici juris sanctiones sec. XVIII. in causis propositis prodierunt: huic accedunt constitutiones apostolicae praesertim novissimae ad conc. trid. decreta spectantes, decreta generalia ceterarum congregationum, necnon selectae veteres declarationes, mentes, modi et instructiones s. congrationis conc. ineditae, opus ad majorem facilitatem alphabetico ordine per materias et tractatus dispositum accurateque collectum ac in

3 pp. de declarationibus, de titulis causarum deque conclusionibus divisum, Romae 1812—16. t. 8 in 4; Atrebati 1860—68. t. 4 in 8; Diss. *de necessitate incautos praeveniendi* adversus nonnullorum professorum Hermeneuticae artes, qui sub respectu novarum interpretationum s. Scripturae naturalismum evulgant, Coloniae 1824., etiam germanice 1823., in qua praesertim agit de Hexaemeron Moysis adversus audaciores geologos; *Dialoghi sopra la Religione*, Romae 1807. t. 2 in 8.

827. Jam ad theologiam *moralem*, quam plerique parum feliciter excoluerunt accedamus [1]). Petrus Fulco, cujus *institutiones theologiae moralis* prodierunt Neapoli 1798. t. 4 in 8; Antonius Luby, Lincii primum, deinde Graecii theologiae moralis professor (n. 1750., † 1802.), edidit *theologiae moralis in systema redactae* t. 3, Graecii 1781. 1782. in 8; 1799. ed. 4. ad normam rautenstrauchianam; Josephus Geishüttner gmundensis n. 1764., Lincii theologiae moralis et pastoralis professor, seminarii regens, consistorio et gubernio in rebus ecclesiasticis a consiliis († 5. Jan. 1805.), scripsit *Theologische Moral* in einer wissenschaftlichen Darstellung, Augustae 1804. pp. 3 in 8., principiis pantheistae Fichte innixam; ex ejus schedis composuit F. X. Geser *Versuch einer wissenschaftlichen und populären Dogmatik*, zunächst für katholische Religionslehrer, Viennae 1818., quod opus theologiae dogmaticae vix umbram prae se fert [2]). Josephus Lauber viennensis n. 1744. theologiae pastoralis in univer-

---

[1]) Huc spectant aliqui, de quibus jam egimus, scil. Lud. Bailly (pag. 506.), Gerdil (p. 519.), Dan. Tobenz (p. 553.) etc. Ferdinandus Ueberwasser S. J. meppensis (n. 13. Aug. 1752., † 15. Jan. 1812.) in universitate monast. logicae et psychologiae professor, scripsit praeter opera philosophica *Moralphilosophie*, quam ex ejus msc. additionibus auctam edidit Joannes Henricus Brockmann, Monasterii 1814—15. t. 3.

[2]) Cf. *Tübinger Qtlschr.* 1819. pag. 234—42.

sitate brunensi, deinde olomucensi professor († 11. Apr. 1810.), cujus sunt *Kurzgefasste Anleitung* zur christl. Sittenlehre oder Moraltheologie, Viennae 1784—88. t. 5 in 8; *institutiones theologiae pastoralis compendiosae*, Brunae 1781. t. 3, etiam germanice, ib. 1791., a gubernio universitatibus leopolitanae et budensi praescriptae; utrumque opus minime commendandum [1]; *Strenger Beichtvater* statistisch, theologisch, praktisch und historisch betrachtet, fasc. 4 Viennae 1783. 1784; diss. *de justa sponsalium abolitione*, Olomucii 1788; *Die Bibel aus dem Grundtexte* in eine dem gemeinen Manne verständliche deutsche Sprache übersetzt, Viennae 1786. p. 1. et unica quae complectitur tantum 5 ll. Moysis Antonius Franciscus Augustinus Mosig bohemus n. 17. Jan. 1757., theologiae moralis et pastoralis in academia olomucensi professor († 28. Nov. 1813). Franciscus Pollaschek moravus p. 4. Oct. 1757., linguae graecae et hermeneuticae (licet esset tantum diaconus) in universitate brunensi professor (1781.) et seminarii generalis vicerector (1788.), dogmaticae (1794.), dein a. 1800. in lyceo olomucensi theologiae moralis et pastoralis professor atque studiorum director († 1818.), cujus sunt *theologiae moralis* t. 2, Olomucii 1803; *regulae pastorales* in usum suorum auditorum ad curam animarum finito anno scholastico egressorum, ib. 1803. in 8. In usum quoque populi lingua patria exposuit libros N. T., Brunae 1791. in 8. Vir erat vere pius, discipulis patris instar, quem propterea filiali amore prosequebantur, ovium sibi commissarum pastor

---

[1]) Adversus eum scripsit Joannes Ev. Hochbichler S. J. tirolensis theologiae professor augustanus (n. 20. Dec. 1740., † 24. Jun. 1817.): *Ist Laubers Lehre von der Sünde ächt und wahrhaft?* Augustae 1782. in 8. Scripsit quoque adversus Beda Mayr (pag. 275.). Cf. de Lauber Wurzbach 14, 211.

fidelis et pius[1]). Antonius Reyberger O. S. Ben. in monasterio mellicensi n. 21. Jan. 1767., in universitate viennensi per annos 22 moralis professor, concordibus prope modum fratrum suffragiis 7. Nov. 1810. in abbatem electus († 3. Oct. 1818.), reliquit *Systematische Anleitung* zur christlichen Sittenlehre oder Moraltheogie, Viennae 1794., cujus tamen tantum t. 1. prodiit; *institutiones ethicae christianae* seu theologiae moralis, ib. 1805—9. t. 3 in 8; 1813; 1819., quae tamen, sicut et plures ex iis quas supra jam commemoravimus, non sunt proprie dicta theologia moralis more antiquorum nam laxiori utuntur methodo disputandi et philosophandi more protestantium, quos post M. Schenkl, quem alioquin presse sequitur, sibi imitandos proponit auctor noster, ut Döderlein, Reinhard, Schmid, Feder[2]) etc. His omnibus magis innotuit Herculanus (in baptismo Antonius Nicolaus) Oberrauch O. S. Franc. tirolensis n. 5. Dec. 1728. in valle Serena (Sarntheim), philosophiae, dein (1763.) juris canonici lector, ac submotis jesuitis a munere docendi, in universitate oenipontana theologiae moralis professor (1766-82.). Suppressa universitate et ipse a munere docendi vacavit, sed non ab operibus piis in proximorum bonum: imo tanto zelo illud promovit, ut Ecclesiae hostes, qui illuminati dicebantur, nullum non moverent lapidem, ut ipse alium in locum transferretur; verum frustra cum Maria Elisabetha archiducissa et filia magnae Mariae Theresiae eum sibi in conscientiae moderatorem selegerit. Tanti fiebat a discipulis, imo ab universa studiosa juventute, ut intra annos 1767—1808. ultra 2000 juvenum dirigeret electionem status. Indefessus

---

1) Cf. Wurzbach 23, 82. s.

2) Cf. Werner *Gesch. der kath. Theol.* pag. 262; Felder *Literaturzt.* 1810. I, 321—34., ubi hae institutiones impense laudantur.

erat in excipiendis confessionibus et ut fertur per multos annos nonnisi duas dedit somno horas. Defuncto Josepho II. et regnante Leopoldo II. multum ipse contulit, ut supprimerentur seminaria generalia, et restituerentur seminaria dioecesana. Studendi alacritatem inter sodales plurimum promovit bonumque ordinis ipsi admodum cordi fuit. Impense quoque sollicitus fuit temporibus illis bellicis de bono patriae: oraculi instar ab omnibus consulebatur, concives ad fortitudinem, constantiam, perseverantiam hortabatur, noluitque eos deserere ut propriae securitati et commoditati consuleret († 22. Oct. 1808.). Propter virtutis praestantiam dicitur in libro mortuorum fratrum min.: „Gemma provinciae, ordinis et sacerdotum." Composuisse dicitur ad 63 opera [1]), e quibus prodierunt 13. Ita *institutiones justitiae christianae* seu theologia moralis, Oeniponti 1774—76. t. 4 in 8., Bambergae et Norimbergae 1797. 1798. t. 8 in 8. prohibita decr. 11. Jan. 1796; *vindiciae theologiae moralis* adversus recensentem friburgensem (*bibl. eccl. novae frib.* 1, 168 - 80.), ib. 1776. in 8; *diss.* (6) *ad theologiam moralem pertinentes*, ib. 1776—84. in 8., scil. de prima rerum omnium causa et earum fine ultimo; de concordia gratiae cum libero arbitrio; de peccatis ignorantiae; de spe theologica; de charitate et justitia generali; de charitate theologica seu speciali; *Thean und Amynthas* oder Gespräche über Religion und Gerechtigkeit, ib. 1786—88. pp. 4; 1792; 1804., quod opus est apologia religionis christianae; *Das Allerwichtigste und einzig Nothwendige* oder Was ist das letzte Ziel des Menschen und wie erreicht er es? Eine Abhandlung vorzüglich Philosophen und Denkern unserer Zeit gewidmet, Oeniponti 1800. absque auctoris nomine adversus

---

[1]) Cf. Wurzbach 20, 462—6; Waitzenegger *Gelehrten-u. Schriftstellerlex.* 2, 47—71; Haas *Kirchenlex.* 7, 678—80.

perversas kantianas theorias. Tamen haec duo opera a criticis augustanis sat graviter impugnata fuere.

828. His subjicimus eos [1], qui excoluerunt theologiam *pastoralem*, quae disciplina exeunte sec. XVIII. in Austria praesertim in illa generali studiorum theologicorum reformatione vel potius deformatione speciali diligentia tractata fuit. Illius compendia vel institutiones magno numero hac epocha prodierunt. B. Peck scripsit *der Seelsorger als Liturg und Beichtvater*, Viennae 1797; *der Seelsorger im Privatunterricht*, im gesellschaftlichen Umgang und im häuslichen Leben, ib. 1798. in 8; *systematische Anleitung* für die Seelsorger am Krankenbett, ib. 1826. ed. 2. in 8; Franciscus Matthias Stett parochus deutmergensis composuit *Praktisches Handbuch* für noch nicht geübte Seelsorger den Kranken die h. Sacramente der Busse, des Altars und der letzten Oelung zu ertheilen, ihnen in ihrer Krankheit und am letzten Ende beizustehen, Augustae 1808. in 8; Laurentius Maurin O. S. Aug. navarrus scripsit lingua patria institutiones theologiae pastoralis, Matriti 1805. 1806. t. 2 in 4; Ignatius Baerenkopf S. J. komaromiensis n. 13. Jul. 1741., societate Jesu suppressa canonicus strigoneniensis, facultatis et seminarii pestinensis director († 1808.), praeter *vindicias coelibatus* ecclesiarum Occidentis contra nuperos quosdam scriptores sub nomine Flaminii Cephali Augustae V. 1787., descripsit *methodum*

---

[1]) De Augustino (Josepho Alexandro) Rugel O. S. Ben. in monasterio Isny spiritu liberiori illius aevi infecto cf. Waitzenegger 2, 177—84. Natus est 19. Mart. 1762. et juventute inter magnas angustias transacta post absoluta in ordine studia factus est philosophiae et theologiae lector. Ordinem egressus Suitium se contulit, ubi factus est gymnasii professor et director (1801.). Mox tamen in patriam rediit variasque parochias rexit. De C. Schwarzl egimus supra pag. 583, annot. Maurum Schenkl jam supra laudavimus pag. 661.

recte gubernandi parochiam et dirigendi animas in s. Tribunali, Tyrnaviae 1803. in 8. Dominicus Gollowitz O. S. Ben. in monasterio oberaltacensi, n. in Geiselhoering 31. Maj. 1761., theologiae moralis, pastoralis et liturgicae in academia ingolstadiensi (1799—1801.), dein Ambergae (1801—4.) superaddita theologia dogmatica professor († 6. Maj. 1809.), praeter succincta compendiola theologiae moralis, theoreticae, pastoralis, patrologiae et historiae ecclesiasticae, luci publicae dedit *Anleitung zur Pastoraltheologie* im weitesten Umfang, Landishuti 1803. t. 2 in 4; ib. et Ratisbonae 1825. 1830. 1836. ed. 4. revisa a Wiedemann; ib. 1845. ed. 5. curante Vogl; Ratisbonae 1851., demum cura P. Haringer ib. 1855. opus quod ob suam utilitatem haud immerito animarum pastoribus arrisit. Eodem anno decessit Gregorius (in baptismo appellatus Joannes Stephanus) Köhler O. S. Ben. n. 2. Febr. 1733., theologiae pastoralis et liturgicae in academia moguntinna professor, spiritu illius aevi nonnihil infectus. Reliquit *principia theologiae liturgicae* 1788; *Praktische Anleitung* für Seelsorger am Kranken- und Sterbebette, Moguntiae 1792; 1804. ed. 4; 1832. ed. 7. cura Jac. Brand, 1845. curante Nickel; *Praktische Anleitung im Beichtstuhle* nebst einer Abhandlung über die Ehehindernisse und einer über die billige Sittenbeurtheilung, Francofurti 1803. ed. 3; 1833. ed. 7. cura J. Brand; *hist. Abhandlung* über die Worte des Erlösers im letzten Abendmahl: Nehmet und esset, das ist mein Leib; Nehmet und trinket, das ist mein Blut, Moguntiae 1813; *Geschichtliche Darstellung* der vom gallikanischen Klerus im J. 1682. zu Paris abgefassten von Bossuet vorzüglich und dem Turnelius vertheidigten Erklärung über die höchste und unfehlbare Authorität in der Kirche Gottes, entlarvt nebst einen Blick in das im J. 1811. zu Paris gehaltene Nationalkoncilium, Hadamarae et Confluentiae 1816;

Anleitung zum praktischen Unterricht in der Pastoraltheologie 1789., quam retractatam ed. Jacobus Brand [1]; *de vero Ecclesiae statu*, Moguntiae 1775; in quo pro Ecclesiae independentia stat; *Das Bild Gottes im Menschen* mit Rücksicht auf Scheinphilosophie, Francofurti 1813; *Beweis für das Dasein Gottes* aus der Natur, ib. 1810. etc. Jacobus Goyers mechlinensis n. 2. Apr. 1719., in seminario archiepiscopali theologiae lector et librorum censor († 15. Oct. 1809.), vir eruditus, qui alios in edendis operibus liberalissime juvare solebat, ut Hartzheim in adornanda sua collectione conciliorum Germaniae. Plura opera ad historiam sacram et literariam suae patriae illustrandam msc. reliquit, ediditque praeter alia *instructionem practicam confessarii* circa errores confitentium, Bruxellis 1780. in 8. Franciscus Christophorus Pitroff O. Crucif. bohemus n. 25. Maj. 1739., in universitate pragensi professor exegesis (1773.) et theologiae pastoralis (1775.), ob merita in hac disciplina tradenda cruce aurea donatus (1780.), in magistrum sui ordinis unanimi fere suffragio electus (1809.), in decanum facultatis theologicae (1813.) et in universitatis rectorem magnificum (1814., † 7. Jul. eodem a.), scripsit *Anleitung zur praktischen Gottesgelehrtheit* nach dem Entwurfe der Wiener Studienverbesserung, Pragae 1778. ap. 4; 1782; diss. *de prudentia pastorali s. Pauli*, ib. 1782. in 8; *Kirchenamtspolitik* nach den Verhältnissen der Kirchenstatistik und Pastoralklugkeit, ib. 1785. pp. 2 in 8; sequitur in hisce operibus principia et spiritum josephinismi. Michael Horváth S. J. Comaronii n. 29. Sept. 1728., s. Scripturae et dogmaticae Jaurini, dein exstincta societate Jesu theologiae

[1] Jacobus Brand bavarus n. 20. Jun. 1776. episcopus limburgensis (1827., † 26. Oct. 1833.) plura alia edidit opera, quae tamen ad theologiam non spectant. Cf. de ejus vita et scriptis *Zeitschr. für Philosophie u. kath. Theol.*, Coloniae 1833. fasc. 4, 213 ss.

pastoralis in universitate budensi professor, et cathedra relicta ob senectutem praepositus grabensis († 9. Mart. 1810.) edidit: *Theologiae pastoralis*[1]) *p. prior* complectens praedicationem Verbi, Vindobonae 1780; p. altera complectens *administrationem sacramentorum* 1781; p. ultima complectens *exemplum vitae*, ib; *Chrestomathia pastoralis* t. 3, Pestini et Budae 1782. 1783. in 8., quibus continentur paradigmata concionum etc.; *historia literaria prudentiae pastoralis*, Vindobonae 1783. in 8; Josephus Antonius Krapf, theologiae doctor, consiliarius ecclesiasticus constantiensis et parochus hagnaviensis publicae luci dedit: *Der Geist der Seelsorge*, eine Nachlese zur praktischen Pastoral für junge Geistliche dès 19. Jahrh., Augustae 1814. in 8; 1823. ed. 3. curante Buchfelner; Joannes Baptista de Steinhauser (n. 26. Jan. 1761., † 15. Aug. 1815.) decanus capituli biberacensis et consiliarius ecclesiasticus constantiensis, cujus exstant plures diss. pastorales[2]); Petrus Conrad n. 21. Sept. 1745., seminarii trevirensis subregens, Confluentiae historiae ecclesiasticae professor et seminarii director; Treviros iterum revocatus praefuit seminario, canonicatum obtinuit demumque egit parochum ea in urbe († 17. Aug. 1816.). Composuit *Leitfaden der deutschen Vorlesungen über die Pastoraltheologie*, Treviris 1789. pp. 2; diss. *de ministro sacramenti poenitentiae*[3]), Confluentiae 1785. Milo Joannes Nepomuk

[1]) Opus quod plurimum laudatur in *nova bibl. eccl. friburg.*, ubi ejusdem exhibetur conspectus 5, 634—44; 6, 249—53. et 650—53. Legimus enim ib.: „Nulla sane dos est, quae decet atque ornat opus usibus scholarum publicis destinatum, quam in eo desideres. Ordo nitidus, concinnus rerum nexus, probationes idoneae, purus aeque ac fluens stilus, rescissis superfluis amata brevitas sine obscuritate, ubivis relucent.“

[2]) Cf. Felder *Literaturzt.* 1815. II. Intelligenzblatt p. 38. s.

[3]) „Seine Autoritäten waren van Espen u. Nat. Alexander... Doch ist Conrad, welcher allerdings den Orden im Ganzen nicht günstig,

Grün O. Praem. bohemus n. 11. Dec. 1751., abbas strahoviensis (1804., † 20. Jan. 1816.), qui licet abbas theologiam moralem et pastoralem sodales docuit, proposuit *Sätze aus der Moral- und Pastoral-Theologie,* Pragae 1805—7. in 4; Matthaeus Fingerlos e salisburgensi ditione n. 6. Sept. 1748., archiepiscopalis seminarii regens (1787.) et (1789.) consiliarius ecclesiasticus, postmodum director seminarii georgiani Landishuti, spiritu wessenbergiano infectus († 1817.), proposuit *Versuch einer Pastorallehre* d. i. einer Darstellung der Standespflichten eines Geistlichen [1]), Monachii 1805. pp. 2; Franciscus Stapf bambergensis n. 2. Maj. 1766., seminarii regens (1805.) theologiae moralis et (1810.) dogmaticae professor († 8. Aug. 1820.), auctor est op.: *Vollständiger Pastoralunterricht über die Ehe* oder über das gesetz- und pflichtmässige Verhalten des Pfarrers vor, bei und nach der ehelichen Trauung nach den Grundsätzen des Kirchenrechtes mit steter Rücksicht auf die Civilgesetze, Francofurti 1820; Bambergae 1824. ed. 3. curante Egger; Francofurti 1847. ed. 7. cura C. Riffel; opus ob suam utilitatem saepe editum.

829. Singularia quaedam argumenta tractarunt: Caspar Segovia S. J. caesaraugustanus, in patria et Romae theologiae professor (n. 22. Jan. 1722., † 1802.), disseruit *de opinione probabili* cum appendice super Raineri II. aragonum regis X. monachi, sacerdotis et episcopi matrimonio, Romae 1795. in 4; Claudius Clavezzano O. Cap. a Plebe Albinganensi, insignis missionarius, provinciae januensis bis minister († 1805.),

---

in der Liturgie aufklärend und den Wallfahrten und Ablässen nicht gewogen ist, nicht gerade kirchenfeindlich.« Brück l. c. pag. 45.

[1]) Cf. *Theologisch-praktische Monatschrift,* Rottenburg 1833. 8, 262—5. Aliud ejusdem opus spiritu wessenbergiano infectum est: *Wozu sind Geistliche da?* Landishuti 1805. pp. 2 in 8.

reliquit *diss. theologico-moralium* t. 3 in 4., Lucae 1778. Emmanuel. Marianus Iturriaga S. J. hispanus, mexicanus nobili genere n. Angelopoli 24. Dec. 1728., philosophiam et theologiam docuit in America, ex quo in Italiam expulsus, aliquot episcopis a rebus theologicis utpote in iisdem versatissimus fuit. Senex lumine orbatus est et summa senectute decessit 11. Aug. 1819. Opera ejus prodierunt Genuae 1790. t. 5 in 8., quorum 1. continetur *Esame critico teologico* che servira per fare un Errata Corrige ad un certo l. stampato in Bologna per Lelio dalla Volpe l'a. 1777. intitolato: *Raccolta di varj Eserzicj di pietà*, ed istruzioni, nelle quali s'insegna e si spiega tutto quello che è necessario di sapere ed operare per vivere da vero buon christiano e salvarsi, Venetiis 1779. in 8., 1781; t. 2. p. 1. *Diss. teologico-morale* intorno alla santificazione delle feste, Mutinae 1783. cum apologiis adversus quorundam exceptiones, quem l. defendit etiam Fuensalida (pag. 516.); p. 2. *Diss. intorno al dolore necessario* pel valore e pel frutto del sagramento della penitenza, Assisii 1780. cum append. adversus Concina et apologia adversus cujusdam censoris exceptiones; t. 3. *Confutazione della Lettera pastorale* [1]) del vescovo di Königsgraetz (de tolerantia, ib. 1783.) cum apologia, qua respondet Josepho Casanova S. J. latenti sub nomine Isaacci Vanspeuspeg et oppugnantem illam epistolam. Per hoc responsum meruit Iturriaga a Pio VI. literas gratulatorias 14. kal. Dec. 1785; t. 4: *Lettera sulla Esenzione dei Regolari* dalla giurisdizione dei vescovi e sulle cause matrimoniali indirizzata a Mons. Giamb. di Pergen vescovo di Mantova, ib. 1784; *l'avvocato pistojese* citato al Tribunale del'

---

[1]) **Alia scripta adversus has literas pastorales cf. apud Roskovány** 3, 928.

autorità e della buona critica e della ragione sulla podestà della Chiesa intorno a matrimonj podestà religiosamente contestata ed autorizzata dal cattolico Monarca delle Spagne Carlo III. nella pratica Sanzione, Ferrariae 1787., pro quo l. vere egregio auctor iterum meruit collaudari Brevibus literis Pii VI; *Lettera* de eodem argumento; t. 5: *Dom. Lanzerinius* in publ. bononiensi archigymnasio lector *vindicatus* ab injuria, quam sibi arrogavit auctor, qui sub tanti doctoris mentito nomine diss. quandam msc. vulgavit super attritione venialium ex metu purgatorii concepta; diss. 2. vindicatur eximius doctor atque ex ejus doctrina venialium confessionis valor roboratur; diss. 3. in qua attritio ex metu purgatorii commendatur; *de lege secreti* diss. moralis, Senogalliae 1793; *diss. in morales quaestiones*, quas fanensi clero dissolvebat Iturriaga [1]) etc. Joannes Baptista Fiard S. J. divionensis n. 28. Nov. 1736., terroris tempore ad deportationem in insulam Cajanam damnatus (1793.), illuc deferri non potuit propter anglorum classem: quare per biennium carcere fuit detentus († 30. Sept. 1818.). *Lettres magiques* ou lettres sur le diable, Parisiis (1781?) 1791., et parum mutata inscriptione *Lettres philosophiques* sur la magie, 1797; 1803., in quibus quidquid ordinem naturalem excedere videtur factis magicis accenset; *Instructions sur les Sorciers*, 1796; cujus novam ed. inscripsit: *Le secret de l'Etat et le dernier cri du vrai patriote*, Divione 1815; *la France trompée* par les Magiciens et démonolâtres du 18e siecle, Fait démontré par des Faits, Divione 1803; *le mystère des Magnétiseurs* et des somnambules dévoilé, Parisiis 1815., qui libellus ipsi adscribitur.

---

[1]) Cf. Caballero 1, 165. s.

830. In re *liturgica* versati sunt [1]): J. A. Berchtold in op.: *Das unblutige Opfer der h. Messe*, vollständige dogmatisch-liturgische Abhandlung, Brigantiae 1800. 1801. pp. 2; Ladislaus Tompa tirnaviensis, Posonii liturgiae et theologiae polemicae professor (1784., canonicus posoniensis (1786.) et (1801.) strigoniensis († 21. Nov. 1802.), cujus sunt *institutiones de sacris christianorum ritibus*, Posonii 1785—88. pp. 2; Vincentius Rodriguez Vola presbyter beneficiatus cathedralis valentinae (n. 25. Sept. 1726., † 12. Oct. 1807.) in *Manual Eclesiástico* de las sagradas ceremonias de la Iglesia, Valentiae 1767—97. t. 8 in 8. aliisque operibus huc spectantibus [2]). Tossanus Josephus Romsée n. est in Grivegnée prope Leodium a. 1726. Jam a juventute totus erat in sacris ritibus et caeremoniis addiscendis et observandis; nihil enim ad divinum cultum pertinens non dignum arbitrabatur, in quo curam omnem et diligentiam collocaret: unde anno 1754. in sacrorum rituum et postea etiam theologiae professorem pro seminario electus est. Ex operibus suis, quae de iisdem edidit, et praecipue ex vivendi norma vere ecclesiastica tantam famam, tantam existimationem collegit, ut omnes singulari honore eum semper prosecuti sint; amorem ac reverentiam viro meritissimo conciliabant humilitas, benignitas, mansuetudo, charitas, in pauperes liberalitas, pietas in Deum ceteraeque quibus aliis praeluxit virtutes. Ob invasionem gallicam patria cedere coactus non sine animi dolore a seminario divellitur. Leodium postea redux ex tunc afflictam vitam in luctu et paupertate

---

[1]) Praetermittimus Antonium Selmar parochum bavarum, qui cum tot aliis eo tempore, ut Winter (p. 633.), Beda Pracher, Schwarzel (pag. 583.) omnia in liturgia innovare nitebatur. Cf. ejus hoc de argumento opera in *thesauro librorum rei catholicae*, Wirceburgi 1850. t. 1. pag. 814. s.

[2]) Cf. Fuster *Bibliotheca valenciana* 2, 296.

traxit: at semper sibi constans mira in adversis emicuit patientia. Decessit 4. Nov. 1809. aetatis a. 83., presbyteratus 60. Haec ejus opera: *Praxis celebrandi missam* tum privatam tum solemnem, saepius edita; primum 1762; aucta dein et emendata; Treviris 1840; *praxis divini officii; sensus literalis, moralis ac historicus rituum* et caeremoniarum missae; *collectio decretorum* s. rituum congregationis, annotationibus illustrata. Haec opera collecta et a s. theologiae professore accurate revisa necnon vita auctoris variis notis illustrata prodiere Mechliniae 1830; 1838. t. 5 in 12. Ex his digessit, additis etiam integris tractatibus aliisque locupletatis J. H. Hazé in seminario leodiensi s. liturgiae professor *institutiones liturgicas*, Bruxellis 1864. t. 2 in 8. Augustinus Kratzer O. Praed. († 1811.) disseruit *de apostolicis et antiquis Ecclesiae occidentalis liturgiis*, illarum origine, progressu, die, lingua ceterisque rebus ad liturgiam antiquam pertinentibus, Augustae V. 1786.

I. TABULÆ CHRONOLOGICÆ

SECUNDUM DISCIPLINAS

	Theologia dogmatica.	Disciplinae ad ss. literas spectantes.
1801	Lud. Gsapo S. J. Am. Fid. Poulin Jos. Chantre y Herrera S. J. Jos. Recco Em. Lacunza S. J. Rom. Fischer Aug. Maur. Schmid Fr. Ant. Luz can. reg. Fr. X. Boujart S. J.* Greg. Brunner Ben. Marc. Fuhr* Coel. Wimmer P. Chiniac de la Bastide* *J. A. Weissenbach S. J.*	Jos. A. Weissenbach S. J. Chrys. Probst Fr. Jos. Richter* Const. Fuchs Fr.* Bened. Felio sch. p. Andr. M. Zasius Praem.*
1802	Hyac. Sig. Gerdil Barn. Fr. X. de Feller S. J. Th. Nogarola S. J.* Camuset* A. H. Paulian S. J. Car. Chassanis Arct. O'Leary Cap. Raph. Nuix S. J. Ant. de Vicari S. J.* Vinc. Bartoli S. J.*	Fort. Durich Paul. Steph. Hayd Ben. Jos. Skriner Mod. Schrey* Ant. Traun* Matth. Wolf* Andr. Jos. Fahrmann Alex. Geddes

THEOLOGORUM

DISPOSITAE AB A. 1801—1820.

Patrologia.	Historia ecclesiastica.	Theologia practica.	
	Georg. Pray S. J. Em. Risco Aug. Jos. Marinovich S. J. Jos. Ant. Steiner Laur. Barotti S. J. Arn. Speroni Ben. Matth. Platthy S. J. Car. Koppi sch. p. Dom. Diodati Corn. de Bye S. J. Phil. N. Puell can. lat. Ars. Gins Aug * J. Crons*	P. C. de Carolis* Pet. Fulco* M. Vaskovits* Caj. M. del Fulgore* J. A. Berchtold* Agap. de Palaestrina Min.* B. Beck* *Chrys. Probst Fr.*	1801
Sim. de Magistris Michang. Luchi Ben. Honor. Goehl Ben.	Jos. Ghesquière S. J. Mar. Fidler Aug. Exc. Cas. Cognolato Aem. Petrasch Cist.* Ferd. Meisner S. J.* *F. X. Feller S. J.*	Ladisl. Tompa Casp. Segovia S. J. Ph. Gerbl S. J. Ant. Luby Andr. Ud. Mayer Car. A. Pilati* *Fr. X. Feller S. J.* *H. Sig. Gerdil Barn.*	1802

	Theologia dogmatica.	Disciplinae ad ss. literas spectantes.
1803	Did. Jos. Fuensalida S. J. Ant. Guenée Theod. Almeyda Orat. Jo. Vinc. Giorgi S. J. Car. Lud. Fontaine* Bened. Tetamo S. J. Innoc. Foertsch Ben. Ign. Thonhauser S. J.* Lud. Ant. Carraccioli Saint Martin*	
1804	Mich. A. Marcelli O. S. Aug. Jo. Nani Cl. Biagi Ben. Ans. Rittler Ben. Demetr. Sanna S. J.* Bas. Protics* Paul Fabri sch. p. Aeg. Sexstetter Ben.*	
1805	Mar. Dobmayr Ben. Jac. Chmel Ben. Jo. Aug. de Levis Aug. Jo. Bapt. Rose Loth. Fortner Ben. Rud. Schranzhofer Fr. Jos. Kenyeres S. J.	Jos. R. Joly Cap. Ant. Barcellona Or. Blas. Kumerdey Jac. Coutourier Eripr. Giuliari S. J. J. B. Casp. d'Amsse de Villoison

Patrologia.	Historia ecclesiastica.	Theologia practica.	
	Ang. Fabroni Fr. Mendez Aug. Petr. Dan. Labat Ben. Luc. Doglione C. Alois. Oderico S. J. Germ. Poirier Ben. Jo. Nat. Paquot	Jos. Ferrante Maur. Laubry Petr. Hartmann Cist. Gabr. Nic. Maultrot	1803
Fr. Ant. de Lorenzana	Ang. Fumagalli Cist. Steph. Borgia Georg. Schneller Ben. Jo. B. Molnar S. J. Guil. Gahan Aug. Ant. Sev. Ferlone Vinc. Ig. Fr. Tormo de Oloris (Car. J. Michaeler)	Fr. Matth. Stett Jo. B. Gabriel de Corgne Chr. Bern. Graever Jos. Ant. Petzek Aug. Jo. C. Clément	1804
	Andr. Bianchini Mi. Jos. Macedo S. J, Mar. Pachmayr Ben. Fr. Kleymayern Math. Dannenmayer	Phil. A. Schmidt S. J. G. Jos. Arn. de Buininck Fr. Ant. Dürr Cl. Clavezzana Cap. Aug. Franceschi Jos. Geishüttner Car. Fr. Dieterich (Jos. V. Eybel)	1805

	Theologia dogmatica.	Disciplinae ad ss. literas spectantes.
1806	Leop. Petzelt Conv. Jos. Guevara S. J. Franc. Fl. Brunet Laz. Aug. Gervasio Aug. Jos. Bertieri Aug. Fulg. Hüllinghoff Ambr. Car. Czamler* *P. A. Sanchez.*	Hier. Frida Ben. Barth. Münch can. reg.
1807	Ans. Zacherl Ben. Jo. Jos. Rossignol S. J. Jo. Cl. Fontaine P. Cl. Lud. Gin Sept. Costanzi* Thom. ab Interamna Cap. Henr. Jos. Forkenbek S. J.	Georg. Japel Jac. Bertold Fr.*
1808	Car. Brignolet S. J. Mich. Lory Ben. Lud. Bailly	

Patrologia.	Historia ecclesiastica.	Theologia practica.	
J. B. Galliccioli Car. Lud. Buronzo del Signore Plac. Sprenger Ben.	Petr. A. Sanchez Joach. Landazuri Paul a s. Bartholomaeo Carm. Wenc. Sierakowski Chr. Mich. Ruuffelet Jo. Al. Hanke (Jos. Zola)	Sam. Klein Laur. Marin Aug.* Rem. Lissoir Praem. Fr. Ant. Haubs* Jo. B. Guadagnini Jo. Cl. Lucet	1806
	Fr. Pubička S. J. Jo. Herm. Kock Max. Prokopowicz sch. p. Jo. Frid. Batz P. Jac. Hip. Charlier Laur. Hübner El. M. Desbois de Rochefort	Vinc. Rodr. Volo Jo. Rich. de Roth* Jos. Ponsio* Coel. Stoeckl Ben. Jo. Sark. Jeschek Or.	1807
	Jo. N. Mederer S. J. Phil. M. Renazzi Caes. Gaetani Jac. de Bue s. J. Nic. Ignania Jo. Jac. Dionisi Vinc. Ilger Ben. Fr. A. Gonzalez	Herculan. Oberrauch Franc. Ign. Baerenkopf Sl J. Georg. Rechberger Ph. Hedderich Jos. Noemer *Lud. Bailly*	1808

	Theologia dogmatica.	Disciplinae ad ss. literas spectantes.
1809	Laur. Hervas Panduro S. J. Jo. B. Aubry Ben. Petr. Sigorgne Dom. Bauduin Or. Jos. Malsiner S. J. Jo. Ev. Sober S. J. Ant. Oembs	Ant. Martini Colom. Sanftl Ben. Fr. Faust. Prochaska Paul. Car. Schwarzel
1810	Marcus Zaguri Ge. Fr. Albertini Praed. Wolfg. Froelich Ben. Jos. Masdeu S. J. Henr. Sautier S. J.	Fr. Car. Alter S. J. Ferd. Kopf
1811	Jo. Vinc. Bolgeni S. J. Georg Hay Eng. Klüpfel Aug. Jac. Andr. Emery Jos. A. Schneller Pergens O. Barn. Petr. Greg. Herluisson	Jos. M. Engstler S. J. Eug. Kaiser Aug.*
1812	Leon. Alea Th. Jo. Pichon Car. Budardi S. J. Jos. Reebmann S. J. *Al. Brenna S. J.*	Franc. Link Praed.

Patrologia.	Historia ecclesiastica.	Theologia practica.	
Vit. Moeal Ben.	Alex. Horányi sch. p. Georg. Zoëga Jo.Laur.Villanueva*	Dom. Gollowitz Ben. Greg. Köhler Ben. Jac. Goyers Jos. T. Romsée Matth. Kuebel S. J. Carolom. Rath Ben.	1809
Jac. Eug. de Levis	Hier. Fr. Bocchi Jos. Lechner* Fr. X. Berger	Jo. B. Caprara Mich. Horvath S. J. Jo. Dam. Kleimayern Ben. Jos. Lauber Petr. Jos. Weber Fr. Ph. Frank Jod. Leplat Scipio Ricci	1810
	Steph. Katona S. J. Jo. Fr. Hugues de Dutems	Fr. Georg. Ditterich Eug. Montag Cist. Aug. Kratzer Praed. Ambr. Schmidt Praem. Rob. Curalt Cist. Guil. Jos. Castello *J. V. Bolgeni S. J.*	1811
	Corn. Smet S. J. Petr. de Langchamps Al. Brenna S. J. Laur. Chrys. Pfrogner Praem.	Gundis. Adorno Hinijosa S. J. Ferd. Ueberwasser S. J. Tim. Szcurowski Bas. Balt. Masdeu S. J.* Ant. Selmar*	1812

	Theologia dogmatica.	Disciplinae ad ss. literas spectantes.
1813	Alph. Muzzarelli S. J.[4] Christ. Muzzani S. J. Al. Mozzi S. J. Jo. Matth. Carrich S. J. Car. Jos. M. Denina Lud. Phil. Gerard J. Bardou Rup. Aign Ben. *Jo. B. Duvoisin*	Jo. B. Duvoisin Alex. Jos. de Bassinet Fr. X. Moïse Jo. B. Gerner
1814	Petr. Gourju Or. Jo. B. Athan. Giovio Ch. J. Saillant *M. Szvorényi*	Paul. Emes O. Aug.
1815	Jos. A. Sambuga Claud. Lecoz	Bern. Stöger Ben.

Patrologia.	Historia ecclesiastica.	Theologia practica.	
	Ph. Jac. de Huth Ant. Michl Nic. Alb. Foertsch	Jac. Ant. Zallinger S. J. Car. de la Serna Santander Corb. Diemer Ben. Raph. Thaler Ben. Jos. de Haiden Ant. Fr. Aug. Mosig *Ant. Michl* *Alph. Muzzarelli S. J.*	1813
	J. B. Lud. G. Seroux d' Agincourt Ph. Aug. Becchetti Dom. Mi. Szvorényi Fr. Moravecz sch. p. Herm. Bär O. Cist. Max. Guisolan Cap. Gabr. Strasser Ben. Dam. Fuxhoffer Ben. Vit. Ant. Winter Car. Tauber	Fr. Chr. Pitroff Crucif. Nic. Valetta J B. Masdeu S. J. Ant Sulzer* Petr. T. Durand de Maillane *V. A. Winter* *M. Szvorényi*	1814
	Cas. Marini Jos. de Benkö Jud. Thad. Zauner	Jo. Politi Santo Amantia* Jo. B. Steinhauser Jos. Ant. Krapf*	1815

	Theologia dogmatica.	Disciplinae ad ss. literas spectantes.
1816	Jo. B. Gentilini S. J. Jo. Fac. Sidrus Villarogius Aug. Cl. Latasse Mi. Elizalde Urdiroz S. J.* Aug. Fischer Aug. *Jo. F. Zamboni*	Jos. Montaldi Praed. Am. Mauch O. S. Fr. Jo. Jahn *Cas. Bugatti*
1817	Rup. Kornmann Ben. Car. H. Janson Ant. Jos. Regono. S. J. Corn. Geerts S. J.* Jo. Christ. de Zabuesnig	Greg. Zirkel Plac. Dayn Ben. Jo. Ev. Hofer Ben.
1818	Al. Tassoni Fr. Krammer Petr Jenkins S. J.	Jo. Aug. Carabelloni Aug. Matth. Rumpler* Aug. Jo. B. Heitmayr can. s. Aug. Laur. Isenbiehl
1819	Dan. Tobenz can. lat, Spir. Berioli Val. Bambach Franc. Udalr. Pfeiffer Ben. Ant. A. Jaeger Praem.	*Dan. Tobenz can. lat.*

Patrologia.	Historia ecclesiastica.	Theologia practica.	
Faustin. Arevalo S. J.*	Caj. Bugati Fr. Neumann can. reg. Rom. Zirngibl Ben. Jos. Milbiller Thom. Ried* Lud. Mathias de Barral	Jo. Fort. Zamboni* Maur. Schenkl Ben. Fr. Gusta S. J. M. Jo. N. Grün Praem. Petr. Conrad Car. Jos. H. Kolborn Fr. G. Ant. Gambsjäger	1816
Maur. Boni S. J. Fruct. Fehrer Aug.	Jo. Andrés S. J. Jo Fr. Masdeu S. J. Ludov. Chaudon Ben. Hier. Baruffaldi Sim. Ernst can. reg. Bed. Aschenbrenner Ben. Udalr. Peutinger Ben.	Cass. Gareis Min. Jo. Hochbichler S. J. Matth. Fingerlos Jos. A. Sauter *B. Aschenbrenner Ben.* *Greg. Zirkel*	1817
	Maur. Feyerabend Ben. Fr. Car. Felder En. Quir. Visconti Jos. Mainati*	Jo. B. Fiard. S. J. Fr. Pollaschek Petr. Ant. de Frank Jos. Al. Rugel* A. Reyberger Ben.	1818
Frangipane Fraja Ben. *D. Tobenz can. lat.*	Fr. Leop. Stolberg Fr. Scipio Dondi P. L. Blanchard* Casp. Royko	Jo. Jos. Pavlovich-Lucich Em. Mar. Iturriaga S. J. Jos. Zenger* Lud. Al. Kapelli* Ge. Sigism. Lakics *D. Tobenz can. lat.*	1819

	Theologia dogmatica.	Disciplinae ad ss. literas spectantes.
	Aug. Barruel S. J.	Georg. Ferrich
	Jo. Laur. Doller S. J.	Petr. Jos. Pictot de Clorivière
	Laur. Litta	S. J.
	Bern. de la Torre	Al. Sandbichler Aug.
1820	Lud. M. Barth. Ferrari O. Barn.	Car. Jos. Rupperth
	Petr. Fr. Theoph. Jarry	Greg. Mayer Ben.
	Th. Brzozowski S. J.	Jos. Reeve. S. J.
	Ben. P. Zimmer	Flor. Minasiewicz
	Cl. M. de la Myre*	Car. Ed. de Coetlogon

Patrologia.	Historia ecclesiastica.	Theologia practica.	
	Ambr. Eichhorn Ben. Raym. D. Caballero S. J. Jo. Laur. Villanueva* Jo. Wolf S. J.* Car. Bisson	Jo. Devoti Fr. Andr. Frey Dom. M. Pellegrini Pr. Fr. Stapf Em. Leone* Jos. Ant. Hofer Henr. Reymond *Aug. Barruel S. J.*	1820

II. TABULÆ CHRONOLOGICÆ

SECUNDUM NATIONES

	Italia.	Hispania et Lusitania.	Gallia.
1801	Dom. Diodati Arn. Speroni Ben. Laur. Barotti S. J. Jos. Recco Petr. Fulco* Cas. M. de Fulgore* Agap. de Palaestrina Min.* P. C. de Carolis*	Em. Risco Aug. Jos. Chantre y Herrera S. J. Em. Lacunza S. J. Ben. Felio sch. p.	Am. Fid. Poulin Car. Lud. Fontaine* P. Chiniac de la Bastide* Fr. X. Boujart S. J.*
1802	**Hyac. Sigism. Gerdil Barn.** Sim. de Magistris Or. Th. Nogarola S. J.* Mich. Luchi Ben. Cas. Cognolato Vinc. Bartoli S. J.* Car. A. Pilati	Raph. Nuix de Perpiña S. J. Casp. Segovia S. J.	Camuset* Car. Chassanis Henr. Paulian S. J. St. Martin*

THEOLOGORUM

DISPOSITÆ AB A. 1801—20.

Belgium.	Germania et Helvetia.	Anglia. Hibernia et Scotia.	Polonia et Hungaria.
Corn. de Bye S. J.	Jo. A. Weissenbach S. J. Chrys. Probst Fr. Jos. Richter* Jos. A. Steiner Const. Fuchs Fr.* Maur. Schmid Fr. Greg. Brunner Ben. Ant. Luz can. reg. Coel. Wimmer Phil. N. Puell can. r. Rom. Fischer Aug. Marc. Fuhr* J. Crons*		Georg. Pray S. J. Jos. Marinovich S. J. Lud. Csapodi S. J. Car. Koppi sch. p. Matth. Platthy S. J. M. Vaskovits Andr. M. Zasius Praem.
Franc. X. Feller S. J. Jos. Ghesquière S. J.	Fort. Durich Paul. Mar. Fidler Aug. Jos. Skriner Steph. Hayd Ben. Aem. Petrasch Cist.* Matth. Wolf* Mod. Schrey* Phil. Gerbl S. J A. Jos. Fahrmann Hon. Goehl Ben. Ant. de Vicari S. J.* Ant. Luby Andr. Ud. Mayer	Arct. O' Leary Cap. Alex. Geddes	Ladisl. Tompa

	Italia.	Hispania et Lusitania.	Gallia.
1803	Ang. Fabronius Jos. Ferrante Luc. Doglione Jo. V. Giorgi S. J. C. Al. Oderico S. J. Ben. Tetamus S. J. Lud. A. Caraccioli	Did. Jos. Fuensalida S. J. Fr. Mendez Aug. Theod. Almeyda Or.	Ant. Guenée Germ. Poirier Ben. P. Dan. Labat Ben. Maur. Laubry G. Nic. Maultrot
1804	Aug. Fumagalli Steph. Borgia Mi. A. Marcelli Aug. Jo. Nani Cl. Biagi Ben. Dem. Sanna S. J. Ant. Sev. Ferlone Paul. A. Fabri sch. p.	Fr. de Lorenzana V. Ign. Fr. Tormo de Oloris	Jo. B. Gabr. de Corgne Aug. Jo. C. Clément
1805	A. Bianchini Aug. Franceschi Cl. Clavezzana Cap. Jo. Aug. Levis Aug. Ant. Barcellona Or. Eripr. Giuliari S. J.	Mi. Jos. Maceda S. J.	Jos. R. Joly Cap. Jac. Couturier J. B. C. d'Amsse de Villoison Jo. B. Rose

Belgium.	Germania et Helvetia.	Anglia, Hibernia et Scotia.	Polonia et Hungaria.
Jo. Nat. Paquot	J. A. Berchtold* Ant. Traun* P Beck* Innoc. Foertsch Ben. Pet. Hartmann Cist.* Ign. Thonhauser S. J.* Ars. Gins Aug.* Ferd. Meisner S. J.*		
	Ge. Schneller Ben. Ans. Rittler Ben. Aeg. Sexstetter Ben.* Fr. Matth. Stett Chr. Bern. Graever Jos. A. Petzek	Guil. Gahan Aug.	Jo. B. Molnar S. J. Bas. Protics*
	M. Dobmayr Ben. Fr. Ant. Dürr G. Jos. A. de Buininck Ph. A. Schmidt S. J. Bl. Kumerdey Jac. Chmel Ben. Mar. Pachmayr Ben. Jo. Fr. Th. Kleymayern Rud. Schranzhofer Fr. Loth. Fortner Ben. Jos. Geishüttner Car. Fr. Dieterich Matth. Dannenmayer Jos. V. Eybel		Jos. Kenyeres S. J

	Italia.	Hispania et Lusitania.	Gallia.
1806	Jo. B. Gallicioli Car. Lud. Buronzo del Signore Aug. Gervasio Aug. Jos. Bertieri Aug. Jo. B. Guadagnini Jos. Zola	Joach. Landazuri Petr. A. Sanchez Jos. Guevara S. J. Laur. Marin Aug.	Chr. Mi. Ruffelet Fr. Flor. Brunet Laz. Rem. Lissoir Praem. Jo. Cl. Lucet
1807	Jos. Ponsio* Sept. Costanzi* Th. ab Interamna Cap.	Vinc. Rodr. Volo	Jo. Cl. Fontaine P. Lud. Cl. Gin Jo. Jos. Rossignol S. J. P. Jac. Hip. Charlier El. M. Desbois de Rochefort
1808	Caes. Gaetani Phil. M. Renazzi Jo. Jac. Dionisi Jo. Car. Brignole S. J. Nic. Ignarra	Fr. A. Gonzalez*	Lud. Bailly

Belgium.	Germania et Helvetia.	Anglia, Hibernia et Scotia.	Polonia et Hungaria.
	Pl. Sprenger Ben. Barth. a s. Paulino Carm. Jac. Petzelt Conv. F. Hüllinghoff Min. Hier. Frida Ben. Barth. Münch can. reg. Jo. Al. Hanke Ambr. Czamler* Fr Ant. Haubs*		Wenzesl. Sierakowski Sam. Klein
	Fr. Pubička S. J. Ans. Zacherl Ben. Georg. Japel Jo. H. Kock Jac. Bertold Fr.* Jo. Rich. de Roth* Coel. Stoeckl Ben. Laur. Hübner Hen. Jos. Forkenbeck S. J. Jo. Frid. Batz Jo. Sark Jeschek Or.*		Max. Prokopowicz sch. p.
Jac. de Bue S. J.	Herc. Oberrauch Fr. Jo. N. Mederer S. J. Vinc. Ilger Ben. Mich. Lory Ben. Georg. Rechberger Ph. Hedderich Min. Jos. Noemmer		Ign. Baerenkopf S. J.

	Italia.	Hispania et Lusitania.	Gallia.
1809	Ant. Martini	Laur. Hervas y Panduro S. J.	Jo. B. Aubry Ben. Pet. Sigorgne Jac. Goyers
1810	Marc. Zaguri Ge. Fr. Albertini Pr. Eug. de Levis Hi. Fr. Bocchi Jo. B. Caprara Scip. Ricci	Jos. Masdeu S. J.	

Belgium.	Germania et Helvetia.	Anglia, Hibernia et Scotia.	Polonia et Hungaria.
T. Jos. Romsée Dom. Bauduin Or.	Dom. Gallowitz Ben. Greg. Köhler Ben. Plac. Sartore Ben. Georg. Zoëga Fr. F. Prochaska Paul. Col. Sanftl Ben. Matth. Kuebel S. J. Car. Rath Ben. Jos. Malsiner Ant. Oembs Vit. Moesl Ben. Car. Schwarzel		Fr. J. Alex. de Horányi sch. p. Jo. Ev. Sober S. J.
Jod. le Plat	Fr. C. Alter S. J. Jo. D. Kleymayern Ben. Wolfg. Frölich Ben. Jos. Lauber Henr. Sautier S. J. Ferd Kopf Jos. Lechner* Fr X. Berger* Fr. Phil. Frank Petr. J. Weber		Mich. Horváth S. J.

	Italia.	Hispania et Lusitania.	Gallia.
1811	Vinc. Bolgeni		Jac. A. Emery Sulp. Jo. Fr. Hugues de Dutems Petr. Greg. Herluisson
1812	Al. Brenna S. J. Car. Budardi S. J.	Gund. Ad. Hinijosa S. J. Balth. Masdeu S. J.*	Petr. de Longchamps Th. Jo. Pichon Leon Alea
1813	Alph. Muzzarelli S. J. Chr. Muzzani S. J. Al. Mozzi S. J. Jo. M. Denina	Car. de la Serna Santander	Jo. B. Duvoisin Lud. Gerard J. Bardou Al. Jos. de Bassinet Fr. X. Moise

Belgium.	Germania et Helvetia.	Anglia, Hibernia et Scotia.	Polonia et Hungaria.
	Engelb. Klüpfel Aug. Pergens Barn. Jos. M. Engstler S. J. Fr.· Ge. Ditterich Aug. Kratzer O. Pr. Eug. Montag Cist. Jos. A. Schneller Ambr. Schmidt Praem. Eug. Kaiser Aug.* Rob. Curalt Cist. Guil. Jos. Castello	Georg. Hay	Steph. Katona S. J.
Corn. Smet S. J.	Fr. Link Praed. Laur. Chrys. Pfrogner Praem. Ferd. Ueberwasser S. J. Jos. Reebmann S. J. Ant. Selmar*		Tim. Skurowski Bas.
	Jac. A. Zallinger S. J. Jo. M. Carrich S. J. Phil. Jac. de Huth Rup. Aign Ben. Corb. Diemer Ben. Ant. Michl Jos. Haiden Raph. Thaler Ben. Jo. B. Gerner Nic. Alb. Foertsch A. Fr. Aug. Mosig		

	Italia.	Hispania et Lusitania.	Gallia.
1814	Phil. Aug. Becchetti Dom. Ran. Mancini Nic. Valetta Jo. B. Ath. Giovio	Jo. B. Masdeu S. J.	J. B. Lud. G. Seroux d' Agincourt Petr. Goujsu Or. P. T. Durand de Maillane Ch. J. Saillant
1815	Cas. Marini Jo. Politi Santo Amantia*		Cl. Lecoz
1816	Jo. Fort. Zamboni* Cas. Bugatti J. B. Gentilini S. J. Jos. Montaldi Dom. Fr. Gusta S. J.	Faust. Arevalo S. J.* Jo. Fac. Sidrus Vilaroig Aug. Mi. Elizalde Urdiroz S. J.*	Lud. M. de Barral Cl. Latasse

Belgium.	Germania et Helvetia.	Anglia, Hibernia et Scotia.	Polonia et Hungaria.
	Jo. Chr. Pitroff Crucif. Fr. Moravecz sch. p. Herm. Baer Cist. Max. Guisolan Cap. Gabr. Strasser Ben. Paul. Emes Aug. V. Ant. Winter Car. Tauber Ant. Sulzer		Dam. Fuxhoffer Ben. Mich. Szvorényi
	Jos. A. Sambuga Bern. Stoeger Ben. Jud. Th. Zauner Jo. B. Steinhauser Jos. A. Krapf*		Jos. de Benkö
	Maur. Schenkl Jos. Milbiller Fr. Neumann can. r. Am. Mauch Fr. Rom. Zirngibl Ben. Joan. Jahn Thom. Ried Aug. Fischer Aug. Fr. Guil. A. Gambsjäger C. Jos. Hier. Kolborn Petr. Conrad Jo. N. Grün Praem.		

	Italia.	Hispania et Lusitania.	Gallia.
1817	Maur. Boni S. J. Hier. Baruffaldi Ant. Jos. Regono S. J.	Jo. Andrés S. J. Jo. Fr. Masdeu S. J.	Car. H. Janson Lud. Chaudon Ben.
1818	Alex. Tassoni Jo. Aug. Carabelloni Aug. Jos. Mainati* En. Quir. Visconti		Jo. B. Fiard S. J.
1819	Fr. Scip. Dondi Spir. Berioli Lud. Al. Kapelli* Fr. Frangipane Ben.*	Em. Marian. Iturriaga S. J.	P. L. Blanchard*

Belgium.	Germania et Helvetia.	Anglia, Hibernia et Scotia.	Polonia et Hungaria.
Sim. Ernst can. r. Corn. Geerts S. J.*	Greg. Zirkel Rup. Hornmann Ben. Jo. Ev. Hochbichler Jo. Chr. Zabuesnig Plac. Dagn Ben. Fruct. Fehrer Aug. Jo. Ev. Hofer Ben. Chr. Al. C. Gareis Min Matth. Fingerlos Ud. Peutinger Ben. Bed. Aschenbrenner Ben.		
	M. Feyerabend Ben. Car. B. Felder Fr. Pollaschek Petr. Ant. Frank Matth. Rumpler* Jos. Al. Rugel* Aug. J. B. Heitmayr c. reg. Ant. Reyberger Ben. Jo. Laur. Isenbiehl	Petr. Jenkins S. J.	Fr. Krammer
	Dan. Tobenz can. lat. Fr. Leop. de Stolberg A. Ald. de Jaeger Praem. Jos. Zenger* Val. Bambach Fr. Ud. Pfeiffer Ben. Casp. Royko		Jo. Jos. Pavlovich-Lucich Ge. Sigism. Lakics

	Italia.	Hispania et Lusitania.	Gallia.
	Jo. Devoti Laur. Litta Dom. M. Pellegrini Praed. Lud. M. Barth. Ferrari Barn. Bern. de la Torre	Raym. D. Caballero S. J. Joach. Laur. Villanueva*	Aug. Barruel S.J. P.. Jos. Picot de Clorivière S. J. P. Fr. Theoph. Jarry Cl. M. de la Myre* Lud. Car. Bisson Henr. Reymond Car. Ed. Coetlogon
1820	Em. Leone*		

Belgium.	Germania et Helvetia.	Anglia, Hibernia et Scotia.	Polonia et Hungaria.
	Jo. Laur. Doller S. J. Ambr. Eichhorn Ben. Fr. A. Frey Al. Sandbichler Aug. God. Dlabač Praem. Gr. Mayer Ben. Fr. Stapf Jo. Wolf S. J.* Patr. B. Zimmer Jos. A. Hofer	Jos. Reeve S. J.	Car. Jos. Rupperth Th. Brzozowski S. J. Georg. Ferrich Flor. Minasiewicz

Conspectus fasc. III.

(ab a. 1801—1820.)

Index theologorum,

qui ab a. 1801—1820. floruerunt et quorum mentio fit in hoc fasciculo.

(Absoluto tertio theologiae catholicae seculo ampliorem indicem subjiciemus. Ne tamen fasc. III. minus sit utilis, hoc interim contentus sit benevolus lector.)

N.

O.

P.

R.

S.

T.

U.

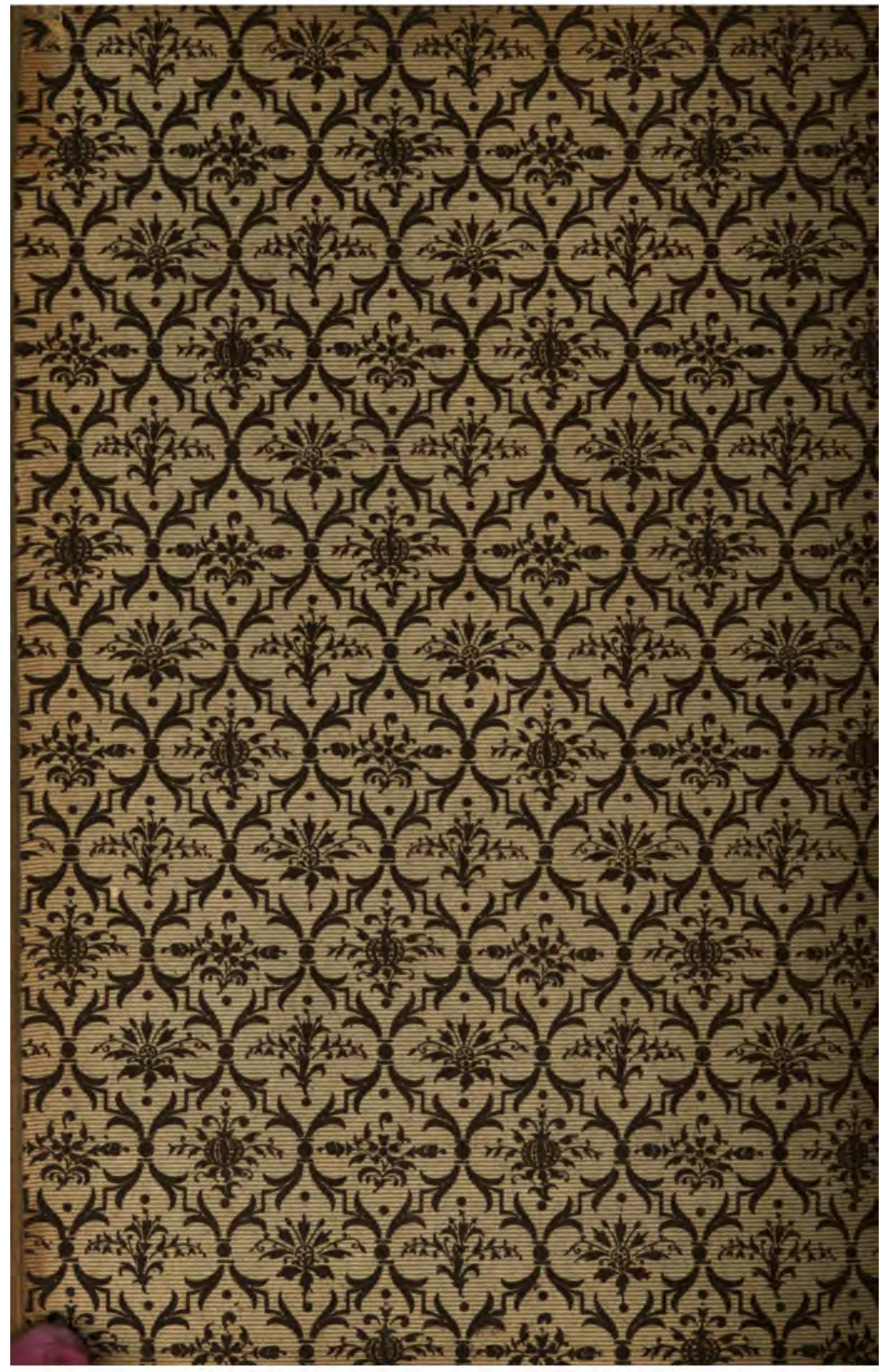
V.

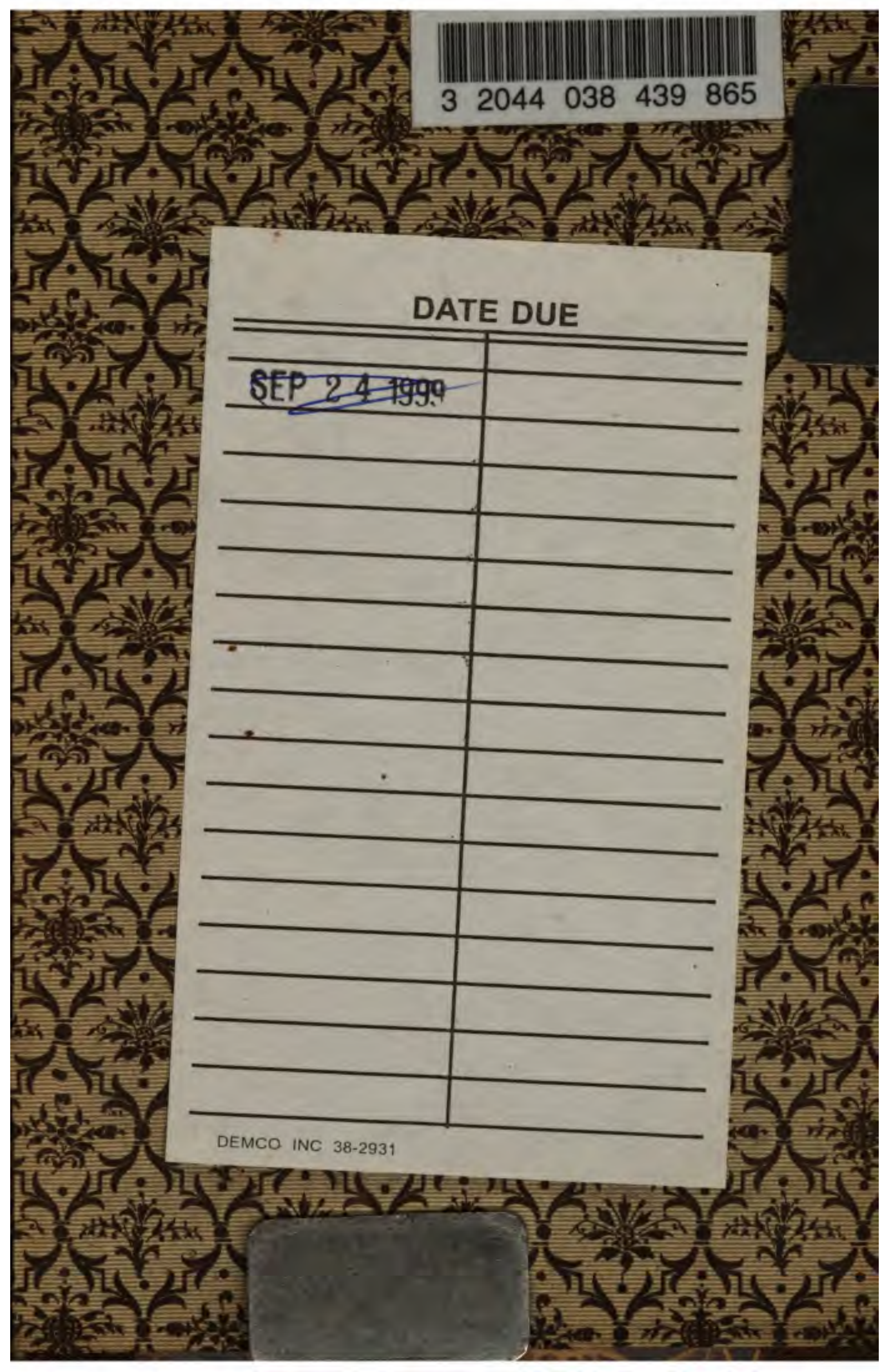
W.

Z.

O. A. M. D. G.

TYPIS WAGNERIANIS, OENIPONTANE.

3 2044 038 439 865
DATE DUE
SEP 2 4 1999
DEMCO INC 38-2931

